20230404039379

Årsredovisning

för

SW Horto AB

556751-1927

Räkenskapsåret

2022

Fastställelseintyg

Undertecknad verkställande direktör i SW Horto AB intygar att resultaträkningen och balansräkningen i årsredovisningen har fastställts på årsstämma 2023-03-30. Årsstämman beslutade att godkänna styrelsens förslag till resultatdisposition.

Jag intygar också att innehållet i årsredovisningen och revisionsberättelsen stämmer överens med originalen.

Hammenhög 2023-03-30

Johan Rydberg

20230404039800

Årsredovisning

för

SW Horto AB

556751-1927

Räkenskapsåret

2022

Innehållsförteckning

Förvaltningsberättelse	1-2
Resultaträkning	3
Balansräkning	4-5
Kassaflödesanalys	6
Noter	7-17

Penneo dokumentnyckel: 2PUSL-PUXVV-MPLY4-KUQPV-3X15B-AJ1GC

Styrelsen och verkställande direktören för SW Horto AB avger följande årsredovisning för räkenskapsåret 2022.

Årsredovisningen är upprättad i svenska kronor, SEK. Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i tusentals kronor (Tkr). Uppgifter inom parentes avser föregående år.

Förvaltningsberättelse

Information om verksamheten

SW Horto AB marknadsför och säljer ett brett sortiment för den professionella odlaren, grönyteproffset med flera. Sortimentet består bland annat av köksväxt- och blomsterfröer, gödsel, jord, blomsterplantor, färdig gräsmatta, gräsfrö, redskap/tillbehör, salt och petroleum. Företagets kundkrets utgörs av kunder runt om i Europa med huvuddelen av omsättningen förlagd till den svenska och den danska marknaden.

Företaget har sitt säte i Hammenhög.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Covid -19 pandemin ebbade som förväntat ut. Istället blev 2022 ett år präglat av kraftiga prishöjningar på vissa områden, speciellt gödning och plastbaserade produkter. Vi lyckades vidareföra dessa kostnader till våra kunder som i sin tur verkar ha haft rimlig framgång i att göra detsamma. Vi klarade oss relativt bra från kundförluster men menar att det fortfarande är en förhöjd risk för sådana.

Förväntad framtida utveckling samt väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer

Vår tillväxtprognos för 2023 är 6%.

Miljöpåverkan

Bolaget bedriver tillståndspliktig verksamhet enligt miljöbalken. Tillståndsplikten avser växtskyddsmedel och gödselmedel. Verksamheten omfattar kemikaliehantering vid SW Horto AB:s anläggningar i Hammenhög och Knästorp. Den tillståndspliktiga verksamheten motsvarar ca 0,4% av bolagets nettoomsättning.

Ägarförhållanden

SW Horto AB ägs till 100% av Felleskjöpet Agri SA, Norge (org.nr.911 608 103).

Flerårsöversikt (Tkr)	**2022**	**2021**	**2020**	**2019**	**2018**
Nettoomsättning	277 433	254 421	228 695	211 162	174 820
Resultat efter finansiella poster	11 318	14 217	6 901	4 573	3 718
Balansomslutning	72 568	53 781	44 641	51 595	49 430
Soliditet (%)	43,1	41,3	37,1	32,1	26,3
Avkastning på eget kap. (%)	36,2	64,0	41,7	27,7	28,6
Avkastning på totalt kap. (%)	15,7	26,7	16,0	9,4	8,0

För definitioner av nyckeltal, se Redovisnings- och värderingsprinciper.

Penneo dokumentnyckel: 2PUSL-PUXVV-MPLY4-KUQPV-3X15B-AJ1GC

20230404039811

Förändringar i eget kapital (Tkr)

	Aktie-kapital	Balanserat resultat	Årets resultat	Totalt
Belopp vid årets ingång	1 000	15 560	5 659	**22 219**
Disposition enligt beslut av årsstämman:				
Balanseras i ny räkning		5 659	-5 659	**0**
Årets resultat			9 051	**9 051**
Belopp vid årets utgång	**1 000**	**21 219**	**9 051**	**31 271**

Villkorade, ännu ej återbetalda, aktieägartillskott uppgår per balansdagen till 10 632 tkr (10 632 tkr).

Förslag till vinstdisposition

Styrelsen föreslår att till förfogande stående vinstmedel (kronor):

balanserad vinst	21 219 422
årets vinst	9 051 239
	30 270 661
disponeras så att	
i ny räkning överföres	30 270 661
	30 270 661

Företagets resultat och ställning i övrigt framgår av efterföljande resultat- och balansräkning samt kassaflödesanalys med noter.

Penneo dokumentnyckel: 2PUSL-PUXVV-MPLY4-KUQPV-3X15B-AJ1GC

Resultaträkning
Tkr

	Not	2022-01-01 -2022-12-31	2021-01-01 -2021-12-31
Nettoomsättning		277 433	254 421
Övriga rörelseintäkter	2	3 242	1 914
		280 675	**256 335**
Rörelsens kostnader			
Kundbonus		-113	-119
Handelsvaror		-228 970	-206 724
Övriga externa kostnader	3, 4	-11 337	-9 766
Personalkostnader	5	-25 891	-23 915
Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	6, 7, 8, 9	-956	-802
Övriga rörelsekostnader	2	-2 340	-868
		-269 607	**-242 194**
Rörelseresultat	10	**11 068**	**14 141**
Resultat från finansiella poster			
Resultat från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar	11	0	11
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	12	507	224
Räntekostnader och liknande resultatposter	13	-257	-160
		250	**75**
Resultat efter finansiella poster		**11 318**	**14 216**
Bokslutsdispositioner	14	0	-7 117
Resultat före skatt		**11 318**	**7 099**
Skatt på årets resultat	15	-2 267	-1 440
Årets resultat		**9 051**	**5 659**

Penneo dokumentnyckel: 2PUSL-PUXVV-MPLY4-KUQPV-3X15B-AJ1GC

20230404039B2

Balansräkning
Tkr

	Not	2022-12-31	2021-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar			
Koncessioner, patent, licenser, varumärken samt liknande rättigheter	6	3 971	0
Goodwill	9	1 746	2 186
		5 717	**2 186**
Materiella anläggningstillgångar			
Maskiner och andra tekniska anläggningar	8	24	93
Inventarier, verktyg och installationer	7	0	796
		24	**889**
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i koncernföretag	16, 17	1 449	1 449
		1 449	**1 449**
Summa anläggningstillgångar		**7 190**	**4 524**
Omsättningstillgångar			
Varulager m m			
Färdiga varor och handelsvaror		33 072	26 451
		33 072	**26 451**
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		18 285	11 870
Fordringar hos koncernföretag		11 492	9 907
Aktuella skattefordringar		0	325
Övriga kortfristiga fordringar		326	67
Upparbetad men ej fakturerad intäkt		1 154	0
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		1 039	628
		32 296	**22 797**
Kassa och bank		9	9
Summa omsättningstillgångar		**65 377**	**49 257**
SUMMA TILLGÅNGAR		**72 567**	**53 781**

Penneo dokumentnyckel: 2PUSL-PUXVV-MPLY4-KUQPV-3X15B-AJ1GC

Balansräkning

Tkr

	Not	2022-12-31	2021-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	18, 19		
Bundet eget kapital			
Aktiekapital		1 000	1 000
		1 000	**1 000**
Fritt eget kapital			
Balanserat resultat		21 219	15 560
Årets resultat		9 051	5 659
		30 270	**21 219**
Summa eget kapital		**31 270**	**22 219**
Långfristiga skulder			
Skulder till koncernföretag	20	15 604	10 925
Summa långfristiga skulder		**15 604**	**10 925**
Kortfristiga skulder			
Förskott från kunder		144	0
Leverantörsskulder		13 841	14 137
Skulder till koncernföretag		397	0
Aktuella skatteskulder		1 724	0
Övriga kortfristiga skulder		2 642	1 134
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	21	6 945	5 366
Summa kortfristiga skulder		**25 693**	**20 637**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		**72 567**	**53 781**

Penneo dokumentnyckel: 2PUSL-PUXVV-MPLY4-KUQPV-3X15B-AJ1GC

20230404039B3

Kassaflödesanalys
Tkr

	Not	2022-01-01 -2022-12-31	2021-01-01 -2021-12-31
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansiella poster		11 318	14 216
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet	22	956	790
Betald skatt		-218	-2 007
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring av rörelsekapital		**12 056**	**12 999**
Kassaflöde från förändring av rörelsekapitalet			
Förändring av varulager		-6 621	-4 750
Förändring av kundfordringar		-6 415	-2 363
Förändring av kortfristiga fordringar		-2 282	-2 235
Förändring av leverantörsskulder		-296	5 655
Förändring av kortfristiga skulder		3 628	-750
Kassaflöde från den löpande verksamheten		**70**	**8 556**
Investeringsverksamheten			
Investeringar i materiella anläggningstillgångar		-3 623	-626
Kassaflöde från investeringsverksamheten		**-3 623**	**-626**
Finansieringsverksamheten			
Lån koncernföretag		4 679	-1 171
Erhållna (lämnade) koncernbidrag		0	-7 117
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		**4 679**	**-8 288**
Årets kassaflöde		**1 126**	**-358**
Likvida medel vid årets början			
Likvida medel vid årets början		5 381	5 739
Likvida medel vid årets slut	23	**6 507**	**5 381**

Penneo dokumentnyckel: 2PUSL-PUXVV-MPLY4-KUQPV-3X15B-AJ1GC

Noter
Tkr

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänna upplysningar
Årsredovisningen är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen och BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs. Kursvinster och kursförluster på rörelsefordringar och rörelseskulder redovisas i rörelseresultatet medan kursvinster och kursförluster på finansiella fordringar och skulder redovisas som finansiella poster.

Redovisningsprinciperna är oförändrade jämfört med föregående år.

Intäktsredovisning
Intäkter har tagits upp till verkligt värde av vad som erhållits eller kommer att erhållas och redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska fördelarna kommer att tillgodogöras bolaget och intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Vid försäljning av varor redovisas normalt inkomsten som intäkt när de väsentliga förmåner och risker som är förknippade med ägandet av varan har överförts från företaget till köparen.

Anläggningstillgångar
Immateriella och materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar enligt plan och eventuella nedskrivningar.

Avskrivning sker linjärt över den förväntade nyttjandeperioden med hänsyn till väsentligt restvärde. Följande avskrivningsprocent tillämpas:

Immateriella anläggningstillgångar	
Koncessioner, patent, licenser, varumärken	10 år
Goodwill	10 år
Materiella anläggningstillgångar	
Datorer	3 år
Maskiner och andra tekniska anläggningar	5-10 år
Inventarier, verktyg och installationer	5-10 år

Komponentindelning
Materiella anläggningstillgångar har delats upp på komponenter när komponenterna är betydande och när komponenterna har väsentligt olika nyttjandeperioder. När en komponent i en anläggningstillgång byts ut, utrangeras eventuell kvarvarande del av den gamla komponenten och den nya komponentens anskaffningsvärde aktiveras. Utgifter för löpande reparationer och underhåll redovisas som kostnader.

Penneo dokumentnyckel: 2PUSL-PUXV-MPLY4-KUQPV-3X15B-AJ1GC

20230404039824

Finansiella instrument

Finansiella instrument värderas utifrån anskaffningsvärdet. Instrumentet redovisas i balansräkningen när bolaget blir part i instrumentets avtalsmässiga villkor. Finansiella tillgångar tas bort från balansräkningen när rätten att erhålla kassaflöden från instrumentet har löpt ut eller överförts och bolaget har överfört i stort sett alla risker och förmåner som är förknippade med äganderätten. Finansiella skulder tas bort från balansräkningen när förpliktelserna har reglerats eller på annat sätt upphört.

Andelar i dotterföretag

Andelar i dotterföretag redovisas till anskaffningsvärde efter avdrag för eventuella nedskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår köpeskillingen som erlagts för aktierna samt förvärvskostnader. Eventuella kapitaltillskott läggs till anskaffningsvärdet när de uppkommer.

Kundfordringar/kortfristiga fordringar

Kundfordringar och kortfristiga fordringar redovisas som omsättningstillgångar till det belopp som förväntas bli inbetalt efter avdrag för individuellt bedömda osäkra fordringar.

Kvittning av finansiell fordran och finansiell skuld

En finansiell tillgång och en finansiell skuld kvittas och redovisas med ett nettobelopp i balansräkningen endast då legal kvittningsrätt föreligger samt då en reglering med ett nettobelopp avses ske eller då en samtida avyttring av tillgången och reglering av skulden avses ske.

Nedskrivningsprövning av finansiella anläggningstillgångar

Vid varje balansdag bedöms om det finns indikationer på nedskrivningsbehov av någon av de finansiella anläggningstillgångarna. Nedskrivning sker om värdenedgången bedöms vara bestående och prövas individuellt.

Leasingavtal

Företaget redovisar samtliga leasingavtal, såväl finansiella som operationella, som operationella leasingavtal. Operationella leasingavtal redovisas som en kostnad linjärt över leasingperioden.

Varulager

Varulagret har värderats till det lägsta av dess anskaffningsvärde och dess nettoförsäljningsvärde på balansdagen. Med nettoförsäljningsvärde avses varornas beräknade försäljningspris minskat med försäljningskostnader. Den valda värderingsmetoden innebär att inkurans i varulagret har beaktats.

Inkomstskatter

Total skatt utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Skatter redovisas i resultaträkningen, utom då underliggande transaktion redovisas direkt mot eget kapital varvid tillhörande skatteeffekter redovisas i eget kapital.

Aktuell skatt

Aktuell skatt avser inkomstskatt för innevarande räkenskapsår samt den del av tidigare räkenskapsårs inkomstskatt som ännu inte redovisats. Aktuell skatt beräknas utifrån den skattesats som gäller per balansdagen.

Penneo dokumentnyckel: 2PUSL-PUXVV-MPLY4-KUQPV-3X15B-AJTGC

Avsättningar
Negativ goodwill utgörs av den skillnad som uppkommer om anskaffningsvärdet för den förvärvade enheten är lägre än värdet på den förvärvade enhetens nettotillgångar.

Ersättningar till anställda
Ersättningar till anställda avser alla former av ersättningar som företaget lämnar till de anställda. Kortfristiga ersättningar utgörs av bland annat löner, betald semester, betald frånvaro, bonus och ersättning efter avslutad anställning (pension). Kortfristiga ersättningar redovisas som kostnad och en skuld då det finns en legal eller informell förpliktelse att betala ut en ersättning till följd av en tidigare händelse och en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras.

Ersättningar till anställda efter avslutad anställning
I bolaget förekommer såväl avgiftsbestämda som förmånsbestämda pensionsplaner. I avgiftsbestämda planer betalar företaget fastställda avgifter till ett annat bolag och har inte någon legal eller informell förpliktelse att betala något ytterligare även om det andra företaget inte kan uppfylla sitt åtagande. Bolagets resultat belastas för kostnader i takt med att de anställdas tjänster utförts.

Bolaget redovisar förmånsbestämda pensionsplaner i enlighet med K3s förenklingsregler, villket innebär att de redovisas som avgiftsbestämda planer.

Ersättningar vid uppsägning
Ersättningar vid uppsägning utgår då bolaget beslutar att avsluta en anställning före den normala tidpunkten för anställningens upphörande eller då en anställd accepterar ett erbjudande om frivillig avgång i utbyte mot sådan ersättning. Om ersättningen inte ger bolaget någon framtida ekonomisk fördel redovisas en skuld och en kostnad när bolaget har en legal eller informell förpliktelse att lämna sådan ersättning. Ersättningen värderas till den bästa uppskattningen av den ersättning som skulle krävas för att reglera förpliktelsen på balansdagen.

Koncernbidrag
Erhållna och lämnade koncernbidrag redovisas som bokslutsdispositioner.

Koncernförhållanden
Företaget är moderföretag men med hänvisning till undantagsreglerna i årsredovisningslagen 7 kap 2§ upprättas ingen egen koncernredovisning. Det överordnade moderföretaget Felleskjöpet Agri SA, Norge, organisationsnummer 911 608 103 upprättar koncernredovisning.

Kassaflödesanalys
Kassaflödesanalysen upprättas enligt indirekt metod. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medfört in- eller utbetalningar.

Som likvida medel klassificerar företaget, förutom kassamedel, disponibla tillgodohavanden hos banker och andra kreditinstitut samt kortfristiga likvida placeringar som är noterade på en marknadsplats och har en kortare löptid än tre månader från anskaffningstidpunkten. Förändringar i spärrade medel redovisas i investeringsverksamheten.

Penneo dokumentnyckel: 2PUSL-PUXV-MPLY4-KUQPV-3X15B-AJTGC

20230404103985

Nyckeltalsdefinitioner

Nettoomsättning
Rörelsens huvudintäkter, fakturerade kostnader, sidointäkter samt intäktskorrigeringar.

Resultat efter finansiella poster
Resultat efter finansiella intäkter och kostnader men före bokslutsdispositioner och skatter.

Balansomslutning
Företagets samlade tillgångar.

Soliditet (%)
Justerat eget kapital (eget kapital och obeskattade reserver med avdrag för uppskjuten skatt) i procent av balansomslutning.

Avkastning på eget kap. (%)
Resultat efter finansiella poster i procent av justerat eget kapital (eget kapital och obeskattade reserver med avdrag för uppskjuten skatt).

Avkastning på totalt kap. (%)
Rörelseresultat plus finansiella intäkter i procent av balansomslutningen.

Uppskattningar och bedömningar

Under räkenskapsåret har det inte gjorts några uppskattningar och bedömningar som innebär en betydande risk för en väsentlig justering av de redovisade värdena för tillgångar och skulder under nästa räkenskapsår. Denna bedömning kommer att uppdateras årligen.

Penneo dokumentnyckel: 2PUSL-PUXVV-MPLY4-KUQPV-3X15B-AJ1GC

Not 2 Valutakursdifferenser

Kursdifferenserna avser:

	2022	2021
Övriga rörelseintäkter	2 285	1 393
Övriga rörelsekostnader	-2 340	-868
	-55	**525**

Not 3 Leasingavtal

Årets leasingkostnader avseende leasingavtal, uppgår till 3 134 tkr (2 412 tkr).

Framtida leasingavgifter, för icke uppsägningsbara leasingavtal, förfaller till betalning enligt följande:

	2022	2021
Inom ett år	3 000	2 750
Senare än ett år men inom fem år	7 200	8 600
Senare än fem år	0	1 300
	10 200	**12 650**

I bolagets redovisning utgörs den operationella leasingen i allt väsentligt av hyrda lokaler. Dessa hyrs av ett koncernbolag. Fem år återstår av den tioåriga avtalsperioden.

Not 4 Arvode till revisorer

Med revisionsuppdrag avses granskning av årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning, övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter.

	2022	2021
PwC		
Revisionsuppdrag	153	150
	153	**150**

Not 5 Anställda och personalkostnader

	2022	2021
Medelantalet anställda		
Kvinnor	17	13
Män	16	18
	33	**31**
Löner och andra ersättningar		
Styrelse och verkställande direktör	1 564	1 488
Övriga anställda	14 572	13 339
	16 135	**14 827**
Sociala kostnader		
Pensionskostnader för styrelse och verkställande direktör	512	496
Pensionskostnader för övriga anställda	1 818	1 678
Övriga sociala avgifter enligt lag och avtal	6 164	5 542
	8 494	**7 716**
Totala löner, ersättningar, sociala kostnader och pensionskostnader	**24 629**	**22 543**
Könsfördelning bland ledande befattningshavare		
Andel kvinnor i styrelsen	25 %	25 %
Andel män i styrelsen	75 %	75 %
Andel kvinnor bland övriga ledande befattningshavare	0 %	0 %
Andel män bland övriga ledande befattningshavare	100 %	100 %

Avtal om avgångsvederlag

Med verkställande direktören i företagets ledning har avtal träffats om avgångsvederlag uppgående till 12 månadslöner. Avtalen avser endast uppsägning från företagets sida.

Penneo dokumentnyckel: 2PUSL-PUXVV-MPLY4-KUQPV-3X15B-AJ1GC

20230404039B6

Not 6 Koncessioner, patent, licenser, varumärken samt liknande rättigheter

	2022	2021
Ingående anskaffningsvärden	8 150	8 150
Omklassificeringar	6 291	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**14 441**	**8 150**
Ingående avskrivningar	-8 150	-8 150
Omklassificeringar	-2 320	0
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-10 470**	**-8 150**
Utgående redovisat värde	**3 971**	**0**

Not 7 Inventarier, verktyg och installationer

	2022	2021
Ingående anskaffningsvärden	4 539	3 913
Inköp	3 623	626
Omklassificeringar	-6 291	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**1 870**	**4 539**
Ingående avskrivningar	-3 743	-3 345
Omklassificeringar	2 320	0
Årets avskrivningar	-447	-398
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-1 870**	**-3 743**
Utgående redovisat värde	**0**	**796**

Not 8 Maskiner och andra tekniska anläggningar

	2022	2021
Ingående anskaffningsvärden	842	842
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**842**	**842**
Ingående avskrivningar	-749	-786
Årets avskrivningar	-69	37
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-817**	**-749**
Utgående redovisat värde	**24**	**93**

Penneo dokumentnyckel: 2PUSL-PUXVV-MPLY4-KUQPV-3X15B-AJ1GC

Not 9 Goodwill

	2022	2021
Ingående anskaffningsvärden	7 629	7 629
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**7 629**	**7 629**
Ingående avskrivningar	-5 443	-5 002
Årets avskrivningar	-441	-441
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-5 884**	**-5 443**
Utgående redovisat värde	**1 746**	**2 186**

Not 10 Inköp och försäljning mellan koncernföretag

	2022	2021
Andel av årets totala inköp som skett från andra företag i koncernen	0,00 %	0,00 %
Andel av årets totala försäljningar som skett till andra företag i koncernen	16,00 %	19,20 %

Vid inköp och försäljning mellan koncernföretag tillämpas samma principer för prissättning som vid transaktioner med externa parter. En transfer-pricing policy har upprättats för prissättning av varor mellan SW Horto AB och SW Horto Danmark A/S.

Not 11 Resultat från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar

	2022	2021
Upplösning av negativ goodwill	0	11
	0	**11**

Not 12 Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter

	2022	2021
Övriga ränteintäkter	507	224
	507	**224**

Not 13 Räntekostnader och liknande resultatposter

	2022	2021
Räntekostnader till koncernföretag	-243	-157
Övriga räntekostnader	-13	-3
	-257	**-160**

Penneo dokumentnyckel: 2PUSL-PUXVV-MPLY4-KUQPV-3X15B-AJ1GC

20230404039987

Not 14 Bokslutsdispositioner

	2022	2021
Lämnade koncernbidrag	0	7 117
	0	**7 117**

Not 15 Aktuell och uppskjuten skatt

	2022	2021
Skatt på årets resultat		
Aktuell skatt	-2 267	-1 440
Totalt redovisad skatt	**-2 267**	**-1 440**

Avstämning av effektiv skatt

	2022		2021	
	Procent	**Belopp**	**Procent**	**Belopp**
Redovisat resultat före skatt		11 318		7 099
Skatt enligt gällande skattesats	20,60	-2 332	20,60	-1 462
Ej avdragsgilla kostnader	0,21	-24	0,37	-26
Ej skattepliktiga intäkter	-0,78	89	-0,69	49
Redovisad effektiv skatt	**20,03**	**-2 267**	**20,28**	**-1 440**

Not 16 Andelar i koncernföretag

	2022-12-31	2021-12-31
Ingående anskaffningsvärden	1 449	1 449
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**1 449**	**1 449**
Utgående redovisat värde	**1 449**	**1 449**

Not 17 Specifikation andelar i koncernföretag

Namn	**Kapital-andel**	**Rösträtts-andel**	**Antal andelar**	**Bokfört värde**
SW Horto Danmark A/S	100	100	500	1 449
				1 449

	Org.nr	**Säte**
SW Horto Danmark A/S	32289711	Bramming

Penneo dokumentnyckel: 2PUSL-PUXVV-MPLY4-KUQPV-3X15B-AJ1GC

Not 18 Antal aktier och kvotvärde

Namn	Antal aktier	Kvot-värde
Antal aktier	10 000	100
	10 000	

Under 2009 och 2013 har två kapitaltäckningsgarantier ställts ut där moderbolaget förbinder sig att genom tillskott svara för att SW Horto AB:s egna kapital vid varje tillfälle uppgår till minst det registrerade aktiekapitalet.

Not 19 Disposition av vinst eller förlust

	2022-12-31
Förslag till vinstdisposition	
Styrelsen föreslår att till förfogande stående vinstmedel:	
balanserad vinst	21 219
årets vinst	9 051
	30 271
disponeras så att	
i ny räkning överföres	30 271
	30 271

Not 20 Lån från närstående

	2022-12-31	2021-12-31
Skuld till koncernföretag	15 604	10 925
	15 604	**10 925**
Varav koncernintern cashpool	12 445	7 740

Not 21 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2022-12-31	2021-12-31
Upplupna semesterlöner	3 402	2 946
Upplupna sociala avgifter	1 526	1 336
Övriga poster	2 016	1 083
	6 945	**5 366**

Not 22 Justering för poster som inte ingår i kassaflödet

	2022-12-31	2021-12-31
Avskrivningar	956	802
Negativ goodwill	0	-11
	956	**791**

Penneo dokumentnyckel: 2PUSL-MPLY4-KUQPV-3X15B-AJTGC

20230404039838

Not 23 Likvida medel

	2022-12-31	2021-12-31
Likvida medel		
Kassamedel	9	9
Tillgodohavanden på koncernkonto	6 498	5 372
	6 507	**5 381**

Hammenhög den dag som framgår av min elektroniska underskrift

Jo Anders Moflag
Ordförande

Björn-Petter Skjeltorp

Bengt Söderlind

Rebecka Kullberg
Arbetstagarrepresentant

Johan Rydberg
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har lämnats den dag som framgår av min elektroniska underskrift

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Ann Rickard Nilsson
Auktoriserad revisor

Penneo dokumentnyckel: 2PUSL-PUXVV-MPLY4-KUQPV-3X15B-AJ1GC

PENNEO

Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Dokumentet är signerat genom Penneo™ för säker digital signering. Tecknarnas identitet har lagrats, och visas nedan.

"Med min signatur bekräftar jag innehållet och alla datum i detta dokumentet."

JOHAN RYDBERG
VD
Serienummer: 19740311xxxx
IP: 46.59.xxx.xxx
2023-03-28 13:44:11 UTC

BankID

BENGT SÖDERLIND
Styrelseledamot
Serienummer: 19480317xxxx
IP: 83.226.xxx.xxx
2023-03-28 13:47:38 UTC

BankID

Jo Anders Hoff Moflag
Styrelseordförande
Serienummer: 9578-5994-4-479129
IP: 193.161.xxx.xxx
2023-03-29 06:43:52 UTC

bankID

REBECKA KULLBERG
Arbetstagarrepresentant
Serienummer: 19900828xxxx
IP: 155.4.xxx.xxx
2023-03-29 08:10:20 UTC

BankID

Bjørn Petter Skjeltorp
Styrelseledamot
Serienummer: 9578-5997-4-404367
IP: 193.161.xxx.xxx
2023-03-29 09:02:51 UTC

bankID

Ann Linnéa E Rickard Nilsson
Revisor
Serienummer: 19731106xxxx
IP: 84.17.xxx.xxx
2023-03-29 09:46:08 UTC

BankID

Penneo dokumentnyckel: 2PUSL-PUXVV-MPLY4-KUQPV-3X15B-AJTGC

Detta dokument är digitalt signerat genom Penneo.com. Den digitala signeringsdatan i dokumentet är säkrad och validerad genom det datorgenererade hashvärdet hos det originella dokumentet. Dokumentet är låst och tidsstämplat med ett certifikat från en betrodd tredje part. All kryptografisk information är innesluten i denna PDF, för framtida validering om så krävs.

Hur man verifierar originaliteten hos dokumentet
Detta dokument är skyddat genom ett Adobe CDS certifikat. När du öppnar dokumentet i Adobe Reader bör du se att dokumentet är certifierat med **Penneo e-signature service <penneo@penneo.com>** Detta garanterar att dokumentets innehåll inte har ändrats.

Du kan verifiera den kryptografiska informationen i dokumentet genom att använda Penneos validator, som finns på **https://penneo.com/validator**

20230404003993

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i SW Horto AB, org.nr 556751-1927

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för SW Horto AB för år 2022.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av SW Horto ABs finansiella ställning per den 31 december 2022 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för SW Horto AB.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till SW Horto AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av årsredovisningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för SW Horto AB för år 2022 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till SW Horto AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation, och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av förvaltningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Ystad den dag som framgår av vår elektroniska signatur

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Ann Rickard Nilsson
Auktoriserad revisor

Deltagare

ÖHRLINGS PRICEWATERHOUSECOOPERS AB Sverige

Signerat med Svenskt BankID	*2023-03-29 09:47:25 UTC*
Namn returnerat från Svenskt BankID: Ann Linnéa E Rickard Nilsson	Datum

Ann Rickard Nilsson
Auktoriserad revisor

Leveranskanal: E-post

20230404039994

Årsrapport 2022

Felleskjøpet

Innhold

Introduksjon
4 Konsernsjefen har ordet
8 Nøkkelinformasjon
10 Datterselskaper og tilknyttede selskaper
12 Konsernledelsen
13 Styreleder har ordet

Årsmelding og regnskap
16 Årsmelding
28 Resultatregnskap
29 Balanse
31 Kontantstrømanalyse
33 Noter til årsregnskapet
56 Erklæring fra styret og konsernsjef
57 Revisors beretning

Bærekraftrapport
59 Forord: Mer bærekraftig jordbruk og matproduksjon
60 Bærekraftåret 2022
61 Slik jobber vi med bærekraft i Felleskjøpet Agri
64 Dialogen med våre interessenter
66 Våre fire hovedområder oppsummert
68 Bedre gårdsdrift
- **68** En mer bærekraftig ku
- **69** Mer norske råvarer
- **73** Fossilfri gård
- **74** Ta vare på jorda
- **76** Styrket dyrevelferd
- **77** Biologisk mangfold

79 Mer bærekraftig handel
- **79** Bondens kunnskap til by og samfunn
- **81** Sikre bærekraft i hele leverandørkjeden

84 Sirkulærindustri og klimakutt i egen drift
- **84** Sirkulærindustri
- **86** Kutte klimautslipp i egen drift

90 Våre medarbidere
- **90** Helse, miljø, sikkerhet og kvalitet
- **92** Kompetanse
- **93** Likestilling, mangfold og likelønn

96 Vedlegg: Klimagassregnskap
99 Vedlegg: GRI-indeks

Felleskjøpet Agri – konsern og samvirke

Felleskjøpet Agri hadde i 2022 en omsetning på 20,2 milliarder kroner og 4 218 ansatte. Felleskjøpet Agri er viktigste leverandør av teknologi og driftsmidler til norsk landbruk og har rundt 100 butikker rettet mot bønder og forbrukere i Norge. Felleskjøpet Agri eier Granngården i Sverige som også har over 100 butikker rettet mot samme målgruppe. Vår virksomhet omfatter også eiendomsdrift, brød og bakervarer, samt utstyr til park, anlegg og kjæledyr. Felleskjøpet Agri er et samvirke eid av over 39 000 bønder. Felleskjøpet er markedsregulator og innkjøps- og salgssamvirke for medlemmene. Felleskjøpet Agris formål er å bidra til å styrke medlemmenes økonomi i landbruksvirksomheten på kort og lang sikt.

En god avslutning på 2022

Felleskjøpet Agri øker omsetningen og passerer for første gang en årsomsetning på 20 milliarder kroner. Økningen er i hovedsak drevet av økte prisnivåer og et godt traktorsalg, samtidig som omsetningen i detaljhandelen har holdt seg stabil i et krevende marked. Krigen i Ukraina har gitt forstyrrelser i forsyningskjedene og leveringsutfordringer på flere områder. Felleskjøpet Agri har likevel vært leveringsdyktige gjennom hele året, og har sørget for viktige leveranser til landbruket innenfor alle kjerneområdene i konsernet.

Konsernsjefen har ordet

Eit år for gjennomføring

Då vi gjekk inn i 2022 var det einaste vi visste heilt sikkert at det kom til å bli eit år med mykje usikkerheit. Pandemien hadde fått ei lita oppblomstring med den nye omikron-varianten, og vi såg teikn til inflasjon og uro i verdsmarknaden. Likevel var det nok dei færraste av oss som hadde forutsett at det skulle ende opp med krig i Europa sitt kornkammer, sprengde gassrørledningar og historiske straumprisar. I tillegg til tragediane dette har skapt der krigen herjar, har det skapt forstyrringar og høgare kostnader for bonden som allereie hadde ein svært pressa økonomi.

2023040403997

Sanksjonar og kutta i energiforsyninga frå Russland til Europa har pressa drivstoff- og gjødselprisane opp. Heldigvis vart mykje av dei auka kostnadane kompensert i jordbruksoppgjeret, men sidan desse pengane i stor grad kjem til utbetaling no i 2023, så er det mange som har slite og slit med likviditeten. Forskjellane mellom dei som har god likviditet, og dei som ikkje har det, er blitt større.

Eit krevjande år for mange

Auka reiseaktivitet, høgare inflasjon og rekordhøge energiprisar og tilhøyrande rentehevingar har gjort det ekstra krevjande for ein prispressa detaljhandelsbransje å holde omsetjinga og marginane oppe. Mange har fått slite med høge lager og nedskrivingar, eit uvelkome sjokk etter å ha strevd med å i det heile teke å få tak i nok varer å selje under pandemien.

Det vi såg som eit år med mykje usikkerheit vart dermed til eit krevjande år for mange, inkludert Felleskjøpet Agri. Eg er stolt av korleis konsernselskapa har handtert utfordringane som har kome vår veg på en trygg og god måte.

Med dei store usikkerheitene ved inngangen av året, valde vi å fokusere på å gjennomføre det som var starta, i staden for å ta på oss for mange nye, og potensielt kapitalkrevjande aktivitetar. For oss skulle 2022 vere eit år for gjennomføring. Det har det og blitt!

Hypermoderne sentrallager og nytt økonomisystem

To av dei største milepælane i 2022 har vore opninga av det nye logistikksenteret vårt på Gardermoen, FLog, og implementering av eit nytt økonomisystem.

I løpet av året har vi flytta to lager, det eine 40 år gamalt og det andre 20 år gamalt, inn i moderne og framtidsretta oppsett i FLog. Det å flytte til eit nytt lager krev mykje av ein organisasjon. Det var ikkje utan barnesjukdomar og smerte, men ved utgangen av året hadde det aller meste gått seg til. No har vi eit hypermoderne sentrallager med robotsystem for vareplukking, noko som vil gjere oss i stand til å handtere logistikken enno betre framover.

Arbeidet med å bytte ut vår 47 år gamle ERP-løysing, FK-Meny, har føregått ei god stund. Internt kallar vi prosjektet Forsprang. Inkludert i prosjektet ligg det å erstatte eit integrert sals-, produksjons-, logistikk- og økonomisystem som mange i selskapet har blitt ekspertar på, men som det ikkje finnast liknande til i heile verda. Dei som lagde FK-Meny gjorde ein fantastisk jobb og har sørga for konkurransekraft av dimensjonar. No fortenar dei resterande heltane å kunne pensjonere seg snart.

Vi er godt i gang. I 2022 lanserte vi det nye økonomisystemet, bygd på Microsoft sin Dynamics 365-plattform. Slike prosjekt er aldri enkle og vi fekk ein god del ting å bryne oss på, men alt i alt vart lanseringa og oppstarten vellukka. Ei viktig brikke i totalsystemet er no på plass. Forsprangprosjektet og organisasjonen har gjennom dette fått nyttige erfaringar og sjølvtillit til dei neste stega. Vi arbeider no vidare med både forbetringar av det vi allereie har innført og med detaljane i dei neste stega.

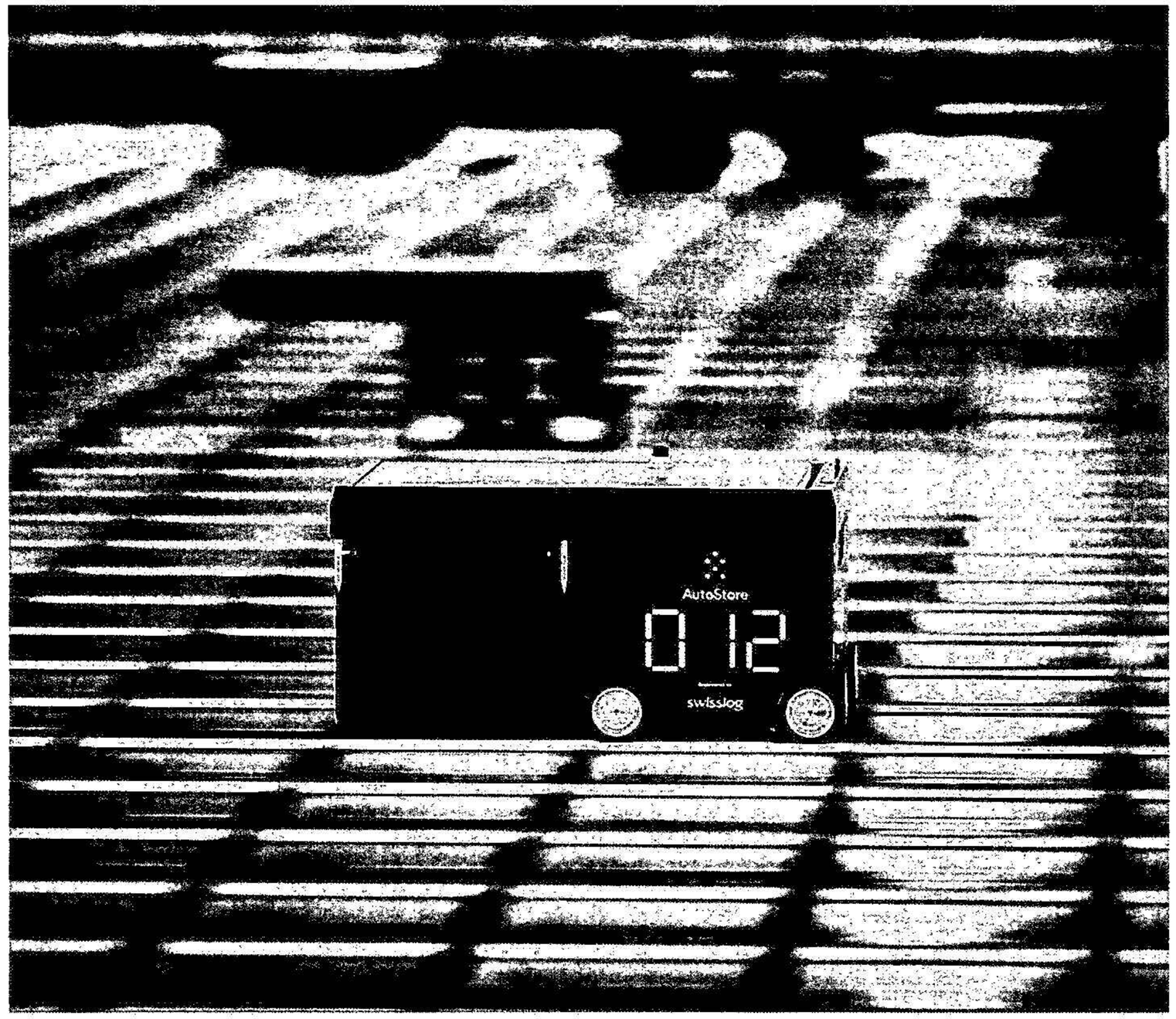

«To av dei største milepælane i 2022 har vore opninga av det nye logistikksenteret vårt på Gardermoen, FLog, og implementering av eit nytt økonomisystem»

«Det skal vere trygt for våre tilsette å gå på jobb, både fysisk og psykisk»

Konsernstyret si bestilling til administrasjonen
Då eg byrja som konsernsjef i juni 2021, var det med ei tydeleg bestilling frå styret: Administrasjonen skulle hjelpe styret i å lage ein ny konsernstrategi for dei neste åra, utan konsulentar og med maksimal involvering av eigartillitsvalde. I august 2022 vart konsernstrategien vedtatt av styret etter ein omfattande lærings-, innspels- og involveringsprosess med eigartillitsvalde undervegs.

Ei av dei viktigaste føringane i den nye konsernstrategien, er at vi skal fokusere på kjerneverksemda vår. Vi veit at vi får til mest når det er ein klar samanheng mellom det vi alt er gode på og det nye vi prøver oss på.

Vi skal bli enno betre på det vi alt er gode på: korn, dyrking, fôring og maskiner og utstyr til landbruket. For å få til det må vi styrke konkurransekrafta, forsterke lokal samhandling og nærvær, tiltrekke oss og utvikle dei beste menneska og skape nye løysingar for framtida. På same tid skal vi ha ein sunn og solid finansiell posisjon. Då toler vi kriser og kan gripe moglegheitene som kjem vår veg. Dette er konsernstyret si bestilling til administrasjonen – og vårt mandat – og reisa framover vil bli spennande og målretta. No er det vår jobb å skape resultat.

Ny visjon som skapar mykje engasjement
«Saman tek vi vare på jorda, dyra og framtida.» Det er sjeldan ein visjon skaper så mykje engasjement, både internt, og hos våre eigarar. Den nye visjonen vart teken i bruk i 2022 og pregar marknadskommunikasjonen med det nye kommunikasjonskonseptet «Ta vare på». Tilbakemeldingane tyder på at vi har treft ein nerve, både hos tilsette, eigarar og i samfunnet elles. Det er målet vårt, vi ønskjer å løfte fram landbruket og bonden, og vise fram dei gode og ekte historiane. Vi treng ikkje glansbilete, verkelegheita er god nok.

Det skal vere trygt å gå på jobb
HMS og kjerneverdien vår «Trygg kvardag» har vore høgt på dagsordenen i 2022. Mykje av verksemda vår har høgt risikonivå, men det at Felleskjøpet har hatt høgare fråværsskadefrekvens enn gjennomsnittet for norsk industri er ikkje akseptabelt. Det skal vere trygt for våre tilsette å gå på jobb, både fysisk og psykisk. Det er eit ansvar eg som øvste leiar har, og deler med kvar og éin av Felleskjøpet Agri sine tilsette.

Vi må stoppe og tenke, og seie i frå når vi ser farlege situasjonar. I tillegg skal vi lære av feila vi gjer og skadane som skjer, og unngå at det same skjer fleire gonger. Derfor er det gledeleg at vi i 2022 oppnådde ei forbetring i antalet fråværskader på over 30 prosent, og registrerte den lågaste fråværsskadefrekvensen i Felleskjøpet Agri nokosinne. Forbetringa syner effekten av langsiktig og godt arbeid, grunnleggande opplæring av alle tilsette og auka fokus blant leiarar. I 2023 kjem vi til å arbeide for å oppnå ytterlegare forbetringar. Målet er klart, vi skal forbetre oss nye 20 prosent og for å oppnå dette må vi løfte på nye steinar og auke registreringane av farlege situasjonar ytterlegare.

I tillegg gjennomførte vi den første temaveka for psykisk helse i selskapet. Det vart ei sterk oppleving for meg. Tilbakemeldingane var klare. Mange av våre tilsette har sår ein ikkje kan sjå. Andre møter kundar i krise eller opplev ting som er mentalt slitsame og krevjande. Måten vi tek vare på kvarandre er då viktig for å halde på sjela, både vår eiga og selskapet si. Dette vil vi jobbe vidare med.

Nytt forretningsområde
I 2022 vart det og gjennomført nokre omorganiseringar. Det tidlegare forretningsområdet heitte Produksjon og Vareforsyning (PV) vart oppløyst, og einingane ansvarlege for drift av industriinfrastrukturen for korn og kraftfôr vart del av forretningsområdet Landbruk. Målsetjinga er å sjå verdikjedane for korn og kraftfôr, samt plantekultur under eitt, for dermed å kunne gjennomføre forbetringar raskare og frå eit totalperspektiv.

Vidare vart det etablert ein ny drifts- og utviklingsdivisjon der fellestenestene IT, juridisk, innkjøp, transport og sentrallagerfunksjonane vart samla under felles leiing. Målsetjinga for denne eininga er å bygge kompetanse, realisere stordriftsfordelar og drive digitalisering av arbeids- og leveringsprosessane våre.

I løpet av året har mykje kome på plass og vi er spente og har store forventningar til resultata frå denne omorganiseringa.

Marknadsleiar for andre året på rad
I starten av 2023 fekk vi noko å juble over. For andre år på rad vart John Deere det mest registrerte traktormerket i Noreg, og auka sin marknadsandel frå

2023040403998

22,9 prosent i 2021 til 23,2 prosent i 2022. Dette er takka vere ein formidabel innsats frå alle ledda i maskindivisjonen vår. Eit dedikert korps av seljarar, ei sterk merkevare, ein hardtarbeidande og kompetent fagstab og ikkje minst ein velfungerande ettermarknad er avgjerande for suksessen vi opplever med John Deere.

Kornbonden leverte når det gjaldt som mest
Kornhausten 2022 vart noko for historiebøkene. Det var ein fantastisk kornhaust sør i Noreg og mindre bra i Midt-Noreg. Totalt vart avlingane 20 prosent betre enn eit gjennomsnittleg år, men i einskilde område tok vi i mot 30 til 45 prosent meir korn enn i sesongen 2021. Sjølv om det vart nokre svært intensive veker for kornmottaka og transportorganisasjonen vår, greidde vi gjennom gode førebuingar og ekstraordinære tiltak å handtere det på ein god måte. Det høge volumet gjev oss no eit godt utgangspunkt for å tilby kraftfôr og matmjøl med høgt norskinnhald fram til neste innhaustingssesong.

Det var gledeleg å sjå at innsatsen og dedikasjonen til kornbonden gav resultat. I startfasen av krigen i Ukraina var det stor usikkerheit om forsyningar av korn frå nokon av dei største eksportørane i verda. Frå vårt perspektiv hadde vi i Noreg eit etisk ansvar for å gje full gass, og dyrke det vi kunne, i staden for å presse opp prisane og by over dei som har mykje mindre å rutte med enn oss. Staten lovde betre kornøkonomi og for å redusere risikoen for dei som tok sjansen på å dyrke matkveite, gjekk vi i Felleskjøpet Agri i mars 2022 ut og firedobla proteintillegget på fôrkveite. Dette reduserte den økonomiske risikoen ved nedgradering frå mat- til fôrkorn, noko som var viktig når mineralgjødselprisane steig til rekordnivå.

Ein sunn økonomi og investeringsevne i framtida er viktig og riktig
Det vart eit mykje meir kapitalkrevjande år enn vi såg for oss. Auka einingsprisar generelt og for mineralgjødsel spesielt, kombinert med auka lagerbehaldning i fleire av forretningsområda gjorde sitt. Den fantastiske kornhausten kombinert med høgare målprisar i jordbruksoppgjeret var bra for landbruket, men vart krevjande for oss som måtte finansiere det. Vi sette derfor i gang eit forbetringsprogram for å forbetre resultata og redusere kapitalbindinga. Utfordringa vart teken på strak arm av organisasjonen. Vi har sett mange gode eksempel på tiltak som har gjeve resultat på kort sikt, og fleire forslag vi vil jobbe med på lengre sikt.

Vi kjem til å fortsetje arbeidet gjennom 2023. Vi veit ikkje kva året kjem til å by på, men er overtydde om at det å sikre ein sunn økonomi og investeringsevne er viktig og riktig. I framtida må vi ha finansielt handlingsrom til å gjere dei nødvendige investeringane for å sikre effektiv kornhandtering og lokalt nærvær.

Saman for eit berekraftig landbruk
I 2022 arbeidde vi vidare med berekraftstrategien og har sett konkrete berekraftmål som står skildra i berekraftrapporten. Dette er viktig for å sikre at organisasjonen veit kva som skal til for at vi skal nå forpliktingane i Landbrukets Klimaavtale og ikkje minst for å sikre framtidig finansiering frå investorar og bankar. Vi veit og at dette vert meir og meir viktig for forbrukarane og dermed i framtida vil auke det norske landbruket si konkurransekraft og legitimitet.

Vi lanserte og Landbrukets bærekraftpris, for å løfte fram og gjere stas på bønder som gjer konkrete tiltak for meir berekraftig og lønsam matproduksjon. Vi veit at eksempla er der ute og dermed kan vere til inspirasjon for andre i næringa. Jobben for eit berekraftig landbruk er ikkje noko eit selskap som Felleskjøpet Agri kan gjere aleine. Men, som eit samvirke kjenner vi krafta av å gå saman for å finne løysingar for betre gardsdrift.

«Saman tek vi vare på jorda, dyra og framtida»

Svenn Ivar Fure

Svenn Ivar Fure
Konsernsjef
Felleskjøpet Agri SA

Nøkkelinformasjon om Felleskjøpet Agri

Konsernets driftsinntekter var i 2022 på 20 212 millioner kroner, en økning fra 18 707 millioner kroner i 2021. Driftsresultat konsern i 2022 ble 455 millioner kroner, mens resultatet før skatt endte på 420 millioner kroner.

		2021	2020	2019	2018	2017
Omsetning	20 212 337	18 707 113	17 282 067	16 176 629	16 019 129	15 544 154
EBITDA	916 464	1 042 772	1 012 497	730 086	726 366	897 971
Driftsresultat	454 545	553 954	621 613	371 753	387 646	601 262
Resultat før skatt	419 961	470 482	261 303	119 562	411 390	472 254
Årsresultat	310 724	375 663	221 125	53 724	349 171	430 247
Egenkapitalandel	30,5 %	35 %	34,2 %	33,2 %	36,0 %	34,1 %
Egenkapitalavkastning	8,4 %	10,3 %	6,6 %	1,6 %	11,0 %	15,1 %

Tall i tusen kroner

OMSETNING (mrd kroner)

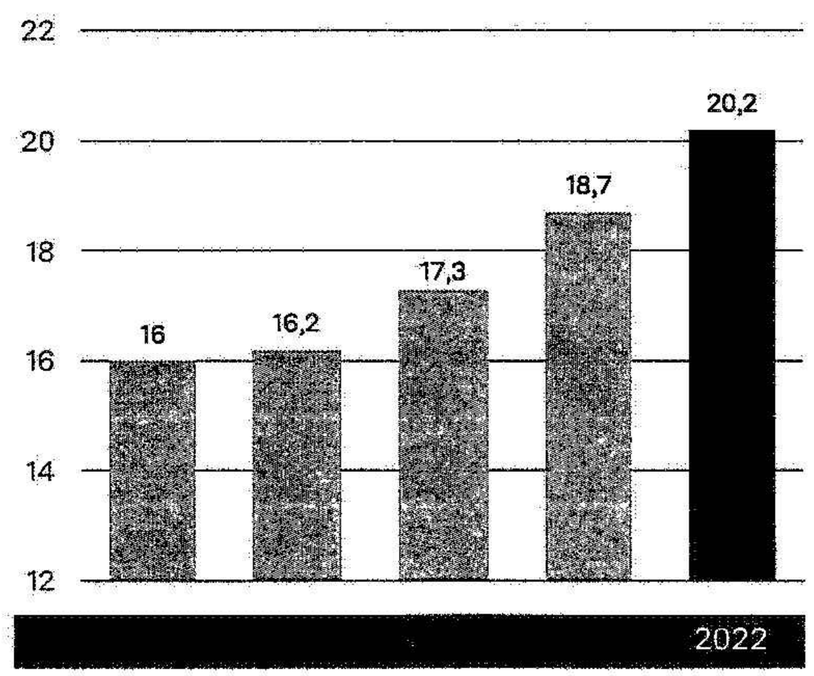

EBITDA (mill kroner)

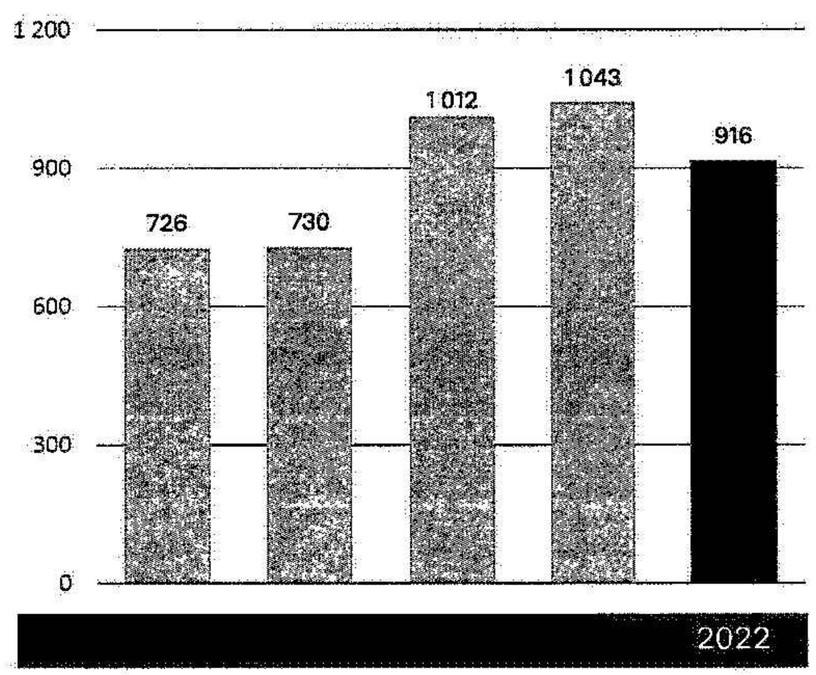

AVKASTNING PÅ EGENKAPITAL ETTER SKATT (prosent)

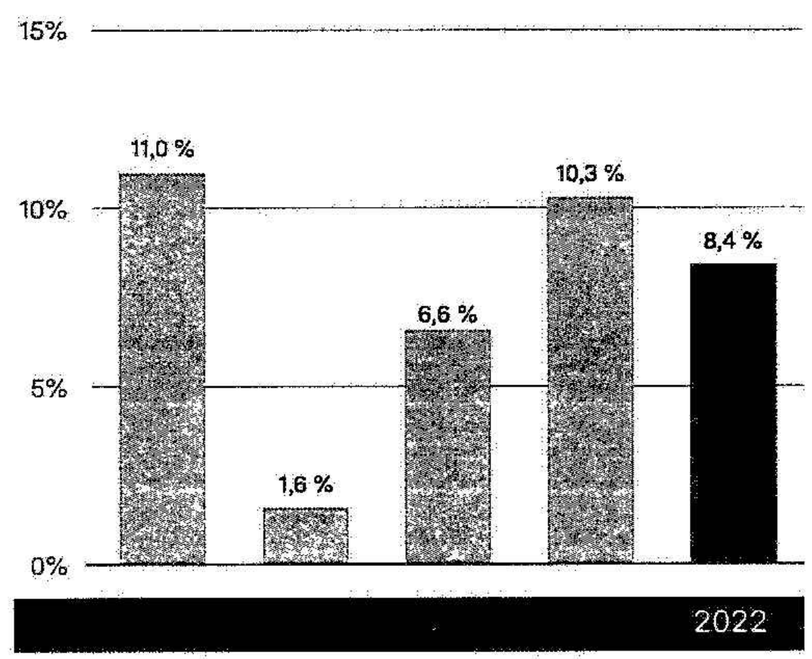

KJØP AV NORSK KORN (tonn)

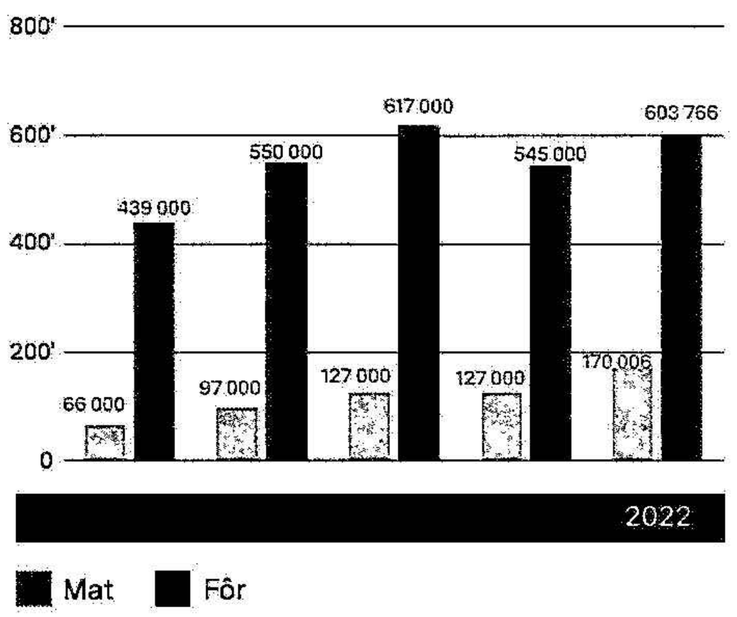

MARKEDSANDEL TRAKTOR (prosent)

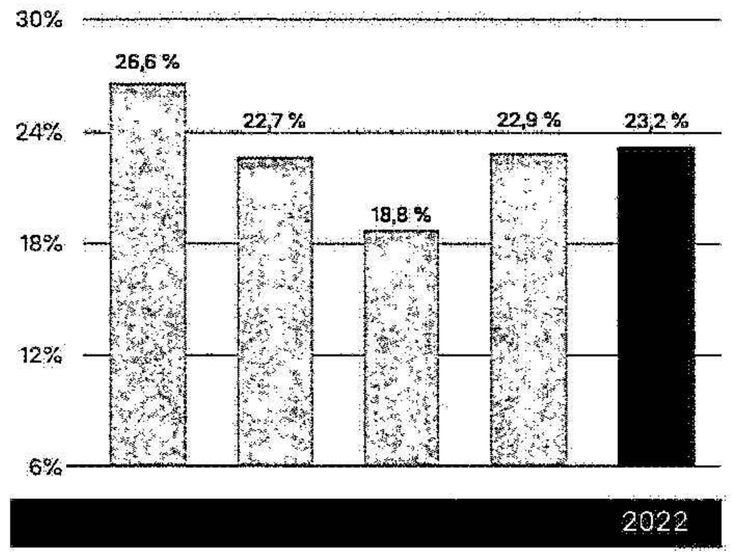

VOLUMUTVIKLING KRAFTFÔR (tonn)

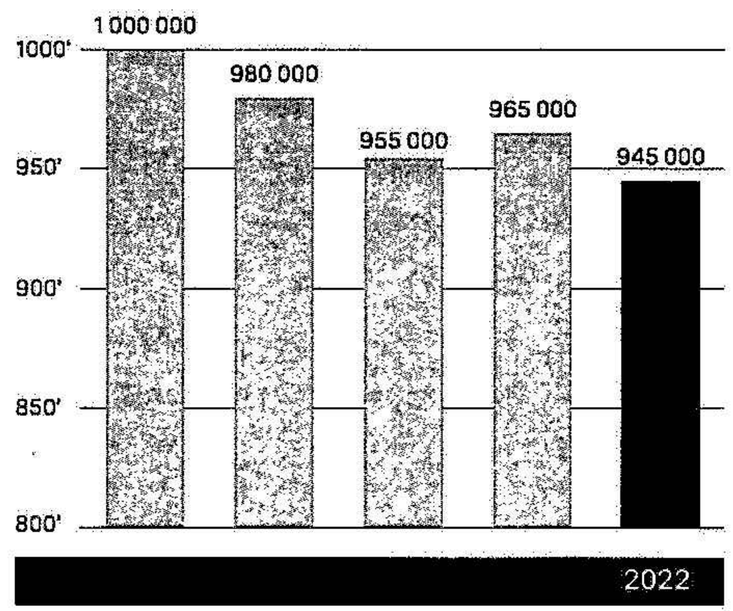

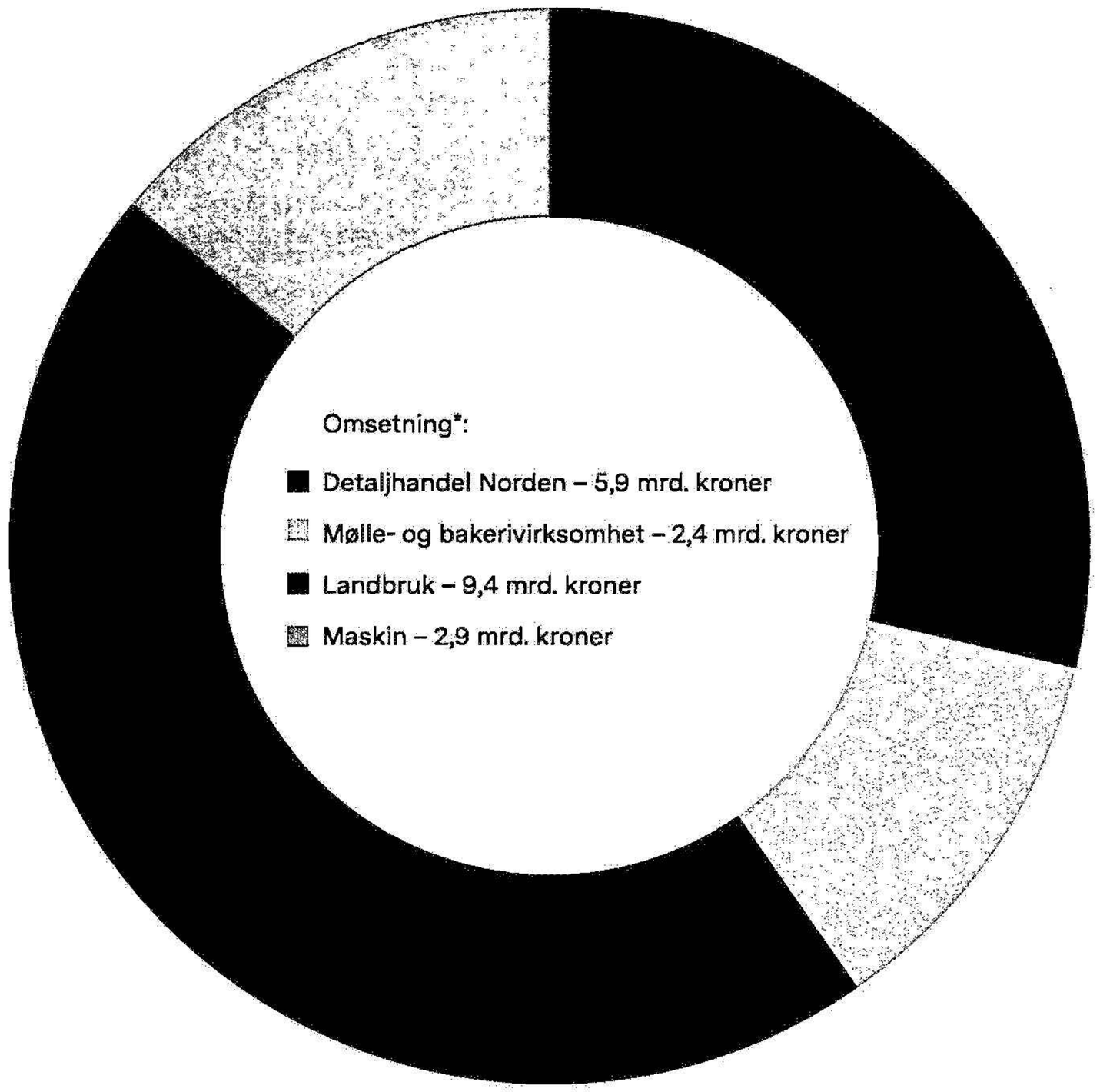

* inkluderer ikke elimineringer og konsernposteringer

Datterselskaper og tilknyttede selskaper

Felleskjøpet Fôrutvikling AS

Felleskjøpet Fôrutvikling er Norges ledende utviklingsmiljø for kraftfôr, og bidrar til at forskning blir næringsretta og at forskningsresultater raskt kommer bøndene til nytte. Utviklingsarbeidet skjer i tett samarbeid med eierne og med ulike kunnskapsmiljø i Norge og Europa. Selskapet har 16 ansatte og omsatte i 2022 for 23 millioner kroner. Felleskjøpet Agri sin eierandel i selskapet er 66 prosent.

Granngården

Granngården er en landsdekkende kjede i Sverige innen dyrking, dyr og natur som er tilsvarende Felleskjøpet Agri. Kjeden består av 108 butikker og e-handel. Granngården har rundt 1 000 ansatte. Granngården omsatte for 2499 millioner kroner i 2022 og Felleskjøpet Agri eier selskapet 100 prosent.

Grønt Maskin

Grønt Maskin har vært en leverandør av kvalitetsutstyr til landbruket i over 100 år. Selskapet har hovedfokus på kunder innenfor grøntsektoren, og har som målsetning å være Nordens største faghandel for maskiner og utstyr til grønnsak-, frukt- og bærprodusenter. Selskapet har 25 ansatte og omsatte for 103 millioner kroner i 2022. Selskapet er 100 prosent eid av Felleskjøpet Agri.

RJ Maskiner

RJ Maskiner AB er svenske grønnsaksdyrkeres største maskinleverandør med et komplett sortiment fra jordbearbeiding til pakket vare. Selskapet har seks ansatte og omsatte i 2022 for 26 millioner kroner. Selskapet er 100 prosent eid av Felleskjøpet Agri.

Cernova

Konsernet Cernova er organisert i tre hoved-virksomhetsområder; Melmølleindustri, industribakerier gjennom Norgesbakeriene Holding AS og Mesterbakeren Holding AS, og øvrig industriell næringsmiddelproduksjon gjennom Cernova Industri AS. Konsernet har omtrent 1 000 ansatte og omsatte i 2022 for 2 445 millioner kroner. Felleskjøpet Agri eier 66 prosent av Cernova.

NORGRO

NORGRO er en ledende, landsdekkende leve-randør av såvarer, plantemateriale og tilhørende innsatsmidler til yrkesdyrkere. NORGRO har hovedkontor på Hamar og et salgsapparat som betjener hele landet. Det er 43 ansatte i selskapet og i 2022 var omsetningen på 341 millioner kroner. Felleskjøpet Agri sin eierandel i selskapet er 80 prosent.

Datterselskaper og tilknyttede selskaper

SW Horto

SW Horto tilbyr frø, innsatsmidler og redskap til profesjonelle dyrkere i grøntsektoren, innen både frukt, grønt og hage i Sverige. Selskapet består av 35 ansatte og omsatte i 2022 for 273 millioner kroner. Felleskjøpet Agri eier SW Horto 100 prosent.

U.Reist

U.Reist er en totalleverandør som rådgir, etablerer og drifter spiselige grøntarealer ute, inne - og på tak. De jobber for å ta naturen inn i byene og byggene våre, og gi folk en større nærhet til jorda, kretsløpene og hverandre. Selskapet har 17 ansatte og omsatte i 2022 for 26 millioner kroner. Felleskjøpet Agri eier 51 prosent i selskapet.

Nelson Garden

Nelson Garden er en ledende aktør i hagebransjen, med et bredt sortiment innen frø, løk, redskaper, hagetilbehør, plantenæring, og ikke minst Nordens bredeste sortiment av forkultiveringsprodukter. Nelson Garden har 160 ansatte i Sverige, Danmark, Finland og Norge, og omsatte i 2022 for 595 millioner kroner. Felleskjøpet Agri sin eierandel i selskapet er 91 prosent.

TILKNYTTEDE SELSKAPER:

Bioco

Bioco har utviklet og implementert en ny bioraffineriprosess som et bidrag til et mer bærekraftig landbruk. Målet er å redusere import av næringsstoffer til produksjon av fôr til kjæledyr, og få tilgang til unike hydrolyserte proteiner og peptider. Bioco har seks ansatte og omsatte i 2022 for 45,5 millioner kroner. Felleskjøpet Agri sin eierandel i selskapet er 50 prosent.

Mimiro

Mimiro utvikler digitale løsninger for en mer effektiv og bærekraftig matproduksjon. De bygger digitale produkter for bønder som har enkle grensesnitt og gir større innsikt som hjelper dem til kontinuerlig å forbedre produksjonen. Mimiro har 28 ansatte og omsatte i 2022 for 44 millioner kroner. Felleskjøpet Agri sin eierandel i selskapet er 37,2 prosent.

Konsernledelsen

Konsernledelsen i Felleskjøpet Agri har fire operative enheter og seks støttefunksjoner. En rekke av konsernets datterselskaper, som alle er knyttet til våre egen kjernevirksomhet innen landbruk, maskin og dyrking, er samlet under enheten Felleskjøpet Vekst.
I løpet av 2022 ble funksjoner knyttet til drift av industriinfrastrukturen for korn og kraftfôr samlet i divisjon Landbruk. Fellestjenestene IT, juridisk, innkjøp, transport og sentrallagerfunksjonene ble samlet under felles ledelse i den nyopprettede forretningsstøtteenheten Drift og utvikling.

Svenn Ivar Fure
Konsernsjef

Trine-Marie Hagen
Konserndirektør Økonomi

Kari Wang Olsen
Konserndirektør HR

Line Hildonen Ramstad
Konserndirektør Marked og Kommunikasjon

Vegard Braate
Konserndirektør Medlem

Trond Fidje
Konserndirektør Detaljhandel Norden

Frode Dahl
Konserndirektør Maskin

Bjørn Stabbetorp
Konserndirektør Landbruk

Ada Helen Schjelderup
Konserndirektør Drift og utvikling

Jo Anders Moflag
Konserndirektør Forretningsutvikling, M&A og Felleskjøpet Vekst

Eli Reistad
Konserndirektør Næringspolitikk og *markedsregulering*

Styreleder har ordet

Vi er viktigere enn noen gang

Da nåværende regjering tiltrådte høsten 2021, ble behovet for økt beredskap tatt inn i Hurdalsplattformen. Som en konsekvens av dette, ble det av regjeringen satt ned en totalberedskapskommisjon som skulle vurdere tiltak for å styrke denne. Jeg ble utnevnt til å være landbrukets representant i kommisjonen. Jeg ser tilbake på et svært lærerikt år, hvor jeg også fikk muligheten til å delta på sjefskurset på Forsvarets Høyskole.

Deltagelsen i både kommisjonen og sjefskurset har fått ekstra dimensjoner med Russlands angrepskrig i Ukraina. Et angrep på et av verdens viktigste områder for landbruk, og spesielt kornproduksjon, får konsekvenser. Økte energipriser og nærmest krise i markedet, større utfordringer med å skaffe råvarer, kraftige sanksjoner mot Russland og mindre global handel er noen av følgene. Hvert enkelt land har fått et sterkere fokus på egen beredskap.

Den beste beredskapen er høy egenproduksjon

Arbeidet til totalberedskapskommisjonen ble, om mulig, enda viktigere. Den ser på beredskapen i Norge, og vurderer tiltak for å styrke den, gitt den økende globale uroen. For én ting er sikkert: Flere steder rundt om i verden er kaos dessverre den nye normalen. Det får også følger for oss. I kommisjonen er forsyning et eget fokusområde. Dette inkluderer også matforsyning som en samfunnskritisk funksjon som må virke i fred, krise og krig. Vi, som norske bønder, er blitt viktigere enn noen gang, og matproduksjonen vår har fått økt oppmerksomhet. Det er behov for våre produkter. Dette vil bare forsterkes i åra som kommer. Derfor er det viktig å jobbe for å sikre en høyest mulig norsk matproduksjon. Den beste beredskapen vi kan ha er nemlig en så høy egenproduksjon som mulig.

Vi må jobbe videre med å bevare produksjonsgrunnlaget. Vi må ta vare på kunnskapen om dyrking og husdyrhold, øke den, og ikke minst gjøre det mer lønnsomt å produsere mat i Norge. Vårt land har lavest selvforsyningsgrad i Europa. Alle er enige i at denne må styrkes. All jord som egner seg til matproduksjon må derfor brukes til nettopp det.

Vi skal bidra med å holde kostnadene nede
Felleskjøpet Agri er et viktig verktøy vi bønder har for å lykkes med en lønnsom produksjon. Vi er den største totalleverandøren til norsk landbruk. Gjennom felles innkjøp bidrar vi til å holde kostnadene nede for bonden. Dette har vært Felleskjøpet Agri sin filosofi i 127 år.

Felleskjøpet Agri er også et avgjørende verktøy for landets kornprodusenter, både gjennom rollen som markedsregulator og ved å være den største markedsaktøren. 2022 ble til sammen et fantastisk godt kornår, først og fremst på grunn av kornbønder med stor vilje og evne til å bidra. Ekstra motiverende er det at vi har gode markedsmuligheter til å produsere mer norsk korn til norsk forbruk. Felleskjøpet Agri var blant initiativtakerne da det spennende matkornpartnerskapet ble etablert i 2021. Her er hele verdikjeden med, og det jobbes med en rekke gode og relevante tiltak for å styrke konkurransekraften til norsk korn.

Politikerne må bli med på et videre inntektsløft
Fjoråret ble i hovedsak preget av økte kostnader og begrensede muligheter for bonden til å ta ut pris i markedet. Vi fikk et historisk høyt jordbruksoppgjør. Det ga dekning for kostnadsutviklingen, og bidro litt til tettingen av inntektsgapet. Likevel er det fortsatt altfor mange bønder som legger ned og slutter.
Vi må få med oss politikerne på et videre inntekstløft for landbruket. Hurdalsplattformen har lovet dette.

Felleskjøpet Agri er godt rustet til å møte stadig nye utfordringer. Dette viste vi i fjor, og vi har vist det tidligere. Tenk bare på hvordan vi taklet både pandemi og tørkesommer.

Tillit er noe vi gjør oss fortjent til
Felleskjøpet Agri har stor tillit i samfunnet, blant både medlemmene og kundene våre. Ser vi på størrelsen i markedsbudsjett, er det smått overraskende at vi ligger langt inne på de fleste Topp 10-lister som rangerer omdømmet til norske selskaper. Det sier bare litt om tyngden og tilliten som ligger i selskapet vårt.

Vi må huske at tilliten er ikke noe vi har, men noe vi gjør oss fortjent til. Som selskapet til bonden må Felleskjøpet Agri fortsette å levere på formålsparagrafen. Vi skal styrke medlemmenes økonomi i landbruksvirksomheten på kort og lang sikt. Vi skal fortsette å bidra til et aktivt landbruk i hele landet. Vi skal dekke behovene til både de små og de store bøndene. Bondens kunnskap skal vi fortsette å forvalte som en inngang til å nå forbrukerne Jeg er fornøyd med måten vi bidro til dette i et svært krevende 2022.

For 2023 har jeg noen klare forventninger:

- Felleskjøpet Agri skal ha bondens interesser i fokus, og jobbe med tiltak som bidrar til å styrke bondens økonomi, og gjøre bondens hverdag enklere
- Vi skal sammen ta grep for å trygge vår posisjon som faghandel, og sikre at forbrukeren ønsker å handle hos oss
- Vi skal finne gode og relevante tiltak som forbedrer verdiskapingen i verdikjeden for korn
- Vi skal være best på det vi skal være gode på: innkjøp, logistikk, distribusjon og kunnskap om jordbruk

Nøkkelen til suksess tror jeg ligger i gode ansatte, en høy tillit til hverandre, at vi våger å feile – og at vi har lov til å feile. Vi skal heie på hverandre, og vi skal tørre å prøve det nye. Vi har svært dyktige ansatte, og vi har ikke minst engasjerte tillitsvalgte. Viktige ambassadører, som også gir styret gode og relevante innspill til viktige beslutninger.

Tusen takk for jobben dere alle gjør for fellesskapet i Felleskjøpet Agri!

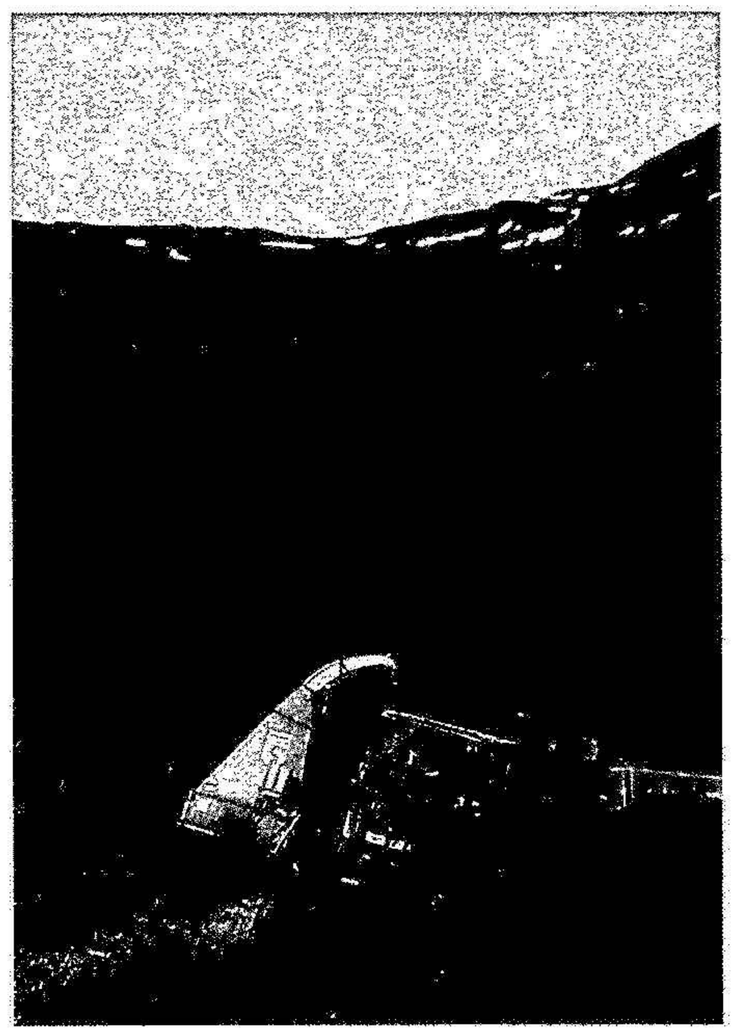

«Vi skal fortsette å bidra til et aktivt landbruk i hele landet. Vi skal dekke behovene til både de små og de store bøndene»

Anne Jødahl Skuterud
Styreleder
Felleskjøpet Agri SA

Årsmelding og regnskap

Årsmelding 2022

2022 ble et dramatisk år. Russlands krig mot Ukraina har skapt stor usikkerhet og forsterket kostnadsveksten som startet under koronapandemien. Effektene slår direkte inn også i Felleskjøpet Agri sin virksomhet, både innenfor landbruk, næringsmidler og handel. Styret er svært tilfreds med at Felleskjøpet Agri i denne krevende situasjonen har kunnet tilby stabile leveranser av driftsmidler som norsk matproduksjon er helt avhengig av.

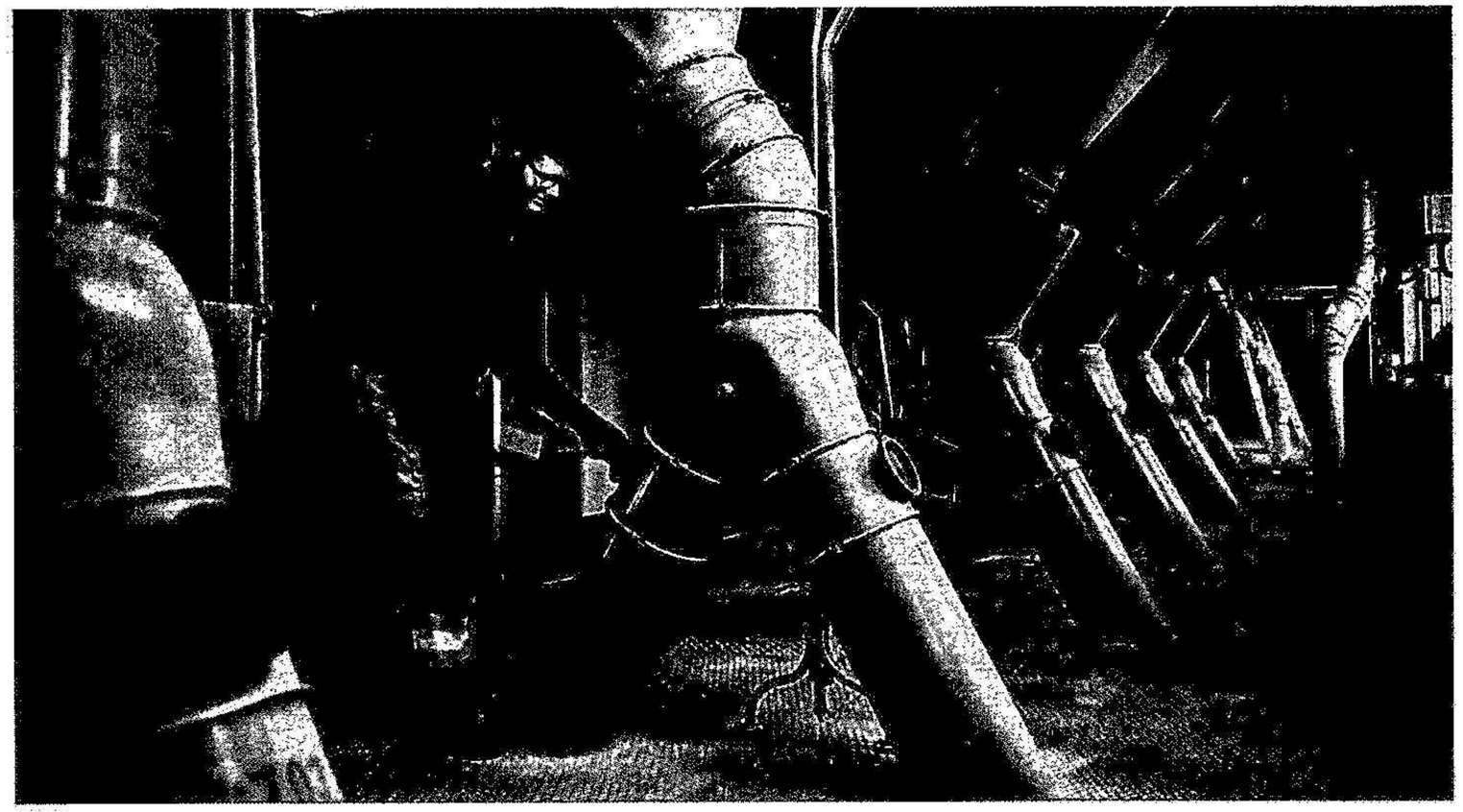

I landbruket er det et munnhell som sier at «ingen år er normale». 2022 er så visst et bevis på det. Styret har gjennom hele året vært sterkt opptatt av å sikre trygge forsyninger av driftsmidler, og det har Felleskjøpet Agri sine kompetente og dyktige medarbeidere klart. De ansatte i hele organisasjonen har taklet utfordringene i dette unormale året og vært tilpasningsdyktige og løsningsorienterte. Det setter styret stor pris på.

Krigen i Europas kornkammer viser hvor avgjørende det er å ha en nasjonal matvaresikkerhet. Dette ivaretar vi best ved å ha en stor innenlandsk matproduksjon som i størst mulig grad er basert på våre egne ressurser og råvarer. Våre begrensede produksjonsressurser innebærer at landbruket i Norge er avhengig av forståelse og vilje hos politiske myndigheter, slik at vi utnytter produksjonspotensialet over hele landet. Sammen med sikre inntektsforhold for bøndene, er dette den mest bærekraftige tilnærmingen til norsk matvaresikkerhet og beredskap.

NY KONSERNSTRATEGI

En stor og konkurransedyktig innenlandsk matproduksjon er et viktig grunnlag både for den nye strategien for Felleskjøpet Agri som styret vedtok i 2022 og for konsernets bærekraftmål (se Felleskjøpet Agri sin Bærekraftrapport).

Vår nye visjon er «Sammen tar vi vare på jorda, dyra og framtida». Visjonen understreker at bøndene gjennom sitt eierskap i samvirke står sterkere til å utvikle et bærekraftig, moderne og lønnsomt landbruk.

Felleskjøpet Agri sitt formål står fast: Å medvirke til å styrke medlemmenes økonomi i landbruksvirksomheten på kort og lang sikt.

Hovedpunktene i strategien til Felleskjøpet Agri er:

- Høyest mulig verdiskapning på norsk korn
- Bondens foretrukne leverandør av driftsmidler til landbruket i hele landet
- Ledende på produkter og kunnskap innen dyrefôr og dyrking
- Mer bærekraftig jordbruk og matproduksjon
- Kompetente, engasjerte og trygge medarbeidere
- Sunn og solid finansiell posisjon

I den nye strategien konsentreres virksomheten rundt kjerneaktivitetene i konsernet. Dette er resultat av en omfattende prosess i tett samarbeid med konsernledelsen, eiertillitsvalgte og ansatte. Dette innebærer en konsolidering rundt landbrukets behov, en handelsvirksomhet basert på «det bonden kan» og videreføring av satsingen innenfor kornbaserte næringsmidler.

ET KONKURRANSEDYKTIG FELLESKJØPET AGRI

Felleskjøpet Agri må til enhver tid være konkurransedyktig. Samvirke er tuftet på å sikre eiernes brukernytte framfor størst mulig profitt. I dette ligger det blant annet å bruke eiernes markedsmakt gjennom sin organisering i Felleskjøpet Agri til å sørge for lavest mulig pris på driftsmidler. Styret vil understreke at et samvirkeforetak må drives etter de samme forretningsmessige prinsipper

2023040404003

«Felleskjøpet Agri skal operere med lavest mulig marginer på viktige driftsmidler, som blant annet kraftfôr og mineralgjødsel»

som andre selskapsformer. Felleskjøpet Agri må ha økonomiske resultater som er gode nok til å utvikle selskapet med en trygg og rimelig finansiering. Dette er enda viktigere i et samvirkeforetak som ikke har samme muligheter til å hente inn kapital som et aksjeselskap. Driften må derfor hele tiden tilpasses konkurransesituasjonen, utviklingen i landbruket, teknologi og andre forhold, for å drive så effektivt som mulig. Styret legger stor vekt på at Felleskjøpet Agri ivaretar sitt samfunnsansvar, men selskapet kan ikke ta ansvar for oppgaver som er fellesskapets ansvar. I en skjerpet konkurransesituasjon er det styrets plikt å løpende vurdere Felleskjøpet Agri sin anleggs- og avdelingsstruktur. Styrets klare mål er å sikre at Felleskjøpet har et godt og konkurransedyktig tilbud til alle bønder over hele landet.

Dramatikken i 2022 har vist at det er behov for raske omstillinger, som innebærer at langsiktige strategiske mål må avveies mot kortsiktige tiltak for å sikre landbrukets behov og selskapets drift. Den kraftige prisøkningen på de fleste varer og innsatsfaktorer førte i 2022 til betydelig økning i kapitalbehovet. Dette ble forsterket av prisøkning på norsk korn og det gode kornåret med store volumer. Varelageret etter første halvår var om lag én milliard kroner høyere enn ett år tidligere. Det har i 2022 derfor vært ekstra fokus på å skape resultater som sikrer Felleskjøpet Agri god finansiering.

For andre år på rad opplevde bøndene i 2022 en ekstrem kostnadsøkning. Styret har vært tydelig på at Felleskjøpet Agri skal operere med lavest mulig marginer på viktige driftsmidler, som blant annet kraftfôr og mineralgjødsel, for å avhjelpe situasjonen. Selskapet må imidlertid ha inndekning for egne kostnader, inkludert kapitalkostnader, og skape resultater som ivaretar bankenes finansieringskrav.

Styret er tilfreds med at partene i jordbruksoppgjøret kom fram til en avtale, der det ble gitt kompensasjon for mye av kostnadsøkningene og der det ble begynt på en inntektsopptrapping. Styret sender en klar oppfordring til regjeringen og Stortinget om å følge opp inntektsopptrappingen i de kommende jordbruksoppgjørene. Uten rask inntektsmessig likestilling med andre grupper i samfunnet, vil ikke landbruket være bærekraftig og kunne sikre norsk matproduksjon. Felleskjøpet Agri gir innspill til forhandlingene som markedsregulator korn. Styret har lenge arbeidet for å styrke økonomien i kornproduksjonen og er fornøyd med at korn fikk et løft i avtalen. Styret er opptatt av å styrke produksjonen i de mer marginale kornområdene. Det er derfor skuffende at stedsfrakttilskuddet heller ikke denne gang ble gjeninnført.

ØKONOMISK RESULTAT OG BONUS

Konsernet Felleskjøpet Agri økte i 2022 sin omsetning til over 20 milliarder kroner. Resultat før skatt ble 420 millioner kroner.

Styret mener resultatet gir grunnlag for utbetaling av bonus til eierne og avkastning på individuell egenkapital. Styret foreslår for årsmøtet at totalt 45,5 millioner kroner av årsresultatet disponeres til eierne.

LANDBRUK

Til tross for kostnadsøkninger og til tider krevende forsyningslinjer, hadde landbruksvirksomheten stabil drift i 2022. Den sterke omsetningsveksten skyldes i all vesentlighet høyere kostnader og priser på innsatsfaktorer, ikke økt volum.

Konsernsjefen varslet på årsmøtet i 2022 at produksjon og salg, som tidligere lå i adskilte divisjoner, ville bli slått sammen. I løpet av året er det fullført en verdikjedeorganisering med felles ledelse innenfor kraftfôr, korn og plantekultur. Målet er bedre samordning, kortere beslutningsveier og enklere løsninger. Omorganiseringen følger opp den nye konsernstrategien med vekt på at verdikjedene tar ansvar for egen drift, utvikling og finansiering. Innendørsmekanisering, som for noen år siden ble lagt til landbruksdivisjonen, er på tilsvarende måte etablert som en selvstendig verdikjede innenfor divisjon Landbruk.

En av de beste kornavlingene

2022 ga noen av de beste kornavlingene i norsk historie. Avlingene var store på Østlandet, men under normalt i Trøndelag. Skuronna på Østlandet var svært konsentrert, og Felleskjøpet har aldri tatt imot så mye korn på så kort tid. I de to mest hektiske ukene kom det inn over 265 000 tonn. All tilgjengelig kapasitet ble utnyttet. Det måtte likevel iverksettes noe utelagring. Felleskjøpet avlastet dermed risikoen for kornprodusentene som fikk levert. Godt innhøstingsvær, tørt korn og økt utskipingskapasitet bidro til forholdsvis god flyt i logistikken.

Styrets oppfatning er at håndteringen av den store kornhøsten etter forholdene derfor gikk bra. En oppgradering til en permanent mottakskapasitet som kan håndtere slike volumer uten noen komplikasjoner vil påføre kornbransjen, inkludert kornbøndene, for store kostnader. Det arbeides imidlertid videre med planer for større mottakskapasitet i kornområdene, og nær kraftfôrfabrikker og matmjølanlegg, som vil være en logistikkmessig og økonomisk bedre løsning enn overføring av korn til Stavanger Havnesilo.

Siste prognose anslår en totalproduksjon på 1,36 millioner tonn i 2022. Av dette er 33 000 tonn erter, åkerbønner og oljevekster, som er en dobling sammenlignet med de siste årene. Dette er gledelig ut fra ønsket om mer norske proteinvekster. I perioden 1. juli til 31. desember mottok Felleskjøpet Agri nesten 640 000 tonn korn. Leielagring av korn ble nær doblet sammenlignet med året før, noe som bidro til å vesentlig avlaste Felleskjøpet Agri sitt behov for å finansiere kornkjøpene i lånemarkedet, og samtidig øke verdiskapingen hos kornprodusentene.

Korndyrkerne tok utfordringen

Inngangen til kornsesongen var preget av stor usikkerhet på grunn av krigen i Europas kornkammer og høye priser på mineralgjødsel. Styret så det som viktig å legge til rette for å øke produksjonen av norsk mathvete, og Felleskjøpet Agri bidro til å redusere risikoen ved å øke proteinbetalingen for fôrhvete. Korndyrkerne tok utfordringen. Riktig dyrking og gode værforhold har gitt en høy andel mathvete. Siste prognose anslår at norskandelen av matkornet vil være opp mot 80 prosent i inneværende sesong, som er en betydelig økning fra forrige sesong. I 2021 tok NMBU, Norges Bondelag og Felleskjøpet Agri initiativ til et bransjesamarbeid for å øke verdiskapningen for norsk matkorn og norske proteinvekster. Alle sentrale aktører i verdikjeden deltar i «Partnerskap for matkorn og planteproteiner», og den gode kornhøsten i 2022 bør være en sterk motivasjon for det videre arbeidet.

KJØP AV NORSK KORN (tonn)

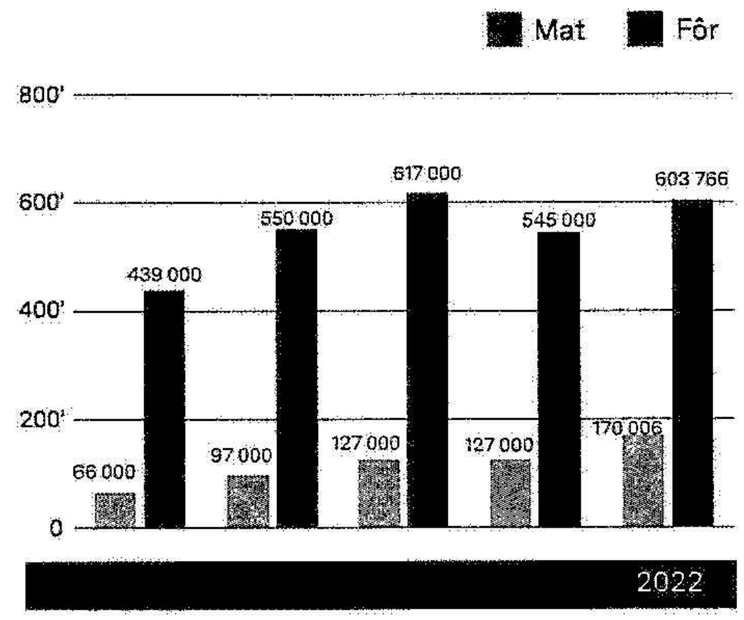

VOLUMUTVIKLING KRAFTFÔR (tonn)

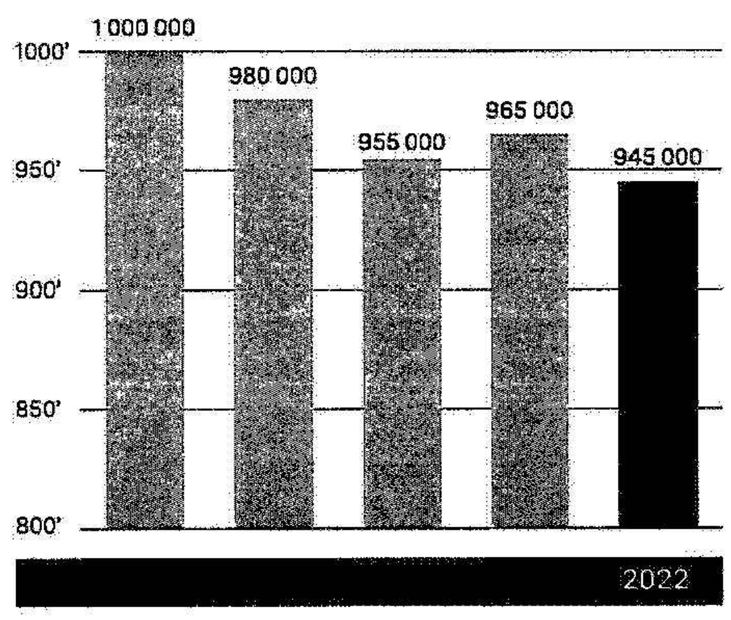

«Med sin kompetanse innen agronomi, maskiner, teknologi, fôr og fôring har Felleskjøpet Agri unike forutsetninger for å utvikle og tilby totalløsninger for at bonden skal oppnå en lønnsom og bærekraftig produksjon»

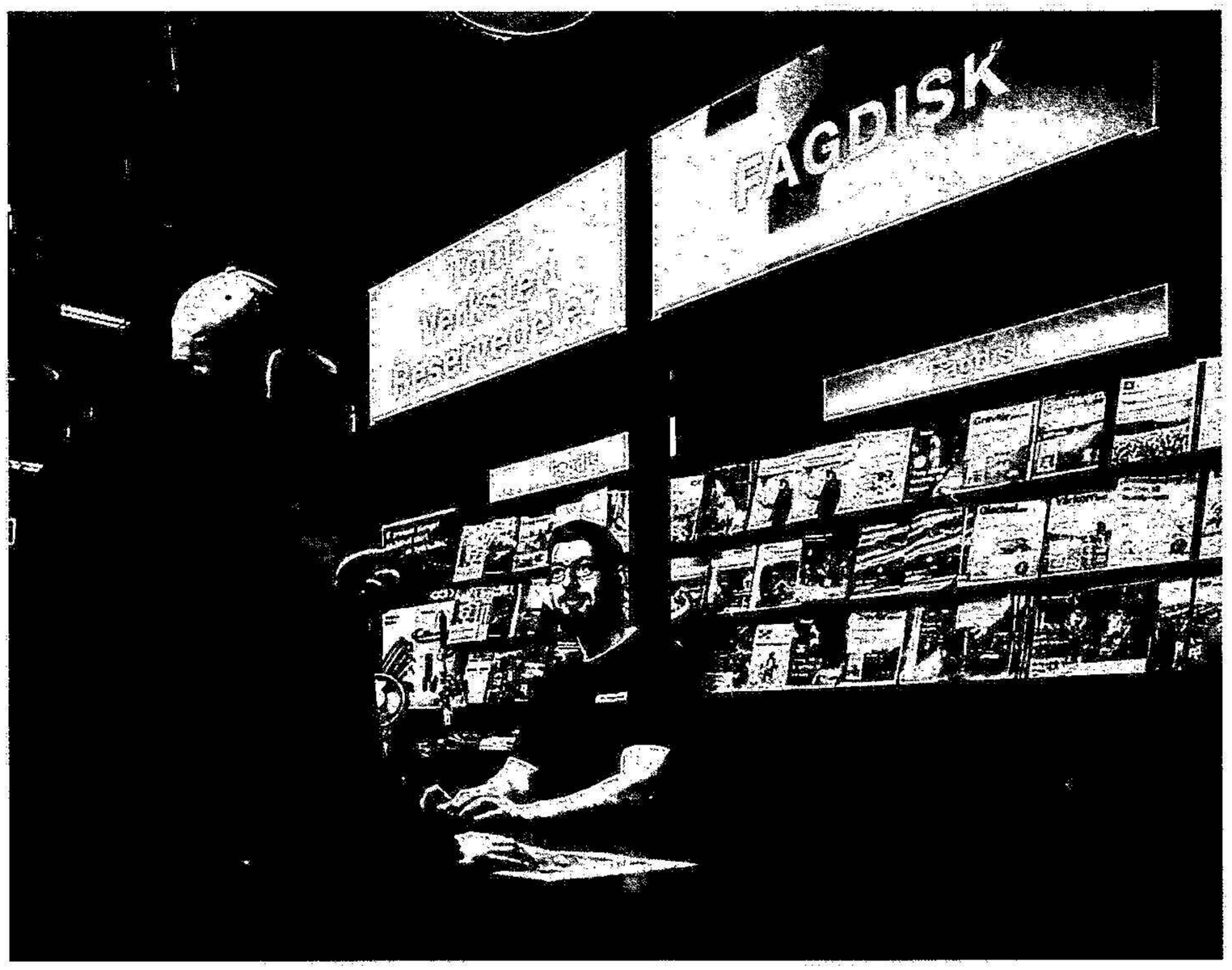

Nedgang for drøvtyggerfôr
Felleskjøpet Agri solgte vel 945 000 tonn kraftfôr i 2022, en nedgang på ca. to prosent fra året før. Det er nedgang i markedet for drøvtyggerfôr som følge av redusert melkeproduksjon. Felleskjøpet Agri har tatt markedsandeler og økt salget av svinefôr, mens utviklingen for fjørefefôr er om lag uendret.

Prisene på kraftfôr har steget 25-30 prosent siste år. Dette er krevende for husdyrprodusentene. Styret er svært opptatt av å bidra til å dempe kostnadspresset, og et viktig tiltak er å produsere mer fôr på norske ressurser. Med sin kompetanse innen agronomi, maskiner, teknologi, fôr og fôring har Felleskjøpet Agri unike forutsetninger for å utvikle og tilby totalløsninger for at bonden skal oppnå en lønnsom og bærekraftig produksjon. Felleskjøpet arbeider sammen med andre aktører i landbruket i prosjektet «Økt norsk», med mål om bedre grovfôrproduksjon og mer norske råvarer i kraftfôret. Felleskjøpet Fôrutvikling, som er landets ledende miljø for fôr og fôring, arbeider kontinuerlig med å utvikle kraftfôrblandinger som inneholder mer norske råvarer som vil kunne brukes i god kombinasjon med godt grovfôr. Se Bærekraftrapporten.

Styret og administrasjonen har startet en gjennomgang av Felleskjøpet Agri sin fabrikk- og anleggsstruktur for å møte en forventet nedgang i kraftfôrvolumet. Dette er nødvendig for å sikre konkurransekraft og ikke minst at Felleskjøpet Agri sine kraftfôrkunder ikke blir belastet med for store produksjonskostnader. Arbeidet vil foregå i dialog med de tillitsvalgte.

Høye råvare- og energipriser
Råvareprisene på verdensmarkedet begynte å stige i 2020 og gjorde et kraftig hopp våren 2022. Prisene har flatet ut og gikk noe tilbake mot slutten av året, mens en svak norsk krone har virket i motsatt retning. Som en relativt liten, og fleksibel aktør i det internasjonale markedet, har Felleskjøpet Agri ikke hatt vanskeligheter med å skaffe råvarer. Mindre tilgang på norsk korn fra 2021-sesongen, førte til at samlet andel av norske råvarer i Felleskjøpet Agri sine kraftfôrblandinger ble vel 54 prosent i 2022, mot nær 57 prosent året før. Norskandelen for bygg, havre, hvete og rug var 84 prosent. Norskandelen er forventet å øke i 2023 som følge av den gode kornhøsten i 2022. Andel importert soya i reseptene fortsetter å synke. Se Bærekraftrapporten.

Markedet for mineralgjødsel er preget av krigen og de høye gassprisene i Europa, som virker direkte inn på produksjonskostnadene for nitrogengjødsel. Det har vært et volatilt og uforutsigbart marked. Etter prisreduksjoner i mai og juni, opplevde Felleskjøpet Agri at de som hadde likviditet til det, startet innkjøp av gjødsel til neste sesong tidligere enn vanlig. Samlet salg av mineralgjødsel har imidlertid gått ned. Felleskjøpet Agri har hatt god tilgang på gjødsel hele året, men krigen i Ukraina stanset handelen med flere leverandører det normalt kjøpes fra. Salget av såvarer er tilnærmet normalt. Plantevernmidler har hatt moderat prisutvikling i 2022, men er påvirket av den generelle kostnadsøkningen inn mot neste sesong.

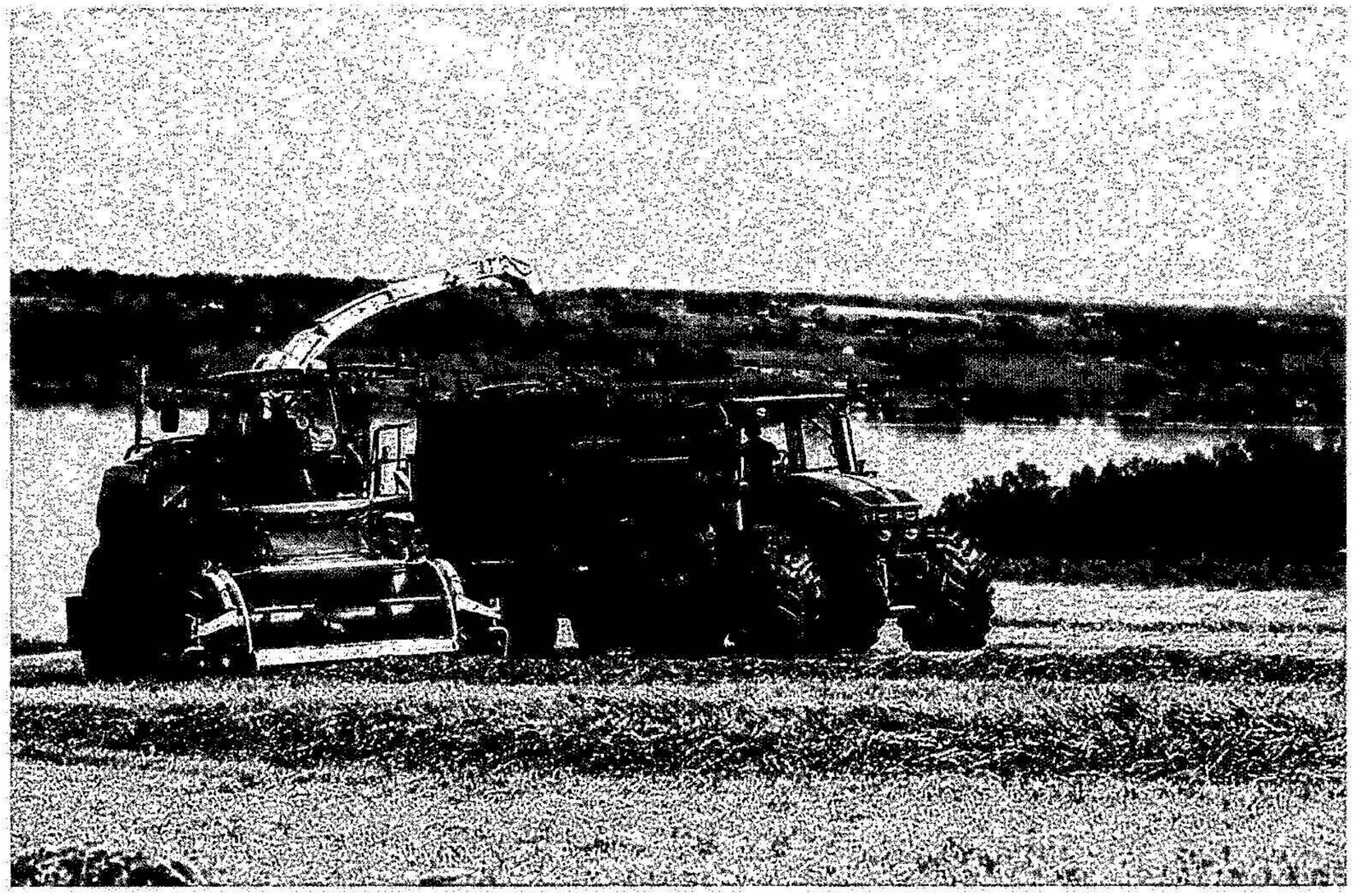

«John Deere ble markedsleder i et svakt økende norsk traktormarked i 2022, og sto for ni av ti solgte snittere i Norge foran 2022-sesongen»

MASKIN
2022 ble andre år på rad med ny rekord for maskinvirksomheten, som endte med en omsetning på 2,9 milliarder kroner. Noe av omsetningsøkningen skyldes økte priser, men det er også vekst i volum. Felleskjøpet Agri sine leverandører har vært leveringsdyktige, men maskinbransjen opplever fortsatt utfordringer, blant annet tilgang på metall- og datakomponenter. Høyt salg har i kombinasjon med krigen i Ukraina og koronapandemien gitt lengre leveringstider. Ved utgangen av 2022 hadde alle områder innenfor maskinvirksomheten stor ordrereserve.

Presisjon i fremmarsj
Felleskjøpet Agri har en ledende posisjon innenfor presisjonsjordbruk med verdensledende teknologi fra John Deere og andre leverandører. Dyre driftsmidler og krav til miljøvennlig og bærekraftig produksjon gjør det stadig viktigere å bruke innsatsfaktorene så riktig og effektivt som mulig. Her er presisjonsverktøy for riktig kjøring, variert tildeling og registrering av avling og kvalitet gode hjelpemidler. Norske bønder er blant de fremste i verden til å ta i bruk denne teknologien, men for mange er dette også en ny verden som krever opplæring og oppfølging. Teknologien har ingen verdi før den tas i bruk. Felleskjøpet Agri legger derfor stor vekt på å veilede kundene og yte høy beredskap og service. I 2022 ansatte Felleskjøpet Agri tre spesialister på presisjonsteknologi og arrangerte kurs for kunder i optimalisert bruk av utstyr og teknologi. Felleskjøpet Agri fortsetter satsingen på kompetanse og service som ledende innenfor området. Se Bærekraftrapporten.

Populære traktorer og snittere
John Deere ble markedsleder med 23,2 prosent i et svakt økende norsk traktormarked i 2022. Den nye 6R-serien, som ble lansert for norske kunder på Agroteknikk i 2021, har solgt meget bra. Markedet for traktorer over 150 hk øker fortsatt, og Felleskjøpet Agri solgte i 2022 nærmere 30 prosent flere traktorer i denne kategorien. Entreprenørmarkedet utgjør en viktig del for traktorbransjen.

Stort fokus på grovfôrkvalitet og rasjonell grashøsting har ført til økt salg av selvgående snittere, og Felleskjøpet Agri er klar markedsleder. John Deere sto for ni av ti solgte snittere i Norge foran 2022-sesongen. Totalmarkedet for presser går noe ned, men Felleskjøpet Agri solgte i 2022 flere John Deere-presser enn på mange år.

Økt interesse for treskere og redskap
Felleskjøpet Agri har økt sine markedsandeler i treskermarkedet etter at Sampo igjen kom inn i sortimentet. Innenfor redskap var 2022 et godt år for jordarbeidings- og såmaskiner fra Väderstad og gjødselvogner fra Fliegl med en omsetningsvekst på langt over 20 prosent. Høye strømpriser har gitt økt interesse for skogs- og vedutstyr, og Felleskjøpet har hatt nær en dobling i salget av vedmaskiner både i 2021 og 2022. Samarbeidet med Duun har gitt gode resultater. 2022 ble også et godt år for salg av CAT gravemaskiner og mindre hjullastere. Bruktsenteret på Kløfta har utviklet seg til et nasjonalt knutepunkt for Felleskjøpet Agri sin brukthandel med en omsetningsvekst på over 20 prosent i 2022.

Ettermarked hadde en krevende start på året som følge av igangkjøring av nytt økonomissystem og nytt logistikksenter på Gardermoen (FLog). Situasjonen ble bedre utover sommeren og høsten. I 2023 vil mer av nytteverdiene ved det nye hovedlageret kunne tas ut.

2023040404005

«I tråd med konsernstrategien forsterkes satsingen på landbruk, fôr til kjæledyr og dyrking og dyrkingskonsepter til hage og uterom»

DETALJHANDEL
Etter to år med kraftig vekst under koronapandemien, opplevde detaljhandelsbransjen generelt stagnasjon i omsetningen i 2022. Redusert kjøpekraft, økt grensehandel og en dreining av forbruket tilbake til mer tjenester og opplevelser påvirket handelen, spesielt under våren og sommeren.

For Felleskjøpet Agri økte omsetningen både i Felleskjøpets butikker i Norge og Granngården i Sverige. I norske og svenske kroner var økningen vel tre prosent i Norge og nær to prosent i Sverige. Veksten kom i andre halvår. I begge land var det god omsetningsvekst for landbruksvarer. Samlet sett var det også omsetningsvekst for kjæledyr, men noe tilbakegang innen hage/uterom. Dette må ses i sammenheng med den sterke veksten innenfor denne sektoren under pandemien året før. På årsbasis viste netthandelen marginal nedgang i Norge, men økte i Sverige. I begge land tok netthandelen seg betydelig opp i andre halvår.

Generelt kostnadspress og sterk konkurranse førte til noe svakere lønnsomhet i begge land sammenlignet med 2021. Resultatnivået i 2022 er imidlertid på linje med de beste årene før dette. Overskuddet fra handelsvirksomheten er vesentlig for konsernets lønnsomhet og investeringsevne.

Fullføring av strategiarbeid
Forretningsområdet fullførte i 2022 et større strategiarbeid. I tråd med konsernstrategien forsterkes satsingen på landbruk, fôr til kjæledyr og dyrking og dyrkingskonsepter til hage og uterom. Forbrukertrender med økt oppmerksomhet rundt bærekraft, egenproduksjon, dyrking i bymiljøer og «det jordnære livet» samsvarer godt med Felleskjøpets kategorier. Det er gjennomført full gjennomgang av vareutvalget i begge land, og det pågår en spissing av det som skal være tilgjengelig i butikkene , både pr. størrelse og pr. lokasjon opp mot lokal etterspørsel. Det innføres gradvis en oppgradering og redesign av butikkene som vil gjøre de enda mer kundevennlige og tydeligere vise Felleskjøpet Agri sine tilbud til kjernekundene innen landbruk, hage og kjæledyr. I desember åpnet butikken på Kløfta som den første med det nye konseptet.

Styret besluttet i 2022 å etablere nytt sentrallager i Sverige gjennom avtale med ekstern logistikkoperatør om bygging og drift. Kontraktinngåelse og bygging vil starte i 2023. Det er også vedtatt å oppgradere IT- og forretningssystemet i Granngården. Dette inngår i prosjekt «Växtkraft» som startet høsten 2022 og er planlagt sluttført ved årsskiftet 2023/2024.

Salg av Dyrekassen
Felleskjøpet Agri solgte i november Dyrekassen AS til PetXL AS i bytte med 12,5 prosent av aksjene i PetXL, samt en selgerkreditt som kan omgjøres til aksjer. Felleskjøpet Agri kjøpte Dyrekassen i 2020. Styrets vurdering er at en integrasjon av Dyrekassen med PetXL vil gjøre det lettere å ta ut selskapets potensial og sikre lønnsom vekst, enn med Felleskjøpet Agri som eneeier. PetXL driver butikker, dyreklinikker og e-handel. Det nye selskapet blir en ledende norsk aktør innenfor netthandel i kjæledyrmarkedet. Partene vil styrke satsingen på e-handel og samarbeidet om produksjon og salg av kjæledyrfôr. Salget samsvarer med strategien om å spisse Felleskjøpet Agri som ledende innen dyrefôr.

«Norgsmøllene er eneste norske produsent av havrebarer. En av disse selges nå også i Felleskjøpet Agri sine butikker»

KORNBASERTE NÆRINGSMIDLER
Felleskjøpet Agri sin mølle- og bakerivirksomhet er samlet i konsernet Cernova, som i 2022 hadde en konsolidert omsetning på 2,4 milliarder kroner. Datterselskapet Norgesmøllene er landets største produsent av matmel og markedsfører sine produkter under merkevaren Møllerens. Datterselskapet Mesterbakeren leverer ferske brød og bakevarer til Rema 1000 i hele Norge. Cernova har i tillegg eierandeler i møller og bakeriselskaper i Norge, Sverige og Danmark.

Under og etter koronapandemien har forbruket av matmel svingt mellom hjemmebakst, dagligvare, bakeriutsalg og storhusholdning. Totalmarkedet har imidlertid vært relativt stabilt og Norgesmøllene har beholdt sin posisjon. Mesterbakeren og Norgesbakeriene, som har eierskap i en rekke regionale bakerier, har hatt god drift i henhold til forventningene. Valsemøllen i Danmark og Skånemøllene i Sverige har levert gode resultater i 2022.

Sterkt påvirket av høye priser
Virksomheten i hele konsernet er sterkt påvirket av høye priser på råvarer og energi. Importert hvete lå første halvår over norsk nedskrevet engrospris. Etter at kornprisene ble økt i jordbruksoppgjøret, har råvarekostnaden for matmelindustrien i 2022 vært om lag lik for importert og norsk vare. Selv med om lag halvparten av strømforbruket sikret mot systemprisen, har energikostnadene i Cernova økt med over 50 millioner kroner i 2022. I tillegg førte den midlertidige fjerningen av matkorntilskuddet til økt behov for arbeidskapital. I tillegg har den midlertidige fjerningen av matkorntilskuddet økt behovet for arbeidskapital for møllene og vil gi redusert konkurransedyktighet for norsk korn mot importerte kornprodukter dersom ordningen ikke gjeninnføres.

Øker det norske havremarkedet
Etter bygging av ny havremølle i Skien i 2014/2015, har Norgesmøllene utviklet et bredt sortiment av produkter basert på norsk havre. Havreforbruket i Skien er økt fra 2 000 tonn ved oppstart til 15 000 tonn i 2022, og nye produkter har bidratt til å øke det norske totalmarkedet for havre. For norske havredyrkere gir dette en inngang i forbrukermarkedet med betydelig verdiskaping. Salget av havrebarer vokser sterkt, og Norgesmøllene er eneste norske produsent. En av disse selges nå også i Felleskjøpet Agri sine butikker. Det arbeides med å utvikle havredrikker til et marked som er i sterk vekst. Norgesmøllene er i dag alene om å produsere havredrikk basert på norsk havre, og planlegger nye havredrikker i 2023. Flere glutenfrie produkter og Urkraft Granola vil også lanseres i 2023.

I 2023 flytter Mesterbakeren inn i nytt bakeri i Trondheim. Med dette har hele industristrukturen i Mesterbakeren blitt oppgradert.

20230404004006

«Felleskjøpet Agri lanserte i 2022 Landbrukets bærekraftpris. Prisen er på 100 000 kroner og vil gå til bønder som gjennomfører konkrete tiltak for mer bærekraftig og lønnsom matproduksjon»

DE SYV BÆREKRAFTMÅLENE FELLESKJØPET AGRI SKAL BIDRA TIL ER:

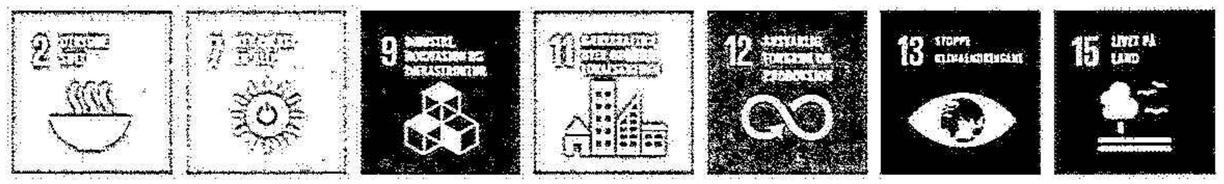

BÆREKRAFT OG KLIMA
Mer bærekraftig jordbruk og matproduksjon er ett av hovedmålene i Felleskjøpets nye konsernstrategi. Bærekraft er integrert også i andre hovedmål og forretningsstrategiene for virksomheten. Bærekraftarbeidet omfatter fire hovedområder:

- Bedre gårdsdrift
- Mer bærekraftig handel
- Sirkulærindustri og klimakutt i egen drift
- Våre medarbeidere

I 2023 vil det bli foretatt en oppdatering av konsernets bærekraftstrategi og ferdigstilt en klimarisikoanalyse.

Felleskjøpet Agri sitt samlede klimagassutslipp i Scope 1, 2, samt transport i Scope 3, var på 41 471 tonn CO2-ekvivalenter i 2022, mot 42 607 i 2021. Utslippene var 18 prosent lavere enn i 2017.

Felleskjøpet Agri lanserte i 2022 Landbrukets bærekraftpris. Prisen er på 100 000 kroner og vil gå til bønder som gjennomfører konkrete tiltak for mer bærekraftig og lønnsom matproduksjon.

Rapportering i henhold til åpenhetsloven er tilgjengelig på Etisk handel Norges nettsider. Utfyllende informasjon om Felleskjøpet Agri sitt arbeid med bærekraft er gitt i Bærekraftrapporten for 2022.

EIERSTYRING
Felleskjøpet Agri er et samvirkeforetak eid av vel 39 000 bønder. Foretakets formål er å medvirke til å styrke eiernes økonomi i landbruksvirksomheten på kort og lang sikt. Styring og ledelse av selskapet er basert på demokratiske prinsipper nedfelt i foretakets vedtekter. Styring og vedtekter etterlever norsk lovverk og standarder, samt Felleskjøpet Agri sine etiske retningslinjer. Styringen følger foretakets mål for bærekraftig drift og matproduksjon.

Eierne er inndelt i kretser som på eiermøte velger sine representanter til årsmøtet. Årsmøtet er konsernets høyeste organ og velger konsernstyre. Konsernstyret har åtte eiervalgte og fire ansattvalgte medlemmer. Ved årsskiftet besto konsernstyret av fem kvinner og sju menn. Hvert år drøfter styret strategiske hovedområder for virksomheten og gjennomgår risikoområdene. Hvert år foretar styret også evaluering av styrearbeidet og styreinstruksen. Styret har i 2022 hatt 16 møter, hvorav fem digitale.

Årsmøtet velger kontrollkomité bestående av tre tillitsvalgte utenfor styret. Kontrollkomiteen arbeider etter instruks vedtatt av årsmøtet, og skal føre tilsyn med virksomheten og påse at Felleskjøpet Agri følger lover, forskrifter, vilkår, vedtekter og vedtak. Komiteen legger fram beretning for årsmøtet. Årsmøtet velger også ekstern revisor.

ARBEID MED VEDTEKTER
Styret nedsatte i februar 2022 en komite for å gå gjennom vedtektene til Felleskjøpet Agri. Det er ikke foretatt en helhetlig gjennomgang av vedtektene siden 2017, og styret har sett behov for en revisjon både innholdsmessig og teknisk. Arbeid med vedtekter skal ha god forankring hos tillitsvalgte. Forslag til endringer har vært presentert for de tillitsvalgte i alle regioner og i møte med distriktsrådslederne, samt referansegruppen for medlemsarbeid. Forslagene er også vurdert av ekstern jurist med kompetanse innenfor samvirkelovgivning. Målet er å legge fram endringsforslag primært knyttet til struktur, språk og modernisering for årsmøtet i 2023. Eventuelt mer omfattende innholdsmessige endringer vil bli vurdert fremmet for årsmøtet i 2024.

AKTIVE OG ENGASJERTE EIERE
Styret legger stor vekt på at eiere og eiertillitsvalgte skal ha god innsikt i virksomheten. Det sikrer aktive og engasjerte eiere og eiertillitsvalgte som har stor verdi i utviklingen av konsernet. De eiertillitsvalgte utøver stor innsats lokalt og regionalt som bindeledd mellom eierne og den forretningsmessige driften. Under arbeidet med å modernisere vedtektene, har styret ønsket å sette et tydeligere fokus på medlemmene som eiere av selskapet.

Medlemsarbeidet kom i løpet av 2022 tilbake til normalen etter koronapandemien. Arbeidet med Felleskjøpet Agri sin nye strategi har stått sentralt i organisasjonsarbeidet og dialogen med de eiertillitsvalgte i 2022. Styret har ønsket sterk involvering av eiertillitsvalgte og eiere i strategiprosessen, for å få synspunkter og innspill til den videre retningen for Felleskjøpet Agri, og for å forankre styrets beslutninger hos eierne.

Bladet Samvirke, som er en viktig kanal til eierne, hadde syv utgivelser i 2022. Artikler i bladet og annet relevant aktualitets- og fagstoff publiseres parallelt på Felleskjøpets nettsider.

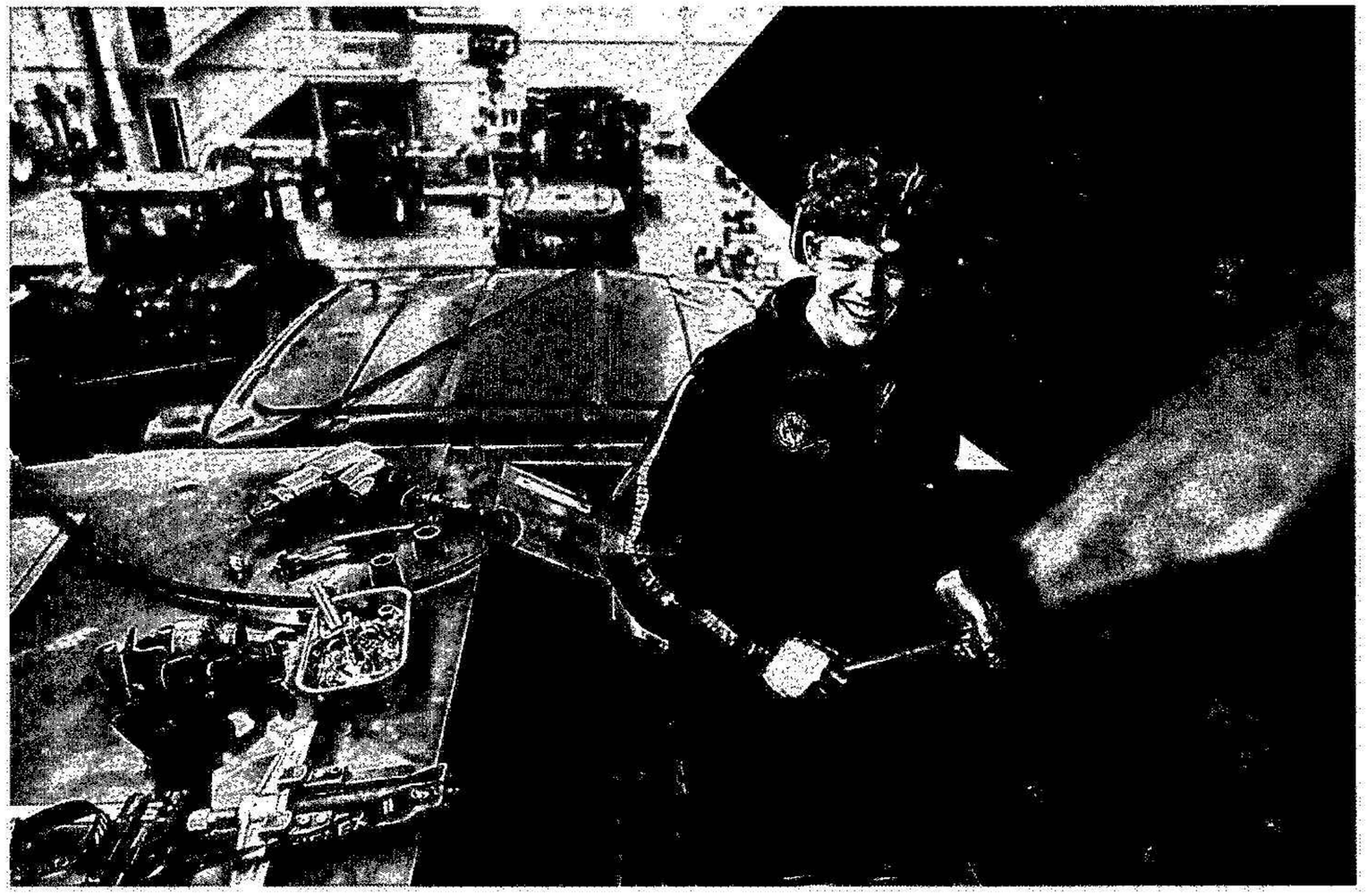

«Felleskjøpet Agri tok i bruk sitt nye verksted på Hamar i 2022, som trolig er landets største landbruksverksted»

MARKEDSREGULERING KORN
Felleskjøpet Agri er markedsregulator for korn. Markedsregulators oppgave er å utarbeide prognoser for produksjon og forbruk av norsk korn, gjennomføre reguleringstiltak og foreslå omsetningsavgift til å dekke utgiftene til markedsregulering. Som markedsregulator gir Felleskjøpet Agri også en oppdatert markedsvurdering for mat- og fôrkorn, samt utviklingstrekk i kornsektoren, som innspill til partene i jordbruksoppgjøret.

Prognosen fra Felleskjøpet Agri som markedsregulator i november 2022 anslår en totalavling av korn, oljevekster, erter og åkerbønner for inneværende sesong på 1,36 millioner tonn. Det er 21 prosent høyere enn gjennomsnittet for de foregående fem årene.

For sesongen 2022/2023 anbefalte markedsregulator en omsetningsavgift på 2 øre/kg som ble vedtatt av Omsetningsrådet.

INNSPILL TIL JORDBRUKSFORHANDLINGENE
I sitt innspill til jordbruksforhandlingene tar Felleskjøpet Agri også opp temaer knyttet til rollen som samvirkeorganisasjon for kornbønder. Innspillene drøftes med eiertillitsvalgte. Foran forhandlingene i 2022 la Felleskjøpet Agri vekt på å styrke lønnsomheten i kornproduksjonen, styrke distriktsjordbruket, utvikle og skape nye markedsmuligheter for norsk korn og legge til rette for en bærekraftig kornproduksjon. Det ble lagt vekt på virkemidler for å stimulere til økt selvforsyning med mer bruk av norske råvarer. Det ble videre bedt om virkemidler for å styrke små og mellomstore bruk. Felleskjøpet Agri ba også om en styrking av fraktordninger for korn.

EIENDOM OG ØVRIG DRIFT
Felleskjøpet Agri eier et stort antall eiendommer som i hovedsak forvaltes av datterselskapet Agri Eiendom AS. I tillegg leies eiendommer der det er behov for det. Hovedmålet er en profesjonell eiendomsforvaltning som dekker Felleskjøpets behov og som tar vare på og utvikler de store verdiene eiendommene representerer. Morselskapet disponerer totalt over 100 butikker, 40 verksteder, 42 kornmottak, elleve fabrikker og flere lagre i Norge. I tillegg kommer butikker, bakerier, lagre og møller som er disponert av datterselskap.

I 2022 ble det åpnet nye avdelinger i Mo i Rana, på Tynset og på Brekstad. Det ble gjennomført en større oppgradering av avdelingene på Lillehammer og i Sandane, og i Ålesund er ny butikk og nytt verksted ferdigstilt. Felleskjøpet Agri tok i bruk sitt nye verksted på Hamar i 2022, som trolig er landets største landbruksverksted. I Tromsø pågår det byggearbeider, der ny avdeling overtas i mars 2023.

Det ble i løpet av året anskaffet tomt på Liertoppen, der det planlegges ny butikk og nytt verksted. Når ny avdeling åpnes her, vil dagens butikk på Holmen i Drammen bygges om til kornlager.

Det foregår regulerings- og utviklingsprosesser for flere eiendommer. På Kløfta arbeides det med muligheter for å øke lagerkapasiteten i tilknytning til nåværende kornanlegg.

Eiendommen for den gamle avdelingen på Brekstad er solgt. På slutten av 2022 ble også 50 prosent av aksjene i selskapene AE Brekstad AS og Furene Eiendom AS solgt til eksterne aktører, noe som medførte en kapitalfrigjøring. På Lena er det kjøpt to eiendommer inntil avdelingen, for å sikre framtidige utvidelsesmuligheter.

20230404004007

«Beredskapslagring er et statlig ansvar, men Felleskjøpet Agri kan stille tilgjengelig kapasitet ved sine anlegg til rådighet»

STAVANGER HAVNESILO
Styret vedtok i august å innlevere planforslag for Stavanger Havnesilo til Stavanger kommune. Reguleringsprosessen vil gi bedre oversikt over hvilken verdi eiendommen representerer. Styret ser det som viktig å forankre strategien for anlegget med alle interessenter. Detaljreguleringen forventes ferdigstilt i løpet av 2023. Styret har ikke fattet noen beslutning om hvorvidt anlegget skal selges eller fortsatt benyttes som kornlager.

Styret er glad for at regjeringen har gått inn for å gjeninnføre beredskapslagring av korn i Norge. Styret vil understreke at dette er et statlig ansvar, men Felleskjøpet Agri kan stille tilgjengelig kapasitet ved sine anlegg til rådighet. I denne forbindelse er mange opptatt av Stavanger Havnesilo. Siloen er viktig i den norske kornkjeden, men ligger ugunstig til. Som kommersiell aktør og eid av bønder, er det Felleskjøpet Agri sin oppgave å legge til rette for at kornstrømmen er mest mulig effektiv og lønnsom. Styret mener dette best kan ivaretas ved å ha lagringskapasitet der kornet produseres og forbrukes. Lagring i Stavanger er en dårlig løsning transportøkonomisk, samfunnsøkonomisk og er lite bærekraftig. Anlegget har også vesentlige behov for oppgraderinger. Felleskjøpet Agri vil fortsette å bruke anlegget til kommersielle behov inntil det er bygd økt kapasitet i kornområdene og nær forbruksanleggene. En slik utbygging er krevende uten å realisere verdien Stavanger Havnesilo representerer.

MEDARBEIDERE OG ORGANISASJON
De to siste årene er det satt i gang et forsterket arbeid for å redusere ulykker i konsernet. De ansatte bidrar aktivt for å trygge arbeidsmiljøet og hindre skader, et arbeid som også har konsekvenser for samhandlingen med Felleskjøpet Agri sine kunder. Dette arbeidet er omtalt i Bærekraftrapporten. I kapittelet Våre medarbeidere i rapporten er det også informasjon om Felleskjøpet Agri sitt arbeid for likestilling og mot diskriminering.

Sykefraværet i morselskapet var 5,3 prosent i 2022. H1-verdien, som omfatter skader med fravær pr. million arbeidstimer, var 4,5. H2-verdien, som inkluderer skader med medisinsk behandling, var 12,8. Sykefraværet i datterselskapene var 2,9 prosent i Norgesmøllene, 9,1 prosent i Mesterbakeren og 5,3 prosent i Granngården. H1-verdien var 7,2 i Norgesmøllene, 5,1 i Mesterbakeren og 6,3 i Granngården.

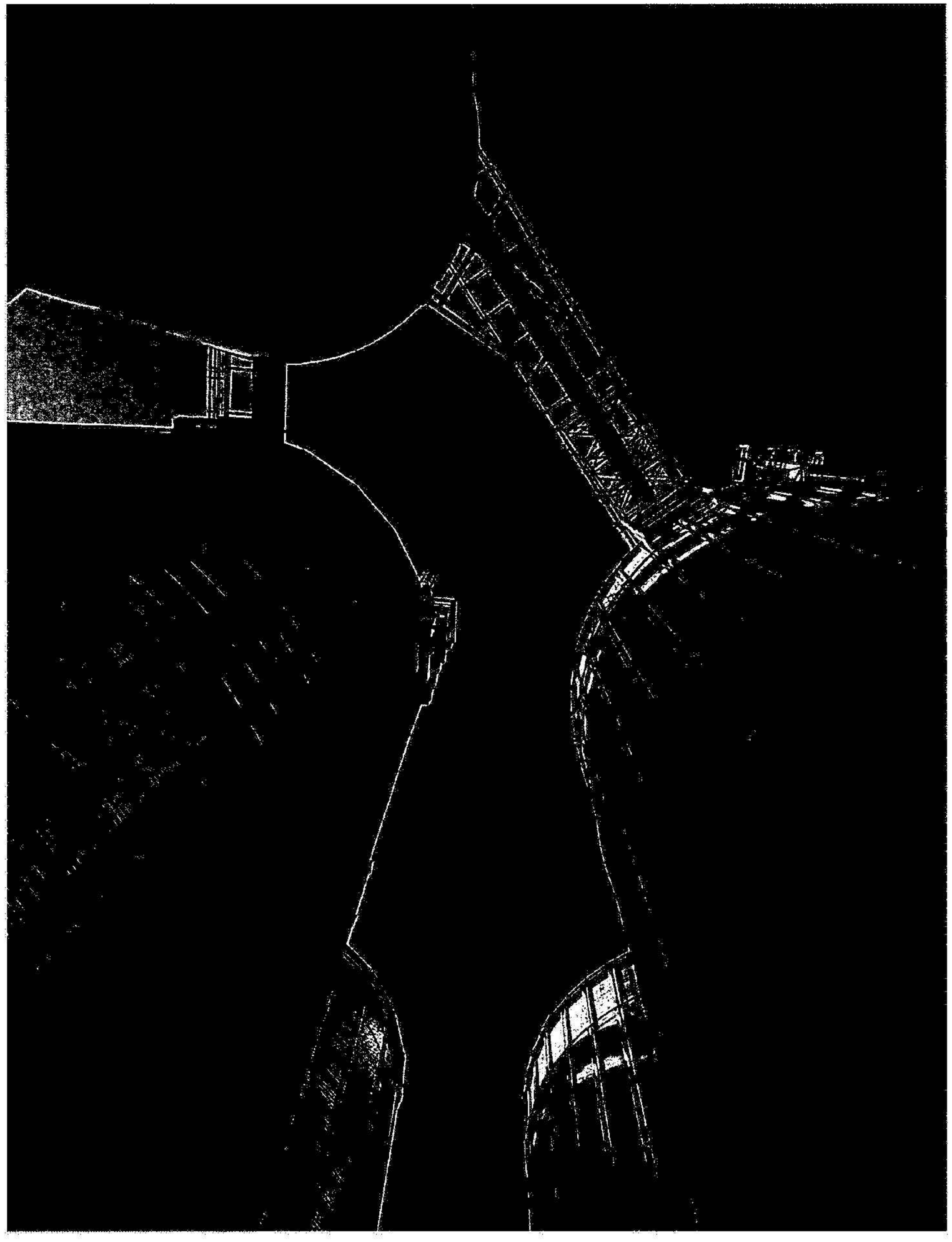

«De ansatte bidrar aktivt for å trygge arbeidsmiljøet og hindre skader, et arbeid som også har konsekvenser for samhandlingen med Felleskjøpet Agri sine kunder»

ØKONOMI

Konsernet Felleskjøpet Agris driftsinntekter i 2022 var 20,2 milliarder kroner (18,7 milliarder kroner i 2021). Driftsinntektene i morselskapet var 15,0 milliarder kroner (13,2). Konsernets EBITDA endte på 916 millioner kroner (1 043). Konsernets resultat før skatt var 420 millioner kroner (470). Morselskapets resultat før skatt var 318 millioner kroner (244). Konsernets resultat etter skatt var 311 millioner kroner (376). Morselskapets resultat etter skatt var 232 millioner kroner (206). Konsernets samlede investeringer i varige driftsmidler 2022 var 716 millioner kroner (785). Konsernets egenkapital pr. 31. desember 2022 var 4 028 millioner kroner (3 721), som tilsvarer en egenkapitalandel på 30,5 prosent (35,0). Avkastning på egenkapitalen var i 2022 8,4 % prosent (10,3). Konsernets totalbalanse var ved årsskiftet 13,2 milliarder kroner (10,6). Netto endring i kontanter for året er en 1 637. I 2021 var det en nedgang på 432 millioner kroner. Endringen kommer av følgende kontantstrømmer:

- Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter er 1 109 millioner kroner.
- Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter er 735 millioner kroner.
- Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter er 1 263 millioner kroner.

Forretningsområder, datterselskaper og konsernledelsen foretar løpende risikovurderinger og tiltak. En oppsummering av risikovurderingen behandles av styret to ganger i året. Finansiell risiko er først og fremst knyttet til valuta, renter og råvarer. Ved bruk av ulike sikringsverktøy, som rente- og valutasikring, er målet å sikre forutsigbarhet i størst mulig grad. Verdiendringen på urealiserte valuta- og rentesikringer på 102 millioner kroner er resultatført som finansinntekt i regnskapet. Likviditeten i konsernet og selskapet vurderes som god. Refinansieringsrisikoen er redusert ved at lån forfaller på ulike tidspunkt. Det er tegnet forsikring for styrets medlemmer og daglig leder for det personlige erstatningsansvar for formueskade som de kan pådra seg i forbindelse med utøvelsene av sine verv (styre- og ledelsesansvar). Forsikringen er tegnet hos et forsikringsselskap med solid rating. Felleskjøpets arbeid for likestilling og mot diskriminering er gjort rede for i kapittelet Våre medarbeidere i Felleskjøpets Bærekraftrapport. Det framlagte årsregnskapet gir etter styrets og konsernsjefens oppfatning i sin helhet et rettvisende bilde av selskapets eiendeler, gjeld, resultat og finansielle stilling per 31. desember 2022. Årsregnskapet er avgitt under forutsetning om fortsatt drift. Med utgangspunkt i resultat i morselskapet, foreslår styret følgende disponering:

- 40 millioner kroner til etterbetaling til medlemmene
- 5,5 millioner kroner til avkastning på individuell egenkapital
- 187 millioner kroner overføres til annen egenkapital

FRAMTIDSUTSIKTER

Felleskjøpet Agri har opprettholdt gode og solide posisjoner innenfor landbruk, maskin, mel- og bakerisektoren og sine utvalgte segmenter innen detaljhandel. Dette viser at Felleskjøpet Agri er konkurransedyktig i sine hovedmarkeder, og danner et godt utgangspunkt for lønnsom utvikling av konsernet. Styret har i 2022 «spisset» konsernets strategi for ytterligere å sikre selskapets framtid.

Tiden vi er inne i preges imidlertid av stor usikkerhet. Landbruk og matproduksjon kan normalt vise til stabil utvikling, men tiden med pandemi og krigen i Europa har vist at også denne sektoren kan oppleve utfordringer og betydelige svingninger. Høyt kostnadsnivå og usikkerhet rundt tilgang på råvarer og driftsmidler gjør at utviklingen i landbruksmarkedet er mer usikker enn normalt. Ved inngangen til 2023 er det forventet at lavere kjøpekraft hos forbrukerne vil føre til redusert omsetning i store deler av detaljhandelen. Det må forventes at dette også vil påvirke Felleskjøpet Agri sin forbrukerrettede handelsvirksomhet.

Sterke og raske prisøkninger har gjort det krevende å videreføre prisøkninger raskt nok ut til kunde. Økt kostnadsnivå fører i tillegg til behov for høyere arbeidskapital. 2022 har imidlertid vist at Felleskjøpet Agri er i god stand til å håndtere denne situasjonen. Styret legger stor vekt på å utvikle Felleskjøpet Agri som et markedsorientert og konkurransedyktig konsern med sunn og solid økonomi. Styret har også sterkt fokus på at Felleskjøpet Agri skal være en solid og leveringsdyktig aktør i samsvar med den viktige rollen Felleskjøpet Agri har i norsk matproduksjon.

Styret og konsernsjef retter en stor takk til alle medarbeidere for deres innsats for et framtidsrettet Felleskjøp. Det rettes også stor takk til eiertillitsvalgte, som bidrar til utviklingen av Felleskjøpet Agri og gjør en stor innsats som bindeledd mot eierne. Styret og konsernsjef takker alle våre eiere og kunder for samhandlingen i 2022.

Lillestrøm, 16. februar 2023

Anne Jødahl Skuterud, leder

Arne Elias Østerås, nestleder

Karl-Oskar Fosshaug

Erling Aune

Else Horge Asplin

Elisabeth Holand

Thor Johannes Rogneby

Grim Erik Gillestad

Frank G. Fandin

John Arild Leirnes

Ann-Lisbeth Lieng

Elisabeth Slethaug Nilsen

Svenn Ivar Fure,
konsernsjef

Anne Jødahl Skuterud
Leder

Arne Elias Østerås
Nestleder

Karl-Oskar Fosshaug
Medlem

Erling Aune
Medlem

Else Horge Asplin
Medlem

Elisabeth Holand
Medlem

Thor Johannes Rogneby
Medlem

Grim Erik Gillestad
Medlem

Frank G. Fandin
Medlem

John Arild Leirnes
Medlem

Ann-Lisbeth Lieng
Medlem

Elisabeth Slethaug Nilsen
Medlem

Resultatregnskap

		FKA	FKA	KONSERN FKA	KONSERN FKA
NOK 1000	NOTE	2022	2021	2022	2021
DRIFTSINNTEKTER	2, 14	**15 043 051**	13 231 011	**20 212 337**	18 707 113
Vareforbruk	14	-11 273 811	-9 642 285	-13 600 754	-12 252 341
Frakter v/salg		-507 761	-460 385	-898 580	-822 248
Personalkostnader	1, 3	-1 694 118	-1 539 771	-2 889 343	-2 707 632
Andre driftskostnader	3, 14	-1 011 776	-1 042 743	-1 905 036	-1 877 034
Ordinære avskrivninger og nedskrivninger	4	-194 250	-267 231	-461 919	-488 818
Tap på fordringer	5	-649	-1 916	-2 161	-5 086
SUM DRIFTSKOSTNADER	1, 2	**-14 682 366**	-12 954 331	**-19 757 792**	-18 153 159
DRIFTSRESULTAT	2	**360 686**	276 680	**454 545**	553 954
Finansinntekter	6	274 260	311 976	268 837	215 295
Finanskostnader	6	-317 719	-344 990	-314 697	-274 788
Andel resultat tilknyttede selskaper				11 276	-23 979
RESULTAT FINANSPOSTER	2	**-43 459**	-33 015	**-34 584**	-83 472
RESULTAT FØR SKATTEKOSTNAD	2	**317 227**	243 665	**419 961**	470 482
Skattekostnad	1, 7	-84 961	-37 983	-109 237	-94 819
RESULTAT ETTER SKATT		**232 266**	205 682	**310 724**	375 663
Minoritetsinteresser				12 599	23 481
RESULTAT ETTER SKATT/MINORITET		**232 266**	205 682	**298 125**	352 182
DISPONERING					
Avsatt bonus/etterbetaling		40 000	65 000	40 000	65 000
Avkastning individuell egenkapital		5 500	5 500	5 500	5 500
Overføring individuell egenkapital					
Overføring annen egenkapital		186 766	135 182	252 625	281 682
SUM DISPONERING		**232 266**	205 682	**310 724**	375 663

Balanse pr. 31.12.2022

		FKA	FKA	KONSERN FKA	KONSERN FKA
NOK 1000	NOTE	2022	2021	2022	2021
ANLEGGSMIDLER					
Immaterielle eiendeler					
Utsatt skattefordel	1, 7	68 950	106 631	109 363	145 537
Andre immaterielle eiendeler og goodwill	4	247 593	62 948	665 936	636 975
Sum immaterielle eiendeler		**316 543**	169 579	**775 300**	782 512
Varige driftsmidler					
Tomter, bygninger mv	4	806 196	843 283	1 794 947	1 758 242
Maskinelle anlegg	4	329 883	352 872	743 161	777 143
Anlegg under utførelse	4	524 614	471 537	638 062	548 241
Annet driftsløsøre	4	139 312	174 972	287 480	282 197
Sum varige driftsmidler		**1 800 006**	1 842 664	**3 463 650**	3 365 823
Finansielle anleggsmidler					
Investeringer i datterselskaper	8	527 016	682 114		
Lån til datterselskaper	14	625 462	488 022		
Investeringer i tilknyttede selskaper/FKV	8	131 697	131 697	557 150	548 028
Lån til tilknyttede selskaper	14	10 000	7 500	46 652	45 751
Investeringer i andre aksjer og andeler		75 416	20 505	82 110	24 599
Langsiktige fordringer andre		14 872	463	37 777	591
Sum finansielle anleggsmidler		**1 384 462**	1 330 301	**723 690**	618 969
SUM ANLEGGSMIDLER		**3 501 011**	3 342 544	**4 962 639**	4 767 304
Omløpsmidler					
Varebeholdninger	9	3 093 484	2 857 853	4 292 944	3 901 054
Fordringer					
Kundefordringer	5, 14	1 598 842	1 285 194	1 727 871	1 378 927
Andre kortsiktige fordringer	5	146 842	218 311	378 571	388 078
Fordringer konsernselskaper	5, 14	152 882	118 898		
Sum fordringer		**1 898 565**	1 622 403	**2 106 442**	1 767 005
Likvider					
Kontanter, bank - bundne midler				12 243	12 243
Kontanter, bank - frie midler		1 564 715	8 019	1 825 880	188 688
Markedsbaserte aksjer og obligasjoner		554	554	610	610
Sum likvider		**1 565 269**	8 573	**1 838 733**	201 541
SUM OMLØPSMIDLER		**6 557 318**	4 488 830	**8 238 120**	5 869 599
SUM EIENDELER		**10 058 329**	7 831 374	**13 200 758**	10 636 904

Forts. neste side

Balanse forts.

NOK 1000	NOTE	FKA 2022	FKA 2021	KONSERN FKA 2022	KONSERN FKA 2021
EGENKAPITAL OG GJELD					
Innskutt egenkapital					
Andelskapital		14 882	14 731	14 882	14 731
Sum innskutt egenkapital		**14 882**	14 731	**14 882**	14 731
Opptjent egenkapital					
Individuell egenkapital		215 482	226 860	215 482	226 860
Annen egenkapital		2 677 236	2 494 662	3 537 983	3 231 998
Minoritetens andel				259 831	247 232
Sum opptjent egenkapital		**2 892 718**	2 721 521	**4 013 296**	3 706 090
SUM EGENKAPITAL	1, 10	**2 907 601**	2 736 253	**4 028 178**	3 720 821
Avsetning for forpliktelser					
Pensjonsforpliktelser	1, 3	106 623	95 688	355 240	417 595
Utsatt skatt	7			94 086	54 357
Regnskapsmessige avsetninger	13	14 044	65 160	14 044	65 924
Sum avsetning for forpliktelser		**120 667**	160 848	**463 371**	537 875
Annen langsiktig gjeld					
Verdipapirgjeld	11	2 737 511	1 877 357	2 737 511	1 877 357
Gjeld til kredittinstitusjoner	11, 13			285 511	302 507
Gjeld til andre		4 065	4 065	25 658	34 145
Finansielle forpliktelser	1, 6, 11, 12, 16	46 122	147 992	46 122	148 194
Sum annen langsiktig gjeld		**2 787 698**	2 029 413	**3 094 801**	2 362 202
Kortsiktig gjeld					
Avsatt bonus/avkastning egenkapital		45 498	70 500	45 498	70 500
Gjeld til kredittinstitusjoner/verdipapirgjeld	11	500 000	76 637	765 277	300 251
Innskuddsordning	11	838 583	841 216	838 583	841 216
Leverandørgjeld	14	1 665 945	941 818	2 292 979	1 478 143
Betalbar skatt	7	47 072	21 608	92 173	47 578
Skyldig offentlige avgifter		524 303	358 435	655 069	476 663
Annen kortsiktig gjeld		571 228	531 651	924 828	801 654
Kortsiktig gjeld konsern	14	49 734	62 996		
Sum kortsiktig gjeld		**4 242 363**	2 904 860	**5 614 408**	4 016 005
SUM GJELD		**7 150 728**	5 095 121	**9 172 580**	6 916 083
SUM GJELD OG EGENKAPITAL		**10 058 329**	7 831 374	**13 200 758**	10 636 904

Lillestrøm, 16. februar 2023

Anne Jødahl Skuterud, leder

Arne Elias Østerås, nestleder

Karl-Oskar Fosshaug

Erling Aune

Else Horge Asplin

Elisabeth Holand

Thor Johannes Rogneby

Grim Erik Gillestad

Frank G. Fandin

John Arild Leirnes

Ann-Lisbeth Lieng

Elisabeth Slethaug Nilsen

Svenn Ivar Fure,
konsernsjef

Kontantstrømanalyse

NOK 1000	FKA 2022	FKA 2021	KONSERN FKA 2022	KONSERN FKA 2021
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter				
Resultat før skattekostnad	317 227	243 665	419 960	470 367
Periodens betalte skatt	-15 284	-12 112	-51 999	-39 424
Tap/gevinst ved salg av anleggsmidler	60 897	8 957	-10 944	-18 928
Gevinst ved nedsalg			-9 198	0
Ordinære avskrivninger	193 221	182 133	407 947	403 830
Nedskrivning av anleggsmidler	1 029	84 758	53 972	84 758
Nedskrivning av aksjer	5 227	101 896		
Resultatandel fra tilknyttede selskaper fratrukket utdelinger			-11 276	23 979
Endring i varelager	-235 631	-243 959	-391 890	-332 742
Endring i kundefordringer	-313 648	-315 775	-348 973	-352 533
Endring i leverandørgjeld	724 128	-66 845	820 230	54 968
Forskjell mellom kostnadsført pensjon og inn-/utbetalinger i pensjonsordninger	-14 210	-6 092	-352	-24 477
Effekt av valutakursendringer	0	5 175	12 774	31 190
Endring i andre tidsavgrensningsposter	153 785	162 848	218 904	114 032
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	**876 741**	144 648	**1 109 155**	415 019
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter				
Innbetalinger på langsiktige lån datterselskap og tilknyttede selskaper	43 168	222 266		
Utbetalinger på langsiktige lån datterselskap og tilknyttede selskaper	-183 108	-7 351	-901	-4 000
Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	37 001	0	56 160	46 890
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-398 277	-454 722	-715 975	-784 618
Innbetalinger ved salg av aksjer og andeler	6 060	6 364	0	868
Utbetalinger ved kjøp av aksjer og andeler	-436	-55 368	-74 600	-32 777
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	**-495 592**	-288 811	**-735 316**	-773 637

Forts. neste side

Kontantstrømanalyse forts.

	FKA	FKA	KONSERN FKA	KONSERN FKA
NOK 1000	2022	2021	2022	2021
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter				
Innbetalinger ved opptak av ny langsiktig gjeld	1 200 154	283 000	1 471 125	431 752
Innbetalinger ved opptak av ny kortsiktig gjeld	584 437	263 862	794 198	200 511
Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld	-323 399	-400 000	-550 274	-467 000
Utbetalinger ved nedbetaling av kortsiktig gjeld	-203 921	-297 516	-362 969	-136 005
Innbetaling av egenkapital	950	140	950	140
Tilbakebetaling av egenkapital	-12 177	-10 552	-12 177	-10 552
Utbetaling av utbytte/bonus	-70 500	-85 178	-70 500	-85 600
Utbetaling av konsernbidrag / utbytte			-7 000	-7 000
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	**1 175 545**	-246 245	**1 263 354**	-73 754
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	1 556 694	-390 408	1 637 193	-432 372
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	8 575	398 983	201 541	633 914
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	**1 565 269**	8 575	**1 838 733**	201 541
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	**1 565 269**	8 575	**1 838 733**	201 541

20230404041l

Noter til årsregnskapet

NOTE 1 REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømanalyse og noter. Årsregnskapet er utarbeidet på bakgrunn av de grunnleggende regnskapsprinsipper og i henhold til god regnskapsskikk. Forutsetningen om fortsatt drift er lagt til grunn.

Konsernregnskap og konsolidering
Konsernregnskapet presenterer samlet økonomisk stilling, resultat av årets virksomhet og kontantstrømmer for Felleskjøpet Agri SA og datterselskapene. I konsernregnskap inntas selskaper hvor Felleskjøpet Agri SA direkte eller indirekte har bestemmende innflytelse. Bestemmende innflytelse anses normalt å foreligge når mer enn 50 % av den stemmeberettigede kapitalen kontrolleres.

Datterselskaper regnskapsføres i konsernregnskapet basert på morselskapets kostpris. Anskaffelseskost tilordnes identifiserte eiendeler og gjeld i datterselskap etter oppkjøpsmetoden. Dette medfører at den bokførte verdien av aksjer og andeler i datterselskaper er eliminert mot egenkapital i datterselskap. Eventuelle mer-/mindreverdier på oppkjøpstidspunktet er henført til de aktuelle eiendeler/gjeldsposter. Merverdier som ikke kan henføres til spesielle balanseposter blir klassifisert som goodwill.

Tilknyttede selskap er selskaper hvor konsernet har betydelig innflytelse, men ikke kontroll. Det vil normalt foreligge med en eierandel på mellom 20 % og 50 %. Det foretas en særskilt vurdering ved hvert enkelt selskap om det er andre forhold enn eierandel som påvirker innflytelsen. Dette kan for eksempel være en aksjonæravtale.

Tilknyttede selskaper inntas i konsernregnskapet etter egenkapitalmetoden. Dette innebærer at konsernets andel av resultat etter skatt i det tilknyttede selskap resultatføres i konsernregnskapet. Andel av resultat reduseres med fradrag for eventuelle avskrivninger på merverdier som skyldes at kostpris på eierandelen var høyere enn andel av egenkapitalen. Andel resultat tilknyttede selskaper klassifiseres som finanspost. I balansen ligger investeringer i tilknyttede selskaper klassifisert under finansielle anleggsmidler.

Ved innarbeidelse av investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper hvor årsregnskapet er i utenlandsk valuta, benyttes sluttkurs for omregning av balansen mens gjennomsnittskurs benyttes for resultatregnskapet. Omregningsdifferanser føres direkte mot egenkapitalen.

Transaksjoner med nærstående parter er foretatt til markedsmessige betingelser. Alle vesentlige transaksjoner og mellomværende mellom selskap i konsernet er eliminert.

Datterselskaper og tilknyttede selskaper som inngår i konsernregnskapet fremgår av note 8.

Inntektsføringstidspunkt
Driftsinntektene presenteres etter fradrag for rabatter, merverdiavgift og andre typer offentlige avgifter. Inntekt resultatføres når den er opptjent. Inntektsføring skjer følgelig normalt på leveringstidspunktet ved salg av varer og tjenester.

Kostnadsføringstidspunkt
Utgifter sammenstilles med og kostnadsføres samtidig med de inntekter utgiftene kan henføres til. Utgifter som ikke kan henføres direkte til inntekter, kostnadsføres når de påløper.

Hovedregler for vurdering og klassifiseringer av balanseposter
Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år, klassifiseres som omløpsmidler. Tilsvarende prinsipper legges til grunn for gjeld. Den andel av langsiktig gjeld som forfaller innen et år blir ikke reklassifisert til kortsiktig gjeld og presenteres sammen med øvrig langsiktig gjeld.

EIENDELER

Anleggsmidler
Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi dersom et verdifall ikke forventes å være forbigående. Nedskrivinger blir reversert når grunnlaget for nedskrivingen ikke lenger finnes å være til stede.

Immaterielle eiendeler
Andre immaterielle eiendeler består av identifiserte eiendeler samt goodwill i forbindelse med oppkjøp. Goodwill er differansen mellom kjøpesum og balanseførte verdier i oppkjøpt virksomhet etter at mer- og mindreverdier er henført til materielle og immaterielle eiendeler.

Forts. neste side

Note 1 Regnskapsprinsipper forts.

Goodwill avskrives over antatt levetid, sannsynliggjort gjennom foreliggende oppkjøpsanalyser og avhengig av hvilke elementer den representerer, dog aldri over 10 år.

Varige driftsmidler
Varige driftsmidler føres i balansen til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger. Er virkelig verdi av et driftsmiddel lavere enn bokført verdi, og det antas at dette ikke er forbigående, skrives driftsmidlet ned til virkelig verdi. Kostnader ved større utskiftninger og fornyelser som øker driftsmiddelenes levetid vesentlig balanseføres. Avskrivninger er lineære over driftsmiddelenes økonomiske levetid.

Offentlige tilskudd knyttet til SkatteFUNN bokføres som en reduksjon av regnskapspostene SkatteFUNNet vedrører.

Finansielle eiendeler
Datterselskaper, tilknyttede selskaper og andre langsiktige investeringer i aksjer og andeler vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet. Investeringen vurderes til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig. Konsernbidrag til datterselskap, med fradrag for skatt, er ført som økt kostpris for aksjene. Utbytte/konsernbidrag er inntektsført samme år som det er avsatt i datterselskapet/det tilknyttede selskapet.

Når utbytte/konsernbidrag som vesentlig overstiger andel av tilbakeholdt resultat etter kjøpet anses den overskytende del som tilbakebetaling av investert kapital, og fratrekkes investeringens verdi i balansen.

Realiserte gevinster/tap og eventuelle nedskrivinger av investeringene medtas i resultatregnskapet under finansielle poster.

Sikring og sikringsbokføring
Felleskjøpet Agri benytter finansielle derivater i sin sikring av rentekostnader, en sikring av en sannsynlig fremtidig transaksjon (kontantstrømsikring). De finansielle derivatene som benyttes som sikringsinstrumenter (renteswapper) har lang løpetid og er utsatt for verdiendring over tid. Sikringsinstrumentene har frem til og med regnskapsåret 2020 ikke blitt balanseført.

Dersom sikringen kvalifiserer for regnskapsmessig sikringsbokføring, vil verdiendringer regnskapsføres direkte mot egenkapitalen. Beløp som føres direkte mot egenkapitalen, resultatføres som inntekt eller kostnad i den perioden som sikringsobjektet påvirker resultatregnskapet. I andre tilfeller vil verdiendringene regnskapsføres over resultatet. Felleskjøpet Agri har ikke utarbeidet sikringsdokumentasjon som medfører sikringsbokføring av renteswapper.

Omløpsmidler
Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Varer
Innkjøpte råvarer og ferdigvarer er vurdert til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. For korn tillegges påslag for bearbeidingsverdi. Egenproduserte varer i arbeid og ferdigvarer er vurdert til full tilvirkningskost.

Fordringer
Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende med fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av fordringene.

EGENKAPITAL

Individuell egenkapital
Samvirkeloven og vedtektene åpner for at deler av overskuddet kan disponeres til individuell egenkapital og gjennom dette tilføres medlemmets kapitalkonto. Medlemskapitalkonto føres i balansen under annen opptjent egenkapital.

Medlemskapitalkonto står tilbake for annen gjeld og vil kunne benyttes til å dekke underskudd dersom selskapet ikke har annen fri egenkapital. Det kan gis avkastning (utbytte) på medlemskapitalkonto, basert på selskapets overskudd maksimalt tilsvarende statsobligasjonsrente + 3 % poeng. Medlemskapitalkonto utbetales over 5 år ved oppsigelse av medlemskap.

GJELD
Kortsiktig og langsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet.

Pensjon
Felleskjøpet Agri SA har en innskuddspensjonsordning for de ansatte. Sparesatsene er på 5 % av lønn mellom 0 og 7,1 G og 8 % av lønn mellom 7,1 og 12 G (endring tredde i kraft 1.7.2022, slik

Forts. neste side

Note 1 Regnskapsprinsipper forts.

at innslag ble fra første krone. Tidligere innslag 1G). Innbetalinger til innskuddsordningen kostnadsføres fortløpende.

Delvise uføre i Felleskjøpet Agri SA står fremdeles i ytelsesordning. Selskapet har i tillegg en mindre ytelsesbasert ordning i Statens Pensjonskasse. De ytelsesbaserte pensjonsforpliktelser beregnes etter lineær opptjening på basis av forutsetninger om antall opptjeningsår, diskonteringsrente, fremtidig avkastning på pensjonsmidler, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden og aktuarmessige forutsetninger om dødelighet, frivillig avgang etc. Pensjonsmidlene vurderes til virkelig verdi.

I Felleskjøpet Agri SA sine datterselskaper er det både ytelsesbaserte ordninger og innskuddsordninger.
Ved oppgjør av ytelsesordning resultatføres balanseførte pensjonsmidler og –forpliktelse. Ved endring av regn skapsprinsipp føres effekten av prinsippendringen direkte mot egenkapitalen.

Felleskjøpet Agri SA og enkelte av datterselskapene har en AFP-ordning for sine ansatte. Ordningen er å anse som en ytelsesbasert flerforetaksordning, men skal inntil videre regnskapsføres som en innskuddsordning.

Ved oppgjør av ytelsesordning resultatføres balanseførte pensjonsmidler og –forpliktelse. Ved endring av regnskapsprinsipp føres effekten av prinsippendringen direkte mot egenkapitalen.

Usikre forpliktelser
Usikre forpliktelser blir regnskapsført dersom det er sannsynlighetsovervekt for at de kommer til oppgjør. Beste estimat benyttes ved beregning av oppgjørsverdi.

De usikre forpliktelsene er klassifisert som langsiktig gjeld.

Innlånsordning
Felleskjøpet Agri SA har innlånsordning for medlemmer, ansatte og organisasjoner innen landbruket. Rente på innskuddene i ordningen er knyttet opp mot lånerenten for Felleskjøpet Agri SA. Etter som det ikke er avtalt tidspunkt for tilbakebetaling, inngår ordningen i kortsiktig gjeld.

Skatt
Utsatt skatt beregnes på bakgrunn av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende forskjeller vurderes mot hverandre innenfor samme tidsintervall.

ANNET

Valuta
Gjeld og innskudd i utenlandsk valuta er vurdert til kurs ved regnskapsårets slutt. Kursgevinster og kurstap knyttet til transaksjoner i utenlandsk valuta føres som finansinntekt og finanskostnad.

Kontantstrømanalyse
Kontantstrømanalysen utarbeides etter den indirekte metoden. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige, likvide plasseringer.

Leasing
Leieavtaler klassifiseres som finansiell eller operasjonell i samsvar med avtalens reelle innhold. Driftsmidler som leies på betingelser som i det vesentlige overfører økonomiske rettigheter og forpliktelser til selskapet vil bli håndtert etter reglene om finansiell leasing. Operasjonell leasing kostnadsføres løpende, og klassifiseres som ordinær driftskostnad.

Prinsippendringer
Ved prinsippendringer føres effektene fra tidligere regnskapsår direkte mot egenkapitalen. For å sikre sammenlignbarhet vil fjorårstall omarbeides til nytt regnskapsprinsipp.

Der ikke annet er presisert, er alle tall i 1000 kroner.

NOTE 2 SEGMENTINFORMASJON

Konsernets resultat fordelt på rapporteringsenheter

2022	FKA	Cernova	Granngården	Øvrige*	Konsern
Driftsinntekter	15 043 051	2 444 875	2 498 905	225 506	20 212 337
Vareforbruk	-11 273 811	-1 146 217	-1 567 937	387 212	-13 600 754
Frakter ved salg	-507 761	-225 913	-18 512	-146 395	-898 580
Personalkostnader	-1 694 118	-539 883	-397 879	-257 462	-2 889 343
Ordinære avskrivninger	-194 250	-95 267	-39 520	-132 882	-461 919
Andre driftskostnader/tap på fordringer	-1 012 425	-375 235	-418 227	-101 310	-1 907 197
Driftsresultat	**360 686**	**62 360**	**56 830**	**-25 332**	**454 545**
Finansposter	-43 459	-22 202	-1 471	21 272	-45 860
Andel resultat tilknyttede selskaper		15 675	0	-4 399	11 276
Resultat før skatt	**317 227**	**55 834**	**55 359**	**-8 459**	**419 961**

*Øvrige består av Agri Eiendom, Nelson Garden, porteføljeselskaper og konsernposteringer

2021	FKA	Cernova	Granngården	Øvrige*	Konsern
Driftsinntekter	13 231 011	2 170 389	2 584 276	721 437	18 707 113
Vareforbruk	-9 642 285	-1 003 617	-1 545 012	-61 427	-12 252 341
Frakter ved salg	-460 385	-204 970	-15 084	-141 809	-822 248
Personalkostnader	-1 539 771	-509 202	-404 422	-254 236	-2 707 632
Ordinære avskrivninger	-267 231	-100 450	-38 461	-82 675	-488 818
Andre driftskostnader/tap på fordringer	-1 044 659	-306 327	-424 439	-106 695	-1 882 120
Driftsresultat	**276 680**	**45 823**	**156 857**	**74 594**	**553 954**
Finansposter	-33 015	-10 253	-9 324	-6 903	-59 494
Andel resultat tilknyttede selskaper		27 905	0	-51 884	-23 979
Resultat før skatt	**243 665**	**63 476**	**147 533**	**15 808**	**470 482**

*Øvrige består av Agri Eiendom, Nelson Garden, porteføljeselskaper og konsernposteringer

Forts. neste side

Note 2 forts.

Konsernets driftsinntekter fordelt på virksomhetsområder

	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Landbruk	8 771 952	7 207 010	9 394 148	7 791 652
Detaljhandel Norden	3 394 940	3 384 230	5 905 057	6 015 418
Maskin	2 745 812	2 548 002	2 869 038	2 730 142
Mølle- og bakerivirksomhet	0	0	2 444 875	2 170 389
Produksjon og vareforsyning	78 663	59 210	78 914	59 414
Eiendom	30 964	21 731	57 570	72 938
Øvrige*	20 721	10 829	-537 266	-132 840
Sum driftsinntekter	**15 043 051**	13 231 011	**20 212 337**	18 707 113

*Øvrige består av Nelson Garden, porteføljeselskaper og konsernposteringer

Konsernets driftsinntekter fordelt på geografi

2022	Norge	Sverige	Danmark	Finland	Konsern
Driftsinntekter	17 050 874	3 065 234	63 970	32 259	20 212 337

2021	Norge	Sverige	Danmark	Finland	Konsern
Driftsinntekter	15 426 649	3 177 869	74 908	27 687	18 707 113

Driftsinntekter i Felleskjøpet Agri SA er i all hovedsak i Norge.

NOTE 3 PERSONALKOSTNADER

	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Lønninger, inkl. styret	1 312 545	1 204 482	2 207 651	2 076 011
Arbeidsgiveravgift	171 880	173 184	374 754	365 044
Pensjonskostnader	107 886	38 825	156 580	88 203
Annen personalkostnad	101 808	123 281	150 357	178 374
Sum personalkostnader	**1 694 119**	**1 539 772**	**2 889 342**	**2 707 632**

Felleskjøpet Agri SA har en innskuddspensjonsordning for de ansatte. Sparesatsene er på 5 % av lønn mellom 0 og 7,1 G og 8 % av lønn mellom 7,1 og 12 G. Innbetalinger til innskuddsordningen kostnadsføres fortløpende. Delvis uføre i Felleskjøpet Agri SA står fremdeles i en ytelsesordning. Selskapet har i tillegg en mindre ytelsesbasert ordning i Statens Pensjonskasse. De ytelsesbaserte pensjonsforpliktelser beregnes etter lineær opptjening på basis av forutsetninger om antall opptjeningsår, diskonteringsrente, fremtidig avkastning på pensjonsmidler, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden og aktuarmessige forutsetninger om dødelighet, frivillig avgang etc. Pensjonsmidlene vurderes til virkelig verdi.

I Felleskjøpet Agri SA sine datterselskaper er det både ytelsesbaserte ordninger og innskuddsordninger.

Felleskjøpet Agri SA og enkelte av datterselskapene har AFP-ordning for sine ansatte. Ordningen er å anse som en ytelsesbasert flerforetaksordning, men skal inntil videre regnskapsføres som en innskuddsordning.

	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Beregnede pensjonsforpliktelser	106 623	95 688	355 240	417 595
Netto balanseført pensjonsforpliktelse	**106 623**	95 688	**355 240**	417 595
Netto pensjonskostnad ytelsesordninger	18 893	4 515	44 683	11 145
Pensjonskostnad innskuddsordninger	58 974	34 311	92 449	70 206
AFP-ordninger	20 000	20 049	28 076	26 902
Total pensjonskostnad	**97 866**	58 875	**165 208**	108 253

Forts. neste side

Note 3 forts.

ØKONOMISKE FORUTSETNINGER

(Ytelsesordninger)

	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Diskonteringsrente	3,00 %	1,50 %	3-3,7%	1,5-1,9%
Forventet lønnsregulering	3,50 %	2,50 %	3,5-3,8%	2,5-2,7%
Forventet pensjonsregulering	3,00 %	2,25 %	1,7-3%	2,25-2,7%
Avkastning ved plassering i livselskap	4,70 %	2,90 %	4,7-4,9%	2,90 %

Det er benyttet dødelighetstabell K 2013 ved beregning av pensjonskostnad og forpliktelse

Felleskjøpet Agri SA pr. 31.12.22:	Antall ansatte: 1 909	Antall årsverk: 1 792
Tilsvarende tall for 2021:	Antall ansatte: 1 922	Antall årsverk: 1 732
Felleskjøpet Agri konsern pr. 31.12.22:	Antall ansatte: 4 218	Antall årsverk: 3 548
Tilsvarende tall for 2021:	Antall ansatte: 4 107	Antall årsverk: 3 386

GODTGJØRELSER TIL LEDENDE ANSATTE	Svenn Ivar Fure Konsernsjef
Lønn	3 850
Bonus (utbetales i 2023)	578
Andre avgiftspliktige ytelser	190
Pensjonskostnader	527
Sum	**4 567**

Avtaleforhold konsernsjef

Det er gjensidig oppsigelsestid på seks måneder. Dersom selskapet velger å bringe arbeidsforholdet til opphør, er det avtalt ni måneder etterlønn tilsvarende ordinær fastlønn. I tillegg til å delta i selskapets ordinære pensjonsordning, har konsernsjefen en innskuddspensjon på lønn over 12 G. Satsen på denne er 18 %. Konsernsjefen har en bonusordning på inntil 20 % av fastlønn. Kriterier for bonus fastsettes av styret årlig.

Forts. neste side

Note 3 forts.

Konsernsjefens bonusoppnåelse i 2022
Målsetningene for 2022 var basert på økonomiske og finansielle strekkmål, forbedring av HMS-resultater, utvikling i markedsandeler og oppnåelse av milepæler i ulike prosjekter. Total måloppnåelse ble 70 %, noe som kvalifiserte til utbetaling tilsvarende 15 % av grunnlønn i tilsettelsesperioden.

Det er i 2022 utbetalt 3,2 millioner kroner i godtgjørelse til styrets medlemmer. I tillegg kommer ordinære lønnsutbetalinger til ansattevalgte styremedlemmer.

Revisor	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Lovpålagt revisjon	2 744	2 192	7 539	6 116
Andre attestasjonstjenester	65	31	389	210
Skatterådgivning	40		352	446
Andre tjenester	1 458	179	2 716	721
Sum	**4 307**	2 402	**10 996**	7 493

NOTE 4 VARIGE DRIFTSMIDLER OG ANDRE IMMATERIELLE EIENDELER

FKA	Tomter	Bygninger mv	Maskinelle anlegg	Anlegg u/ utførelse	Annet driftsløsøre	Goodwill	Andre immaterielle eiendeler	Sum
Anskaffelseskost pr. 1.1.	55 845	1 844 039	1 280 029	471 537	839 895	19 621	133 048	4 644 014
Tilgang		2 666		362 810				365 477
Kassert			-32		-1 845		-254	-2 131
Salg (periodens avgang til kostpris)		-144			-33 172			-33 316
Andre endringer i anskaffelseskost		20 986	22 157	-309 733	47 002		219 588	0
Anskaffelseskost 31.12.	**55 845**	**1 867 548**	**1 302 154**	**524 614**	**851 880**	**19 621**	**352 382**	**4 974 043**
Benyttet avskrivningssats	0 %	2-4 %	15 %		15-33 %	20 %	0-10 %	
Akkumulert avskrivning 1.1.		1 056 601	927 157		664 923	17 297	72 424	2 738 402
Årets avskrivning		60 596	45 137		53 578	340	33 570	193 221
Nedskrivning					20		1 009	1 029
Kassert			-23		-1 597		-231	-1 852
Salg (akk. avskrivning solgt)					-4 356			-4 356
Akkumulert avskrivning pr. 31.12.		**1 117 197**	**972 270**		**712 568**	**17 637**	**106 772**	**2 926 444**
Netto bokført verdi 31.12	**55 845**	**750 351**	**329 883**	**524 614**	**139 312**	**1 983**	**245 610**	**2 047 599**
Gevinst/tap på salg i 2022		**6 106**			**1 935**			**8 041**

Forts. neste side

Note 4 forts.

FKA - KONSERN	Tomter	Bygninger mv	Maskinelle anlegg	Anlegg u/ utførelse	Annet driftsløsøre	Goodwill	Andre immaterielle eiendeler	Sum
Anskaffelseskost pr. 1.1.	181 013	2 875 482	2 673 472	548 241	1 229 949	330 453	697 232	8 535 841
Tilgang	87 935	109 424	121 830	391 878	58 081		22 828	791 975
Kassert			-32	-5 480	-9 396	-1 462	-23 216	-39 586
Salg (periodens avgang til kostpris)	-17 519	-68 229	-25 732		-33 865	-90 343	-52 152	-287 841
Andre endringer i anskaffelseskost	-1 960	21 288	-4 604	-296 577	39 608	4 598	215 824	-21 824
Anskaffelseskost pr. 31.12.	**249 468**	**2 937 965**	**2 764 933**	**638 062**	**1 284 376**	**243 246**	**860 516**	**8 978 565**
Benyttet avskrivningssats	0 %	2-4 %	15 %		15-33 %	20 %	0-10 %	
Akkumulert avskrivning 1.1.		1 298 253	1 896 329		947 752	111 053	279 657	4 533 043
Årets avskrivning	93	107 389	128 589		81 640	38 002	52 234	407 947
Nedskrivning		696			20	47 331	5 924	53 972
Kassert			-23		-8 878	-1 455	-21 945	-32 302
Salg (akk. avskrivning solgt)		-13 533	-3 353		-13 463			-30 349
Andre endringer i akk. avskrivning		-412	230		-10 174	-70 280	-2 696	-83 332
Akkumulert avskrivning 31.12.	**93**	**1 392 392**	**2 021 771**		**996 897**	**124 651**	**313 174**	**4 848 979**
Netto bokført verdi 31.12	**249 375**	**1 545 573**	**743 161**	**638 062**	**287 480**	**118 595**	**547 342**	**4 129 586**
Gevinst/tap på salg i 2022	**812**	**7 566**	**652**		**1 914**			**10 944**

BOKFØRT GOODWILL OG IMMATERIELLE EIENDELER I KONSERNREGNSKAPET

Cernova		Granngården		Øvrige		FKA	
Varemerke Norgesmøllene	4 800	ERP-system og annen software	24 638	NORGRO AS	3 225	Varemerke	2 180
Lisenser og programvare	13 263	Varemerke	147 711	SW Horto AB	5 404	Goodwill	1 983
Goodwill Baker Brun	49 486	Kundeklubb	4 919	Varemerke Nelson Garden	74 403	Software	243 429
Varemerke Baker Brun	27 508	Kundekontrakter og -relasjoner	700	Goodwill Nelson Garden	28 349		
		Goodwill	33 902	Ureist	37		
Sum	**95 057**		**211 869**		**111 418**		**247 593**

Forts. neste side

Note 4 forts.

FKA

Oversikt operasjonell og finansiell leasing	Årlig operasjonell leie	Årlig finansiell leie	Balanseført verdi
Eiendom (tomter/bygninger/lokaler)	223 042		
Maskiner og utstyr	5 785		
Annet driftsløsøre	19 649		
Sum	**248 476**		

KONSERN

Oversikt operasjonell og finansiell leasing	Årlig operasjonell leie	Årlig finansiell leie	Balanseført verdi
Eiendom (tomter/bygninger/lokaler)	437 322	1 209	
Maskiner og utstyr	28 515	18 729	132 449
Annet driftsløsøre	20 521		
Sum	**486 358**	**19 938**	**132 449**

NOTE 5 KUNDEFORDRINGER OG ANDRE KORTSIKTIGE FORDRINGER

	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Kundefordringer	1 606 206	1 292 558	1 742 270	1 392 022
Avsatt til tap på kundefordringer	-7 364	-7 364	-14 399	-13 095
Bokførte kundefordringer	1 598 842	1 285 194	1 727 871	1 378 927
Andre kortsiktige fordringer	146 842	218 311	378 571	388 078
Fordringer konsernselskaper	152 882	118 898		
Sum fordringer	**1 898 565**	1 622 403	**2 106 442**	1 767 005

	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Konstaterte tap på fordringer	**-649**	-1 916	**-2 161**	-5 086

NOTE 6 FINANSINNTEKTER OG FINANSKOSTNADER

FINANSINNTEKTER	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Aksjeutbytte	17 593	117 149	4 859	15 880
Renter datterselskap	26 221	16 157		
Andre renteinntekter	58 784	6 944	78 198	15 314
Agiovinning	69 686	67 491	83 806	77 582
Verdiendring finansielle forpliktelser	101 974	102 908	101 974	104 306
Andre finansinntekter	0	1 326	0	2 212
Sum finansinntekter	**274 259**	311 976	**268 837**	215 295

FINANSKOSTNADER	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Rentekostnader	148 727	171 175	184 965	195 105
Agiotap	64 596	35 443	79 761	42 186
Andre finanskostnader	104 395	36 477	32 298	36 676
Verdiendring finansielle forpliktelser	0	0	0	0
Nedskrivning av finansielle eiendeler	0	101 896	17 673	821
Sum finanskostnader	**317 718**	344 990	**314 697**	274 788

NOTE 7 SKATT

Betalbar skatt fremkommer slik	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Ordinært resultat før skatt	**317 227**	**243 665**	**419 961**	**470 482**
Permanente forskjeller	47 285	-5 855	-49 784	-12 164
Gevinst/tap ved salg av aksjer	61 229	-8 729	60 930	-8 729
Nedskrivning aksjer/lån	5 227	101 896	5 227	101 896
Mottatt utbytte	-17 043	-107 016	-17 043	-106 416
Andre skattefrie/-pliktig inntekter/kostnader	0	0	29 430	1 879
Skattemessig resultat ANS / KS	0	0	0	-27 905
Endring midlertidige forskjeller	-174 452	-25 989	-112 601	-958
Underskudd til fremføring	0	0	7 924	-7 414
Fradrag avsatt bonus og utbetalt medlemskapital	-56 652	-86 330	-56 652	-86 330
Grunnlag betalbar skatt	182 820	111 642	287 393	324 341
Betalbar skatt på årets resultat	**40 221**	**24 561**	**62 626**	**79 837**

Forts. neste side

Note 7 forts.

Årets skattekostnad fremkommer slik	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Betalbar skatt på årets resultat	40 221	24 561	62 626	79 837
Betalbar formuesskatt 0,3 %	6 851	7 411	6 851	7 411
Endring utsatt skattefordel	38 379	5 716	40 288	7 674
Avregning betalbar skatt tidligere år	-490	295	-529	-103
Årets totale skattekostnad	**84 961**	**37 983**	**109 237**	**94 819**

Avstemming fra nominell til faktisk skattesats	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Resultat før skatt	317 227	243 665	419 961	470 482
Forventet inntektsskatt 22 %	**69 790**	**53 606**	**92 391**	**103 506**
Permanente forskjeller	10 403	-1 288	-11 166	5 310
Avsatt bonus og utbetalt medlemskapital	-12 463	-18 993	-12 463	-18 993
Nedskrivning finansielle eiendeler	1 150	22 417	1 150	22 417
Mottatt utbytte	-3 749	-23 544	-3 749	-23 411
Andre poster	12 980	-1 626	32 021	-4 447
Resultat deltagerlignede selskaper	0	0	0	0
Goodwill avskrivninger	0	0	0	0
Andel resultat fra tilsluttede selskaper	0	0	0	0
Endring permanente forskjeller tidligere år	0	0	176	0
Endring av vurdering utsatt skattefordel	0	0	4 026	3 027
Formuesskatt	6 851	7 411	6 851	7 411
Skattekostnad	**84 961**	**37 983**	**109 237**	**94 819**

Betalbar skatt i balansen fremkommer slik	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Betalbar skatt på årets resultat	40 221	24 561	62 626	44 700
Redusert betalbar skatt fra SkatteFUNN	0	-1 361	-490	-1 361
Betalbar formuesskatt	6 851	7 411	6 851	7 411
Øvrige poster	0	-9 003	23 186	-3 172
Sum betalbar skatt	**47 072**	**21 608**	**92 174**	**47 578**

Forts. neste side

Note 7 forts.

Spesifikasjon av grunnlag for utsatt skattefordel	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Fordringer	12 694	12 586	16 058	14 418
Varebeholdning	70 760	79 195	58 962	72 021
Driftsmidler	41 850	49 894	78 885	84 992
Gevinst- og tapskonto	296	6 477	-12 557	8 392
Pensjonsmidler/-forpliktelse	106 623	95 688	192 705	194 300
Avsetninger	81 184	240 846	68 611	227 708
Sum midlertidige forskjeller	**313 407**	**484 686**	**402 664**	**601 831**
Underskudd til fremføring	0	0	94 444	59 702
Grunnlag utsatt skattefordel	**313 407**	**484 686**	**497 108**	**661 532**
Balanseført utsatt skattefordel	**68 950**	**106 631**	**109 364**	**145 537**

Spesifikasjon av grunnlag for utsatt skatt	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Fordringer	0	0	0	0
Varebeholdning	0	0	0	0
Driftsmidler	0	0	366 055	442 007
Gevinst- og tapskonto	0	0	0	0
Pensjonsmidler/-forpliktelse	0	0	75 484	-112 000
Avsetninger	0	0	342 423	-23 000
Sum midlertidige forskjeller	**0**	**0**	**441 539**	**307 007**
Underskudd til fremføring	0	0	0	0
Grunnlag utsatt skatt	0	0	**441 539**	**307 007**
Balanseført utsatt skatt	**0**	**0**	**94 086**	**54 357**

NOTE 8 AKSJER/ANDELER I DATTERSELSKAPER OG TILKNYTTEDE SELSKAPER

	Forretnings-adresse	Eierandel/ stemme-andel	Forel. res. e. skatt 2022	Egenkapital 2022	Andel egenkapital 2022	Bokført verdi 2022	Bokført verdi 2021
Datterselskaper direkte eiet av FKA							
Granngården AB**	Malmö	100,00 %	46 847	369 382	369 382	290 123	290 123
Nelson Garden Holding AS*	Lillestrøm	100,00 %	-4 409	208 273	208 273	89 469	89 469
Agri Eiendom AS*	Lillestrøm	100,00 %	28 942	377 615	377 615	66 709	66 709
NORGRO AS*	Hamar	80,00 %	6 890	54 870	43 896	28 471	28 471
Labb AS	Trondheim	100,00 %	-129	34 931	34 931	24 405	19 861
Namdal Kornsilo og Mølle AS	Overhalla	93,30 %	2 856	41 972	39 160	12 129	12 129
Felleskjøpet Fôrutvikling AS*	Trondheim	66,00 %	-22 948	8 241	5 439	7 970	50
U.Reist AS	Lillestrøm	51,00 %	-1 377	7 241	7 241	7 286	7 286
Dyrekassen AS****	Bergen	100,00 %	-82 103	0	0	250	158 506
Cernova AS*	Bergen	66,00 %	41 730	551 368	363 903	132	132
FK Maskinutleie AS	Lillestrøm	100,00 %	-2 937	-2 895	-2 895	42	42
Dyresept AS	Bergen	51,00 %	0	0	0	30	15
SW Horto AB*	Hammenhög	100,00 %	8 782	30 801	30 801	0	0
Grønt Maskin AS*	Rygge	100,00 %	-13 797	-5 240	-5 240	0	4 777
AgriPet AS***	Lillestrøm	100,00 %					4 010
Grønt AS***	Lillestrøm	100,00 %					390
Rishaug Holding AS***	Trondheim	100,00 %					144
Gjøvik Hagesenter AS***	Gjøvik	100,00 %					0
Sum investeringer i datterselskaper						**527 016**	682 114

* Selskapene er morselskap i underkonsern og foreløpig resultat og egenkapitalen i noten er konserntall

** Resultatet er justert for överavskrivninger i Granngårdens selskapsregnskap. Överavskrivningene utgjør 25 millioner SEK

*** Selskapene er fusjonert inn i Labb AS

**** Selskapet er solgt november 2022. Felleskjøpet Agri kjøpte i forbindelse med dette selskapet Europet GMBH med en bokført verdi på 250 000 NOK.

Forts. neste side

Note 8 forts.

Datterselskaper eiet av datterselskaper som inngår i konsernregnskapet

Agri Eiendom AS (100 %)	**Cernova AS (66 %)**	**Nelson Garden Holding AS (100 %)**
Agri Eiendom Buvika AS (100 %)	Norgesmøllene AS (100 %)	Nordic Garden AS (89,51 %)
Agri Eiendom Stavanger AS (100 %)	Cernova Industri AS (100 %)	Andøytorv AS (80 %)
Gullåker AB (100 %)	Opus Ingredients AS (66 %)	Nelson Garden AB (100 %)
AE Namsos AS (100 %)	Cernova Trading AS (100 %)	Nelson Garden A/S (100 %)
AE Finnsnes AS (100 %)	Norgesbakeriene Holding AS (100 %)	Albertines A/S (100 %)
AE Tunga AS (100 %)	Stormøllen AS (100 %)	Nelson Garden AS (100 %)
Gjellebekkstubben 2 AS (100 %)	Mesterbakeren Holding AS (100 %)	Nelson Garden Oy (100 %)
Gjellebekkstubben 6 AS (100 %)	Mesterbakeren AS (100 %)	Nelson Logistic AB (100 %)
	Baker Brun Holding AS (100%)	
	Baker Brun AS (100 %)	
	Baker Brun Produksjon AS (100%)	

Labb AS (100 %)	**SW Horto AB (100 %)**	**NORGRO AS (80 %)**	**Grønt Maskin AS (100 %)**	**Felleskjøpet Fôrutvikling AS (66 %)**
AgriPet AB (100 %)	SW Horto A/S (100 %)	Bäckefors Gräv Aktiebolag (100 %)	RJ Maskiner AB (100 %)	Norimun AS (64,26 %)

Forts. neste side

Note 8 forts.

	Forretningsadresse	Eierandel/ stemmeandel	Bokført verdi 2021	Tilgang/avgang	Resultatandel*	Andre endringer	**Bokført verdi 2022**
Tilknyttede selskaper bokført etter egenkapitalmetoden i konsern							
Esbjerg Havnesilo A/S	Esbjerg	50,00 %	225 512		3 729	10 589	239 830
Mimiro Holding AS	Ski	37,72 %	78 939		-17 283		61 656
Skånemøllan AB	Skåne	21,12 %	59 439		2 141	-5 342	56 238
Nærbakst AS	Tønsberg	49,00 %	31 854		11 319		43 173
Graminor AS	Hamar	36,70 %	28 369		0	-65	28 304
Edgars Bakeri AS	Kristiansand	49,00 %	29 752		-954	-980	27 818
Fruens Handel Invest AS	Kristiansand	49,00 %	20 098		4 148	-1 960	22 287
Østfold Kornmagasin AS	Sarpsborg	50,00 %	16 036		510		16 545
Bakst Holding AS	Mo	45,00 %	17 241		-4 186		13 055
Toten Holding AS	Østre Toten	50,00 %	6 145		-9		6 136
Agrol AS	Oslo	50,00 %	4 901		939		5 840
Norwegian Cargosurvey AS	Oslo	32,00 %	3 674		490		4 164
Postvegen 11 AS	Ålesund	50,00 %	2 632		1 154		3 786
Agrikjøp AS	Oslo	21,00 %	2 715		907		3 622
Mel-Compagniet ApS	Danmark	17,70 %	3 024		1 097	-591	3 530
AE Brekstad AS	Lillestrøm	50,00 %		3 365			3 365
Kimen Såvarelaboratoriet AS	Ås	34,00 %	3 624		-345		3 279
Sagaplant AS	Akkerhaugen	25,00 %	2 405		659		3 065
AE Tynset AS	Tynset	50,00 %	2 809		109	-16	2 901
Bioco AS	Oslo	50,00 %	3 569		-614	-226	2 729
Vekstmiljø AS	Sandnes	20,00 %	1 787		456		2 242
Furene Eiendom AS	Lillestrøm	50,00 %		1 428			1 428
Jordfabrikken AS	Innherred	50,00 %	755		250		1 005
Steinkjer Havnelager AS	Steinkjer	26,00 %	560		192	-23	729
European Agri Trade AS	Aarhus	39,00 %	393		13		406
Bakehuset Nord-Norge Holding AS	Tromsø	36,00 %	751		-735		16
Norimun AS**	Ås	46,20 %	579	-579			
Norichick AS**	Ås	49,00 %	465	-465			
Sum investeringer i tilknyttede selskaper			**548 028**	**3 749**	**3 987**	**1 386**	**557 150**

* Resultatandel er redusert med avskrivninger av goodwill og merverdier, samt nedskrivninger.

** Felleskjøpet Fôrutvikling har kjøpt seg opp som 64,26 % eier i Norimun AS, og Norichick AS er fusjonert inn i Norimun AS

Forts. neste side

Note 8 forts.

	Forretningsadresse	Eierandel/stemmeandel	**Bokført verdi 2022**	**Bokført verdi 2021**
Tilknyttede selskaper bokført etter kostmetoden i FKA				
Mimiro AS	Ski	37,72 %	78 813	78 813
Bioco AS	Oslo	50,00 %	30 000	30 000
Østfold Kornmagasin AS	Sarpsborg	50,00 %	16 944	16 944
Kimen Såvarelaboratoriet AS	Ås	34,00 %	2 720	2 720
Agrol AS	Oslo	50,00 %	1 421	1 421
Agrikjøp AS	Oslo	21,00 %	1 064	1 064
Graminor AS	Hamar	36,70 %	350	350
European Agri Trade A/S	Aarhus	39,00 %	196	196
Norwegian Cargosurvey AS	Oslo	32,00 %	190	190
Sum investeringer i tilknyttede selskaper - FKA (kostmetoden)			**131 697**	**131 697**

NOTE 9 VARER

SPESIFIKASJON	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Råvarer	340 815	334 140	516 753	480 343
Korn	947 265	694 578	1 078 882	791 961
Varer under tilvirkning/egenproduserte ferdigvarer	204 720	203 719	278 349	267 348
Handelsvarer	1 620 184	1 625 416	2 438 460	2 361 402
Sum varer	**3 112 984**	2 857 853	**4 312 444**	3 901 054
Kostpris varebeholdning	3 191 658	2 940 044	4 460 510	4 034 683
Nedskrevet for prisfallsrisiko og ukurans	98 174	82 191	167 565	133 629
Sum varer	**3 093 484**	2 857 853	**4 292 944**	3 901 054

NOTE 10 EGENKAPITAL

	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Egenkapital 1.1.	2 736 253	2 633 099	3 720 821	3 447 722
Endring innbetalt selskapskapital/aksjekapital	132	140	132	140
Tilgang/avgang datterselskap	0	0	0	60 835
Utbytte til minoritet	0	0	-7 000	-7 000
Omregningsdifferanser			-12 802	-34 735
Estimatavvik pensjon direkte mot egenkapital	-3 966	-22 038	62 003	-34 428
Andre endringer egenkapital	-11 584	-10 130	-200	-16 875
Årets resultat	232 266	205 682	310 724	375 663
Avsatt bonus/avkastning individuell egenkapital	-45 500	-70 500	-45 500	-70 500
Egenkapital 31.12.	**2 907 601**	2 736 253	**4 028 178**	3 720 821

NOTE 11 VERDIPAPIRGJELD OG ANNEN RENTEBÆRENDE GJELD

VERDIPAPIRGJELD	FKA **2022**	FKA 2021			
Felleskjøpet Agri SA har utstedt følgende obligasjoner			Opptaksår	Valuta	Forfall
NO 0010706005 - Fast rente	324 357	324 357	2014	NOK	2026
NO 0010850282 - Flytende rente	0	203 000	2019	NOK	2022
NO 0010850274 - Flytende rente	563 000	700 000	2019	NOK	2024
NO 0010915374 - Flytende rente	650 000	650 000	2020	NOK	2025
NO 0011202194 - Flytende rente	300 000	0	2022	NOK	2026
NO 0012496761 - Flytende rente	500 000	0	2022	NOK	2025
NO 0012707563 - Flytende rente	400 000	0	2022	NOK	2027
Sum verdipapirgjeld	**2 737 357**	1 877 357			
Sertifikatlån fast rente opptil 6 mnd. løpetid	500 000		2022		2023

Verdipapirgjeld har krav til egenkapitalandel på minimum 25 %

Forts. neste side

Note 11 forts.

LANGSIKTIGE LÅN	FKA **2022**	FKA 2021	Konsern **2022**	Konsern 2021
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	**285 511**	302 507

ÅR	2023	2024	2025	2026	2027	Senere	**Sum**
Forfallstruktur langsiktig gjeld konsern	51 860	608 797	1 189 746	651 052	424 193	80 785	**3 006 433**

TREKKFASILITETER
Felleskjøpet Agri har tre bilaterale trekkfasiliteter på til sammen 1,5 milliarder kroner der alle er ubenyttet pr. 31.12.2022.
I tillegg har Cernova en trekkfasilitet på 100 millioner kroner som også var ubenyttet pr. 31.12.2022.
Etter balansedagens slutt er de tre bilaterale trekkfasilitetene fornyet og forlenget med gjennomsnittlig løpetid på 2,83 år.

FINANSIELLE INSTRUMENTER
Felleskjøpet Agri SA har følgende renteswapper som betaler fast og som er balanseført som finansielle forpliktelser

RENTESIKRING - FORFALLSSTRUKTUR	**Sum sikringer 2023**	**Sum sikringer 2024**	**Sum sikringer 2025**	**Sum sikringer 2026**	**Gj.sn. årlig volum 2027-2032**
Aktive kontrakter - flytende til fast	1 100 000	1 100 000	1 100 000	1 050 000	1 008 333
Aktive kontrakter - fast til flytende	325 000	325 000	325 000	325 000	

Obligasjonslån NO 0010706005 er swappet fra fast til flytende. Til sammen utgjør disse sikringene 325 millioner kroner.
Gjennomsnittlig rente for alle rentesikringer er 0,68 % ved utgangen av 2022, denne kommer i tillegg til lånets rente.

RENTESIKRING - UREALISERT TAP	FKA **2022**	FKA 2021	Konsern **2022**	Konsern 2021
Finansielle forpliktelser	**46 122**	147 992	**46 122**	148 194

Urealisert tap på rentesikringer var ved utgangen av 2022: 46 290.

INNSKUDD	FKA **2022**	FKA 2021	Konsern **2022**	Konsern 2021
Innskudd medlemmer og ansatte	**838 583**	841 216	**838 583**	841 216

Innskuddsordningen har ingen bindingstid og er klassifisert som kortsiktig gjeld.

NOTE 12 PANTSTILLELSER OG GARANTIANSVAR

Bokført gjeld som er sikret ved pant og lignende	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	**338 619**	416 632

	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Bokført verdi av eiendeler stilt som sikkerhet for pantesikret gjeld			**630 619**	641 705

Garantiforpliktelser som ikke er regnskapsført	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Driftsrelaterte garantier	114 612	240 015	134 612	287 947
Garantiansvar Oppgjørs- og driftskredittordningen *)	76 157	76 157	76 157	76 157

*) På tidspunktet for regnskapsavleggelsen er det ikke tilgjengelige data for å oppdatere garantiansvaret for oppgjørs- og driftskredittordningen

NOTE 13 REGNSKAPSMESSIGE AVSETNINGER

	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Riving/oppryddingskostnader/andre avsetninger	68 277	40 661	85 297	41 424
Garantiavsetning	25 000	24 500	25 000	24 500
Totalt	**93 277**	65 160	**110 297**	65 924

NOTE 14 NÆRSTÅENDE PARTER

Konsernets transaksjoner med nærstående parter.

Konsernets øverste morselskap er Felleskjøpet Agri SA. Morselskapet er et samvirkeforetak og er eid av i overkant av 39 000 bønder/ medlemmer. Alle transaksjoner med eierne og styrets medlemmer er på markedsmessige vilkår.

SALG AV VARER OG TJENESTER	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Datterselskaper	767 095	600 959		
Tilknyttede selskaper	1 983	2 954	118 747	117 056
Sum	**769 078**	603 912	**118 747**	117 056

Salg av varer og tjenester er i all hovedsak råvarer (korn/mel), handelsvarer til butikk, transport og eiendomsutleie.

KJØP AV VARER OG TJENESTER	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Datterselskaper	759 297	462 062		
Tilknyttede selskaper	74 976	89 867	103 451	112 517
Sum	**834 273**	551 928	**103 451**	112 517

Kjøp av varer og tjenester er i all hovedsak råvarer (korn/mel), handelsvarer til butikk, transport og eiendomsutleie.

Balanseposter som følge av kjøp og salg av varer og tjenester

FORDRINGER PÅ NÆRSTÅENDE	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Datterselskaper	254 956	189 552		
Tilknyttede selskaper	177	192	29 343	22 336
Sum	**255 133**	189 745	**29 343**	22 336

GJELD TIL NÆRSTÅENDE	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Datterselskaper	113 534	104 432		
Tilknyttede selskaper	4 559	14 295	7 343	18 280
Sum	**118 093**	118 726	**7 343**	18 280

Forts. neste side

Note 14 forts.

Balanseposter som følge av finansiering

LÅN TIL NÆRSTÅENDE	FKA **2022**	FKA 2021	KONSERN **2022**	KONSERN 2021
Datterselskaper	625 462	488 022		
Tilknyttede selskaper	10 000	7 500	46 652	45 751
Sum	**635 462**	495 522	**46 652**	45 751

Renter på lån til nærstående er fastsatt på markedsmessig vilkår. Renteinntekter og rentekostnader som er eliminert på lån fra morselskapet til datterselskaper er på 22,3 millioner kroner.

Datterselskapenes trekk på ramme i konsernkontisystemet klassifiseres i morselskapets balanse som kortsiktig fordring konsernselskaper eller kortsiktig gjeld konsernselskaper. Pr 31.12.22 hadde datterselskapene 23,5 millioner kroner utestående i konsernkontisystemet. 66,6 millioner kroner er klassifisert som kortsiktig fordring konsernselskaper og 43,1 millioner kroner er klassifisert som kortsiktig gjeld konsernselskaper.

NOTE 15 VESENTLIGE AVTALER

Felleskjøpet Agri har en aksjonæravtale fra 2005 med Fritt Ord, som garanterer Fritt Ord en minimumsavkastning på sju prosent av deres investering i Cernova AS. Samtidig har Fritt Ord forpliktet seg til å medvirke til at aksjeposten kan bli videresolgt til en industriell eier.

NOTE 16 FINANSIELL RISIKO/FINANSIELLE INSTRUMENTER

Markedsrisiko
Selskapet er eksponert for endringer i valutakurser innenfor EUR, USD, GBP, DKK og SEK. Eksponeringen er knyttet til varekjøp og betaling av varekjøp i disse valutaene. Som en del av selskapets valutastrategi, benyttes terminkontrakter og valutakonti for å redusere valutarisikoen knyttet til varekjøp og betalinger. Urealisert gevinst og tap på terminkontraktene og valutakonti resultatføres. Selskapets rentebærende gjeld er delvis sikret mot renteendringer med renteswapper, jfr oversikt i note 11. Urealisert tap/gevinst på rentesikringer blir balanseført og verdiendringene tas over resultatet. Som en del av finansstrategien, er renterisikoen redusert gjennom en diversifisert forfallsstruktur med fordeling mellom kort, mellomlang og lang rentebinding. Refinansieringsrisikoen er redusert ved en diversifisert forfallsstruktur.

Kredittrisiko
Selskapet har etablert rutiner for kredittvurdering av kunder i henhold til selskapets kredittpolicy. Risiko for at motparter ikke har økonomisk evne til å oppfylle sine forpliktelser og risiko for at det skal gi vesentlige tap anses som lav. Det har historisk sett vært lite tap på fordringer og fordringsmassen er spredt på et stort antall kunder.

Likviditetsrisiko
Selskapet styrer likviditeten gjennom konsernkontoordning. Det er etablert minimumskrav og rutiner som sikrer tilstrekkelig likviditetsreserve og trekkfasiliteter etablert i tre banker. Selskapet vurderer likviditeten som god, og det er ikke besluttet å innføre tiltak som endrer likviditetsrisiko. I tillegg overvåkes fremtidige kontantstrømmer knyttet til finansielle eiendeler og gjeld i balansen løpende. Forfallstidspunkter for kundefordringer opprettholdes, og andre langsiktige fordringer er ikke vurdert reforhandlet eller innløst.

Obligasjonslån
Felleskjøpet Agri sine obligasjonslån er notert på Alternative Bond Market (ABM) ved Oslo Børs.

Erklæring fra styret og konsernsjef

Styret og konsernsjef har i dag behandlet og fastsatt årsmeldingen og årsregnskapet for konsernet Felleskjøpet Agri pr. 31. desember 2022.

Etter styret og konsernsjefens beste overbevisning er årsregnskapet utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder, og opplysningene i regnskapet gir et rettvisende bilde av konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet pr. 31. desember 2022.

Etter styret og konsernsjefens beste overbevisning gir årsmeldingen en rettvisende oversikt over viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på årsregnskapet, samt de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer virksomheten står overfor i neste regnskapsperiode.

Lillestrøm, 16. februar 2023

Anne Jødahl Skuterud, leder

Arne Elias Østerås, nestleder

Karl-Oskar Fosshaug

Erling Aune

Else Horge Asplin

Elisabeth Holand

Thor Johannes Rogneby

Grim Erik Gillestad

Frank G. Fandin

John Arild Leirnes

Ann-Lisbeth Lieng

Elisabeth Slethaug Nilsen

Svenn Ivar Fure,
konsernsjef

Revisors beretning

Til årsmøtet i Felleskjøpet Agri SA

Uavhengig revisors beretning

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Felleskjøpet Agri SA, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2022, resultatregnskap og kontantstrømanalyse for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2022, resultatregnskap og kontantstrømanalyse for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening

- oppfyller årsregnskapet gjeldende lovkrav,
- gir selskapsregnskapet et rettvisende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2022 og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og
- gir konsernregnskapet et rettvisende bilde av konsernets finansielle stilling per 31. desember 2022 og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet nedenfor under *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet i samsvar med kravene i relevante lover og forskrifter i Norge og International Code of Ethics for Professional Accountants (inkludert internasjonale uavhengighetsstandarder) utstedt av International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA-reglene), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlige for informasjonen i årsberetningen. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Vår konklusjon om årsregnskapet ovenfor dekker ikke informasjonen i årsberetningen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese årsberetningen. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom årsberetningen og årsregnskapet og den kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapet, eller hvorvidt informasjon i årsberetningen ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom årsberetningen fremstår som vesentlig feil. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at årsberetningen

- er konsistent med årsregnskapet og
- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende lovkrav.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettvisende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til:
https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger

Oslo, 16. februar 2023
PricewaterhouseCoopers AS

Herman Skibrek
Statsautorisert revisor

Bærekraftrapport

59 Forord: Mer bærekraftig jordbruk og matproduksjon
60 Bærekraftåret 2022
61 Slik jobber vi med bærekraft i Felleskjøpet Agri
64 Dialogen med våre interessenter
66 Våre fire hovedområder oppsummert
68 Bedre gårdsdrift
- **68** En mer bærekraftig ku
- **69** Mer norske råvarer
- **73** Fossilfri gård
- **74** Ta vare på jorda
- **76** Styrket dyrevelferd
- **77** Biologisk mangfold

79 Mer bærekraftig handel
- **79** Bondens kunnskap til by og samfunn
- **81** Sikre bærekraft i hele leverandørkjeden

84 Sirkulærindustri og klimakutt i egen drift
- **84** Sirkulærindustri
- **86** Kutte klimautslipp i egen drift

90 Våre medarbidere
- **90** Helse, miljø, sikkerhet og kvalitet
- **92** Kompetanse
- **93** Likestilling, mangfold og likelønn

96 Vedlegg: Klimagassregnskap
99 Vedlegg: GRI-indeks

2023040404024

Mer bærekraftig jordbruk og matproduksjon

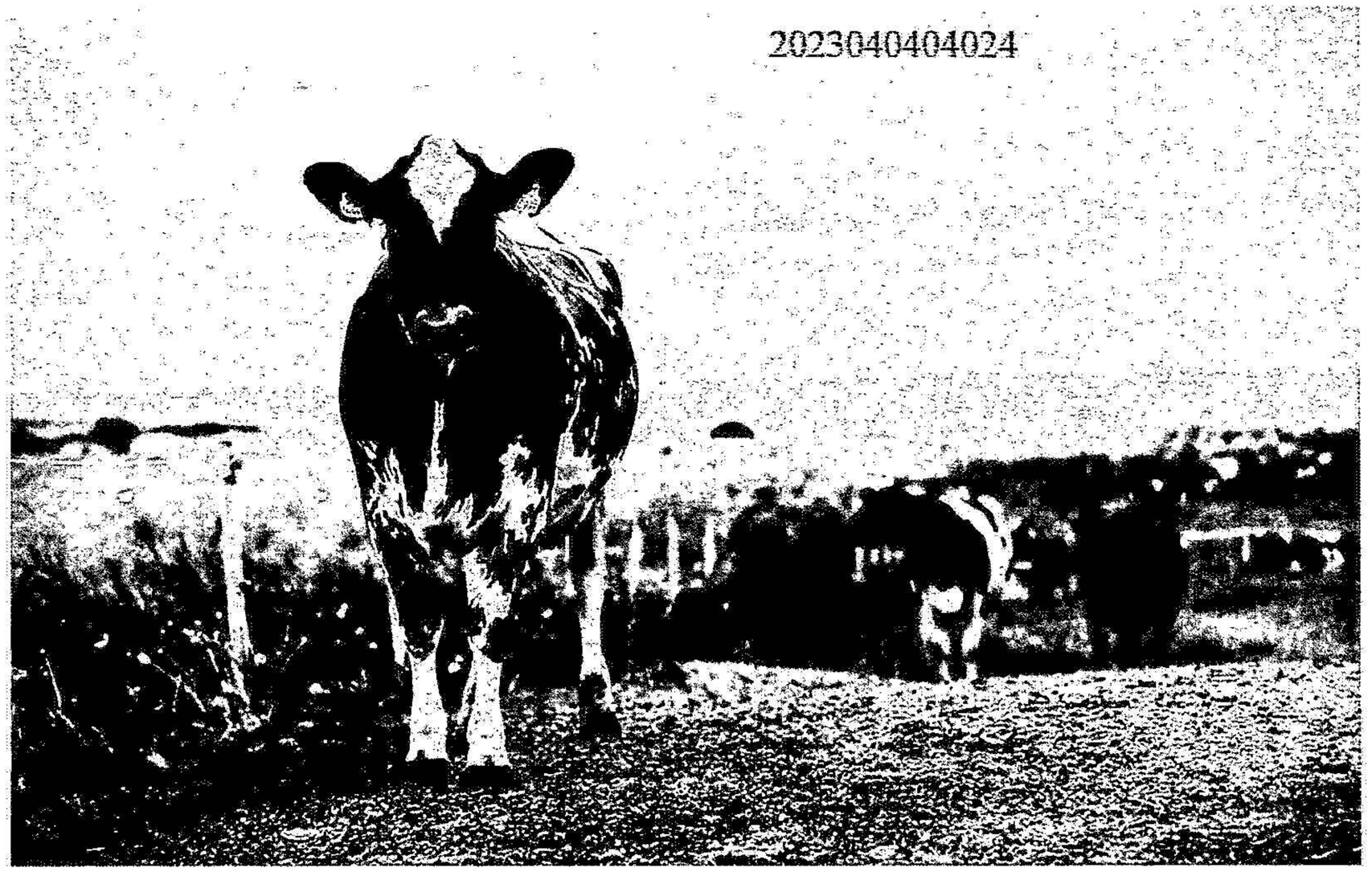

Med stadig økende befolkning trenger verden mer mat. Pandemien og krigen i Ukraina har ført til at selvforsyning og matsikkerhet står enda høyere på dagsorden.

Klimakrisen og behovet for omstilling har forsterket seg i 2022. I løpet av året har vi sett klimakrisen utspille seg både globalt og i Europa, med flom i Pakistan og alvorlige hetebølger og tørke i Europa. I Norge har vi imidlertid hatt en sommer med kornavling på rekordnivå.

Sammen med klimakrisen, er det økt fokus på at natur og biologisk mangfold er under press, og at omstilling er nødvendig. Klimakrise, naturkrise og krig i Europa har forsterket betydningen av matsikkerhet og beredskap.

Veien til et mer bærekraftig landbruk går i alle land gjennom å utnytte knappe ressurser og råvarer på best mulig måte. I Norge er Felleskjøpet Agri den eneste aktøren som har teknologi og løsninger for alle produksjoner over hele landet. Felleskjøpet Agri har dermed en avgjørende rolle og betydning for omstillingen til mer bærekraftig matproduksjon i Norge.

Felleskjøpet Agri sitt formål er å bidra til å styrke medlemmenes økonomi i landbruksvirksomheten på kort og lang sikt. For å nå dette målet i fremtiden, er det avgjørende at Felleskjøpet Agri bidrar til å redusere belastningen på klima, miljø og sosiale forhold og utnytte mulighetene som ligger i omstillingen.

Felleskjøpet Agri har i 2022 vedtatt en ny konsernstrategi med seks hovedmål. Ett av disse er mer bærekraftig jordbruk og matproduksjon. Bærekraft er også integrert i de andre hovedmålene. Vi har i 2022 utarbeidet nøkkelindikatorer på bærekraft. Forretningsområdene oppdaterer sine forretningsstrategier, og bærekraft er en integrert del av disse. Bærekraft er også i kjernen av selskapets merkevare, og godt integrert i alle deler av kommunikasjonsarbeidet.

Med ny konsernstrategi, nøkkelindikatorer på bærekraft og bærekraft integrert i alle deler av Felleskjøpet Agri sin virksomhet sikrer vi at forretningsmodellen står seg i fremtiden.

Felleskjøpet Agri sin nåværende bærekraftstrategi ble vedtatt av styret i 2020. I 2023 skal Felleskjøpet Agri revidere bærekraftstrategien. En viktig del av dette arbeidet er en oppdatering av vesentlighetsanalysen, samt en vurdering av klimarisiko. Slik forbereder vi oss også på økte krav til rapportering når bærekraftrapporteringsdirektivet (CSRD) trer i kraft.

Svenn Ivar Fure

Svenn Ivar Fure
Konsernsjef
Felleskjøpet Agri SA

André Monsrud

André Monsrud
Leder bærekraft og grønn forretningsutvikling
Felleskjøpet Agri SA

Bærekraftåret 2022

Med stadig økende befolkning trenger verden mer mat. Vi i Norge må ta vår del av det ansvaret. Bærekraftig matproduksjon handler om at vi i hele landet utnytter norske jordbruksarealer best mulig. Slik skal vi møte bærekraft- og klimautfordringene.

Klimakrisen blir stadig mer alvorlig. Vi ser konsekvensene av klimaendringene globalt, men også hjemme. FNs klimapanels sjette hovedrapport om konsekvenser av og tilpasninger til klimaendring viste tydelig hvor store konsekvensene av klimaendringene vil være. Ekstremvær som hetebølger og ekstremnedbør blir vanligere, og klimaendringene vil øke i alle verdens regioner. Flommen i Pakistan i 2022 understreket alvoret, og under FNs klimaforhandlinger i Egypt, ble det forhandlet om nettopp tap og skade som følge av klimaendringer.

I desember 2022 vedtok partene til den internasjonale konvensjonen om biologisk mangfold en ny naturavtale for de neste ti årene. Målet er at minst 30 prosent av land og hav på jorden skal bevares innen 2030 og at all natur skal forvaltes bærekraftig. 30 prosent av naturen som i dag er ødelagt skal restaureres innen 2030. Dette er mål som vil ha stor betydning for landbruket både her hjemme og ute.

Pandemien og krigen i Ukraina har ført til at selvforsyning og matsikkerhet står enda høyere på dagsorden enn tidligere. Lokal matproduksjon handler ikke lenger bare om kortreist, bærekraftig mat, men om selvforsyning og matsikkerhet i en usikker verden, der forsyningskjedene for både mat og energi er under press. Beredskap og kontroll over forsyningskjedene er blitt enda viktigere enn før.

Klimarisiko innebærer utfordringer og muligheter knyttet til fysiske klimaendringer (fysisk risiko) og knyttet til omstilling til endringer i politiske rammebetingelser, samt endringer i teknologi og marked (omstillings- eller overgangsrisiko).

Landbruket står overfor både fysisk klimarisiko og omstillingsrisiko. Tørkesommeren 2018 viste hvor sårbart landbruket er for ekstremvær, om det er tørke eller flom. Det norske landbruket vil kunne dra nytte av en forlenget vekstsesong, mens mer ekstremnedbør og tørkeperioder kan gi mer ustabile avlinger og påvirke kvaliteten og volum av både fôrråvarer, frukt og bær. I tillegg gjør varmere og våtere klima norsk landbruk utsatt for spredning av fremmede arter og sykdommer.

Viktige risikoer for Felleskjøpet Agri er store svingninger i korn- og grovfôravlinger, med påfølgende konsekvenser for kornmottak og tørking, kraftfôrproduksjon og økonomien til Felleskjøpet Agri sine kunder. Også overgang til mer plantebasert kosthold representerer en risiko da dette påvirker totalbehovet for norsk korn negativt. I tillegg kommer omstillingsrisiko gjennom omfattende endringer i det regulatoriske rammeverket.

EUs «Grønne giv» har både direkte og indirekte betydning for norsk landbruk og Felleskjøpet Agri. Taksonomien og offentliggjøringsforordningen er nå tatt inn i norsk lov. I løpet av året har EU-kommisjonen lagt frem to store pakker med lovforslag om sirkulærøkonomi. Kommisjonen har også fulgt opp fra jord til bord-strategien i EU med forslag om plantevernmidler og et rammeverk for karbonfjerning, der landbruket vil være helt sentralt. Alle scenarioene til FNs klimapanel som leder til en verden med mindre enn 1,5 graders økning i 2100 baserer seg på at vi må fjerne CO_2 fra atmosfæren.

Kravene til livssyklusanalyser, sporbarhet og åpenhet, samt til systematisk bærekraftarbeid, -rapportering og aktsomhetsvurderinger øker. I desember 2022 kom EU frem til enighet om en forordning om avskoging med nye krav til aktsomhetsvurderinger ved import av blant annet soya og palme. I november 2022 ble det enighet om det nye bærekraftrapporteringsdirektivet (CSRD).

I 2030 skal Norge og EU ha redusert sine klimagassutslipp med 55 prosent sammenlignet med utslippene i 1990. Felleskjøpet Agri samarbeider tett med resten av norsk landbruk, og skal bidra til at norsk landbruk når målene i landbrukets klimaavtale.

Jordbrukets klimaavtale og -plan

21. juni 2019 var jordbruket den første næringen i Norge som inngikk en klimaavtale med regjeringen. Avtalen har som mål at jordbruket skal redusere utslippene med fem millioner tonn CO_2-ekvivalenter for perioden 2021-2030.

Et samlet landbruk, inkludert Felleskjøpet Agri, har bidratt og sluttet seg til «Landbrukets klimaplan». Planen inneholder åtte satsingsområder som skal bidra til at jordbruket når målet i klimaavtalen:

- Klimakalkulator og klimarådgivning
- Mer klimavennlig og bærekraftig fôring, avl og friske husdyr
- Fossilfri maskinpark
- Fossilfri oppvarming
- Bedre bruk av gjødsla og god agronomi
- Bruk av husdyrgjødsel som råstoff i industrielle biogassanlegg
- Jorda som karbonlager
- Ny klimateknologi

Felleskjøpet Agri sine ti bærekraftsatsinger skal bidra til at jordbruket når målet i klimaavtalen.

20230404040025

Slik jobber vi med bærekraft i Felleskjøpet Agri

Felleskjøpet Agri sin konsernstrategi og bærekraftstrategi
Felleskjøpet Agri utarbeidet i 2022 en ny konsernstrategi med seks hovedmål (se styrets beretning). Ett av disse er mer bærekraftig jordbruk og matproduksjon. Bærekraft er også integrert i de andre hovedmålene. Felleskjøpet Agri sitt hovedmål er å bidra til å styrke medlemmenes økonomi på kort og lang sikt. Derfor står bærekraft sentralt.

Nå jobbes det med nye forretningsstrategier innenfor de ulike forretningsområdene, hvor bærekraft er en integrert del. I tråd med ny konsernstrategi har vi i 2022 utviklet nøkkelindikatorer på bærekraft. Med ny konsernstrategi og nye nøkkelindikatorer på bærekraft på plass, er bærekraft integrert i hele Felleskjøpet Agri sin virksomhet. Strategien sikrer at forretningsmodellen vår står seg også i fremtiden.

Felleskjøpet Agri sitt bærekraftarbeid er delt inn i fire hovedområder. Bedre gårdsdrift, mer bærekraftig handel, klimagassutslipp/sirkulærindustri og våre medarbeidere. Dette er områder der Felleskjøpet Agri har direkte og indirekte påvirkning, og kan bidra til å øke det positive avtrykket og redusere det negative, og som er av stor strategisk viktighet for Felleskjøpet Agri.

Det er utarbeidet handlingsplaner for bærekraftarbeidet i hver av forretningsområdene. Strategiene, nøkkelindikatoren og handlingsplanene utgjør de viktigste styringsverktøyene i Felleskjøpet Agri sitt bærekraftarbeid. Hvert enkelt forretningsområde er ansvarlig for gjennomføring av sine satsinger. Forretningsområde Forretningsutvikling, M&A og Felleskjøpet Vekst har overordnet og koordinerende ansvar for bærekraft, samt ansvar for satsingen på sirkulærindustri.

I 2023 skal Felleskjøpet Agri revidere bærekraftstrategien. En viktig del av dette arbeidet er en oppdatert vesentlighetsanalyse, samt en vurdering av klimarisiko. I 2022 startet vi en første gjennomgang av vår egen klimarisiko, og vil i 2023 sluttføre denne og starte arbeidet med rapportering i henhold til TCFD-rammeverket i neste års bærekraftrapport. Vi forbereder oss også på å gjøre en tilsvarende gjennomgang av naturrisiko.

Felleskjøpet Agri utarbeidet i 2022 en regulatorisk monitor, som peker på hvilke regulatoriske forslag som er vedtatt og under behandling på bærekraftområdet. Formålet er å identifisere relevante forslag, og redusere regulatorisk og politisk risiko. Det er opprettet en tverrfaglig gruppe av nøkkelpersonell i Felleskjøpet Agri som møtes seks ganger i året.

Felleskjøpet Agri har en rekke datterbedrifter. I 2021 utarbeidet Nelson Garden sin bærekraftstrategi. I 2022 har datterselskapene SW Horto og Agri Eiendom utarbeidet sine strategier for bærekraft, og i 2023 vil NORGRO utarbeide sin bærekraftstrategi. Felleskjøpet Agri sin mølle- og bakerivirksomhet er samlet i konsernet Cernova, som består av flere selskaper. Selskapene i Cernova har sine respektive strategier og mål for bærekraft. Norgesmøllene, ett av selskapene i konsernet Cernova, rapporterte første gang til Etisk handel Norge i 2021.

I 2021 fikk Felleskjøpet Agri ny merkevareplattform, hvor bærekraft stod sentralt. I forbindelse med ny konsernstrategi i 2022, utarbeidet vi også en ny visjon på bakgrunn av merkevareplattformen: Sammen tar vi vare på dyra, jorda og framtida. Dette utgjør et kommunikasjonskonsept som gir en ramme for helhetlig markedsføring og merkevarebygging.

Det har i 2022 gitt føringer for uttak i reklamefilmer, sosiale medier, egen landingsside og kommunikasjonskonseptet er godt integrert i kampanjer per forretningsområde og kategori. Det preger også våre uttak i Samvirke, samt saker i lokale medier og landbruksrelaterter medier og fagblad.

I 2022 startet forretningsområdet marked og kommunikasjon arbeidet med en kommunikasjonsstrategi som vil bli ferdigstilt i 2023. I 2022 gikk vi også gjennom regelverket for bærekraftkommunikasjon, herunder Forbrukertilsynets veiledning om bruk av bærekraftpåstander i markedsføring og EU-kommisjonens nye forslag til forbud mot «grønnvasking».

Vesentlighetsanalyse
Til grunn for Felleskjøpet Agri sine prioriteringer i bærekraftstrategien, ligger en analyse av de mest vesentlige bærekrafttemaene.

Vesentlighetsanalysen som ligger til grunn for årets bærekraftrapport, er utført i tråd med den nye GRI-standarden for vesentlighetsanalyser. Det innebærer at det utelukkende er faktisk og potensiell påvirkning på økonomi, miljø og mennesker som er vurdert. Interessentenes syn på hva Felleskjøpet Agri bør prioritere, inngår ikke i vesentlighetsvurderingen.

Det ble imidlertid i forbindelse med vesentlighetsanalysen i 2020 gjort en bred interessentgjennomgang, som avdekket Felleskjøpet Agri sine interessenters forventninger til Felleskjøpet Agri sitt bærekraftarbeid.

GRIs sektorguide for landbruk (sektorguide 13) ligger til grunn for utvelgelsen av vesentlige temaer. En første versjon av vesentlige temaer ble utarbeidet av bærekraftansvarlig i Felleskjøpet Agri i samarbeid med en ekstern ekspert. Første versjon ble deretter sendt til vurdering av både interne og eksterne eksperter.

Det finnes ikke en god metode for å sammenligne påvirkning på økonomi, miljø og mennesker. Prioriteringene er derfor gjort innenfor hvert av områdene, og i GRIs rekkefølge: Økonomisk bærekraft (GRI 200), miljømessig bærekraft (GRI 300) og sosial bærekraft (GRI 400) i egen drift og i leverandørkjeden. Les mer om vesentlighetsanalysen her.

PRIORITERING AV VESENTLIGE EMNER

Økonomisk bærekraft	Miljømessig bærekraft	Sosial bærekraft, egen drift	Sosial bærekraft, verdikjeden
· Direkte økonomisk effekt · Anti-korrupsjon · *Offentlig politikk** · *Konkurranse-hemmende atferd**	· Klimagassutslipp · Naturmangfold · Matsikkerhet · Endring i økosystemer · Klimatilpasning · Jordhelse · Dyrevelferd · Avfall · Sporbarhet (miljø) · Plantevernmidler · *Mattrygghet** · *Vann og avløp**	· HMS · Kompetanse (inkl. lærlinger) · Likestilling, mangfold og likelønn	Menneskerettigheter, herunder: · Anstendige arbeidsforhold/HMS** · Barnearbeid** · Lokalsamfunn** · Land- og ressursrettigheter** · Leveinntekt og levelønn** · Organisasjons-frihet og kollektive forhandlinger** · Urbefolkning/sårbare grupper** · Sporbarhet (sosial bærekraft)** · *Økonomisk inkludering**

** Emner i kursiv er ikke vurdert som blant de mest vesentlige emnene for Felleskjøpet Agri og inngår således ikke i GRI-indeksen.*
** Emner det rapporteres på til Etisk handel Norge.

2023040404026

FNs bærekraftmål
FNs bærekraftmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene. FNs medlemsland har vedtatt felles mål for en bærekraftig utvikling frem mot 2030. FNs bærekraftmål består av 17 mål og 169 delmål.

I Felleskjøpet Agri sin bærekraftstrategi fra 2020, er det identifisert seks hovedmål og i alt 13 delmål vi skal bidra til. Disse er valgt ut basert på Felleskjøpet Agri sin påvirkning på økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft, og sentrale interessenters forventninger, og dekker områder som bærekraftig jordbruk, sirkulærøkonomi, transport, klima, fornybar energi og bærekraftig økonomisk vekst. Dette er områder hvor Felleskjøpet Agri har en reell mulighet til å gjøre en forskjell – i egen drift, i norsk landbruk og i leverandørkjeden både nasjonalt og globalt. I forbindelse med den oppdaterte vesentlighetsanalysen fra 2022, er det lagt til ett nytt mål. Dette er også i tråd med råd fra eksterne rådgiveres gjennomgang av bærekraftstrategien og årsrapporten for 2021.

Rapportering og sertifisering
Felleskjøpet Agri jobber for å utvide og forbedre bærekraftrapporteringen i tråd med bærekraftrapporteringsdirektivet (CSRD) og taksonomien. Nye krav fra CSRD er i stor grad i samsvar, og koordinert, med GRI-standarden (Global Reporting Initiative), som Felleskjøpet Agri for første gang rapporterte på som en del av den øvrige årsrapporteringen for 2021. Felleskjøpet Agri rapporterer for 2022 med referanse til GRI-standarden, men har som mål å rapportere i henhold til GRI-standarden i 2023.

Bærekraftrapporten for 2022 er videreutviklet, basert på gjennomgang av fjorårets rapport ved eksterne rådgivere. Felleskjøpet Agri har i 2022 utviklet egne indikatorer til bruk i GRI-rapporteringen. Formålet er å bedre måle effekten av de viktigste tiltakene, og sette delmål på veien mot 2030-målene.

Felleskjøpet Agri er en omfattende virksomhet, med mange ulike forretningsområder: Detaljhandel, landbruk, maskin og industri, herunder korntørking og kraftfôrproduksjon. Bredden i Felleskjøpets virksomhet ligger til grunn for det brede spekteret av bærekrafttiltak, som spenner fra tiltak i egen drift, ute på gården og i verdikjeden.

Bærekraftrapporten er strukturert slik at det rapporteres punktvis i tråd med hver av satsingene og tiltaksområdene i Felleskjøpet Agri sin bærekraftstrategi, med vekt på vesentlige forhold og tiltak. Rapportering gjøres som en del av den øvrige årsrapporteringen.

Felleskjøpet Agri har siden 2014 vært medlem av og årlig rapportert til Etisk handel Norge. I forbindelse med innføringen av åpenhetsloven, har vi trappet opp arbeidet med kartlegging og risikovurdering av sosial bærekraft i leverandørkjeden. Felleskjøpet Agri ble i 2020 ISO-sertifisert i henhold til ISO-standard 14001, og det gjennomføres årlig revisjon av akkreditert sertifiseringsorgan. Sertifikatet fornyes hvert tredje år.

DE SYV BÆREKRAFTMÅLENE FELLESKJØPET AGRI SKAL BIDRA TIL ER:

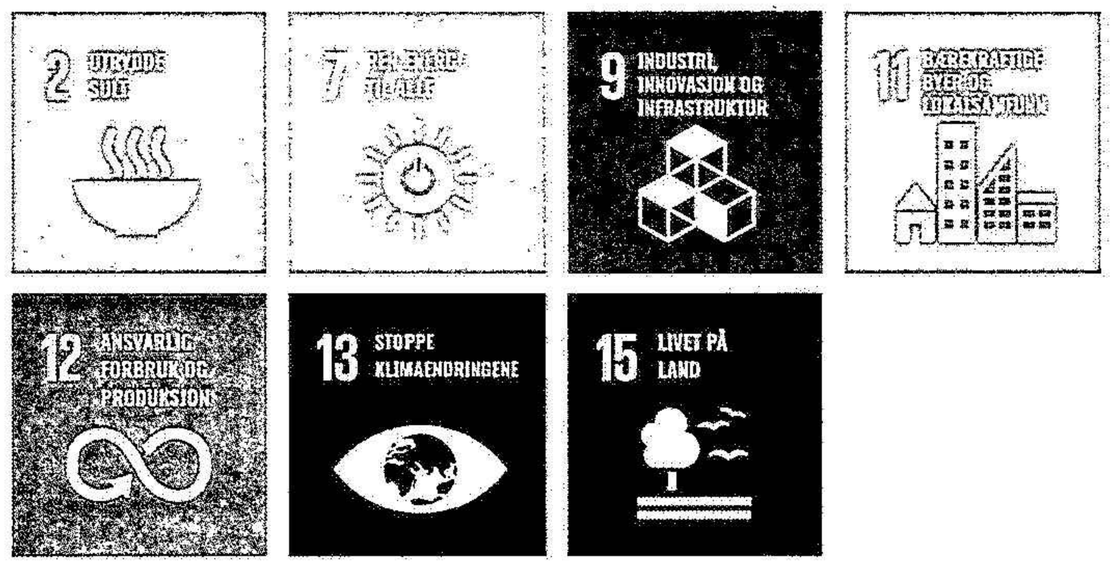

Dialogen med våre interessenter

Felleskjøpet Agri er et samvirkeforetak som i sin helhet eies av norske bønder. Vår viktigste kunde er bonden. Felleskjøpet Agri er en stor og bred virksomhet som omfatter både industri og handel. Vi har derfor svært mange interessenter. Foruten medarbeidere, våre leverandører og samarbeidspartnere, samhandler vi tett med organisasjonene i landbruket, andre bransjeorganisasjoner som NHO Mat og Drikke, offentlige myndigheter, forsknings- og miljøorganisasjoner, matindustrien og dagligvarebransjen, samt kapitalmarkedet. Bærekraft er et viktig tema i dialogen med disse interessentene.

Felleskjøpet Agri har en bred dialog med bønder – både som kunder, eiere, leverandører og tillitsvalgte – i en rekke kanaler. Dialogen med kundene finner sted gjennom kundemøter, men også egne salgsmøter, brosjyrer og veiledningsmateriell, e-læringskurs og videoer, foredrag og konferanser. I tillegg til direkte og løpende dialog med kundene, gjennomfører vi årlig en omfattende kundetilfredshetsundersøkelse.

Felleskjøpet Agri gjør løpende målinger av omdømmet hos kundene, og oppfatningen hos befolkningen ellers. Blant bøndene viser kundetilfredshetsundersøkelsen en økning fra 31 prosent til 36 prosent fra 2021 til 2022, i hvordan de oppfatter at selskapet bidrar med bærekraftige og klimavennlige løsninger. Ut mot befolkningen viser vår merkevaretracker en økning med seks prosentpoeng fra 50 prosent til 56 prosent fra 2021 til 2022, i oppfatningen av hvorvidt Felleskjøpet Agri bidrar til bærekraftig landbruk. For omtale av dialogen med eiere og tillitsvalgte, se styrets beretning.

Medarbeiderne er nøkkelinteressenter, og bærekraft har vært et viktig tema gjennom 2022, gjennom involvering i utforming av ny konsernstrategi, nye forretningsstrategier, bærekraftsdager og ulike kompetansehevende tiltak. I tillegg kommer at bærekraft i økende grad er en integrert del av Felleskjøpet Agri sin daglige virksomhet innenfor salg, produksjon og kommunikasjon.

Felleskjøpet Agri er medlem av og sitter i styret i både NHO Mat og Drikke og Norsk Landbrukssamvirke. Felleskjøpet Agri har løpende dialog med faglagene Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Klima har vært et sentralt tema i 2022, herunder videre arbeid med landbrukets klimakalkulator (se faktaboks). Felleskjøpet Agri sitter i styret av

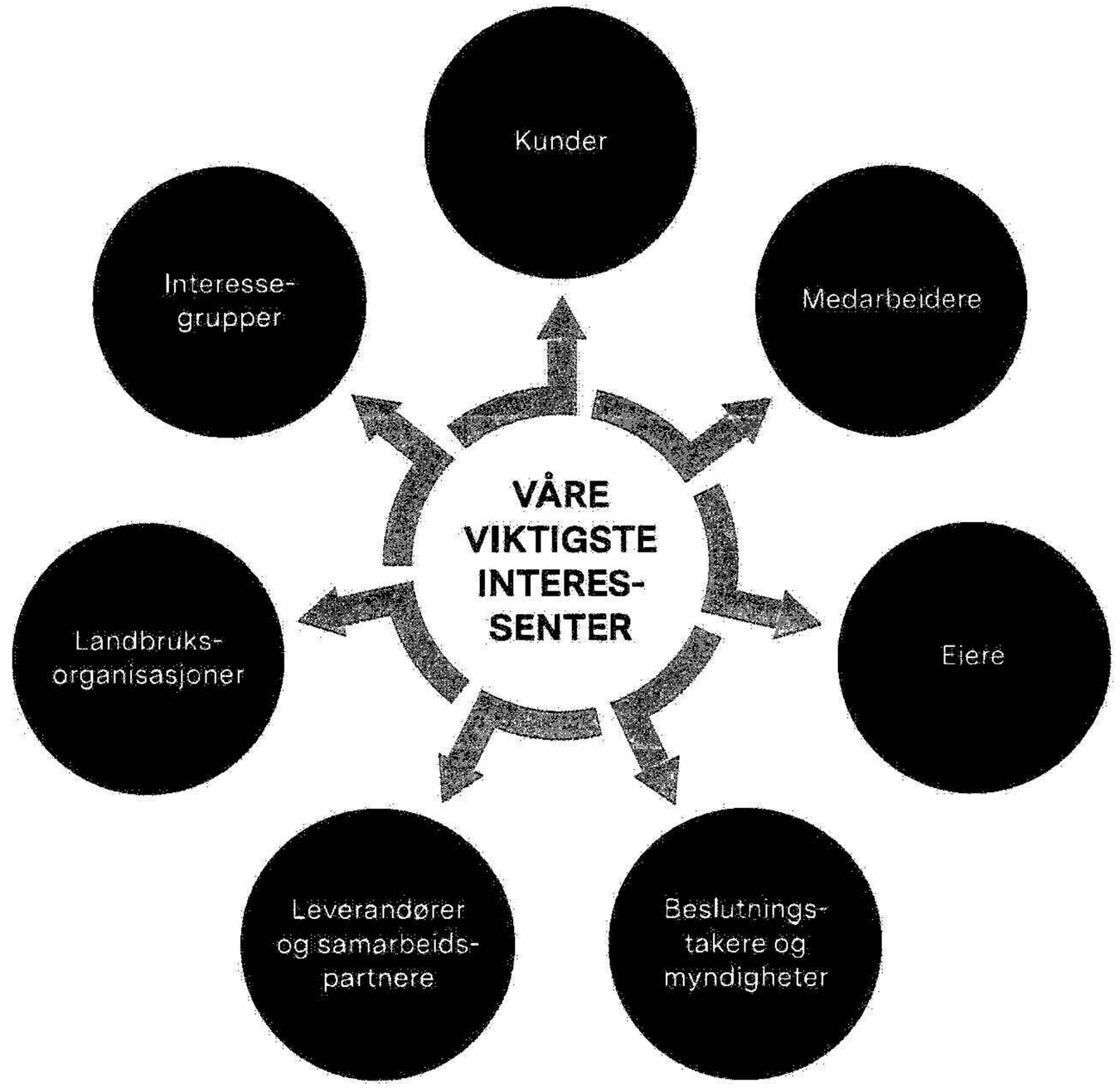

2023040404027

Klimakalkulator skal redusere klimaavtrykket på norske gårdsbruk:

Klimakalkulatoren er et digitalt verktøy for klimasmart drift på gårdsnivå. Kalkulatoren beregner klimagassutslippene totalt for den enkelte gård og pr. produsert enhet i hver produksjon. Utregningen er i mest mulig grad basert på data fra gårdsdriften og den enkeltes produksjon. I tilfeller der datagrunnlaget ikke er tilstrekkelig, henter vi data fra lignende gårdsbruk.

Klimakalkulatoren gir informasjon om utslippene pr. produksjon for gården sett opp mot sammenligningsgrupper. Ved hjelp av kalkulatoren og rådgivning er det mulig å avdekke tiltak som kan redusere gårdens klimagassutslipp og øke opptaket av karbon i jord. Ofte vil tiltakene også være smarte og økonomisk lønnsomme for bonden.

Kilde: https://klimasmartlandbruk.no/ klimakalkulatoren/ ofte-stilte-sporsmal/

Landbrukets Klimaselskap, som utvikler og eier kalkulatoren.

Felleskjøpet Agri samarbeider med TINE, Nortura og andre aktører i verdikjeden for mat. I 2022 har aktørene samarbeidet om fremtidig utforming av bærekraftmerking av mat. I tillegg har Felleskjøpet Agri bidratt med innspill til NHO Mat og Drikke sitt høringsinnspill om bærekraftmerking.

Interessenter i hele leverandørkjeden
Med den nye åpenhetsloven som trådte i kraft i 2022, øker fokuset på interessenter i leverandørkjeden ytterligere. Felleskjøpet Agri har siden 2014 vært medlem av Etisk handel Norge og rapportert på menneskerettigheter, anstendig arbeidsforhold og miljø i leverandørkjeden. Nå trapper vi opp arbeidet med kartlegging og risikovurdering av sosial bærekraft i leverandørkjeden se «Mer bærekraftig handel».

Landbrukets Bærekraftpris 2023
Felleskjøpet Agri vedtok i 2021 å etablere Landbrukets Bærekraftpris. Prisen skal deles ut hvert år på årsmøtet, med nominasjon gjennom året. Formålet er å inspirere og dele kunnskap om bærekraftig jordbruk, forsterke dialog og involvering og sikre gode innspill til Felleskjøpet Agri sitt bærekraftarbeid. I desember 2022 utlyste vi for første gang prisen som vil bli delt ut på årsmøtet i april 2023.

Felleskjøpet Agri ønsker med Landbrukets Bærekraftpris å hedre de beste innen bærekraftig og lønnsom matproduksjon i Norge. Prisen skal fremme kunnskap og kompetanse, og inspirere til et mer bærekraftig landbruk. Kandidatene må være matprodusent, kunne vise til konkrete grep for å drive mer bærekraftig og lønnsom matproduksjon, og dessuten være til inspirasjon for andre.

Årets unge bonde
Årets unge bonde er et samarbeid mellom Norges Bygdeungdomslag, McDonald's Norge og Felleskjøpet Agri for å øke rekrutteringen til norsk landbruk og sette fokus på produksjonen av norsk kvalitetsmat. Hensikten med kåringen er å finne fram til ledende unge bønder i Norge og kåre den beste blant disse. Kriteriene for å bli Årets unge bonde er enkle: Bonden må være matprodusent, under 35 år, og et sunt forbilde som kan inspirere flere kloke hoder og driftige hender til å finne veien til norsk landbruk. Årets unge bonde i 2022 gikk til Ole Otto Grønning (26) og Trine Pedersen (26).

Landbrukets klimaarbeid og klimakalkulator
Felleskjøpet Agri er en av eierne av Landbrukets Klimaselskap SA, og er representert i styret. Selskapets viktigste tjeneste er utvikling av en klimakalkulator for beregning av utslipp på alle norske gårder. Kalkulatoren vil være et viktig verktøy for å redusere utslippene på gården, slik at jordbruket innfrir forpliktelsene i klimaavtalen med myndighetene. I 2020 ble klimakalkulatoren lansert for produksjonene melk, korn og svin. I 2021 ble kalkulatoren utvidet til også å omfatte produksjonene ammeku, fjørfe og potet.

Landbrukets Klimaselskap har også laget e-læringskurs tilgjengelig for både bønder og de som har tilknytning til næringen. I tillegg har flere av selskapets 17 eiere utdannet egne rådgivere, som kan hjelpe bonden med å lage klimahandlingsplan for den enkelte gård.

I 2022 har vi jobbet videre med å utvikle og ferdigstille kalkulatorene for flere produksjoner, samt jobbe for at flest mulig bønder foretar en beregning av klimagassutslippene på sin gård. Vi ser at varemottakere, som TINE og Nortura, i økende grad har behov for slike data. Bank og forsikring ønsker også tilgang til dataene.

Våre fire hovedområder oppsummert

Felleskjøpet Agri rapporterer på fire hovedområder i sin bærekraftrapport: Bedre gårdsdrift, mer bærekraftig handel, klimagassutslipp i egen drift og sirkulær økonomi, og våre medarbeidere. Til sammen dekker disse fire områdene økonomisk, miljømessig og sosial bærekraft i Felleskjøpet Agri, på gården og i leverandørkjeden.

Bedre gårdsdrift

Felleskjøpet Agri sin viktigste oppgave er å gjøre bonden i bedre stand til å holde dyr og dyrke jord ved å ta i bruk ny teknologi, forbedre driften og utnytte gårdens ressurser bedre.

Målet er bidra til mer enn 30 prosent lavere utslipp fra kua innen 2030, øke andelen norske råvarer i fôrrasjonen fra 82 prosent, og bidra til at melk kan produseres med minst 95 prosent norske råvarer.

Viktigste resultater 2022:

- Deltatt i bransjeprosjekt for å erfare bruk og studere effekt av tilsetningsstoffet Boaver
- Prosjektet «Økt norsk» har identifisert nøkkeldata, testet pilot og valgt systemleverandør
- Volum erter og åkerbønner doblet seg fra 2021 til 2022

Les mer om bedre gårdsdrift.

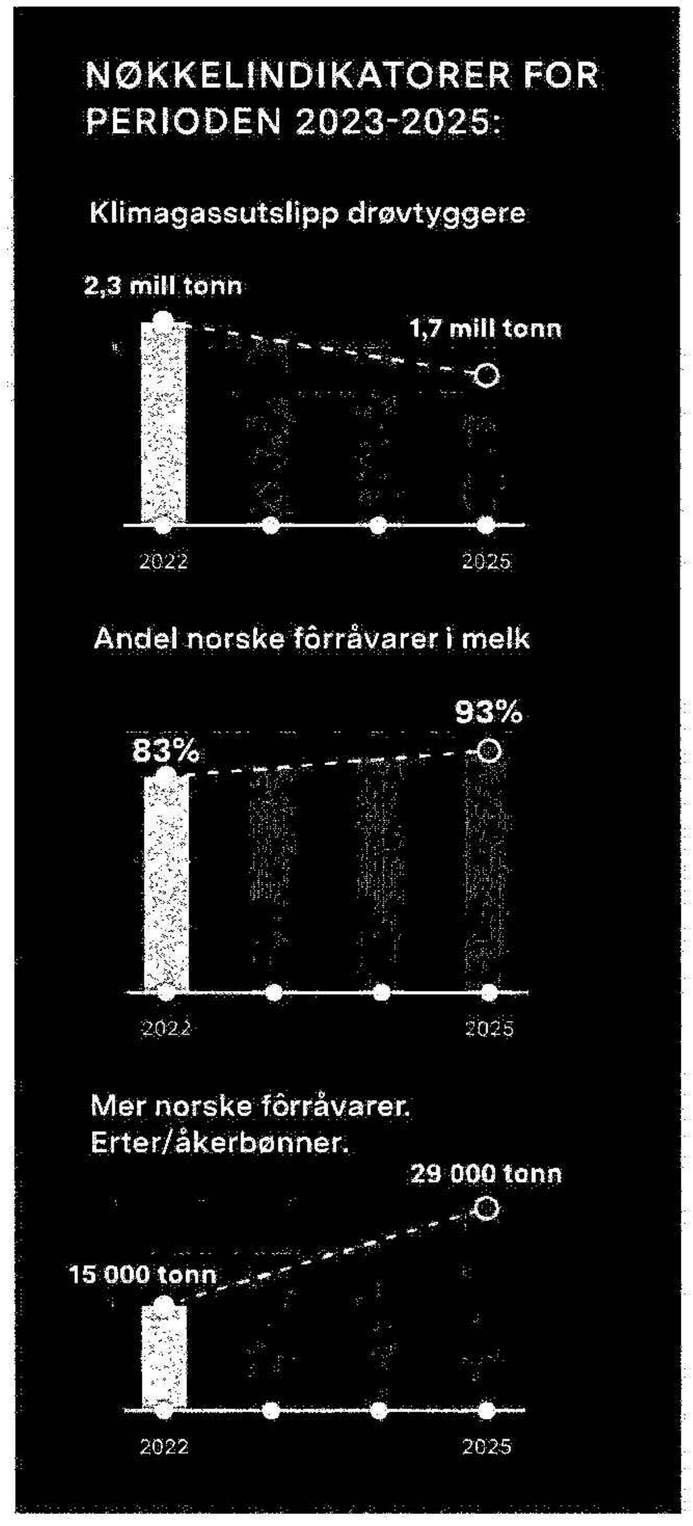

Mer bærekraftig handel

Bærekraftig handel i Felleskjøpet Agri betyr å tilby flere bærekraftige og klimasmarte produkter. Vi skal stille nye krav til produkter og løsninger fra våre leverandører.

Felleskjøpet Agri skal utvikle og tilby de mest bærekraftige produktene, tjenestene og konseptene innenfor urbant landbruk, hage, uterom og kjæledyr. Innen 2030 skal 100 prosent av småmaskiner som selges til hus og hage, være elektriske.

Viktigste resultater 2022:

- Gjennomført 25 forbedringstiltak kategori/produkt
- Gjennomført to markedsuttak med tema «Biedagen og pollinering» og kompost

Les mer om bærekraftig handel.

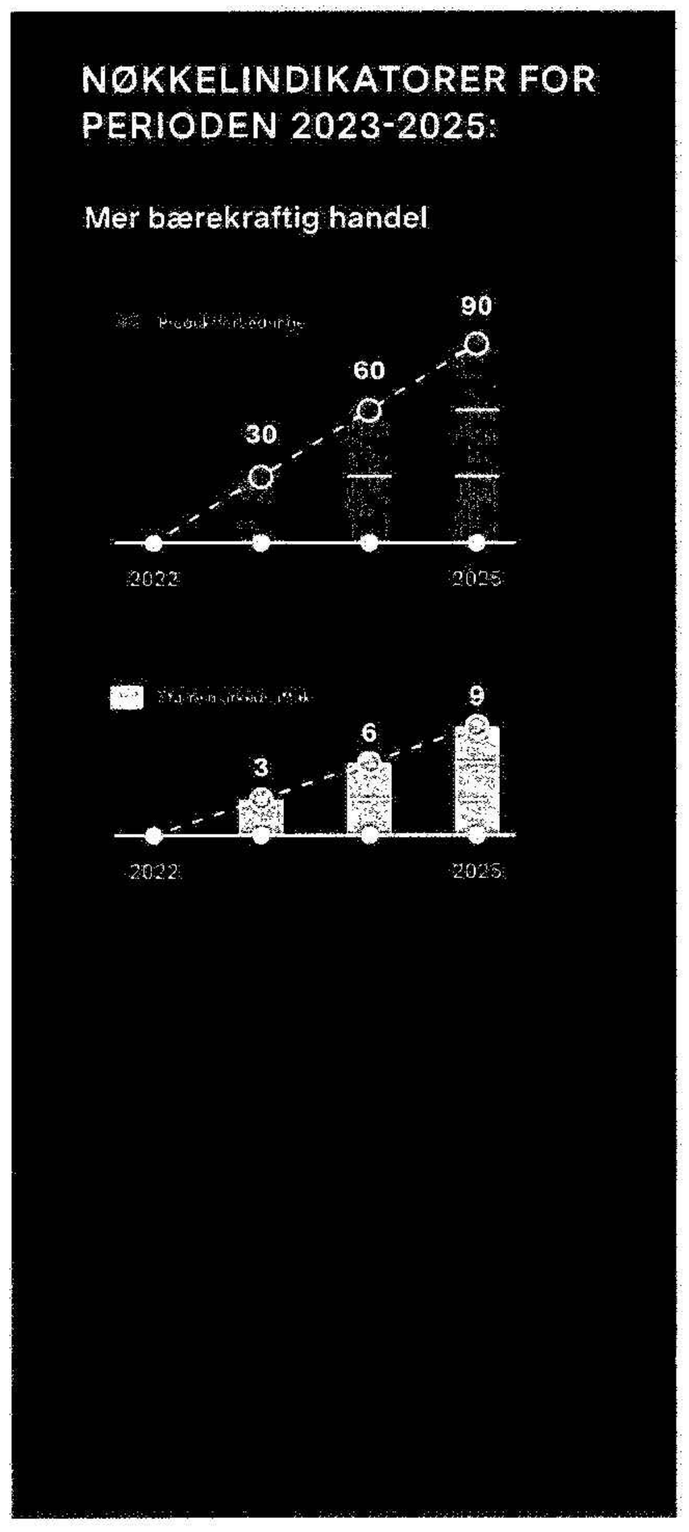

2023040404028

Sirkulærindustri og klimakutt i egen drift

I fremtiden må vi produsere mat, fôr, materialer og energi mer bærekraftig og med mindre utslipp av klimagasser. Felleskjøpet Agri sin rolle som produsent av jord og fôr, samt leverandør av gjødsel, gjør sirkulærindustri til et vesentlig bærekrafttema for Felleskjøpet Agri.

Vårt mål er å ha 1 milliard kroner i lønnsom omsetning på sirkulære produkter innen 2030 og å redusere klimagassutslippene i egen drift med 50 prosent innen 2030.

Viktigste resultater 2022:
- Kartlagt sirkulær omsetning innenfor kjæledyrfôr, jordprodukter, gjødsel og landbruksplast
- Reduserte utslipp i Scope 1 og 2 med 9 prosent fra 2021 til 2022

Les mer om sirkulærindustri og klimakutt egen drift

NØKKELINDIKATORER FOR PERIODEN 2023-2025:

Omsetning sirkulærindustri

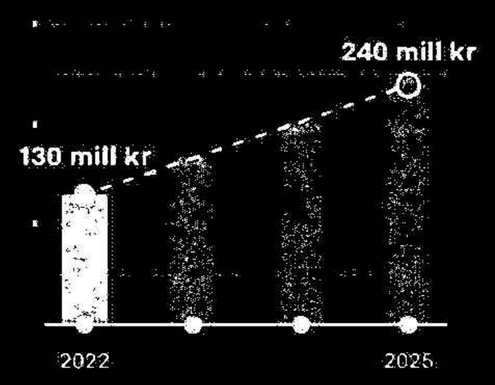

Klimagassutslipp egen drift

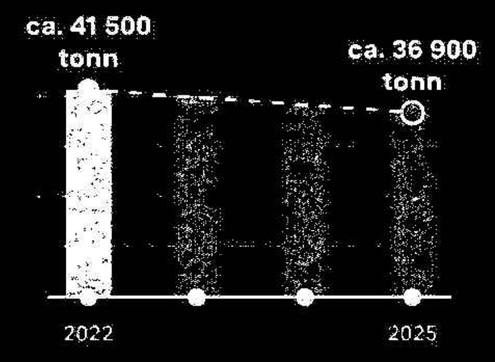

Våre medarbeidere

Felleskjøpet Agri sin viktigste ressurs er våre medarbeidere. Kjerneverdiene våre er trygg hverdag, handlekraft, engasjement, kompetanse og kvalitet.

HR-strategien bygger på fire områder; ledelse, kompetanse, kultur og bærekraft. I bærekraftrapporten rapporteres det på helse, miljø og sikkerhet (HMS), kompetanse, samt likestilling, mangfold og likebehandling.

Viktigste resultater 2022:
- H1-verdien ble redusert fra 6,7 i 2021 til 4,5 i 2022
- Organisert og arrangert 231 kurs med 8 598 deltakende medarbeidere

Les mer om våre medarbeidere.

NØKKELINDIKATORER FOR PERIODEN 2023-2025:

Utvikling H1-verdi

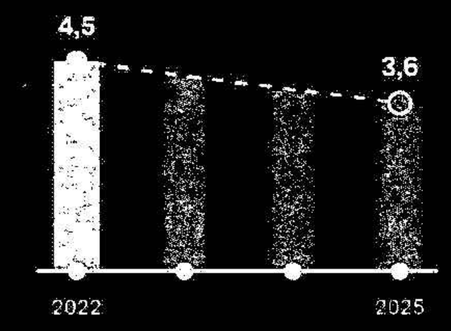

Opplæringsmål

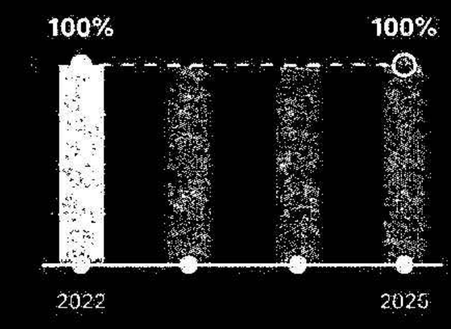

Bedre gårdsdrift

Felleskjøpet Agri sin viktigste oppgave er å gjøre bonden i bedre stand til å holde dyr og dyrke jord ved å ta i bruk ny teknologi, forbedre driften og utnytte gårdens ressurser bedre. Slik bidrar vi til at bonden kan produsere mat mest mulig bærekraftig. Ansvarlige er direktør for forretningsområde Landbruk og direktør for forretningsområde Maskin.

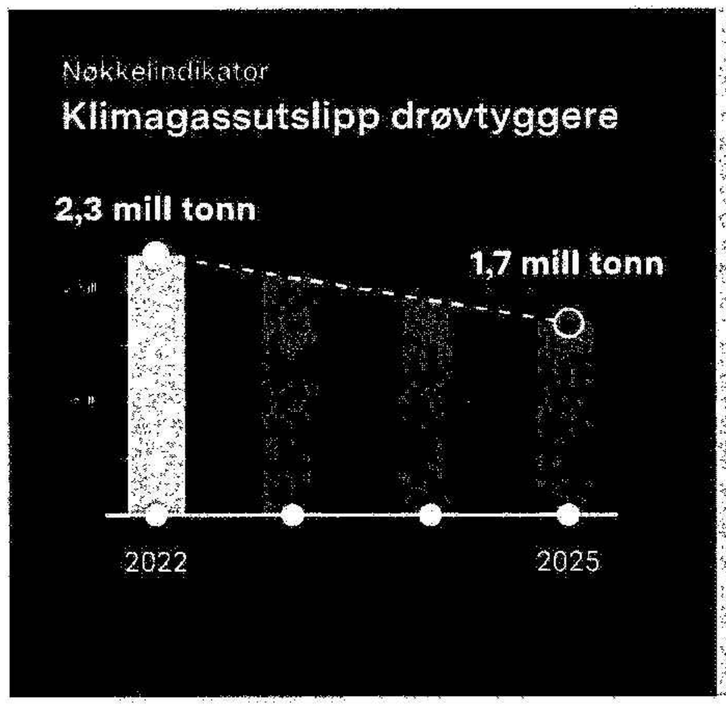

Utslipp metan fra fordøyelsen til drøvtyggere utgjør ca. halvparten av jordbrukets klimagassutslipp. Bruk av tilsetningsstoffer kan gi 20-30 prosent reduksjon i utslipp. I perioden 2023-2025 skal Felleskjøpet Agri gjennomføre praktisk utprøving, bidra til at tilsetningsstoffer blir godkjent i klimaregnskapet og bidra til å sikre finansering av tiltaket.

EN MER BÆREKRAFTIG KU

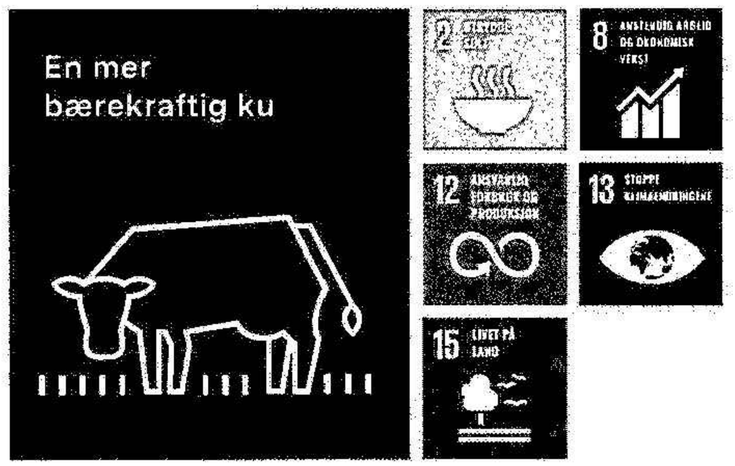

Kua og andre drøvtyggere spiller en sentral rolle i bærekraftig norsk matproduksjon ved at de omdanner gras, som er den fôrressursen vi har mest av i Norge, til melk og kjøtt. Samtidig står kua og drøvtyggerne for om lag halvparten av klimagassutslippene i norsk jordbruk, fordi den slipper ut klimagassen metan, som en del av fordøyelsen. Felleskjøpet Agri sin rolle som største leverandør av innsatsmidler til bonden, gjør området til et vesentlig bærekrafttema for Felleskjøpet Agri.

Felleskjøpets Agri sin ambisjon er å bidra til å redusere utslippene fra kua med mer enn 30 prosent innen 2030. Bærekraftstrategien peker på tiltak innenfor tre kategorier for å kutte klimagassutslippene: Kraftfôr, grovfôr og husdyrgjødsel.

«Ambisjonen er å bidra til å redusere utslippene fra kua med mer enn 30 prosent innen 2030»

Felleskjøpet skal utvikle, produsere og tilby et godt, effektivt og klimasmart kraftfôr

Felleskjøpet Agri er Norges største produsent av kraftfôr og har også det største utviklingsmiljøet på kraftfôr. Gjennom 2022 har Felleskjøpet Fôrutvikling (FKF) fortsatt sitt kontinuerlige arbeid med å forbedre og optimalisere sammensetningen av ulike råvarer til et kraftfôr som dekker dyras behov og gir best mulig produksjon i form av melk, egg og kjøtt. Best mulig fôrutnytting gir de laveste klimagassutslippene pr. enhet produsert, og samtidig lavest forbruk av ulike fôrråvarer.

Det har de siste ti årene vært en betydelig økning i ytelsen hos norske melkekyr. En stor del av denne framgangen skyldes bedre fôr og fôring. I 2011 var ytelsen på 7 309 kg energikorrigert melk, mens det i 2022 var 8 496. Dette er en nedgang på 176 kg sammenlignet med 2021 (Kukontrollen, TINE). Det tilsvarer 16 prosent økning i løpet av ti år. Uten denne ytelsesframgangen ville vi trenge cirka 38 000 flere kyr for å produsere samme mengde melk. Våre beregninger viser at ytelsesframgangen alene har ført til en reduksjon av metanutslippet pr. kg energikorrigert melk på cirka fem prosent.

I 2022 har vårt kontinuerlige forbedringsarbeid fortsatt. I 2022 har FKF videreført arbeidet med å forbedre modellen for sammenhengen mellom fôring og fettrespons. Resultatene viser at modellen stemmer godt med praksis. Modellen brukes for å se at tiltakene vi gjennomfører i kraftfôret har effekt. Dette vil bidra til mer presis rådgivning, videreutvikling av kraftfôr til drøvtyggere i Formelsortimentet, lavere klimaavtrykk og bedre lønnsomhet i norsk melkeproduksjon.

Tilsetningsstoffer i fôr til drøvtyggere er et av de viktigste tiltakene i landbrukets klimahandlingsplan, og er forventet å stå for om lag 20 prosent, eller 1,2 millioner tonn, av den samlede utslippsreduksjonen på fem millioner tonn. Tilsetningsstoffer i fôr er foreløpig ikke et godkjent tiltak i det offisielle utslippsregnskapet, men føres i et eget

20230404040029

regnskap. Tilsetningsstoffer er det viktigste tiltaket for at Felleskjøpet Agri skal nå sitt mål om 30 prosent utslippskutt fra kua innen 2030.

Felleskjøpet Agri startet i 2018 med å bruke tilsetningsstoffet Agolin, et planteekstrakt, i alle sine kraftfôrblandinger til drøvtyggere. Ut fra en nøktern vurdering om ti prosent mindre metan fra husdyrene, vil bønder som bruker Felleskjøpet Agri sitt bærekraftfôr til sammen redusere sine årlige klimautslipp fra melk- og storfekjøttproduksjon med henholdsvis 66 000 og 68 000 tonn CO_2-ekvivalenter, til sammen 134 000 tonn per år. Tiltaket har hatt fullårseffekt siden 2019. FKF har i 2022 gjennomført tester i felt for å dokumentere effekten av Agolin i norske besetninger.

I 2022 ble tilsetningsstoffet Boaver godkjent brukt av europeiske matmyndigheter, og flere kommersielle aktører vurderer å teste ut stoffet. Felleskjøpet Agri har deltatt i et bransjeprosjekt ledet av TINE, for å studere effekt av Boaver og rødalger brukt på norske drøvtyggere. Formålet er både å erfare hvordan stoffet kan tas i bruk i norske besetninger, samt måle effekt mht. redusert metanutslipp. Dette arbeidet fortsetter i 2023. Dokumentert effekt vil være avgjørende for at tiltaket skal bli godkjent og gi reduksjon i klimagassregnskap, og være viktig for finansieringen av tiltaket. Tilsetningsstoffet vil trolig ha en betydelig kostnad. Det er fortsatt stor forskningsaktivitet på området, og trolig vil det komme flere typer tilsetningsstoffer de neste årene.

I 2022 ble FKF partner i prosjektet RUMIHEALTH i samarbeid med Wageningen University i Nederland. Formålet med prosjektet er å undersøke hvordan ulike fôringsstrategier påvirker vommiljø og metanproduksjon. Prosjektet ser både på tilsetningsstoffer og endringer av fôrsammensetningen. Målet er å forstå mer av den individuelle responsen mellom kyr på metanproduksjon.

«I 2022 ble tilsetningsstoffet Boaver godkjent brukt av europeiske matmyndigheter, og flere kommersielle aktører vurderer å teste ut stoffet»

Felleskjøpet Agri skal bidra til et godt, effektivt og klimasmart grovfôr
Kvaliteten på grovfôret påvirker hvor mye metan som dannes i vomma. I landbrukets klimahandlingsplan er det lagt til grunn et potensial for reduserte utslipp på 400 000 tonn, fra tidlig høsting av grovfôr. Dette tilsvarer åtte prosent av den samlede utslippsreduksjonen på 5 millioner tonn, men det er usikkerhet knyttet til estimatet for reduserte utslipp. Bedre grovfôr er foreløpig ikke et godkjent tiltak i det offisielle utslippsregnskapet, men blir ført i et eget skyggeregnskap. Det pågår forskning på området. Resultater er ventet 2023/2024.

Felleskjøpet Agri skal utvikle og tilby produkter og utstyr som gir reduserte utslipp fra lagring og spredning av husdyrgjødsel
Ved lagring av husdyrgjødsel (blautgjødsel) slippes det ut klimagasser som lystgass (N_2O) og metan (CH_4). I landbrukets klimahandlingsplan er det lagt til grunn et potensial for reduksjon på 200 000-350 000 tonn. Riktig spredetidspunkt og utstyr som stripespreder og direkte nedfeller reduserer utslippene av lystgass fra jord, og sikrer at mest mulig av nitrogenet tas opp av plantene. Felleskjøpet Agri selger gjødselvogner med stripespreder og nedfeller, og datterselskapet Grønt Maskin selger slepeslangeanlegg med stripespreder.

Nok lagringskapasitet er viktig for å spre gjødsel i vekstsesongen og sikre best utnyttelse. Felleskjøpet Agri er totalleverandør av bygg, som også omfatter gjødsellager.

Forretningsområde Maskin startet i 2021 utprøving av John Deere sin NIR Sensor i en pumpestasjon for gjødsel. Dette gjøres i tett samarbeid med flere kunder, NMBU og John Deere sin utviklingsavdeling. I 2022 ble det gjort noen tester, men prosjektet fortsetter i 2023, med John Deere enda tettere koblet på prosjektet.

Tiltak som å drenere, kalke og minimere jordpakking og bruk av vekstskifte og fangvekster, er viktig for plantevekst og opptak av næringsstoffer, og lavest mulig utslipp av klimagasser fra jorda.

MER NORSKE RÅVARER

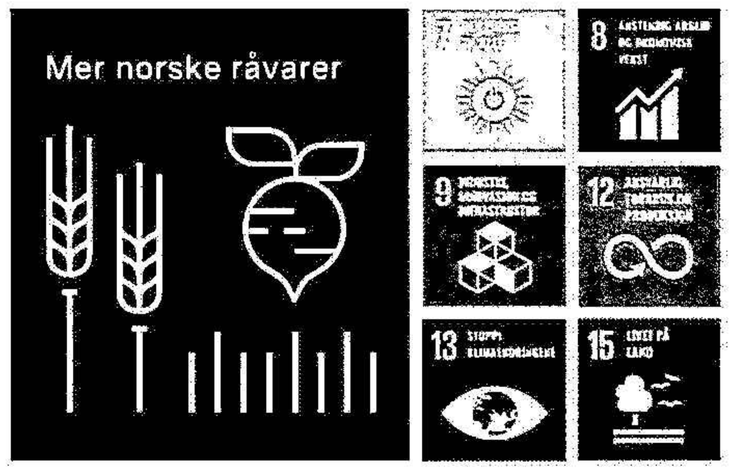

For å nå FNs mål om å øke matproduksjonen i verden med 60 prosent frem mot 2050, må alle land bidra. Dette innebærer at også vi i Norge må utnytte arealene bedre og dyrke mer korn, gras, potet, grønnsaker, frukt og bær.
I perioden 2014 til 2018 har norske husdyr i gjennomsnitt hatt en diett bestående av 82 prosent norske råvarer. Dette omfatter både gras, beite og alt norsk korn som inngår i kraftfôret. Felleskjøpet Agri sin rolle som kraftfôrprodusent og største leverandør av innsatsmidler til bonden, gjør området til et vesentlig bærekrafttema for Felleskjøpet Agri.

Felleskjøpet Agri skal bidra til å øke norskandelen i fôrrasjonen fra 82 prosent. Målet er å utvikle produkter og tjenester innen grovfôr og kraftfôr som gjør at bonden kan produsere melk med minst 95 prosent norske råvarer. Felleskjøpet Agri har også ambisjon om å bidra til å øke produksjonen av norsk frukt, bær, grønnsaker og potet.

Bærekraftstrategien peker på tiltak innenfor kompetanse, sortsbetaling, sortsutvikling og teknologi, samt forskning og utvikling for best mulig utnyttelse av råvarene for å nå målet om økt norskandel i fôret.

Bidra til å øke produksjonen og andelen norske fôrråvarer

Gras er den viktigste norske fôrressursen, og den viktigste kilden til protein dyrket på norske jordbruksarealer. Høsten 2021 startet Felleskjøpet Agri sammen med TINE, Norsk Landbruksrådgiving og Yara grovfôrprosjektet «Økt norsk selvforsyning gjennom bærekraftig grovfôrproduksjon og optimal fôring». Prosjektets mål er å øke norskandelen i fôrrasjonen til mjølkekyr, gjennom å tilgjengeliggjøre de mest relevante dataene for bedre grovfôrproduksjon og fôring.

I 2022 har fokus vært på å identifisere de viktigste dataene og teste en pilot. I 2023 er ambisjonen å utvikle en første versjon av rådgivingsverktøyet. For 2023 er det planlagt fire samlinger med 100 bønder, hvor vi går videre i å teste ut dashboardløsningen. Selskapet Mimiro er valgt som leverandør av systemtjenester.

Felleskjøpet Agri sin ambisjon er at 5 000 bønder skal ta i bruk verktøyet og delta på samlinger i 2025, og slik øke energiinnholdet i grovfôr med fem prosent. Mer energi gir mindre fiber som igjen øker opptak fra grovfôr. Behovet for kraftfôr reduseres, og i tillegg kan bonden velge kraftfôrslag med høyere andel norske råvarer. Dette vil for gårdene som deltar, øke andelen norske råvarer i fôrrasjonen fra i dag 83 prosent til 93 prosent. Felleskjøpet Agri er avhengig av samarbeid med partnerne i prosjektet for å nå målet.

«Felleskjøpet Agri sin ambisjon er at 5 000 bønder skal ta i bruk verktøyet og delta på samlinger i 2025, og slik øke energiinnholdet i grovfôr med fem prosent»

Volum og kvalitet på grasavlinga reduseres hvis ikke enga fornyes om lag hvert fjerde til femte år. Fornying av eng er både tidkrevende og kostbart. I 2021 lanserte Felleskjøpet Agri frøblandinga Spire Reså-ing, som er laget mtp. fornying av eng uten forutgående jordarbeiding. I 2022 er salget nær doblet, og om lag 10 000 daa er resådd med denne «lavkostmåten» å fornye eng på. I 2023 utvides satsingen.

Felleskjøpet Fôrutvikling deltar og gjennomfører en nærings-phd i prosjektet EngProt (Forage preservation for premium protein quality). Formålet er å øke kvaliteten og utnyttingen av protein fra grovfôr. I 2022 ble det gjennomført to forsøk. Resultatene blir tilgjengelige i 2023.

I 2021 startet Felleskjøpet Agri med leveransekontrakter og merpris for erter og åkerbønner. Fra 2021 til 2022 økte antall bønder som sluttet seg til ordningen fra 70 til 131, og forventet kontraktvolum mer enn doblet seg til 5 700 tonn i 2022. I tillegg leverte om lag 150 andre produsenter erter/åkerbønner til Felleskjøpet Agri i 2022. Fra 2021 til 2022 var det en økning på 108 prosent i mottatt volum erter og åkerbønner. Mer erter og åkerbønner er en nøkkelindikator for Felleskjøpet Agri i perioden 2023-2025, og målet er 100 prosent økning i perioden. Det reduserer behovet for import av proteinråvarer, og øker andelen norske råvarer i Felleskjøpet Agri sitt kraftfôr til svin og fjørfe.

«Fra 2021 til 2022 var det en økning på 108 prosent i mottatt volum erter og åkerbønner»

Graminor utvikler og leverer bedre sorter korn, engvekster, potet, frukt og bær tilpasset vekstforholdene i Norge. Fra 2021 ble proteinvekster som erter og åkerbønner inkludert i selskapets

Nøkkelindikator

Andel norske fôrråvarer i melk

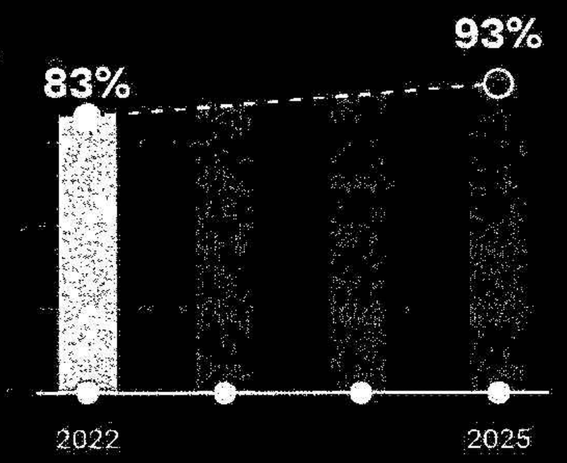

I perioden 2023-2025 skal Felleskjøpet Agri i samarbeid med andre utvikle verktøy og gjennomføre erfaringsgrupper med bønder. Målet er 5 prosent økt energiinnholdet grovfôr. Dette vil gi økt opptak grovfôr, redusere behov for kraftfôr og muliggjøre bruk av andre kraftfôrslag. Forventet økning andel norske råvarer i fôrrasjonen er fra i dag 83 prosent til 93 prosent.

Nøkkelindikator

Mer norske fôrråvarer. Erter/åkerbønner.

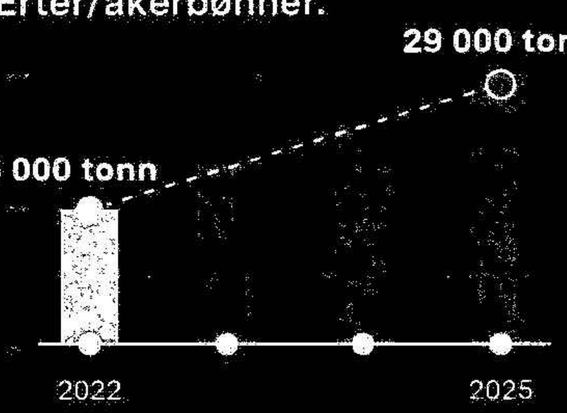

Felleskjøpet Agri har et mål om 25 prosent årlig økning i vårt mottak av erter og åkerbønner, i perioden 2023-2025. Dette vil doble vårt mottak, og øke andelen erter og åkerbønner i vårt kraftfôr til svin og fjørfe.

aktiviteter. Graminor skal identifisere sorter som kan være aktuelle for norske forhold. Innen grovfôr satser Graminor på å utvikle flerårige raigrassorter. Felleskjøpet Agri er største eier i Graminor. Felleskjøpet Agri ble i 2022 med i to nye FoU-prosjekter:

«Future Protein Crops» har som mål å utvikle dyrkinga av proteinvekster til modning i Norge for å øke selvforsyningsgraden av plantebaserte proteiner av høy kvalitet til mat og fôr. NMBU er prosjekteier. Det er et fireårig prosjekt med varighet til 2026.

«Protein Bar» har som mål å bidra til redusert import av proteinråvarer til kraftfôr for å nå målet om økt norsk matproduksjon på norske ressurser. Protein Bar dekker alt fra jordkartlegging, næringsopptak, gjødslingsstrategier, planteforedling, fôrteknologi og prispolitikk. I 2023 starter en opp med feltforsøk og screening av byggsorter. Det er et fireårig prosjekt med oppstart i 2023 med NMBU som prosjekteier.

« «Protein Bar» har som mål å bidra til redusert import av proteinråvarer til kraftfôr for å nå målet om økt norsk matproduksjon på norske ressurser»

Felleskjøpet Agri jobber med flere initiativ der industrielt fremstilt protein inngår. Les mer under satsing sirkulærindustri.

I 2021 var Felleskjøpet Agri en av flere pådrivere for å etablere «Partnerskap for norsk matkorn og planteproteiner» med formål at økt etterspørsel etter plantebasert kost skal dekkes med norske råvarer så langt det er mulig, og øke andelen norsk korn i matproduksjon fra dagens cirka 50 prosent til 90 prosent i 2030.

«Målet er å øke andelen norsk korn i matproduksjon fra i dag ca 50 til 90 prosent i 2030»

I 2022 kartla matkornpartnerskapet utfordringene i verdikjeden. Rapporten ferdigstilles og legges frem i 2023. I 2022 har partnerskapet inngått en avtale med Stiftelsen Norsk Mat. Formålet er å øke bruken av Nyt Norge på korn og bakervarer. For å bruke Nyt Norge-merket, er det krav om i hovedsak norske råvarer.

Prosjektet har i 2022 også gjennomført en pilot med tanke på å forbedre metode og prøvetaking for å fastslå kvaliteten på mathveten. Dette er avgjørende for at industrien skal kunne bruke mer norske råvarer. I 2022 er det også jobbet med å etablere et felles kunnskapsgrunnlag i hele verdikjeden relatert til parametere for god bakekvalitet. Formålet er å avdempe målkonflikter mellom råvareprodusent og industriens krav, og derigjennom bidra til at målet om høy andel norsk korn innfris.

Felleskjøpet Agri og Felleskjøpet Fôrutvikling jobber med flere tiltak for å bedre utnyttelsen av de ulike råvarene, og på den måten øke norskandelen:

- I 2021 testet vi ut et nytt fôrtilskudd til gris. Et tilsvarende forsøk ble gjentatt i 2022, i et fôr med lavere proteinstyrke. Resultatene fra 2021 ble bekreftet og viser at vi kan øke andelen norsk korn i slaktegrisfôret og redusere importen av soya og raps. Produktet fases gradvis inn i markedet.
- Felleskjøpet Agri lanserte i 2021 Formel Linnea Sau, en kraftfôrblanding med høyt innhold av norsk korn og uten råvarer som soyamel og palmebasert fett. Salget økte noe fra 2021 til 2022.
- I 2020 startet Felleskjøpet Agri et prosjekt for å teste ut helnorsk kyllingfôr uten soya. Fôret har fungert meget godt og sikret gode produksjonsresultater for produsentene i 2022. I 2023 utvides volumet. Prosjektet ble gjennomført i samarbeid med Prior/Nortura.
- Felleskjøpet Fôrutvikling har gjennom forsøk i 2021 og 2022 vist at det er mulig å redusere innholdet av proteinråvarer i kraftfôr til verpehøns. På bakgrunn av forsøkene har Felleskjøpet Agri fra og med 2022 redusert salget av høyproteinfôr, og økt salget av kraftfôr med lavere andel proteinråvarer. Tiltaket har redusert behovet for import og redusert fôrkostnadene i eggproduksjonen.
- Felleskjøpet Agri har i 2021 og 2022 gjennomført forsøk som viser at fasefôring kan redusere forbruket av protein og aminosyrer pr. innsett i slaktegrisproduksjon. På bakgrunn av forsøkene endret vi i 2022 sammensetningen i to av våre kraftfôrtyper, og våre anbefalinger for fasefôring. Tiltakene reduserer importbehovet og fôrkostnaden i slaktegrisproduksjon.
- Felleskjøpet Fôrutvikling har siste tre år ledet et prosjekt (Sjø til bord) som ser på hvordan øke utnyttelse av marine restråstoffer i kyllingfôr, og på den måten redusere importbehovet. Prosjektet er i samarbeid med Norsk Kylling og Nutrimar, og har gitt gode resultater. Mulige fôrkonsepter utredes i løpet av 2023.

Tilby kurs og veiledning for hvordan utnytte gårdens ressurser bedre og gjøre jordbruket mer bærekraftig
Felleskjøpet Agri sin satsing på presisjonsjordbruk ble ytterligere forsterket og videreutviklet gjennom 2022. Vi har vedtatt en egen strategi for denne satsingen, og har utvidet staben med tre nyansettelser i 2022. Det er nå fem personer som kun jobber med presisjonsjordbruk i selskapet.

Produkter og tjenester basert på bondens data for mer presis dyrking, høsting og jordbearbeiding kan presisjonsjordbruk bidra til å utnytte vekstpotensialet på alle deler av skiftet, sikre bedre ressursutnyttelse og lavere utslipp av klimagasser. Vi ser også at presisjon gir et bedre arbeidsmiljø, med mer oversikt og mindre stress. Felleskjøpet Agri er deleier i selskapene Mimiro og Dataväxt, som begge utvikler og tilbyr digitale tjenester til bonden. Viktige digitale verktøy som tilbys er CropPlan, CropSat, LogMaster, Eana Skifte, Yara N-sensor og JD Operation Centre. Verktøyene kan bidra til bedre spredning av gjødsel, mindre overlapp, variabel tildeling av innsatsmidler som gjødsel og større og bedre avlinger og reduserte kostnader.

En viktig faktor for å ta ut potensialet er at flere bønder tar i bruk mulighetene som ligger i verktøyene. Derfor har Felleskjøpet Agri i 2022 satset ekstra på kurs og kompetanse, både for kunder og egne ansatte.

- Vi har i 2022 utviklet kursene Maskinklinikk 1 og 2 hvor målet er digital onboarding/sette opp standardinnstillinger og laste inn kart. I 2022 gjennomførte vi 15 kurs digitalt, og gjennomførte 50 mindre samlinger i kurset maskinklinikk 2. Vi har også gjennomført klasseromsamling der 100 bønder og entreprenører deltok.
- I 2022 utviklet vi også kurset Optimalisering hvor fokuset er å sikre riktig vektfordeling, lufttrykk, bruk av systemer (innstillinger, oppsett, programmering), samt å gå gjennom servicefunksjoner. Vi gjennomførte et tre-dagers kurs med 120 deltakende bønder/kunder.
- Vi har også økt fokuset på kompetanse hos egne ansatte. I 2022 utvidet vi vårt eget kompetansesenter og har nå 12 instruktører som er sertifisert etter JDU John Deere University-norm, samme standard som JDs egne instruktører bruker.
- For våre mekanikere gjennomførte vi 700 kursdøgn i 2022.

«For våre mekanikere gjennomførte vi 700 kursdøgn i 2022»

I 2021 videreførte vi innsikten fra Grovfôr 2020, med informasjonskampanjen Heia Grovfôr, med fokus på tiltak for høyere energi- og råproteinproduksjon i hjemmeavlet grovfôr. I 2022 har Felleskjøpet Agri fulgt opp kompetanseløft grovfôr, og gjennomført et tre-dagers kurs for alle våre maskinselgere, med fokus på grasoptimalisering.

Felleskjøpet Fôrutvikling er landets ledende utviklingsmiljø på kraftfôr. Medarbeiderne har i tillegg til å utvikle ny innsikt og forståelse, en viktig rolle med tanke på å formidle og dele sin kunnskap. Primært til medarbeiderne i morselskapene Felleskjøpet Agri og Felleskjøpet Rogaland Agder, men også til bønder og andre fagmiljøer gjennom innlegg på seminar, konferanser og i ulike tidsskrifter. Dette arbeidet har pågått løpende i 2022, og fortsetter i 2023.

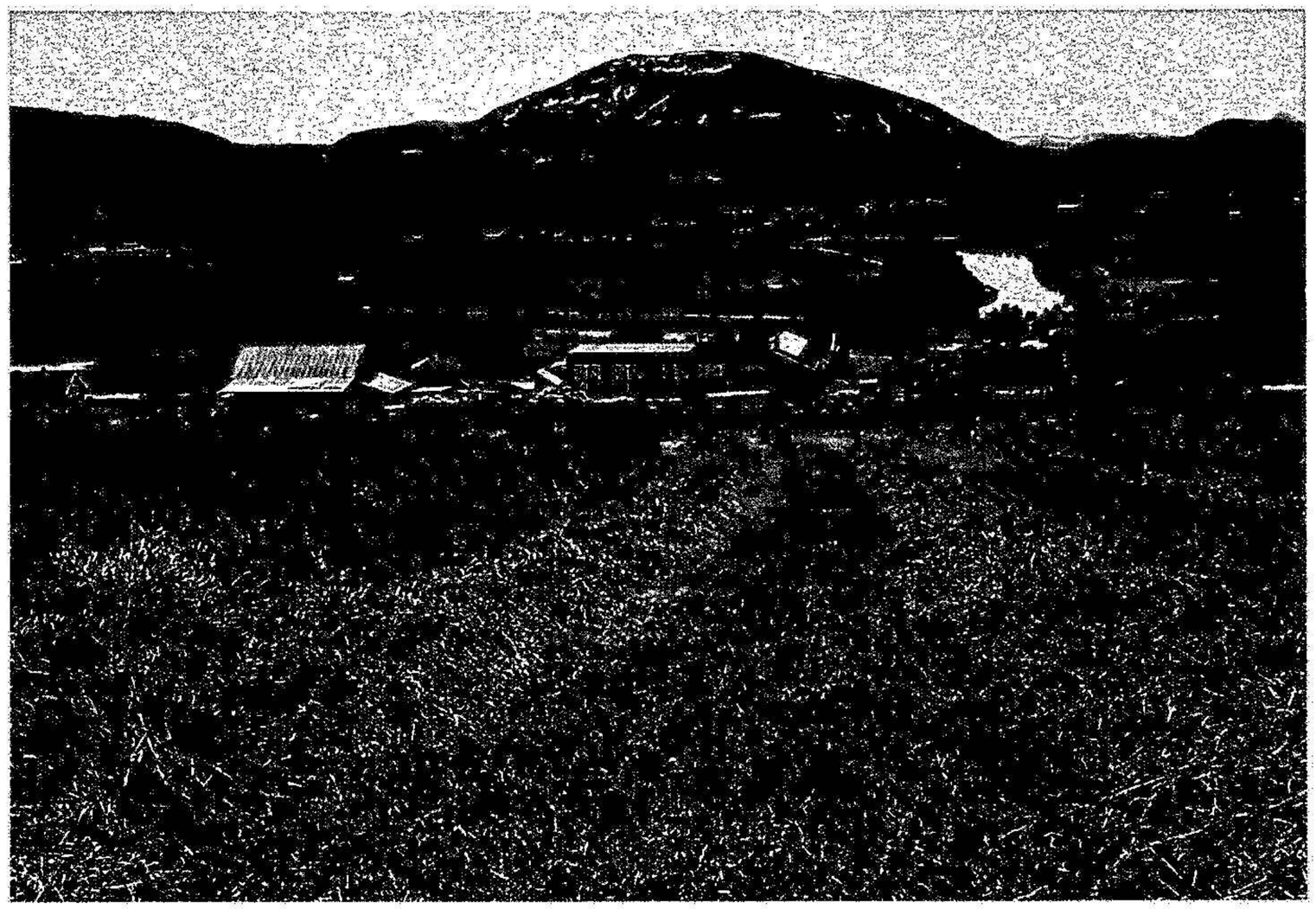

20230404040431

FOSSILFRI GÅRD

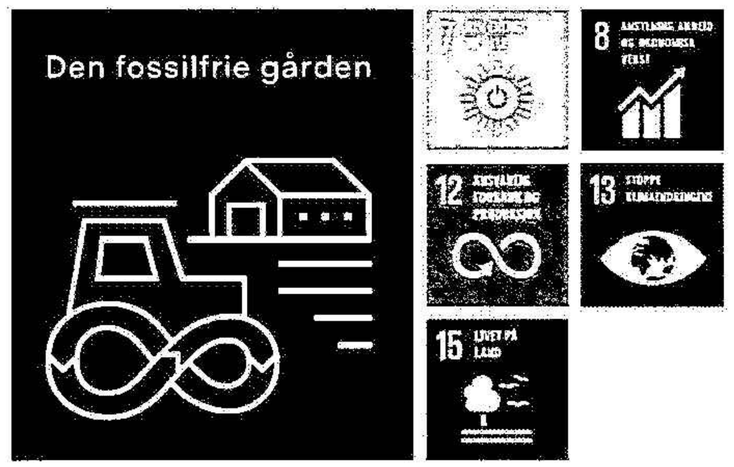

Fossil energi er en viktig kilde til utslipp i jordbruket, i tillegg til de biologiske utslippene fra dyr, gjødsel og jord. Landbruket har som mål å bli fossilfritt i 2030. I 2020 var utslippene fra jordbrukets maskinpark beregnet til 343 000 tonn, og utslippene fra oppvarming beregnet til 53 000 tonn. Det utgjør cirka 400 000 tonn, eller om lag ni prosent av klimagassutslippene i jordbrukssektoren.

Felleskjøpet Agri er en stor leverandør av traktor og utstyr, bygg, innendørsmekanisering og varme- og energiløsninger, og har en viktig rolle i omstillingen. Derfor er dette et vesentlig område for Felleskjøpet Agri. Felleskjøpet Agri sitt mål er å bidra til at landbruket når målet om å bli fossilfritt i 2030 og å øke omsetningen fra 30 til 300 millioner kroner i kategorien fornybar energi innen 2030.

Bærekraftstrategien peker på tiltak for redusert forbruk av energi og diesel, overgang til produksjon av fornybar energi på gården, nullutslippsteknologi og landbruksbygg i tre for å nå målene om et fossilfritt landbruk i 2030 og tidobling av omsetningen innen 2030:

Utvikle og tilby løsninger som reduserer forbruket av diesel på traktoren og fossil energi til oppvarming av bygg
Felleskjøpet Agri er leverandør av John Deere som har en av markedets mest dieselgjerrige motorer.

Tomgangskjøring kan utgjøre over 30 prosent av maskintiden. Med John Deeres digitale løsninger får sjåfør og eier bedre oversikt, og kan lettere gjennomføre tiltak som reduserer tomgangskjøring, og sparer diesel og brukstid. Forbruket kan reduseres ytterligere gjennom mange små grep. Det handler om riktig dekktrykk, som kan spare inntil 10-15 prosent, vektoptimalisering, innstilling av redskap, samt optimaliserte kjørelinjer på jordet for å utnytte arbeidsbredde på redskapen.

«Riktig dekktrykk kan spare inntil 10-15 prosent diesel»

For å ta ut mer av dette potensialet for reduksjon, er kunnskap og bevissthet avgjørende. Derfor har Felleskjøpet Agri i 2022 økt sitt fokus på kompetanse og opplæring på dette området.

I 2021 var 1 600 traktorer vært oppkoblet til John Deeres digitale verktøy, og det er registrert arbeid på over 690 000 dekar, primært gjødsling og sprøyting. I 2022 har 1 800 traktorer vært koblet opp, og 936 000 dekar har vært registrert i arbeid.

Felleskjøpet Agri har i flere år tilbudt dieselgaranti på flere av sine John Deere traktorer. Programmet ble avsluttet av John Deere i november 2021, men tematikken er like aktuell og er blant annet en sentral del av optimaliseringskursene vi gjennomførte i 2022.

Felleskjøpet Agri leverer ulike løsninger for energibesparelse: Varmegjenvinnere til fjørfehus er nå standard. EC-vifter med energisparende motorer på ventilasjonsanleggene med opptil 70 prosent redusert energibehov. LED-lys er også standard ved alle leveranser i dag. I 2022 har Felleskjøpet Agri levert 16 varmegjenvinnere, mot ni i 2021 og tre i 2020. Vi ser også økt interesse blant bønder for å sikre kortsiktig strømforsyning.

Etterspørre og tilby nullutslippsteknologi på traktor og andre maskiner
Felleskjøpet Agri er i løpende dialog med John Deere om utviklingen av elektriske og hybride drivlinjer. I desember 2021 kjøpte John Deere opp den østerrikske batteriprodusenten Kreisel. Med oppkjøpet signaliserer John Deere at de har fokus på å kunne tilby et bredere spekter av mindre elektriske maskiner og utstyr, særlig rettet mot park og anlegg.

Felleskjøpet Agri tilbyr i dag Avant E5/E6 og elektrisk John Deere Gator. Dette er mindre elektriske maskiner til bruk på gård og i park og anlegg. Vi ser økende etterspørsel etter både Gator og Avant. I 2022 har vi solgt 16 elektriske Avant-er, mot 24 for 2021. Pr. 2022 er det 128 elektriske Avant-er i det norske markedet. I 2022 startet vi også opp utleie av elektrisk Avant, som utvides i 2023.

«I 2022 er det 128 elektriske Avant-er i det norske markedet»

Felleskjøpet Agri tilbyr også mindre gravemaskiner og hjullastere fra CAT. I 2024 vil vi tilby elektrisk to-tonns gravemaskiner og elektrisk hjullaster fra CAT. Felleskjøpet Agri tilbyr allerede i dag elektrisk gravemaskin på ti tonn fra CAT.

Utvikle og tilby løsninger som bidrar til å øke produksjonen av fornybar energi på gården
Felleskjøpet Agri og datterselskapet Grønt Maskin har tilbudt solceller, solfangere og biovarmeanlegg for produksjon av strøm og varme med utgangspunkt i gårdens fornybare energiressurser. I tillegg tilbys utstyr for varmegjenvinning og annet utstyr for smart styring og bruk av energi. I 2021 ble det vedtatt å avslutte satsingen på biovarme i Grønt Maskin. Satsingen videreføres i Felleskjøpet Agri. Både i 2021 og 2022 har det vært økende interesse og etterspørsel etter denne type produkter.

I 2022 har Felleskjøpet Agri hatt dialog med flere selskaper mtp. nye partner- og samarbeidsavtaler både innen biovarme og vind. Avtalen Felleskjøpet Agri har hatt med Klar Energy på solceller gikk ut i 2022, og på dette området var selskapet i 2022 også i dialog med nye samarbeidspartnere.

Utvikle og tilby landbruksbygg i tre
Felleskjøpet Agri har siden oppkjøpet av RingAlm Bygg i 2018 vært en leverandør av landbruksbygg, inkludert bygg i tre. I desember 2021 lanserte Felleskjøpet Agri revidert byggkatalog med standardiserte klimavennlige bygg, som tilrettelegger for god dyrehelse og et godt arbeidsmiljø. De standardiserte modellene tilbys for ulike dyreslag og driftsformer, samt et modulbasert fjøs. Modulfjøset skal gjøre det mulig for de mindre og mellomstore brukene å investere i nybygg over flere år. Bygg i tre har positiv effekt med tanke på klimaavtrykket, sammenlignet med bygg der stål og betong utgjør hovedmaterialet. 1 m^3 trevirke binder 1 tonn CO_2, så materialvalg og konstruksjon vil ha stor påvirkning på hvor mange tonn CO_2 som bindes i bygningen.

I løpet av 2022 er satsingen på landbruksbygg avgrenset til Østlandsområdet. Salget av trebygg har i 2022 vært på samme nivå som i 2021. Grunnet stor prisoppgang på materialer har 2022 vært utfordrende.

Tilby rådgivning og kurs i klimasmarte løsninger
Felleskjøpet Agri har gjennom 2022 hatt ulike kommunikasjonstiltak og kurs for bonden for å bidra til at bonden bruker mindre diesel og reduserer utslipp. Se omtale av vår økte satsing på kompetanse relatert til presisjon, som er omtalt under satsingen mer norske råvarer.

TA VARE PÅ JORDA

God og fruktbar jord er det beste utgangspunktet for all dyrking av korn, gras, frukt, grønnsaker, bær og blomster. Jorda skal gi gode vekstvilkår for plantene, slik at plantenæringsstoffene i både husdyrgjødsel og mineralgjødsel blir utnyttet best mulig. Felleskjøpet Agri sin rolle som leverandør av innsatsmidler til bonden og produsent av jordprodukter, gjør området til et vesentlig bærekrafttema for Felleskjøpet Agri.

«God og fruktbar jord er det beste utgangspunktet for all dyrking»

Felleskjøpet Agri skal være ledende produsent og tilbyder av sirkulære og bærekraftige jord- og gjødselprodukter og dyrkingssubstrater innenfor alle markedssegmenter i Norden. Felleskjøpet Agri sitt mål er å ha torvfrie alternativer for alle kategorier jordprodukter til konsument. Bærekraftstrategien peker på tiltak som rådgivning og god agronomi, gjenbruk av biomasse og næringsstoffer for å nå målene:

Styrke tilbudet av rådgivning og tjenester innenfor god agronomi, presisjonsjordbruk og balansert og riktig gjødsling, slik at bonden får det beste ut av jorda
Vi ser økende interesse blant bønder for å gjøre tilpasninger for bedre jordhelse. Dette betegnes av noen som Karbon Agro, som har likheter med regenerativt jordbruk, og omfatter minimal/redusert jordarbeiding, kontinuerlig plantedekke og variert vekstskifte. Felleskjøpet Agri har mange av driftsmidlene, men det er behov for veiledning av kundene. I 2023 skal Felleskjøpet Agri derfor oppdatere vår brosjyre om regenerativt jordbruk, og har planlagt en ny brosjyre, kornkatalogen, for å dekke behovet for veiledning bedre.

Presisjonsjordbruk er et viktig satsingsområde for Felleskjøpet Agri. En viktig forutsetning for å lykkes er nok og riktig kompetanse om bruken av utstyret, og hvilke muligheter som teknologien gir. I 2022 har forretningsområde Landbruk prioritert opplæring av plantekulturselgere. Opplæring har vært gjennomført digitalt og med samlinger i vekstsesongen. 25 selgere har deltatt på til sammen 2,5 dags kurs. Presisjonsjordbruk har også vært et prioritert tema i vår samlede kommunikasjon ut mot bonde i 2022.

Økte priser på mineralgjødsel siste halvannet år har økt bondens bevissthet mtp. hvordan best anvende tilgjengelig plantenæring, inklusiv hvordan presisjonsteknologi kan bidra.

2023040404032

Jordhelsa kan også bedres med presisjonsjordbruk. Jordpakkinga kan reduseres med mindre overlapping i jordarbeidinga og/eller med faste kjørespor. Presisjonskalking (variabel tildeling) vil også gi et positivt bidrag til jordhelsa ved å jevne ut pH innenfor skiftegrensene.

Kalking av jord er et tiltak som bidrar til god rotutvikling og dermed god plantevekst. Det gir økt utnyttelsesgrad av andre innsatsfaktorer som gjødsel og plantevernmidler. Felleskjøpet Agri hadde en rekordhøy omsetning av kalk i 2021, bortimot en dobling sammenlignet med 2017. Variabel tildeling av kalk, også omtalt som presisjonskalking, innenfor skiftet øker. I 2022 utgjorde det 20 prosent av total omsetning via Felleskjøpet Agri.

I 2022 har NORGRO inngått en innovasjonsavtale med selskapet Agdir for utvikling av digital rådgiving og kommersialisering av sensorteknologi. Agdir utvikler produkter for bedre planlegging og optimalisering av næringsopptak og vannhusholdning i jordbruket.

Utvikle og tilby organisk gjødsel, sirkulære plantenæringsstoffer, biorest og re-bruk av matjord
Felleskjøpet Agri selger organisk handelsgjødsel primært til økologisk jordbruk. Salget i 2021 nådde for første gang 4 000 tonn, men gikk ned med 15 prosent i 2022. Høsten 2021 startet vi salg av mineralorganisk gjødsel til det konvensjonelle jordbruket. Vi solgte 500 tonn av NPK 20-4-8 som er en miks av pelletert husdyrgjødsel og urea. I 2022 økte salget med 50 prosent til 750 tonn.

Utvikle, produsere og tilby torvfrie og torvreduserte alternativer til alle jordprodukter ved bruk av sirkulære råvarer
Nelson Garden omsetter i dag vekstmedier og jordprodukter tilsvarende 235 000 m³. Syv prosent av dette volumet er sirkulære råvarer som kompost og trefiber.

«Syv prosent av dette volumet er sirkulære råvarer som kompost og trefiber»

Felleskjøpet Agri etablerte i 2019 Jordfabrikken sammen med Innherred Renovasjon og Ecopro. Jordfabrikken er et utviklingsanlegg for å teste ut råvarer for erstatning av torv i våre jordprodukter. Av de 600 m³ som ble produsert for 2022-sesongen, ble kun ti prosent solgt i 2022. Hovedårsaken var at vekstforsøk ble forsinket inn mot lanseringen våren 2022. I 2022 er det produsert om lag 1000 m³ med råvare ved Jordfabrikken.

I tråd med Nelson Gardens nye strategi ble Nelson Garden Innovation etablert i 2021. Det ble tilført ekstra utviklingsressurser, og gjort investeringer for raskere å levere på torvfrie og torvreduserte jordprodukter. For å nå målet om å være torvfrie, har Nelson Garden vurdert en rekke typer alternative råvarer til erstatning for torv. Nelson Garden har gjennom 2022 intensivert sitt arbeid med å vurdere alternative råvarer, ny teknologi og finne erstatninger for torv. Dette arbeidet vil ha enda høyere fokus i 2023.

Nelson Garden har også økt sin andel av resirkulert emballasje til jordprodukter, og vil øke denne i 2022. Målet for 2022 var at 25 prosent av totalt forbruk emballasje på jordproduktene skulle være gjenvunnet plastmateriale. Andelen for 2022 ble 13 prosent. Hovedårsaken til at målet ikke ble innfridd, var manglende tilgang på gjenvunnet materiale.

Felleskjøpet Agri sitt datterselskap NORGRO, produserer jordprodukter for proffmarkedet. NORGRO har mål å redusere andelen torv, og skal i 2023 tallfeste et mål. I NORGRO sine jordprodukter utgjør torv i dag om lag 96 prosent, trefiber 2 prosent og de øvrige 2 prosent består av leire, sand, kalk, biokull. I 2021 utviklet NORGRO, sammen med HUNTON Fiber, produktet Fibergrow®. Produktet bestod av en 50/50 blanding av torv og trefiber. Formålet var å utvikle et torvredusert produkt til yrkesgartnere.

I 2022 ble det kommersialisert tre produkter med hhv. 50/50 og 75/25 andel torv og trefiber, fra prosjektet. Produktene må utprøves mer i praktisk bruk. Det skjer løpende og vil fortsette i 2023. I 2023 blir det også viktig å jobbe videre med å få en effektiv vareflyt, for å gjøre produktene konkurransedyktige.

Parallelt har NIBIO Apelsvoll drevet forskning på trefiber iblandet torv som dyrkingsmedium for jordbær og utvalgte grønnsaker. NORGRO og HUNTON har vært partnere i prosjektet. Innsikt fra prosjektet vil være viktig mtp. å lage flere kommersielle produkter ved bruk av trefiber, til erstatning for torv. Forskningsprosjektet fortsetter som planlagt i 2023.

Forretningsområde Detaljhandel har for 2023 definert at ett av deres større markedsuttak skal være sirkulære og klimasmarte jordprodukter.

«Forretningsområde Detaljhandel har for 2023 definert at ett av deres større markedsuttak skal være sirkulære og klimasmarte jordprodukter»

Utvikle og fremme nye produkter basert på biokull til urbant landbruk, hage, hus, park og anlegg og bonden
I 2021 inngikk Felleskjøpet Agri en samarbeidsavtale med Standard Bio. Formålet er å utvikle og kommersialisere lønnsomme og effektive biokullbaserte produkter og løsninger til landbruk, konsum/hage, anleggsgartnere og grøntnæringen.

Felleskjøpet Agri og Standard Bio deltar begge i forskningsprosjektet Decarbonize. Målet med Decarbonize er å utvikle ny teknologi for kostnadseffektiv produksjon av gjødselimpregnert biokarbonmateriale. Det vil muliggjøre konkurransedyktig produksjon av nye jord- og vekstmedier, og bidra til reduksjon i CO_2-avtrykket. I 2021 har fokuset

vært på nye primærprodukter med basis i billigere råstoff. En rekke vekstforsøk ble gjennomført i 2021 og 2022, og i 2023 vil det fra dette prosjektet komme flere nyutviklede sirkulære råvarer til bruk i Nelson Gardens vekstmedier og jordprodukter.

STYRKET DYREVELFERD

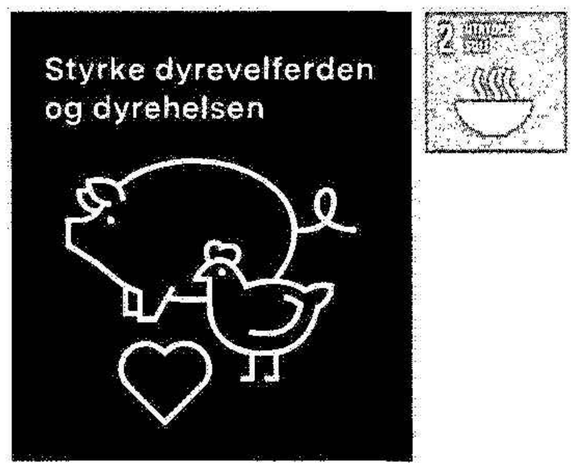

Dyrevelferd og dyrehelse er helt sentralt i bærekraftig landbruk. Dyr skal ha det godt. God dyrevelferd handler om gode rutiner og riktige innsatsfaktorer kombinert med god omsorg for dyra.

Felleskjøpet Agri sin rolle som en viktig leverandør av fôr, produkter og tjenester til husdyrhold og annet dyrehold, gjør området til et vesentlig bærekrafttema for Felleskjøpet Agri. Felleskjøpet Agri skal bidra til at dyrevelferden og dyrehelsen til norske husdyr og kjæledyr styrkes. Dette skal gjøres gjennom om å tilby produkter, utstyr og konsepter basert på mest mulig oppdatert kunnskap om hvordan best mulig ivareta dyras helse og velferd. Bærekraftstrategien peker på tiltak innenfor fôr og fôring, driftsbygninger, innendørsmekanisering, miljøberikelse og aktivisering for å nå målene:

Utvikle og produsere fôr tilpasset dyras behov for helse og velferd, herunder fôr og tilskuddsfôr som bidrar til å forebygge sykdommer
Felleskjøpet Agri bidrar på flere områder til god dyrevelferd på norske gårder. Godt og næringsrikt fôr er det aller viktigste vi kan bidra med for dyrevelferden. Felleskjøpet Agri bruker store ressurser på forskning og utvikling.

I kraftfôr til svin har det vært fokus på tarmhelse i både 2021 og 2022. God tarmhelse er viktig for dyrevelferden, for redusert antibiotikabruk og for god utnyttelse av fôrressursene. I tillegg har det vært fokus på bein- og klauvhelse gjennom en satsing på optimal sammensetning og bruk av råvarer og mineraler, og et fødselsfôr til purker som gir bedre fødselsvekt på spedgrisen. Arbeidet er videreført fra 2021.

Felleskjøpet Agri benytter tarmhelsefremmende tiltak i alt startfôr og tarmhelsefôr til slaktekylling. Dette har bidratt til lavere dødelighet i første leveuke og lavere kassasjon på slakteriet (leverkassasjon). I 2021 utvidet vi bruken av tarmhelsetiltak til flere kraftfôrslag og i 2022 har vi utvidet sortimentet ytterligere med et nytt helsefôr til slaktekylling.

Høsten 2021 tok Felleskjøpet Agri i bruk mer nøyaktige beregningsmetoder for næringsinnhold og ny fôrrådgivning for verpehøns. Den nye fôringsstrategien bidrar til bedre fôrutnyttelse, lavere fôrkostnader, bedre skallkvalitet, bedre dyrehelse og lavere nitrogenutslipp ved å redusere overskudd av protein. Samtidig reduseres behovet for importert fôrprotein i rasjonen. I 2022 har vi arbeidet videre med de endringene som ble gjort i 2021 på verpefôr og vi ser at stadig flere produsenter tar i bruk den nye fôrrådgivningen. I 2022 har vi i tillegg utviklet et trivselsfôr for foreldredyr basert på ny fôrteknologi. Prosjektet videreføres i 2023.

«Godt og næringsrikt fôr er det aller viktigste vi kan bidra med for dyrevelferden»

2022 har vært et år som har vært preget av mye sykdom i fjørfenæringen i Norge. Vi har på grunn av dette jobbet mye med biosikkerhet, både på egne rutiner for å hindre spredning av smittsomme sykdommer og opplæring på betydningen av gode rutiner for vask og desinfeksjon. God biosikkerhet er en forutsetning for god dyrehelse.

Rådgiving og veiledning ut mot kunde er viktig. Hvert år har vi kvartalsvise fokusområder på dyrevelferd. Temaet i andre kvartal i 2022 var god dyrevelferd og hvor viktig dette er for god økonomi. I 2022 har vi også prioritert økt kompetanse til egne ansatte gjennom fagsamlinger. Dette vil bli ytterligere trappet opp i 2023.

Levere driftsbygninger og innendørsmekanisering som styrker dyrevelferden
Som leverandør av bygg og innendørsmekanisering, tilbyr Felleskjøpet Agri mange produkter som ivaretar en god planløsning, optimal fôringsteknikk og moderne lys- og ventilasjonssystemer og løsninger for å sikre vekst og reproduksjon. Slik sikrer vi at dyra har nok vann, plass og frisk luft, og har riktig temperatur og gode løsninger for håndtering av fôr og gjødsel.

Varmegjenvinnere reduserer energiforbruk, bedrer luft- og strøkvalitet og bidrar dermed til bedre dyrevelferd og helse. Siden 2020 har det vært en betydelig økt interesse og salg av varmegjenvinnere til fjørfe. Salget økte fra tre i 2020 til 16 i 2022.

Tilby produkter og tjenester for miljøberikelse som sikrer aktivisering, god helse og økt trivsel i husdyrrommene
Aktivitet er viktig for dyra. Felleskjøpet Agri tilbyr en rekke produkter innen miljøberikelse som gir aktivitet, positive opplevelser og variasjon i dyras miljø. I 2022 har vi jobbet videre med å tilby ulike pakkeløsninger med trivselsprodukter, i samarbeid med andre aktører og varemottakere av egg og kjøtt.

Tilby nye digitale løsninger som gir bonden bedre oversikt og grunnlag for å kontinuerlig tilpasse forholdene etter dyras behov
Felleskjøpet Agri tilbyr ulike sensorer og utstyr som overvåker og regulerer blant annet fôring og klima i dyrerom slik at dyra til enhver tid har det bra. Slik brukes data for å bedre dyrevelferd på

2023040404033

besetningsnivå. I tillegg arbeider Felleskjøpet Agri med ulike initiativ for deling av data i verdikjeden for ytterligere å styrke dyrevelferd og ressursutnyttelse.

BIOLOGISK MANGFOLD

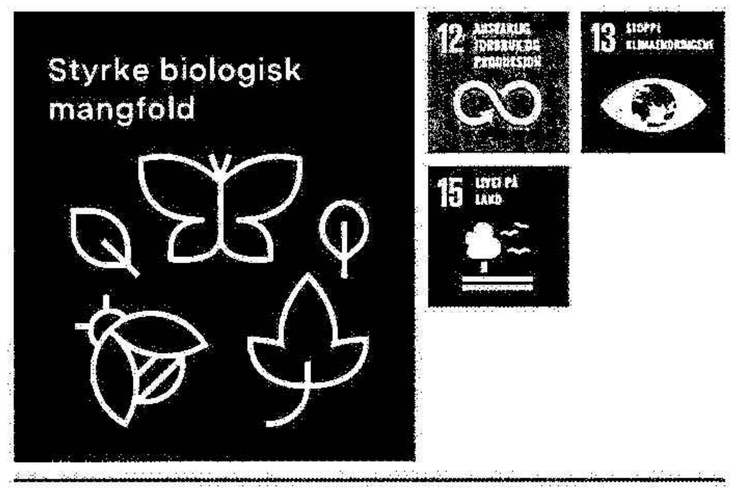

Velfungerende økosystemer er viktig for å opprettholde næringskjedene og sikre blant annet jordsmonndannelse og nedbrytningsprosesser i jord. Samtidig vet vi at jordbruket kan svekke det biologiske mangfoldet. Felleskjøpet Agri sin rolle som en viktig leverandør av innsatsmidler til bonden, gjør biologisk mangfold vesentlig for Felleskjøpet Agri.

Felleskjøpet Agri skal bidra til å styrke det biologiske mangfoldet gjennom tilpassede produkter, konsepter og tjenester. Bærekraftstrategien peker på tiltak innenfor presisjonsjordbruk, mer fruktbar jord og økt karbonbinding samt frøblandinger for å nå målene.

Bidra til å redusere bruk av plantevernmidler gjennom presisjonsjordbruk
Presisjonsjordbruk bidrar til å gi bonden oversikt og kontroll over planteproduksjonen. Det kan redusere bruken av plantevernmidler ved å bedre evaluere effekt og behovet for endringer, og at mindre og spesifikke områder fremfor hele åkeren sprøytes, og derigjennom redusere negative effekter plantevernmidler kan ha på biologisk mangfold.

Felleskjøpet Agri jobber for å spre kunnskap om avdriftsreduserende dyser, og laget blant annet en «dysekatalog» i 2021, slik at bonden kan velge dyser for best mulig biologisk effekt og minst mulig påvirkning av omgivelsene. Hvert år oppdaterer Felleskjøpet Agri Plantevernkatalogen. Et verktøy som brukes av alle rådgivere og bønder. Den gir beslutningsstøtte for om tiltak skal iverksettes, og valg av preparat og dose når det er nødvendig for å sikre god avling av god kvalitet.

Felleskjøpet Agri jobber fortløpende med å skolere medarbeidere som betjener plantevernkunder, slik at kundene tilføres produktkunnskap som er en forutsetning for riktig bruk av preparatene.

Fremme jordoppbyggende tiltak for økt fruktbarhet og karbonbinding
For å øke kompetansen og stimulere til økt bruk av fangvekster, utviklet Felleskjøpet Agri i 2021 en ny fangvekstbrosjyre. Brosjyren er en guide for å velge blandinger som passer best til behovet på gården. Fangvekster bidrar til bærekraft på flere måter. Det forebygger erosjon, reduserer næringstap ved utvasking, bedrer jordstrukturen, kan hente nitrogen fra lufta, mat til pollinerende insekter og karbonbinding. Fangvekstbrosjyren blir f.o.m. 2023 integrert i den nye «Kornkatalogen», for å sikre bedre utbredelse og bruk av fangvekster.

Tilby bærekraftige frøblandinger og styrke det biologiske mangfoldet i byene
Felleskjøpet Agri startet i 2021 et pilotprosjekt i samarbeid med NIBIO, Schrader Gartneri og U.Reist. Formålet var å bidra til å utvide leveområdene til humler, bier og andre insekter som er viktige som pollinatorer (bestøvere), gjennom å utvikle enklere og sikrere metode for omlegging fra gress til blomstereng. Bruk av stedegne og mer pollineringsvennlige frøblandinger var sentralt i prosjektet.

Det generelle funnet er at metoden har fungert godt, i både private hager og på næringseiendommer. Det er svært få planter som har blitt utkonkurrert av gresset, og det er generelt god plantehelse. Det blir for sesongen 2023 produsert et lite antall planter basert på denne forskningen for salg i utvalgte butikker til privatkunder. Grunnlaget for endelige konklusjoner blir bedre etter vekstsesongen 2023.

Norsk Kylling, Felleskjøpet Agri og NIBIO var i 2021 partnere i et pilotprosjekt hvor formålet var å se hvordan pollinatorstriper kan oppfylle funksjonen som matressurs for pollinerende insekter gjennom vekstsesongen. Prosjektet ble gjennomført hos kornprodusenter

«Fangvekster forebygger erosjon, reduserer næringstap ved utvasking, bedrer jordstrukturen, kan hente nitrogen fra lufta, mat til pollinerende insekter og karbonbinding»

tilknyttet Norsk Kyllings verdikjede. Felleskjøpet Agri bidro med såfrø og finansering av prosjektet, og NIBIO stod ansvarlig for registrering. NIBIO skal i januar 2023 legge frem resultatene fra dette prosjektet.

Basert på erfaringene fra Østlandet og i samarbeid med NIBIO har Felleskjøpet Agri utviklet og i 2022 lansert Blomstereng robust. Blomstereng robust er et norsk alternativ basert på stedegne planter, for etablering av pollinatorstriper. Felleskjøpet Agri har også i flere år markedsført stedstilpassede blomsterengblandinger fra NIBIO til forbrukere. I 2022 var det seks ulike blandinger som dekket det meste av Norge. Fra 2023 vil dekningen bli enda bedre når det blir tilgang på stedstilpasset blomsterengfrø også for Vestlandet.

Felleskjøpet Agri har i ti år brukt varm damp i stedet for kjemisk beis for soppfjerning og behandling av såkorn. Metoden kalles ThermoSeed. I løpet av de ti årene har vi bidratt til 220 tonn redusert forbruk av kjemisk beis, samtidig som det bidrar til et godt arbeidsmiljø uten støv og kjemikalieeksponering. Metoden er godkjent for økologisk dyrking.

«Bruk av ThermoSeed i såkornbehandling har de siste ti årene bidratt til 220 tonn redusert forbruk av kjemisk beis»

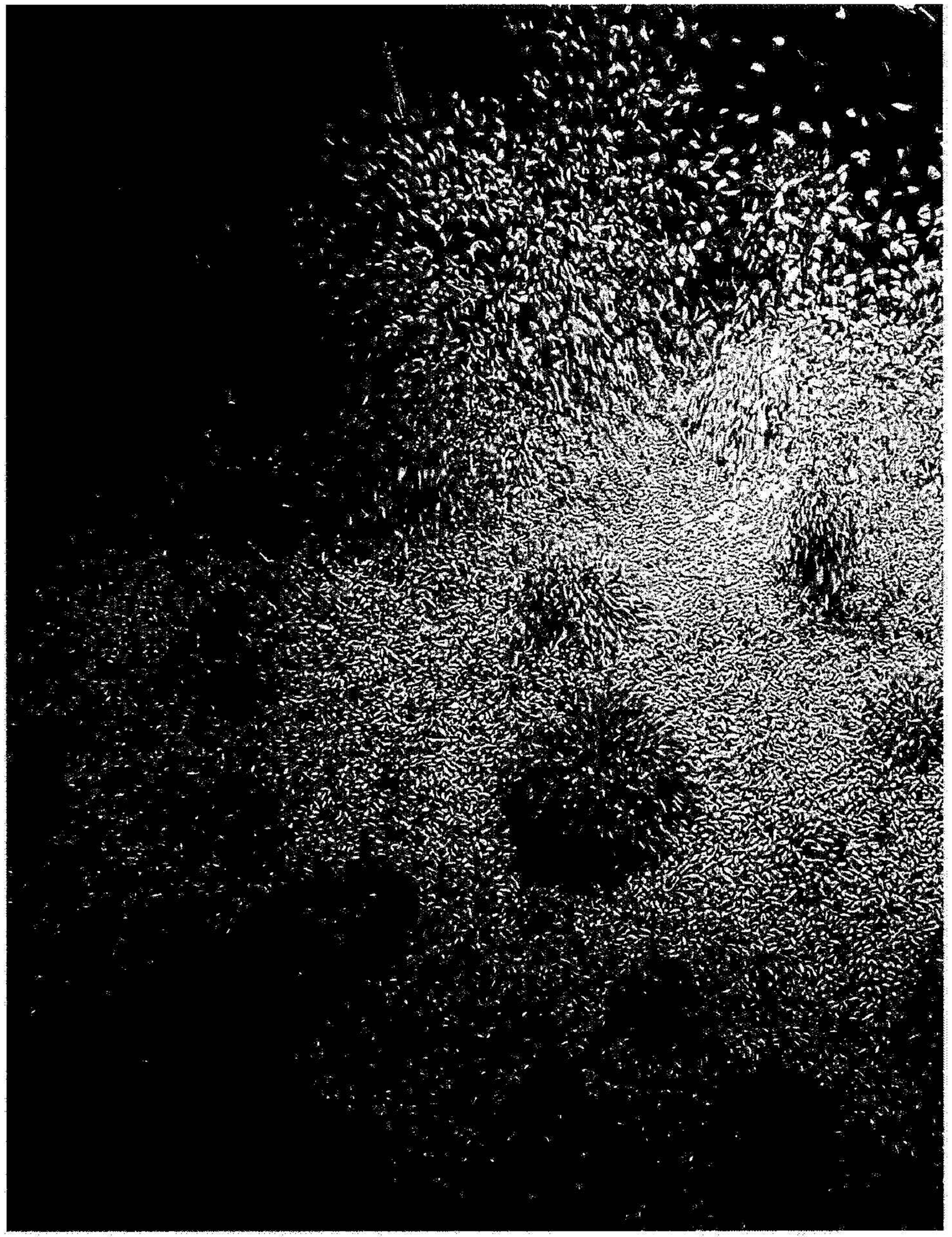

20230404040034

Mer bærekraftig handel

Felleskjøpet Agri er en stor leverandør av produkter og kunnskap om hvordan dyrke jord og holde dyr, til både bonde og forbrukermarkedet. Felleskjøpet er også en stor innkjøper av råvarer og produkter fra mange leverandører over hele verden. Dette gjør bærekraftig handel til et vesentlig tema for Felleskjøpet Agri, og vi har satt oss klare mål innenfor området. Ansvarlige er forretningsområdedirektør for Detaljhandel og Drift og utvikling.

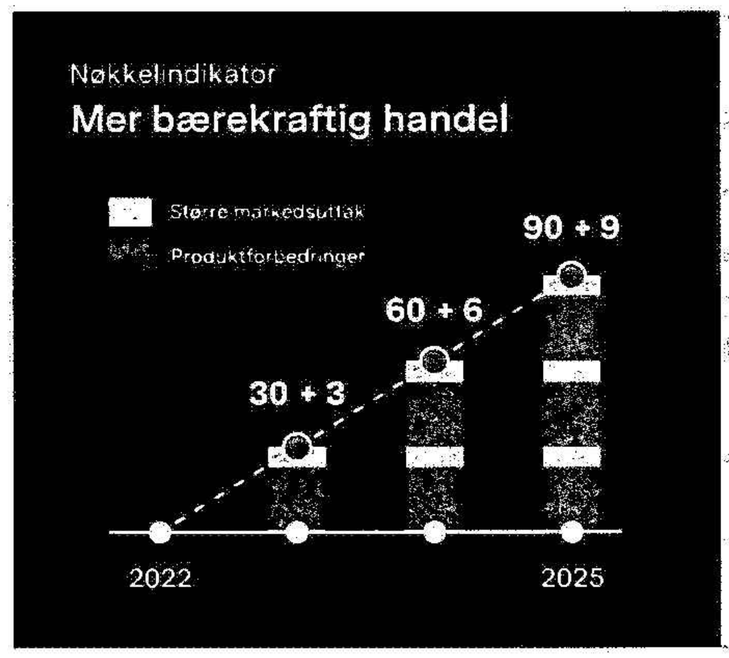

For hvert år i perioden 2023-2025 har vi mål om å gjennomføre tre større markedsuttak og 30 forbedringstiltak innenfor produkt/kategori. I tillegg skal det fremover utvikles andre parametere for å bedre måle effekten av tiltakene.

BONDENS KUNNSKAP TIL BY OG SAMFUNN

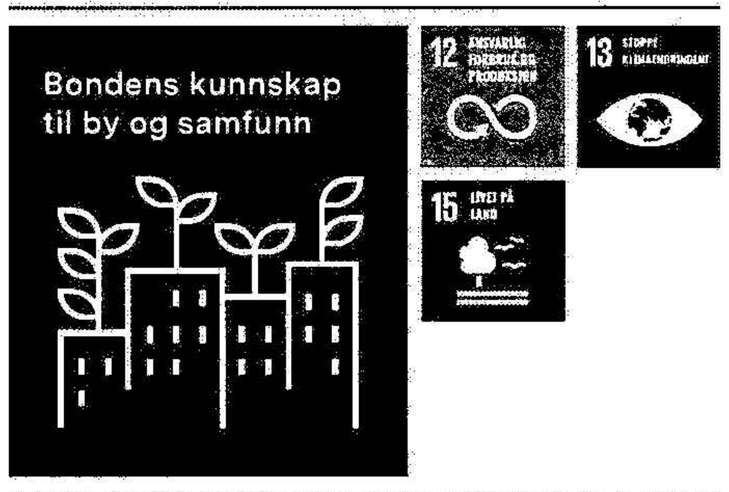

Felleskjøpet Agri er en viktig leverandør av produkter til bonden, samt forbrukermarkedet innen hage, uterom og kjæledyr, og har satt seg klare mål innenfor bærekraftig handel.

Felleskjøpet skal utvikle og tilby de mest bærekraftige produktene, tjenestene og konseptene innenfor urbant landbruk, hage, uterom og kjæledyr. Innen 2030 skal 100 prosent av småmaskiner som selges til hus og hage, være elektriske. Bærekraftstrategien peker på tiltak innenfor krav til leverandør og flere bærekraftige produkter, urbant landbruk og grønne byrom, elektriske småmaskiner og kjæledyrfôr.

I 2020 startet forretningsområde Detaljhandel et strategiarbeid, som ble avsluttet juni 2022 og som resulterte i tre prioriterte målbilder: landbruk, hage/uterom og kjæledyr. Hver av målbildene har definerte posisjoner og føringer for sortimentsvalg, marked, butikk, digitale kanaler, tjenester og opplæring/kompetanse av egne medarbeidere. Handlingsplanen for bærekraft som ble utarbeidet i 2021 er en integrert del av den nye strategien og de tre målbildene, og skal underbygge detaljhandels posisjoner.

Utvikle grønn kategori hage: Stille nye og strengere krav til leverandører, merke bærekraftige produkter og øke andelen av disse
En viktig prioritering innenfor alle de tre målbildene i ny strategi er bærekraftige produkter og lokale leverandører.

I 2022 ble det gjennomført to større markedsuttak for å løfte frem prioriterte satsingsområder. Første uttak var biedagen og pollineringsuken. Markedsuttak to var kompost, som gikk både vår og høst. I 2023 vil fokuset være hvordan anvende de nære ressursene og sirkularitet. Uttakene vil være pollinering, kompostering, vannforbruk, torvfrie jordprodukter, gjenbruk plast og emballasje og kjæledyrfôr med høy andel norske og sirkulære råvarer.

I 2022 er det gjennomført en rekke mindre tiltak relatert til kategori og produkt. Blant annet selger vi nå et helsirkulært gjødsel basert på avfall fra insekter, som igjen lever på husholdningsavfall. Vi har også inkludert et gjødselprodukt basert på biogassproduksjon levert i 100 prosent gjenvunnet plast.

Vi har utvidet satsingen på hagesenter fra 47 til 54 sentre fra 2021 til 2022. Satsingen har et særlig fokus på å tilby et sortiment med en høy andel norskproduserte planter, som nå ligger på cirka 80 prosent. Det er svært høyt sammenlignet med våre konkurrenter, og er viktig for å sikre norsk produksjon av planter. Utvalgte butikker har også lokale leverandører der dette er mulig. Fremover vil vi prioritere nytteplanter fremfor prydplanter.

Tilby komplette løsninger for urbant landbruk, dyrking i hage og på tak, grønne byrom og andelsjordbruk
Felleskjøpet Agri sitt datterselskap U.Reist har ansvar for satsingsområdet.

U.Reist er en anleggsgartner som utvikler, bygger og drifter uterom med særlig fokus på spiselige planter, som bidrar til å styrke biologisk mangfold i byer og bynære områder. Selskapet økte omsetningen fra syv til 25 millioner kroner fra 2021 til 2022. Årsaken er at selskapet har utvidet sin virksomhet til at de nå kan ta alle deler av en utomhuskontrakt. En viktig del av selskapets virksomhet er å teste ut nye frøtyper, vegetasjon og nye innsatsmidler.

U.Reist fikk i 2022 kontrakt på et BREEAM-prosjekt i regi OBOS Fornebu. Prosjektet stiller høye krav til bærekraft i materialvalg og utførelse og bruk av lokale planter. Et annet viktig prosjekt i 2022 har vært Frogner samdyrkelag, hvor vi har lagt om monoton plen til en spiselig hage. Prosjektet viser hvordan enkle grep kan skape et uterom som er mer bærekraftig både miljømessig (biomangfold, kortreist mat) og som møteplass for matdyrking.

U.Reist har i 2022 tilpasset modeller og plantevalg og kan tilby leveranser og dyrkemuligheter som bidrar til at biomangfold kan bli en normal del av borettslag og næringsbygg i fremtiden.

I 2022 har U.Reist samarbeidet med Grønn Byggallianse og utviklet en veileder for grønne tak som publiseres i 2023. U.Reist har også jobbet med leverandører og oppdragsgivere for å utforme en standardisert løsning for gjenbruk av regnvann fra fordrøyningsmagasin. Første anlegg er planlagt etablert i 2023. Agenturet til Optigreen retensjonsmatter ble overført fra Felleskjøpet Agri sitt datterselskap NORGRO til U.Reist i 2022.

«I 2022 har U.Reist samarbeidet med Grønn Byggallianse og utviklet en veileder for grønne tak som publiseres i 2023»

Tilby et stadig bredere sortiment av elektriske småmaskiner til hus og hage
Et viktig område innenfor målbilde hage/uterom er ambisjonen om å fase ut alle produkter drevet av fossilt drivstoff og prioritere produkter som er CO_2-nøytrale. Det er et mål at vi utelukkende skal tilby fossilfrie produkter til hage/uterom i 2025.

Kategorien småmaskiner består i hovedsak av motorsag, gresstrimmer, snøfreser, robotklipper, gressklipper og plentraktor. Av totalt salg innenfor kategorien utgjorde elektriske maskiner 41 prosent i 2022. I 2018 utgjorde andelen elektriske 34 prosent.

I 2022 har vi utvidet sortimentet av batteridrevne plentraktorer. Krig og utfordringer i verdikjeden har de siste tre årene resultert i lengre ledetider og færre nyheter innenfor batteriprodukter til småmaskiner. Vi fortsetter å jobbe sammen med leverandørene for å ta frem produkter for å dekke våre kunders behov.

Utvikle og tilby kortreist og bærekraftig kjæledyrfôr som i hovedsak baseres på nordiske høykvalitetsråvarer
Sentralt i målbilde kjæledyr er å tilrettelegge for et sunt dyrehold basert på et godt fôr og bærekraftige produkter basert på kortreiste råvarer.

I 2022 lanserte vi Nye Appetitt, vårt eget produserte kjæledyrfôr. Andelen norske råvarer er økt til 80-85 prosent og emballasjen består nå av 100 prosent resirkulerbar plast. Andelen sirkulære råvarer i egne merkevarer varierer, men er i gjennomsnitt 44 prosent. Nøkkelindikatoren på sirkulærindustri omfatter sirkulære råvarer kjæledyrfôr.

«Andelen norske råvarer er økt til 80-85 prosent og emballasjen består nå av 100 prosent resirkulerbar plast»

I 2022 har kundenes økte interesse for sirkulære råvarer i utstyr, produkter og leker til hund/kjæledyr fortsatt. En viktig driver blant hundeeiere er økt fokus på

ANDEL ELEKTRISK AV TOTALT SALG SMÅMASKINER

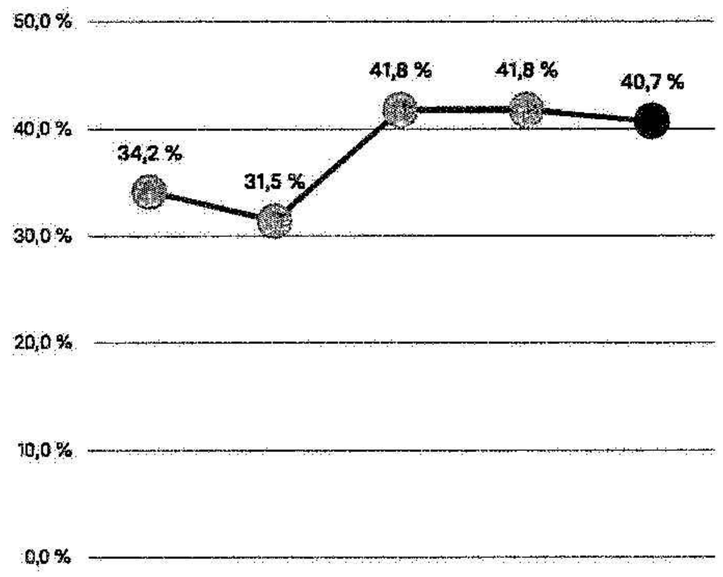

allergi og fôrintoleranse. Dette har blant annet resultert i økt fokus på fiskeråvarer både som snacks og tilleggsfôr, og at vi i 2023 utvider sortimentet med godbit basert på insekt.

Trenden med økt fokus på kortreiste råvarer fortsetter, og er drevet av behovet for å sikre råvaretilgang, samt økt fokus på sykdomssmitte hos våre kunder. Det har blant annet medført at vi bruker mer råvarer fra Bioco. I 2021 satte vi et mål om å kutte import av tyggebein og godbit (kjæledyrfôr) fra Kina. I 2022 har vi kommet et godt stykke på vei, og blant annet erstattet dette med storfe og elg fra Finland, men for en del produkter finnes det i dag ikke nordiske eller europeiske alternativer som ikke er vesentlig dyrere.

2023040404035

SIKRE BÆREKRAFT I HELE LEVERANDØR-KJEDEN

Som forhandler av en lang rekke produkter til bonden, hage og fritid, har Felleskjøpet Agri en viktig rolle for å sikre bærekraft i hele verdikjeden, og at varer er produsert med minst mulig belastning på klima og miljø, og under gode arbeidsforhold.

Felleskjøpet Agri skal jobbe systematisk med bærekraft i hele verdikjeden, og legge vekt på økt åpenhet og sporbarhet. Bærekraftstrategien peker på tiltak innenfor transparens, leverandørdialog, miljøsertifisering og emballasje for å nå målene. I Felleskjøpet Agri er det mål å redusere antall leverandører, for å forenkle og forbedre driften, samt sikre bedre kontroll med leverandører og verdikjeder.

Styrke åpenhet (transparens) i leverandørkjedene, slik at vi vet hvor alle produktene vi kjøper for videresalg og foredling kommer fra
Felleskjøpet Agri har et stort antall leverandører med totalt 6 458 godkjente leverandører (godkjent for handel) i 2022, og av disse hadde vi faktisk kommersiell aktivitet med 4 245 leverandører i 2022.

Felleskjøpet Agri sin detaljhandel er en stor innkjøper av produkter fra en lang rekke europeiske og andre land. Felleskjøpet Agri er også en stor innkjøper av fôrråvarer som soya, palme, melasse, roesnitter, samt av gjødsel og tekstil.

Felleskjøpet Agri har vært medlem av Etisk handel Norge siden 2014, og rapporterer årlig i henhold til deres rammeverk. I denne rapporten finnes utfyllende informasjon om arbeidet i leverandørkjeden, herunder prioriteringer for revisjonsarbeidet.

«Felleskjøpet Agri har vært medlem av Etisk handel Norge siden 2014»

I 2022 gjorde vi en ny gjennomgang av leverandører i forbindelse med at åpenhetsloven trådte i kraft. Felleskjøpet Agri har som en stor innkjøper relasjoner med leverandører i 35 land, herunder:

- Seks land (Forente Arabiske Emirater, Kasakhstan, Brasil, Hong Kong, Malaysia og India) med stor risiko knyttet til anstendige arbeidsforhold, og fire land (Australia, USA, Romania og Ungarn) med medium risiko knyttet til anstendige arbeidsforhold.
- Ti land med henholdsvis stor og medium risiko knyttet til organisasjonsfrihet og rett til kollektive lønnsforhandlinger.
- I alt ni leverandører i land med høy eller medium risiko for barnearbeid (Kasakhstan, Brasil, Malaysia og India). Råvarene og/eller produkter som Felleskjøpet Agri kjøper inn fra disse landene, er imidlertid lite eksponert for risiko for barnearbeid.
- I alt ni leverandører i land med høy eller medium risiko for tvangsarbeid. Felleskjøpet har ikke kjent risiko for tvangsarbeid i sin verdikjede.
- I tillegg har vi identifisert risiko knyttet til anstendige arbeidsforhold hos underleverandører på innkjøp av melasse og roesnitter fra Egypt, Pakistan og India.

Vi har i 2022 fortsatt arbeidet med å stille nye og strengere krav til både innenlandske og utenlandske leverandører. I 2021 startet vi arbeidet med å revidere retningslinjer for etisk handel. Disse ble vedtatt i 2022. Vi har i 2022 jobbet aktivt med å øke antall avtaleleverandører, fra 545 i 2021 til 1120 i 2022. Ved avtaleinngåelse må leverandøren godta Felleskjøpet Agri sine retningslinjer for bærekraftig forretningspraksis.

«Antall avtaleleverandører har økt fra 545 i 2021 til 1120 i 2022»

I 2021 etablerte Felleskjøpet Agri en revisjonsplan basert på vårt risikokartleggingsverktøy. Revisjonsplanen oppdateres hvert år basert på identifisert risiko. I 2022 har vi gjennomført 19 leverandørrevisjoner, dette er over målet satt for 2022. Nå utvikler vi en felles standard for leverandørrevisjoner. Felleskjøpet Agri ble miljøsertifisert (ISO 14001) i 2020. Det gjennomføres årlig revisjon av akkreditert sertifiseringsorgan. Sertifikatet fornyes hvert tredje år.

Redusere bruk av emballasje og øke graden av gjenbruk
Felleskjøpet Agri jobber etter prinsippene i avfallshierarkiet «Reduce, Reuse and Recycle». Vi jobber kontinuerlig med å redusere mengden emballasje der vi kan. Alle Felleskjøpet Agri sine butikker, fabrikker, verksteder og lagre har sorteringsløsninger for papp, papir, trevirke, plast og farlig avfall. Vi har også satt oss mål om 85 prosent sorteringsgrad på alt avfall. Dette vil bidra til å øke gjenvinningen av ulike avfallsstrømmer. Felleskjøpet Agri har siden 2018 jobbet aktivt for å øke sorteringsgraden. I 2020 hadde vi en sorteringsgrad på 73,7 prosent som i 2021 økte til 77,5 prosent. I 2022 hadde vi en sorteringsgrad på 75,5 prosent.

«I 2022 hadde vi en sorteringsgrad på 75,5 prosent»

I 2022 har forretningsområde Drift og utvikling utvidet og forbedret rutiner og systemer for avfallssortering og håndtering med særlig fokus på tilpassing av utstyr, beholdere og opplæring. Dette for bedre oversikt, definere mål og sette inn tiltak.

For å ytterligere øke sorteringsgraden igjen, og møte nye krav, har det mot slutten av 2022 vært jobbet med et felles avfallskonsept inkludert ny kildesorteringsløsning for alle butikkene. Arbeidet fortsetter i 2023. Der vi fortsatt er avhengig av å bruke emballasje, ser vi på muligheten for gjenbruk. Målet er at 100 prosent av vår papp, papir og plast skal gjenvinnes.

I 2022 var det planlagt utarbeidet en policy for redusert bruk av emballasje. Arbeidet er forsinket, men vil bli gjort i 2023. I samarbeid med kategoriprodukt-sjefene i forretningsområdene Detaljhandel og Landbruk ser vi også på hvordan vi kan etterspørre resirkulert emballasje og materialer i de varene vi kjøper inn.

Bærekraftige fôrråvarer

Felleskjøpet Agri jobber for å øke produksjonen og bruken av kortreiste norske og bærekraftig produserte fôrråvarer. Vi jobber både for mer og bedre grovfôr, korn og proteinvekster. Samtidig er vi i dag avhengig av å importere råvarer for å dekke behovet til de ulike husdyrproduksjonene. For de råvarene vi importerer stiller vi strenge krav.

Felleskjøpet Agri bruker utelukkende bærekraftig, avskogingsfri soya og palme både i direkteimport og indirekte import.

«Felleskjøpet Agri bruker utelukkende bærekraftig, avskogingsfri soya og palme»

Alt soyamel Felleskjøpet Agri bruker, har full sporbarhet tilbake til produsent, er fri for genmodifiserte organismer (GMO-fri) og er bærekraftsertifisert av Proterra. Soyamelet vi bruker kommer ikke fra områder som er avskoget etter 2008. Felleskjøpet Agri bruker soyamel i hovedsak fra Denofa AS i Fredrikstad. Soyabønnene kommer fra Brasil, USA, Canada og Polen. Felleskjøpet Agri kjøper palmefett via europeiske grossister. Dette kommer fra Indonesia, Malaysia og Thailand.

Felleskjøpet Agri sluttet seg i 2014 til FNs New York-erklæring mot avskoging. Felleskjøpet Agri har siden 2015 hatt en felles policy sammen med Denofa og fôrbransjen i Norge for avskogingsfri soya. Avtalen ble revidert tidlig i 2020 for å sikre mer åpenhet og bedre oppfølging av målene. Felleskjøpet Agri sitt viktigste bidrag er høy tilstedeværelse og påvirkning av produksjon. Denofa rapporterer til «The Accountability Framework», i tråd med revidert utgave av det norske initiativet for bærekraftig soya. Denofas rapportering dekker Felleskjøpet Agri sine rapporteringsforpliktelser.

ANDEL SOYA I FELLESKJØPET AGRI SITT KRAFTÔR

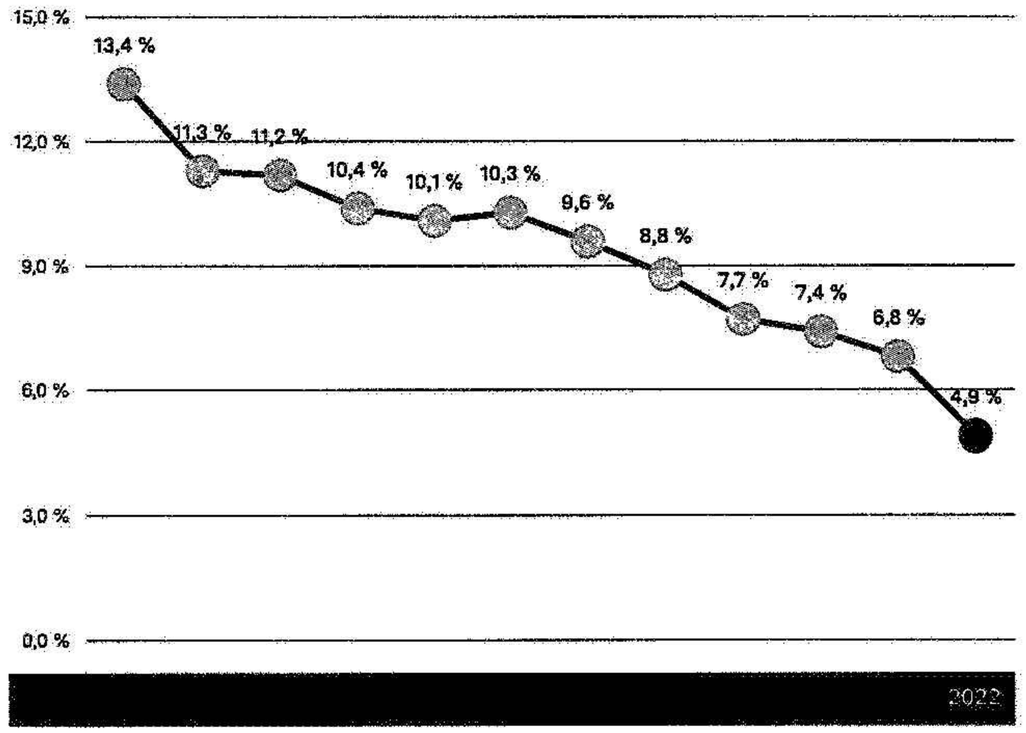

Dyrking av soya og palme kan innebære risiko knyttet til brudd på urfolks rettigheter. Dette har vi jobbet systematisk med siden 2014, og det er ikke risiko knyttet til urfolks rettigheter i Felleskjøpet Agri sin verdikjede for soya og palme. I desember 2022 kom EU frem til enighet om en forordning om avskoging som innebærer nye krav til aktsomhetsvurderinger. Forordningen trer i kraft om 18 måneder og vil bli innlemmet i EØS-avtalen. For Felleskjøpet Agri vil forordningen først og fremst ha konsekvenser for palme.

Andelen soya i Felleskjøpet Agri sitt kraftfôr har fra 2010 til 2022 blitt redusert fra 13 prosent til fem prosent. I EU/UK ligger andel soya i gjennomsnitt på litt over 18 prosent for 2020, som er våre mest oppdaterte tall.

20230404040036

ANDEL PALMEOLJE I FELLESKJØPET AGRI SITT KRAFTFÔR.

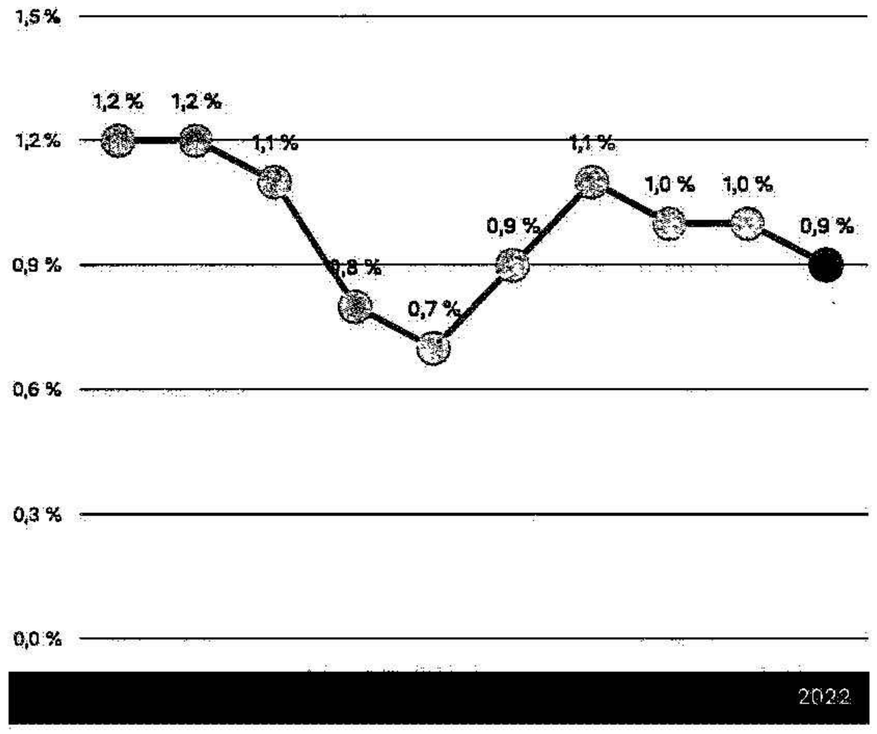

Felleskjøpet Agri deltar i Norsk initiativ for bruk av bærekraftig palmeolje (NISPO), som ledes av NHO som hvert år rapporterer årlig forbruk til The European Palm Oil Alliance (EPOA).

Den norske fôrbransjen etablerte i 2014 et eget mål, som en del av NISPO. Dette ble revidert i 2018, og sier at en vil bruke palmeolje som er sertifisert som RSPO-segregert, fra leverandører som har eget sporbart program for å hjelpe småprodusenter, eller direkte støtte utvalgte småprodusenter ved å kjøpe deres RSPO smallholder-sertifikater i et omfang som tilsvarer forbruket i kraftfôrproduksjonen.

Den siste revisjonen ble gjort i samråd med småprodusenter av palmefrukt, møller og representanter fra sivilt samfunn som jobber med bærekraftig produksjon av palmeolje (alle i Indonesia).

Felleskjøpet Agri er medlemmer av RSPO og rapporterer årlig til RSPO når det gjelder forbruk av bærekraftig palmeolje, og dekning av såkalte «RSPO Smallholder certificates». Rapporten blir revidert av uavhengig revisor. Felleskjøpet Agri har fjernet palmeolje fra alle kraftfôrblandinger til fjørfe og gris og i alt økologisk kraftfôr. Vi har også kraftfôr til drøvtyggere uten palmeolje, men det brukes fortsatt da det er viktig for fettinnholdet i melka. Høgt innhold av fett i mjølka er viktig for meieriindustrien som trenger fett til blant annet smør og fløte, og for melkebondens økonomi. Andel palmeolje i Felleskjøpet Agri sitt kraftfôr er i perioden 2013 til 2022 redusert fra 1,2 prosent til 0,9 prosent. Nedgangen skyldes at vi har erstattet palmeolje med animalsk fett fra Norge, og endringer i etterspørselen av kraftfôr.

Felleskjøpet Agri skal i 2023 revidere sin bærekraftstrategi. I den forbindelse vil vi også gjøre en vurdering av soya og palme.

Sirkulærindustri og klimakutt i egen drift

Felleskjøpet er Norges største produsent av kraftfôr, og vårt datterselskap Nelson Garden er Norges største produsent av jordprodukter til konsumentmarkedet. Fremover skal vi utvikle vår industri til å produsere enda mer bærekraftige, klimasmarte og sirkulære fôr-, jord- og gjødselprodukter. Ansvarlige for området er forretningsområdedirektørene for Landbruk, Drift og utvikling og Forretningsutvikling, M&A og Felleskjøpet Vekst.

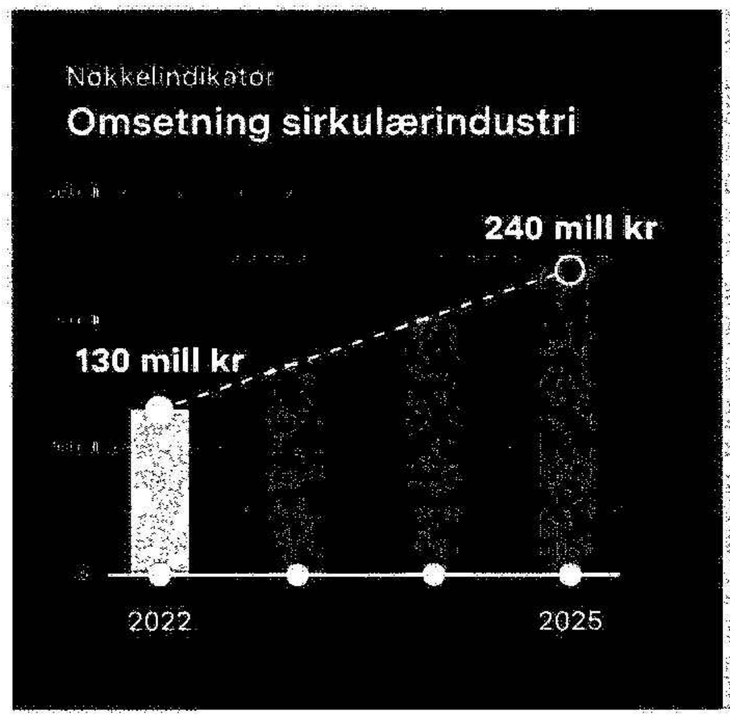

Innenfor kjæledyrfôr (egne merker), gjødsel, torvfrie/ sirkulære jordprodukter og landbruksplast har vi mål om å øke sirkulær omsetning fra 130 millioner kroner til 240 millioner kroner i perioden 2023- 2025. I 2023 skal vi kartlegge omfanget av sirkulære innenfor andre varer og produkter, og utvide vår satsing på sirkulære varer.

SIRKULÆRINDUSTRI

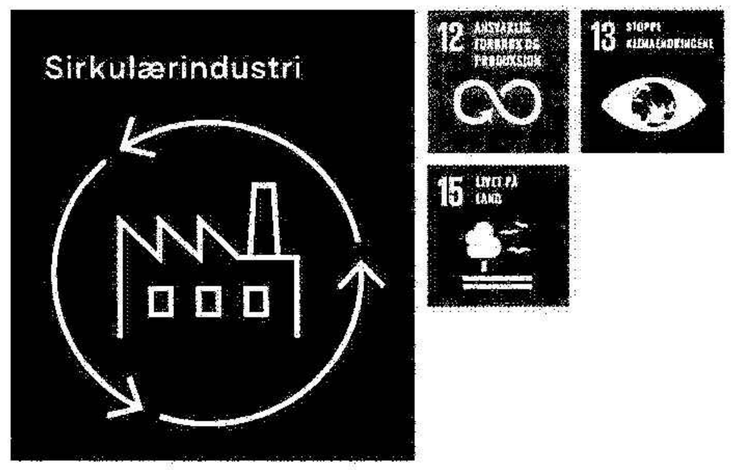

I fremtiden må vi produsere mat, fôr, materialer og energi mer bærekraftig og med mindre utslipp av klimagasser. Mye av svaret ligger i sirkulærøkonomien. Jord- og skogbruk skaper produkter og verdier med utgangspunkt i fornybar biomasse, og er det beste eksempelet på gjenbruk og sirkulær økonomi. Felleskjøpet Agri sin rolle som produsent av jord og fôr, samt leverandør av gjødsel, gjør sirkulærindustri til et vesentlig bærekrafttema for Felleskjøpet Agri.

Felleskjøpet Agri skal være ledende produsent og tilbyder av sirkulære jord-, gjødsel- og fôrprodukter. Felleskjøpets mål er å ha 1 milliard kroner i lønnsom omsetning på sirkulære produkter innen 2030. Bærekraftstrategien peker på tiltak innenfor jord og gjødsel, råvarer til fôr og landbruksplast for å nå målene:

Styrke utviklingen av bærekraftige og sirkulære verdikjeder
Norges Bondelag, Felleskjøpet Agri, TINE og Nortura etablerte i 2021 et prosjekt for å kartlegge bærekraften i norsk jordbruk. Utredningen skulle vært ferdigstilt våren 2022, men kartleggingen har vist seg mer krevende enn antatt blant annet på grunn av mangel på sammenlignbare data. Rapport ferdigstilles 2023.

Felleskjøpet Agri var en av pådriverne for opprettelsen av Norsk Biokullnettverk i 2020 og har siden sittet i styret for nettverket. Nettverkets formål er å fremme biokull som en viktig del av den sirkulære bioøkonomien, og jobbe for at Norge skal bli ledende i verdiskaping knyttet til produksjon og anvendelse av biokull. Felleskjøpet Agri er medlem av NCE Heidner Biocluster, Norges ledende næringsklynge innen grønn bioøkonomi og bærekraftig matproduksjon. I 2022 har Felleskjøpet Agri sittet i styret.

Utvikle, produsere og tilby bærekraftige sirkulære jord- og gjødselprodukter til bonde, forbruker, proff og urbant landbruk
Felleskjøpet Agri sin datterbedrift Nelson Garden er den største produsenten av jordprodukter til forbruker i Norge. Torv utgjør en vesentlig andel av råvarene som inngår i jordproduktene. Nelson Garden vedtok i 2021 å bli 100 prosent sirkulære, og fase ut bruk av torv. De vedtok også en plattform med fem fokusområder: Halvere klimagassutslippene hvert tiår fra 2020 til 2050, ta ansvar for hele livssyklusen til våre produkter, bidra til et sterkt biologisk mangfold som en bevart kulturarv, tilby produkter produsert med rettferdige arbeidsforhold og brukt på en ansvarsfull måte, og bidra til et inkluderende samfunn, personlig helse og trivsel samt økt livskvalitet, ved å tilby muligheter til å dyrke. For omtale av arbeidet med torvfri jord i Nelson Garden, se satsingen «Ta vare på jorda».

I 2022 inngikk NORGRO en intensjonsavtale med selskapet Hias om utprøving og markedsintroduksjon av struvitt. Struvitt er gjødsel bestående av nitrogen og fosfor, som er utvunnet fra rensing av avløpsvann fra husholdninger og

2023040404037

industri, og 100 prosent sirkulært. NORGRO planlegger første kommersialisering og salg til utvalgte kunder i 2023.

I forretningsområde Detaljhandel har sirkulære råvarer og produkter fått høyere prioritet. I 2023 utgjør kompostering og torvfri jord to av våre større markedsuttak. I tillegg står bruk av resirkulerte materialer i fokus i produkter og vår leverandørdialog.

Gjennom fokuset på kompostering og gjenbruk av matavfall som plantenæring, er sirkulære løsninger en sentral del av U.Reist sin virksomhet og utviklingsarbeid.

Utvikle, produsere og tilby bærekraftige sirkulære norske fôrråvarer til husdyr og kjæledyr
I 2017 etablerte Felleskjøpet Agri sammen med Nortura selskapet Bioco, et bioteknologi- og bioraffineringsselskap, lokalisert i Hærland, med formål å utvikle og implementere en ny bioraffineringsprosess for å utnytte restråstoff fra kylling enda bedre. Bioco bruker kontinuerlig enzymatisk hydrolyse på restråstoff fra kylling og kalkun til å lage proteinprodukter av høy kvalitet, som inngår både i kjæledyrfôr og humanføde. Fabrikken åpnet i 2021.

Det er første gang denne type teknologi brukes på denne type råstoff, og etter noen utfordringer i starten har produksjonen i 2022 gått normalt. Om lag halvparten av produktene selges til Felleskjøpet Agri og anvendes i produksjon av kjæledyrfôr. I 2022 har det vært jobbet videre med avsetning til næringsmiddelindustrien, uten at man har de ønskede gjennombruddene. Arbeidet har høy prioritet og fortsetter i 2023.

Forskningsprosjektet Foods of Norway er en del av SFI-ordningen (Senter for forskningsdrevet innovasjon), som skal styrke innovasjonsevnen i det norske næringslivet og fremme god og langsiktig næringsrettet forskning. Foods of Norway har som formål å utvikle nye proteinråvarer til bruk i fôr til husdyr og fisk, ved bruk av biomasse som trebiomasse og tare. Prosjektet ble startet opp i 2015, og er finansiert frem til 2024. Felleskjøpet Agri er partner i Foods of Norway.

Felleskjøpet Agri vurderte frem til og med 2021 flere prosjekter hvor insekter omdanner ulike restråstoffer til protein og frass, som er avfall fra insektproduksjon. Protein kan inngå i fôr til både husdyr og kjæledyr. Frass kan inngå som råvare i ulike jord- og gjødselprodukter. Felleskjøpet Agri følger utviklingen tett, og vil fortsette å vurdere muligheter.

Felleskjøpet Agri er alene om å produsere økologisk kraftfôr i Norge. I 2022 solgte vi 39 000 tonn mot 40 900 tonn i 2021. Dette utgjør om lag fire prosent av den totale kraftfôrproduksjonen i Felleskjøpet Agri i både 2021 og 2022.

«Felleskjøpet Agri er alene om å produsere økologisk kraftfôr i Norge»

Etablere et sirkulært kretsløp for landbruksplast
I 2020 etablerte Felleskjøpet Agri et pilotprosjekt med mål om å gjøre innsamlingen av landbruksplast bedre og billigere, og derigjennom bidra til 100 prosent innsamling og skape et sirkulært kretsløp for landbruksplast.
2022 var andre året med landsdekkende pilot, og vi samlet inn 350 tonn som er nær en dobling fra 2021. Vi solgte 160 plastpresser, som er på nivå med sist år. Målet for 2023 er å samle inn 600 tonn.

«I 2022 samlet vi inn 350 tonn landbruksplast, nær en dobling fra 2021. Målet for 2023 er 600 tonn»

I 2022 startet vi en pilot for innsamling av storsekker i Østfold. Erfaringene var positive, og vi samlet inn 22 tonn. Vi planlegger å utvide piloten til flere områder i 2023.

Parallelt har Felleskjøpet Agri økt sin etterspørsel etter produkter basert på gjenvunnet plast. Fra og med 2021 tilbyr Felleskjøpet Agri produktet Trioloop, som består av resirkulert rundballeplast. Gjenvunnet plastråstoff utgjør 30 prosent og klimaavtrykket reduseres med minst 22 prosent sammenlignet med konvensjonell rundballeplast. Gjenvunnet rundballeplast inngår også i våre plastposer i butikk. Vi jobber videre med flere ideer for bruk av den innsamlede plasten.

KUTTE KLIMAUTSLIPP I EGEN DRIFT

Kraftfôrproduksjon, korntørking og transport bruker mye energi, og står også for betydelige klimagassutslipp. Det gjør klimagassutslipp i egen drift til et vesentlig område for Felleskjøpet Agri.

To tredeler av Felleskjøpet Agri sine klimagassutslipp kommer fra transport og en tredel kommer fra korntørking og produksjon av kraftfôr. Felleskjøpet Agri sitt mål er å redusere klimagassutslippene i egen drift med minst 50 prosent innen 2030.

Bærekraftstrategien peker på tiltak innenfor mer effektiv transport og industri med lavere forbruk av energi og mindre svinn, energieffektivisering og overgang til fornybar energi i henholdsvis transport og industri for å nå målene.

Gradvis gjøre transporten mer effektiv, og minimere svinn og bedre utnyttelse av råvarene i våre fabrikker

Felleskjøpet Agri jobber kontinuerlig med bedre utnyttelse av lastebilene, og i perioden 2019-2021 økte gjennomsnittslasten på våre bulkbiler med 700 kg. Dette tilsvarer redusert utslipp av CO_2 med 500 tonn. For 2022 har gjennomsnittlasten økt med ytterligere 70 kg, som har resultert i 106 færre gjennomsnittsturer. Dette tilsvarer ca. 50 tonn lavere utslipp CO_2.

Felleskjøpet Agri hadde i 2021 åtte vogntog som kunne utnytte økt nyttelast på opp mot 60 tonn (modulvogntognettverket). For 2022 planla vi seks nye, men økte med 37, til totalt 45. Sammen med våre transportleverandører lyktes vi bedre enn planlagt med å bytte ut materiell.

«I 2022 har vi økt antall modulvogntog fra seks til 45»

I samarbeid med de andre aktørene innenfor jord og skogbruk jobber vi opp mot veimyndighetene for å øke antall veistrekninger godkjent for høyere nyttelast. Det kan fremskynde overgangen og bedre utnyttelsen. Potensialet for reduserte CO_2-utslipp er opp mot 20 prosent, ved full utnyttelse av denne type materiell.

Felleskjøpet Agri har siden 2021 jobbet med ny leverandør for hjemlevering ved

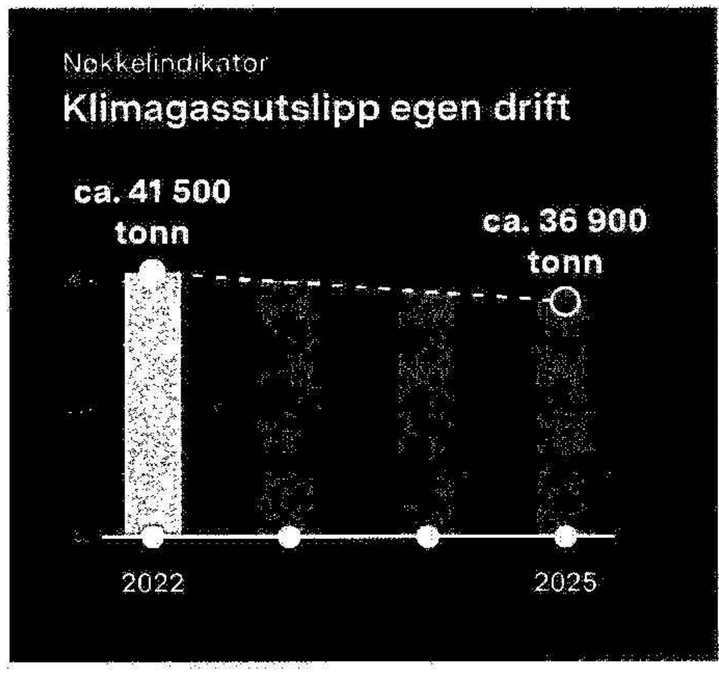

Felleskjøpet Agri har mål om å redusere utslippene av klimagasser med 4 600 tonn CO_2-ekvivalenter i perioden 2023-2025. Reduksjonen vil komme innenfor egen industri (Scope 1 og 2) og transport (Scope 3).

netthandel både i Norge og Sverige. Krav i ny avtale er at nullutslippsløsninger skal brukes til kunder i større byer i Norge og Sverige. Avtalen er iverksatt og dekker nå hjemlevering i 34 byer i Norge og 15 byer i Sverige. Antall byer og tettsteder skal utvides i årene fremover.

Felleskjøpet Agri har i 2022 jobbet videre med hvordan best anvende kornavrens. I 2023-2024 vil vi øke forbruket av kornavrens/biovarme på Kambo, og redusere forbruket av olje. I 2021-2022 har vi vurdert å erstatte vår biokjel på Holstad med et pyrolyseanlegg. Det ble søkt støtte fra ENOVA, uten gjennomslag. Vi vurderer nå en nedskalert versjon på Holstad.

Som en del av vår satsing på kontinuerlig forbedringsarbeid, LEAN, har vi i 2022 løftet kompetansen i våre kornmottak. Tiltaket har gitt vesentlig reduksjon i svinn av korn og har samtidig redusert energiforbruket. Et annet viktig område i 2022 har vært bedre kontroll og styring med mottak, lagring og beholdninger av kornleveransene på våre 40 kornmottak. Dette har bidratt til mindre svinn og optimal anvendelse av råvarer til produksjon av både kraftfôr og matmel.

LEAN-arbeidet på våre kraftfôrfabrikker har i 2022 prioritert trykkluft, reduksjon av tomkjøring og analysere viktigste årsaker til produksjonsstopp. Vi har også videreutviklet vårt eget ledelsesoptimaliseringsverktøy, Smartprod. Verktøyet sikrer best mulig anvendelse og kvalitet, og er implementert på alle kraftfôrfabrikker, unntatt Lena, som tar dette i bruk i 2023. I 2022 har vi investert 2 millioner kroner for å optimalisere og forbedre utnyttelsen av råvarene på vår fabrikk i Vaksdal, som produserer kjæledyrfôr. Dette har redusert mengden svinn med 180 tonn, og redusert våre kostnader.

Felleskjøpet Agri åpnet i april 2022 nytt logistikksenter på 20 000 kvadratmeter ved Gardermoen. Logistikksenteret har Autostore med 30 000 kasser og 26 roboter. Alle trucker er elektriske, inklusiv tre selvkjørende trucker. Det er installert solcelleanlegg, brukt LED-lamper i hele bygget og fjernvarme brukes til oppvarming, og lagt til rette for lading av el-bil for medarbeidere.

20230404040038

Felleskjøpet Agri sitt klimagassregnskap

Felleskjøpet Agri har de siste årene gjennomført en rekke tiltak for å erstatte fossil energi med fornybar energi i egen industri og til oppvarming bygg. Disse utslippene ligger i Scope 1 og 2, og ble redusert med 9 prosent fra 2021 til 2022, og 36 prosent fra 2017 til 2022.

Felleskjøpet Agri frakter både korn, kraftfôr, gjødsel, maskiner m.m. Selskapet kjøper inn transporttjenester fra ulike leverandører, og utslippene ligger i Scope 3. Utslippene har i hovedsak vært stabile i perioden 2017-2022, på om lag 27 000 tonn.

Felleskjøpet Agri sitt samlede klimagassutslipp i Scope 1, 2, samt vare- og persontransport i Scope 3, var på 41 471 tonn CO_2-ekvivalenter i 2022. Dette er 3 prosent reduksjon fra 2021 og 18 prosent lavere enn i 2017.

Felleskjøpet Agri kjøper inn en rekke ulike varer. Å produsere disse varene bidrar også til utslipp av klimagasser. Utslippene ligger i Scope 3. Klimagassutslippene fra produksjon av Felleskjøpet Agri sitt innkjøpte volum av norsk bygg, havre og hvete, brukt i vår kraftfôrproduksjon, er fra og med 2022 inkludert i klimaregnskapet (se vedlegg). For 2022 tilsvarte dette et klimagassutslipp på 341 000 tonn CO_2-ekvivalenter. Vi har tall for perioden 2020-2022. Til neste år vil vi utvide Scope 3 beregningene for innkjøpte varer, og forbedre klimagassregnskapet for transport.

Utslippene kan variere fra år til år, da de også påvirkes av kornsesongen.

Slik rapporterer vi:

Scope 1 Alle utslippskilder knyttet til driftsmidler der organisasjonen har operasjonell kontroll. Dette inkluderer all bruk av fossilt brensel for stasjonær bruk eller transportbehov (eide, leide eller leasede kjøretøy, oljekjeler etc.). Videre inkluderes eventuelle direkte prosessutslipp av klimagasser.

Scope 2 Obligatorisk rapportering av indirekte utslipp knyttet til innkjøpt energi; elektrisitet eller fjern-varme/-kjøling. Dette gjelder f.eks. for bygg som man leier og ikke nødvendigvis eier.

Scope 3 Indirekte utslipp knyttet til innkjøpte varer eller tjenester. Dette er utslipp som indirekte kan knyttes til organisasjonens aktiviteter, men som foregår utenfor deres kontroll.

KLIMAGASSUTSLIPP SCOPE 1 OG 2

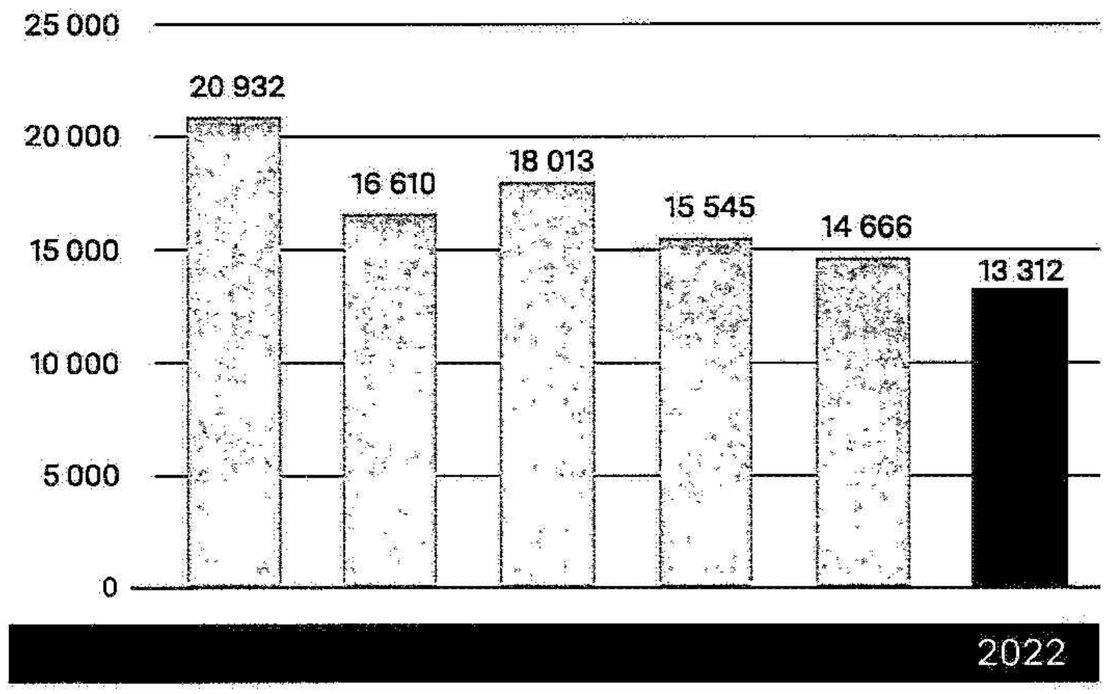

KLIMAGASSUTSLIPP SCOPE 1, 2 OG 3 (KUN TRANSPORT FRA SCOPE 3)

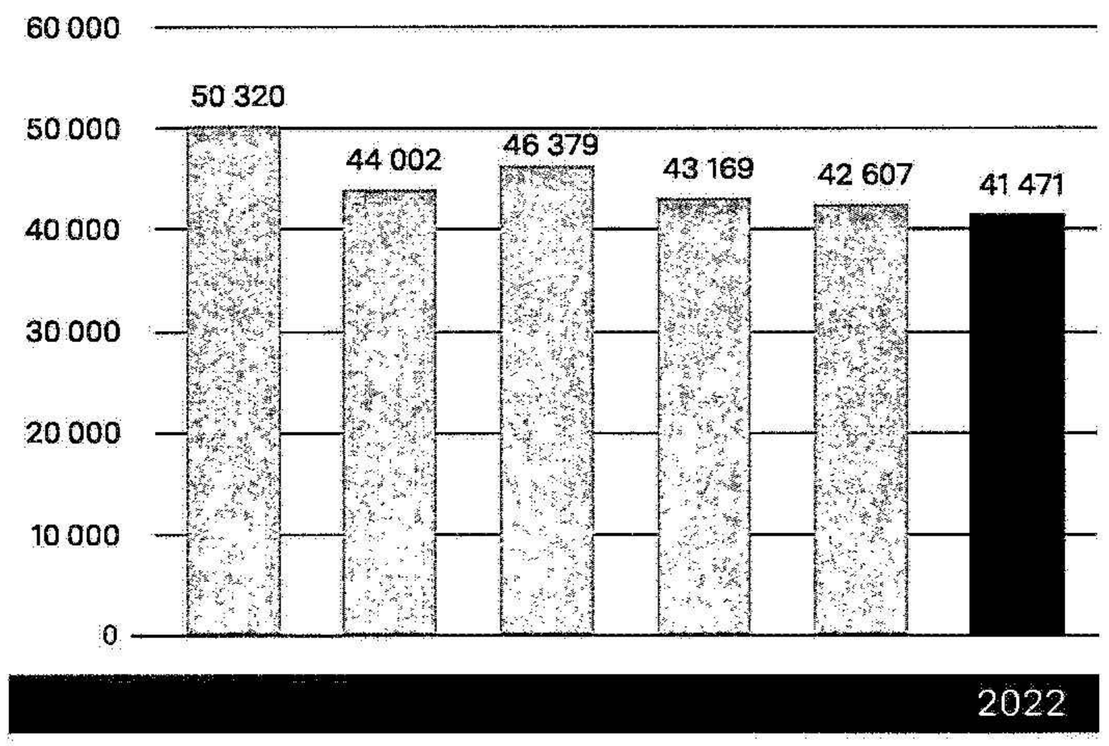

Erstatte fossil energi med fornybar energi
I 2021 forberedte vi vår infrastruktur for å fase ut oljekjelen i vår kraftfôrfabrikk i Vaksdal med elkjel. I 2022 var elkjel klar til bruk, men pga. høye strømpriser har olje vært den primære energikilden i 2022. Estimert reduksjon i utslipp 1 600 tonn CO_2 vil komme når strømprisene er på et akseptabelt nivå.

I 2022 er det vedtatt en investering for å erstatte oljekjelen på pelletsfabrikken på Rygge med gass. Dette vil igjen øke tilgangen til pelletert kornavrens til Kambo, og dermed redusere bruken av olje. I 2023 skal det tas stilling til oppgradering av fyrhuset på Kambo. Det vil gi bedre utnyttelse, øke bioenergiandelen i energimiksen og redusere utslippene med 1 250 tonn, i et normalt kornår.

Felleskjøpet Agri jobber systematisk for å erstatte gamle oljekjeler med elkjeler og gass på våre kornmottak og tørker. I årene 2019-2021 erstattet vi olje med gass på våre kornmottak i Eidskog og Eidsvoll. I 2022 vedtok Felleskjøpet Agri at fra 2023 skal gammel oljekjel på Frosta avvikles. Kornet blir tørket med elektrisitet på Rindsem. Innen 2025 vil alle oljekjeler på Felleskjøpet Agri sine kornmottak være faset ut.

I tråd med vår policy for utskifting av trucker, ble fire eldre dieseldrevne trucker erstattet med elektriske i 2021.

Gradvis erstatte fossilt diesel med biodiesel og biogass
Felleskjøpet Agri har siden 2019 hatt to vogntog som går på biogass på Østlandet. Avhengig av tilgangen på lastebiler var det for 2022 planlagt levert ytterligere to vogntog på biogass. Grunnet lange leveringstider og høye priser på gass, er leveransen på lastebiler på biogass satt på vent. Ettermarked i forretningsområde Maskin har 110 servicebiler. De har behov for firehjulstrekk, nok nyttelast og god rekkevidde. I 2022 tok ettermarked i bruk sin første elektriske servicebil, som utvides til to i 2023. Forretningsområde Maskin vil første kvartal 2023 avklare om de vil bruke hydrert vegetabilsk olje på sine servicebiler.

«I 2023 tar Felleskjøpet Agri i bruk sin første elektriske lastebil»

Fase inn hydrogen og andre nullutslippsløsninger
LNG/hybridskipet ble forsinket og kom først i ordinær drift august 2022. Ved drift på LNG har skipet 25 prosent lavere utslipp av klimagass og 95 prosent lavere utslipp av NOx, enn et tilsvarende skip på diesel. Høye gasspriser i 2022 resulterte i at skipet i hovedsak har gått på diesel.

I 2020 gikk Felleskjøpet Agri og HeidelbergCement sammen og tilbød en langvarig transportkontrakt til rederiet som kan tilby et utslippsfritt bulkskip. I 2021 vant Egil Ulvan Rederi anbudet om bygging og drift av verdens første nullutslipps bulkskip. I 2022 ble prosjektet tildelt 104 millioner kroner i støtte fra ENOVA. Prosjektet er noe forsinket, og forventet levering er utsatt til 1. halvår 2025.

Felleskjøpet Agri sin første elektriske lastebil som var forventet levert 2022, blir levert januar 2023. Lastebilen har noe lavere nyttelast, 25 tonn mot ordinært 30 tonn. Lastebilen vil redusere utslippet til Felleskjøpet Agri med 100-120 tonn CO_2 pr. år. Nødvendige ladestasjoner blir også utbygget i 2023. Teknologiutvikling på elektrisk går raskt og vi har forventninger at elektrisk kan bli et godt alternativ i vår transportvirksomhet.

Deler av transportruten av enkelte kornråvarer til vår nordligste fabrikk Bergneset ble i 2022 overført fra lastebil til tog. Dette har redusert utslippene av CO_2 med 160 tonn pr. år.

Gjennom program for energieffektivisering redusere forbruket av energi og CO_2-utslipp i industri og fra oppvarming av bygg
Felleskjøpet Agri startet i 2020 et program for ny fabrikkstruktur i Midt-Norge. I den forbindelse vurderte Felleskjøpet Agri i 2021 å gjennomføre en pilot med tanke på å utnytte spillvarmen fra kraftfôrproduksjonen. Høsten 2022, og med støtte fra Enova som utløsende faktor, vedtok Felleskjøpet Agri oppstart av pilotprosjektet på Skansen. Estimert spart energiforbruk er 2,5 GWh pr. år, som tilsvarer energiforbruket i 15 av våre butikker. Forventet ferdigstillelse er tidlig 2024. Felleskjøpet Agri vil i 2023 vurdere/deretter vurdere eventuell implementering på øvrige kraftfôrfabrikker. Det er første gang at varmepumpeteknologi brukes i denne type produksjon.

«Estimert spart energiforbruk er 2,5GWh pr. år, som tilsvarer energiforbruket i 15 av våre butikker»

2022 vedtok Felleskjøpet Agri å videreutvikle Smarprod med en applikasjon for løpende måling forbrukt energi. Applikasjonen skal først utvikles for kraftfôr i 2023, deretter for kornmottak, og vil gi «intensitetsmåling» for både kWh og CO_2 i både korntørking og kraftfôrproduksjon.

Ved utskifting og nyanskaffelser har vi et kontinuerlig fokus på overgang til mer energieffektive motorer ved våre kraftfôrfabrikker. Det er også laget en investeringsplan for kjøleaggregatene på våre største til middels store kornmottak. Tiltakene vil redusere energibruk for tørking av korn.

2023040404039

I 2021 ble det ansatt en energiingeniør som skal jobbe med energiledelse og energirelaterte prosjekter på våre industrilokasjoner. Høsten 2022 ble det etablert en bredt sammensatt prosjektgruppe med formål å redusere og optimalisere selskapets energibruk. Viktige oppgaver for gruppen har vært deling av kunnskap i Felleskjøpet Agri, fokus på ulike energibærere og fokus på reduksjon av svinn/energi. En kampanje blant de ansatte, «Fang energityven», ble startet opp i 2022, for ytterligere bevisstgjøring og identifisering av tiltak.

Forretningsområde Detaljhandel har en ambisjon om å redusere strømforbruket i butikkene med 15 prosent i løpet av 3 år. Detaljhandel har inngått en avtale med ekstern partner, som i 2022 har kartlagt butikkene. Basert på kartleggingen vil det lages handlingsplaner for å oppnå ambisjonen. Alle butikkbygninger skal energimerkes i løpet av 2023. Våre butikker i Sverige jobber også aktivt for å redusere strømforbruket.

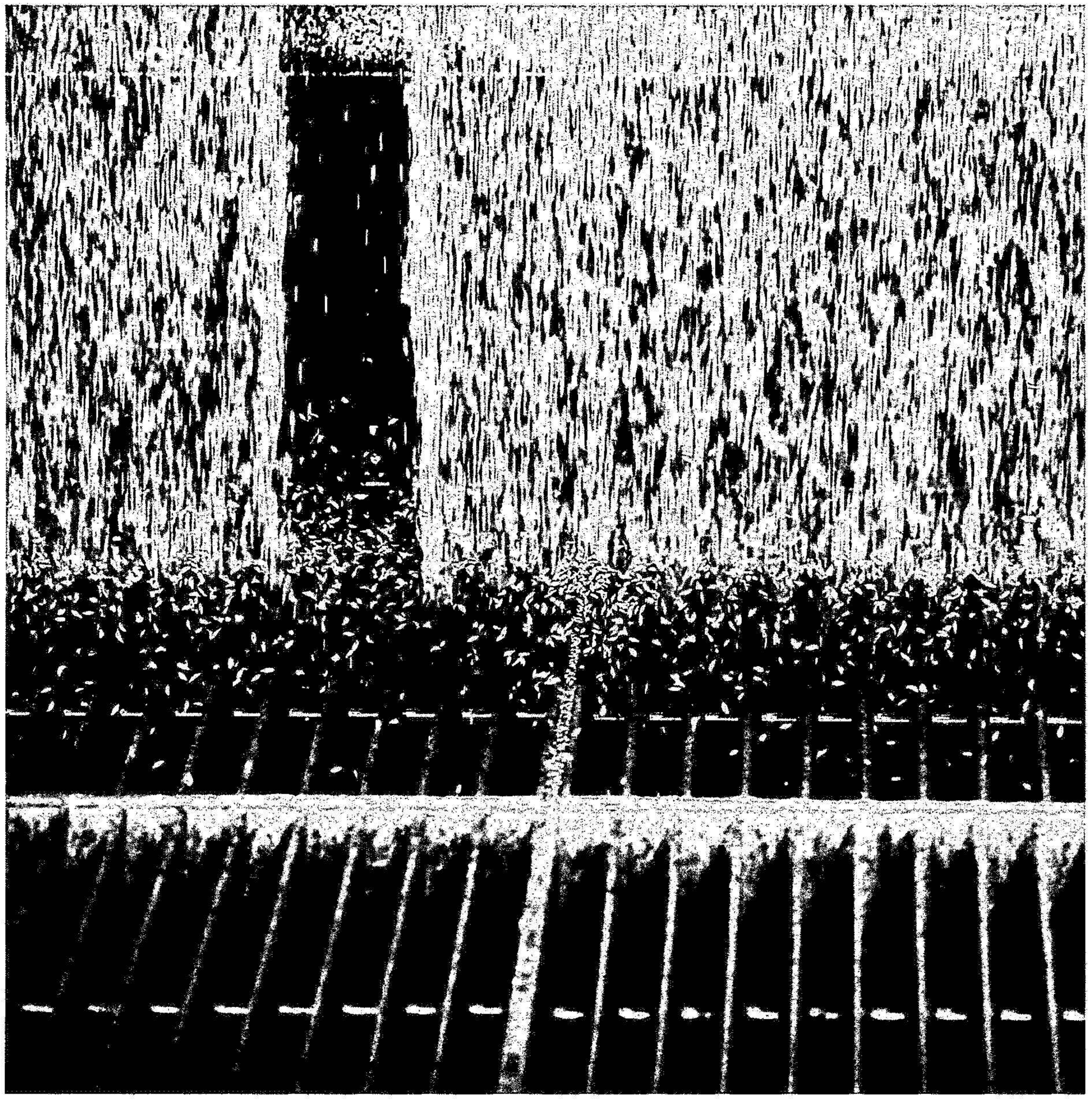

Våre medarbeidere

Felleskjøpet Agri sin viktigste ressurs er våre medarbeidere. Kjerneverdiene våre er trygg hverdag, handlekraft, engasjement, kompetanse og kvalitet. HR-strategien bygger på fire områder; ledelse, kompetanse, kultur og bærekraft. I bærekraftrapporten rapporteres det på helse, miljø og sikkerhet (HMS), kompetanse, samt likestilling, mangfold og likebehandling. Ansvarlig for området er forretningsområdedirektør for HR og HMS.

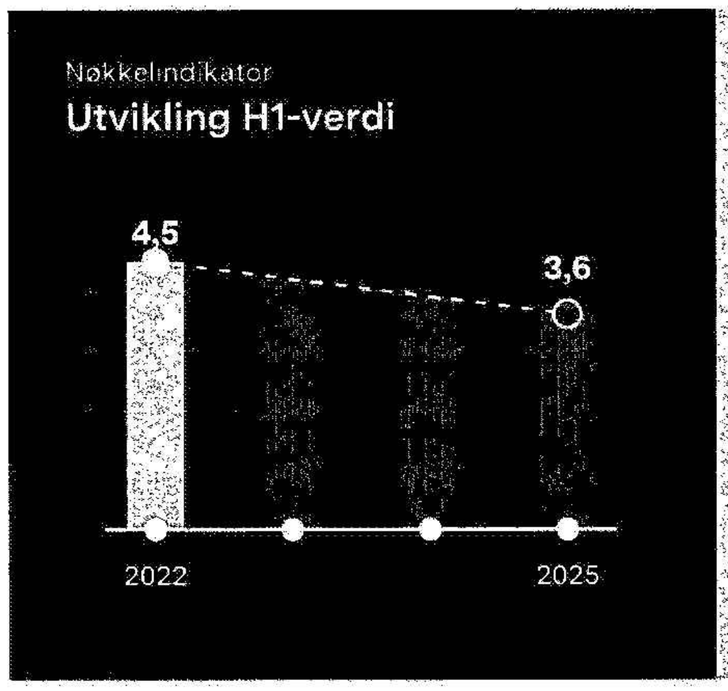

Felleskjøpet Agri sin H1-verdi var i 2022 på 4,5. Felleskjøpet Agri har mål om at H1-verdien skal være 3,6 eller lavere i 2025. Felleskjøpet Agri sitt langsiktige mål er at H1-verdien skal være bedre enn gjennomsnittet for norske bedrifter.

HELSE, MILJØ, SIKKERHET OG KVALITET

Felleskjøpet Agri har en nullvisjon for alvorlige skader på både mennesker og miljø.

Trygg hverdag er Felleskjøpet Agri sin viktigste verdi, og det jobbes systematisk med HMS i hele organisasjonen.

Med Trygg hverdag mener vi:

* å skape en hverdag hvor våre medarbeidere ikke skader seg eller får sykdommer
* at vi har et inkluderende arbeidsmiljø og høy trivsel på jobb
* at vi tar vare på våre kunder og miljøet rundt oss

Alle i konsernledelsen arbeider etter tydelige HMS-mål og HMS er tema på styremøter, allmøter, konsernledermøter og avdelingsmøter. Styret og konsernledelsen foretar årlig gjennomgang av HMS-arbeidet. I 2022 var det 15 skader med fravær mot 22 i 2021. Det gir oss en H1-verdi på 4,5, en nedgang på over 30 prosent fra 2021. H2-verdien har gått noe ned, fra 13,9 i 2021, til 12,8 i 2022. Målet er å redusere H1- verdien til under 4 i 2023.

H-VERDIER I FKA 2017-2022

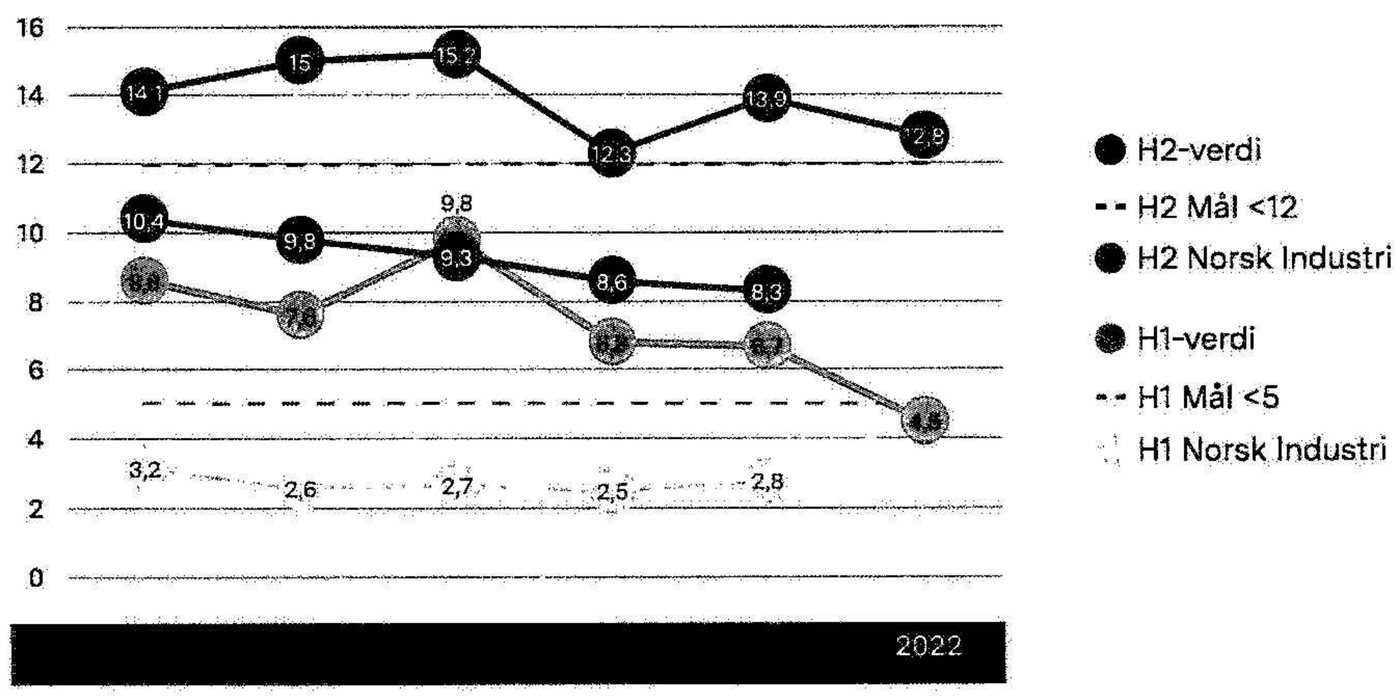

20230404040

«H1-verdi for 2022 var 4,5, en reduksjon på 30 prosent fra 2021»

I alle skader med fravær blir det gjennomført årsaksanalyser som brukes for å finne de riktige tiltakene for å unngå flere skader, og dele disse tiltakene med hele organisasjonen. De siste årene har det vært økt fokus på tilrettelegging, og ved alle skader, vurderes det behov for tilrettelegging av arbeidsoppgaver. Sykefraværet i Felleskjøpet Agri har de siste årene vært rundt fem prosent. Sykefraværet er opp fra 4,6 prosent i 2021 til 5,3 prosent i 2022. Hoveddelen av økningen skyldes koronarelatert fravær.

Innen HMS-arbeidet jobber vi med tydelige mål, og det er detaljerte handlingsplaner for alle divisjoner. I det forebyggende HMS-arbeidet er rapportering av nestenulykker og HMS-observasjoner viktig. Disse sakene blir brukt til å sette fokusområder og forebyggende tiltak. Antall registrerte HMS-saker var 1 354 i 2022 mot 1 174 i 2021.

Kompetanseheving HMS
Opplæring er et viktig tiltak innenfor HMS, og alle nyansatte får tildelt en opplæringsplan hvor HMS utgjør en stor del. Det er brukt totalt ca 10 000 timer på sentral HMS-opplæring i 2022.

I 2021 lanserte vi Trygg hverdag-spillet – en spillbasert trening for alle ansatte. Opplæringen foregår via PC eller app på telefon. Dette er en ny måte å lære på hvor repetisjon er en viktig del, og det har vært veldig gode tilbakemeldinger på denne måten å lære på.

I 2022 lanserte vi et nytt spill for alle ansatte – Ta vare på miljøet. Her er temaene ytre miljø, avfallshåndtering og kjemikaliehåndtering.

Det har i 2022 blitt avholdt åtte lokale HMS-dager med rundt 400 deltagere fra over 20 lokasjoner. På HMS-dagene er det fem ulike temastasjoner, og vi når på denne måten direkte ut til medarbeiderne med viktig informasjon. I tillegg gjennomføres det jevnlig opplæring for ledere, verneombud og AMU-medlemmer. Det helhetlige arbeidet har bidratt til økt bevissthet og holdningsendring i organisasjonen.

I Felleskjøpet Agri har vi månedlige fokusområder innen HMS. Områdene velges ut fra hendelser og risiko. I 2022 har vi blant annet fokusert på brannvern, arbeid i høyden og bruk av verneutstyr. Det lages plakater og presentasjoner som legges ut på Workplace og gjennomgås i relevante møter.
I 2022 har vi også hatt fokus på psykisk helse. Dette var fokusområde i juni, og det ble da tilbudt webinar om stress til alle ansatte. I anledning verdensdagen for psykisk helse 10. oktober hadde vi en hel uke med psykisk helse som tema, og hadde blant annet innslag på Workplace hver dag. Det er planlagt høyt fokus på psykisk helse også i 2023.

Hvert år deler vi ut Felleskjøpet Agri sin HMS-pris. Alle ansatte kan nominere kandidater og vinneren utpekes av konsernledelsen.
Sentralt Arbeidsmiljøutvalg (AMU) har avholdt fire ordinære møter i 2022. Alle avdelinger med mer enn 50 ansatte har lokale AMU, og det finnes også sentralt AKAN- og IA-utvalg. Fagforeningenes involvering i organisasjonsutvikling og tilpasninger har stor verdi for medarbeidere og ledelse.

Det utarbeides årlig en årsrapport for kvalitet og HMS som legges frem for AMU og konsernledelsen.

Felleskjøpet Agri har vært ISO-sertifisert på kvalitet siden 1990-tallet og på miljø siden 2020.

HMS, FELLESKJØPET AGRI

MÅLOMRÅDER/KPI	RESULTAT 2019	RESULTAT 2020	RESULTAT 2021	MÅL 2022	RESULTAT 2022	MÅL 2023
H1-verdi	9,8	6,8	6,7	<5	4,5	<4
H2-verdi	15,2	12,3	13,9	<12	12,8	<12
Skader m/fravær	31	22	22	max 16	15	max 13
Skader med behandling/tilrettelegging		18	24	max 23	28	max 24
Sykefravær	4,9	5	4,63	< 5,2%	5,30%	<5%
Antall reg. HMS-observasjoner (inkl forbedringsforslag HMS)		376	717	860	871	1000
Antall reg. HMS-saker	544	714	1174	1300	1354	1500

KOMPETANSE

Kompetanse er avgjørende for at Felleskjøpet Agri skal nå sine mål. Kompetanse må utvikles og fornyes. Derfor sørger vi for at våre medarbeidere kontinuerlig oppdaterer seg på sitt fagområde.

Felleskjøpet Agri investerer i sine medarbeidere, og utvikling av medarbeidere og ledere skjer gjennom opplæringsprogrammer, utviklingssamtaler og intern kartlegging. Det er system for etterfølgerplanlegging for særlig viktige posisjoner, og konsernet har eget lærlingeprogram.

Et viktig mål i den nye konsernstrategien er kompetanse, engasjerte og trygge medarbeidere. HR-strategien fra 2022 prioriterer kompetanse og ledelse. For å levere på dette har vårt hovedfokus vært å styrke fagkompetansen og salgsledelse i 2022.

Høsten 2021 oppgraderte vi vårt Learning Management System (LMS). Dette er et ledd i en prosess på å skape enhetlige HR-systemer og digitaliserer HR-arbeidet. Vårt nye LMS kaller vi Veksthuset. I 2022 ble det organisert og arrangert 231 ulike kurs med total deltagelse på 8 598 medarbeidere fordelt på disse kursene. I tillegg gjennomføres det mye fagopplæring i divisjonene som ikke registreres i Veksthuset.

Felleskjøpet Agri er en faghandel og har medarbeidere med høy kompetanse. For å sikre gode kundeopplevelser i alle ledd, er det stort fokus på kundebehandling, salg og salgsledelse.

Det har fra 2020 vært gjennomført et betydelig kompetanseløft innen salg og salgsledelse. Samtlige selgere og salgssjefer innen maskin og landbruk har vært gjennom en betydelig opplæring og det har vært utviklet og etablert tydelige strukturer for salg og salgsledelse, med årlige samlinger for å videreutvikle salgsledelse. I tillegg kjøres det fortløpende produktoppdatering innenfor begge forretningsområdene. Salg og salgsledelse har vært en viktig prioritering også i 2022. Det gjennomføres årlige samlinger for alle salgssjefer i selskapet, med fokus på kompetanseheving. I 2023 skal vi videreutvikle konseptene innenfor salgsledelse, og satse på forsterket onboarding av nyansatte.

Det har innen detaljhandel også vært jobbet mye med salg og salgsledelse, med tre samlinger á to dager med samtlige butikksjefer i Norge og Sverige, henholdsvis 90 og 110, i perioden 2021-2022. Det samme løpet har også salgssjefer og de nasjonale sjefene vært med på. Det er utviklet, etablert og gitt opplæring i en driftshåndbok for salgsledelse. I tillegg har det vært gjort et stort løft på opplæring av tonnansvarlige i butikkene inn mot kampanjer. Det har siden 2021 vært kjørt regelmessige opplæringer og treninger for alle tonnansvarlige i butikkene. Dette er pågående og planlegges fortløpende. Her er det et tett samarbeide med HR, Landbruk og Detaljhandel. Læringsformen har vært webinarer med treninger.

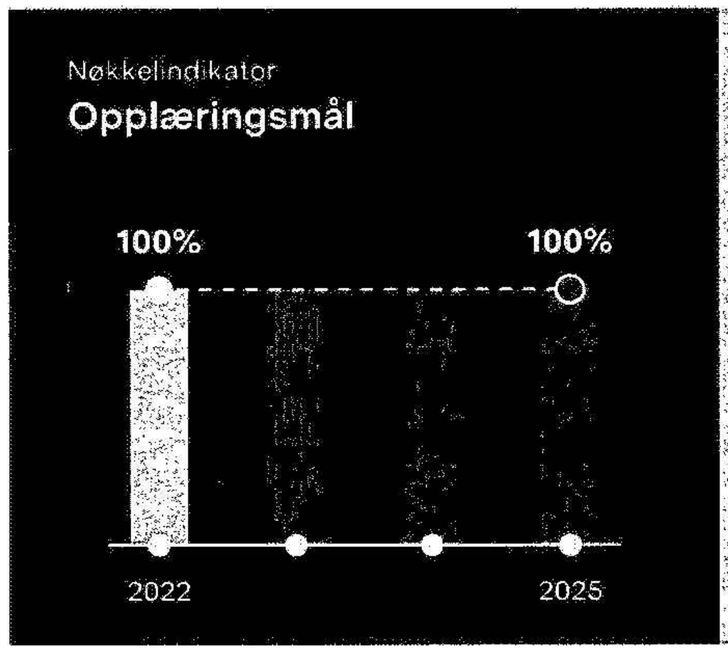

For perioden 2023-2025 har Felleskjøpet Agri mål om 100 % gjennomføring av nyansattplan.

Produktopplæring står sentralt og her gjøres det mye godt arbeid i de ulike divisjonene.

2023 vil ha hovedfokus på ledelse og lederutvikling, i tråd med konsernstrategien og HR-strategien.

Lærlinger
Felleskjøpet Agri har mange lærlinger, og spesielt på landbruksmekanikk er Felleskjøpet Agri største lærlingebedrift i Norge. De siste årene har vi økt antall lærlinger, også innenfor industrien.

Felleskjøpet Agri har ved utgangen av 2022 totalt 69 lærlinger innenfor områdene Ettermarked, Produksjon, Lager, Butikk og IT. Det er 10 kvinner og 59 menn. Lærlinger er et prioritert område i selskapet, og i 2023 vil det jobbes aktivt for å videreutvikle Felleskjøpet som lærebedrift.

«Felleskjøpet Agri har ved utgangen av 2022 totalt 69 lærlinger»

LIKESTILLING, MANGFOLD OG LIKELØNN

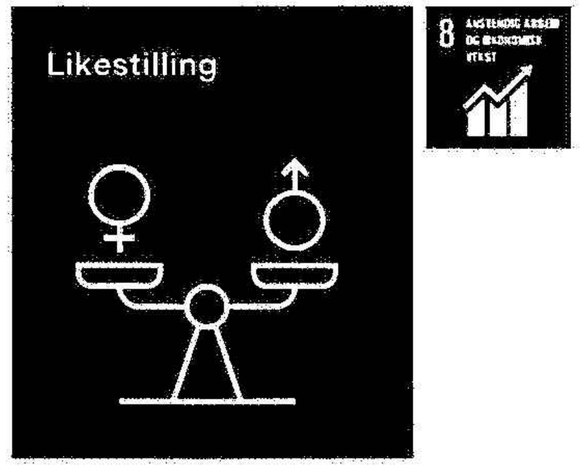

Del 1: Tilstand for kjønnslikestilling

Det er innen industri og mekaniske stillinger at kvinneandelen er lavest. Hovedtyngden av midlertidig ansatte finner vi innen Detaljhandel i vår- og sommersesongen. Når det gjelder lønnspolitikk er ca. 50 prosent av bedriftens medarbeidere omfattet av tariffbestemte lønnsregulativ – hvor tariffavtalens bestemmelser følges. Det er kun en marginal forskjell mellom kvinner og menns lønn, i favør av kvinner.

Del 2: Vårt arbeid for likestilling og mot diskriminering

Felleskjøpet Agri vil jobbe aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering i selskapet. Sammen med bedriftens tillitsvalgte jobbes det for å kartlegge risiko, analysere årsaker og igangsette tiltak. I 2021 var det fokus på diskrimineringsgrunnlagene kjønn, etnisitet og nedsatt funksjonsevne, mens fokuset i 2022 har vært på kjønnsbasert vold, trakassering og seksuell trakassering.

Konsernets etiske retningslinjer vedtas av styret, og revideres årlig. Felleskjøpet Agri etterlever diskrimineringslovens formål. I 2022 hadde morselskapet 13 varslingssaker. Sakene behandles i henhold til Felleskjøpet Agri sin varslingsrutine. Kartlegging av mobbing inngår som en del av undersøkelse om medarbeidertilfredshet.

Prinsipper, prosedyrer og standarder for likestilling og mot diskriminering

- Likestillingsarbeidet er forankret i Felleskjøpet Agri sine etiske retningslinjer. Disse skal gjennomgås årlig av alle medarbeidere.
- Likestillingsarbeidet omhandles i bedriftens Bærekraftrapport
- Selskapet har en egen varslingsrutine, med et tilhørende varslingssystem
- Hensynet til likestilling og ikke-diskriminering søkes ellers inkludert i den øvrige personalpolitikken, og bedriften har en nedfelt livsfasepolitikk som skal sikre lik behandling av ansatte i alle faser.

Arbeid for å sikre likestilling og ikke-diskriminering i praksis

Felleskjøpet Agri har et systematisk arbeid i samarbeid med tillitsvalgte fra de ulike fagforeningene for å sikre og dokumentere arbeidet med likestilling og ikke-diskriminering. Arbeidet gjøres med utgangspunkt i aktivitetspliktens fire steg:

a) Undersøke om det finnes risiko for diskriminering eller andre hindre for likestilling
b) Analysere årsaker til identifiserte risikoer
c) Iverksette tiltak som er egnet til å motvirke diskrimineringen og bidra til økt likestilling og mangfold i virksomheten
d) Vurdere resultatet av arbeidet etter bokstav a–c

Gjennom året har det vært tre arbeidsmøter sammen med tillitsvalgte for å gjennomgå tiltak samt jobbe videre med diskrimineringsgrunnlagene for 2022. Tiden mellom møtene har vært brukt til iverksettelse og oppfølging av planlagte tiltak. Aktivitets- og redegjørelsesplikten har også vært tema i AMU. I tillegg har gruppen jobbet med diskrimineringsgrunnene kjønnsbasert vold, trakassering og seksuell trakassering, og kommet fram til ytterligere tiltak det skal jobbes med i 2023.

Arbeid med å identifisere risiko for diskriminering og hindre for likestilling

- Det er HR og tillitsvalgte som er involvert i arbeidet. Felleskjøpet Agri sitt likestillingsarbeid behandles også i AMU.
- Faste arbeidsmøter sammen med tillitsvalgte legges inn i årshjulet, og resultat av arbeidet som er gjort blir evaluert.
- HR og tillitsvalgte har gjennomgått bedriftens retningslinjer og praksis på de ulike personalområdene for å avdekke hvilke mål vi har på områdene og om vi kjenner til at det er utfordringer.

KJØNNSLIKESTILLING FELLESKJØPET AGRI

	FULLTID (FAST ANSATT)		DELTID (FAST ANSATT)		MIDLERTIDIGE ANSETTELSER*		LØNN		FORELDRE-PERMISJON	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Gjennom-snittlønn	Lønns-forskjell	Antall uker	Prosent
Kvinner	389	22 %	124	51 %	271	44 %	593 504	12 028	675,8	46 %
Menn	1 345	78 %	117	49 %	346	56 %	581 476	- 12 028	797	54 %

*Inkluderer tilkallingsvikarer

Status på tiltak igangsatt i 2022

Tiltak	Status
Bruk av kjønnsnøytrale ord og bilder i annonser, guider etc. både i egne rekrutteringer og ved bruk av rekrutteringsbyrå.	Kjønnsnøytrale stillingstitler. Bildebruk og maler for stillingsutlysning gjennomgås og kvalitetssikres ifm. implementering av nytt Rekrutteringssystem (Q1-23).
Bevisstgjøring av ledere om å gjøre en vurdering når det gjelder kjønnsbalanse, etnisitet og nedsatt funksjonsevne i rekrutteringen.	Tas inn ifm. revidering av ny rekrutteringsprosess.
Det må utarbeides en helhetlig plan for lærlingeordningen og hvordan øke antall lærlinger samt skape kjønnsbalanse.	I 2022 har det vært fokus på kartlegging av selskapets lærlingesatsing. Fokus for 2023 er utvikling av lærlingeordningen i selskapet.
Etterfølgerplanlegging: Kartlegge mulige etterfølgere og kompetansebehov. Dette kan gjøre det enklere for kvinner å ta utfordringer.	Arbeidet har startet og er en KPI for 2023.
Utarbeide kompetanse- og utviklingsplaner på de ulike nivåer i Mercer.	Det er utarbeidet et rammeverk for de ulike stillinger – som i 2023 vil fylles med kompetanseplaner.
Synliggjøre bedriftens livsfasepolitikk.	Denne ligger i Personalhåndboken, og det er publisert informasjon på Workplace.
Bevisstgjøre reglene som gjelder ved sykt barn/barnepasser.	Publisert informasjon på Workplace.
Synliggjøre for ledere hva NAV kan tilby i form av støtteordninger og tilskudd for å senke terskelen for å ta inn jobbsøkere med annen etnisitet eller nedsatt funksjonsevne.	Publisert informasjon på Workplace.
Utarbeide mål for 2023 på antall vi tar inn på arbeidstrening. Kartlegge hvilke avdelinger hvor forholdene er tilrettelagt og hva som er beste praksis.	KPI for 2023.
Utarbeide et forbedret datagrunnlag for analyse på kjønn og lønn.	Til rapportering i 2024 er målet å rapportere på de enkelte stillingsgrupper istedenfor selskapet under ett.
Gjennomgå varslingsrutinen med tanke på om den må tydeliggjøres ift. diskriminering.	Varslingsrutinen er revidert.
Spørsmål om behov for norskopplæring tas inn i skjema for utviklingssamtale.	Tatt inn i utviklingssamtalen fra 2023.
Informasjon til plasskoordinatorer om at støtende bilder, plakater, tekster etc. skal fjernes. Felleskjøpet Agri sine leverandører må informeres om at bedriften ikke vil ha diskriminerende reklamemateriell.	76 prosent har meldt tilbake. Av disse var det 3 prosent som tilbakemeldte at det fantes støtende bilder/plakater, men at de nå var fjernet.
Gjøre en kartlegging av årsaken til eventuell manglende kjønnsbalanse innen divisjonene.	Kartlagt kjønnsfordelingen i de ulike divisjonene.
Utarbeide en rutine som beskriver hva som må være på plass etter krav fra Arbeidstilsynet (ammerom, garderobe etc.) Rutinen vil være grunnlag for kartlegging ved de ulike avdelingene.	På grunn av tidspress er denne flyttet til 2023.
Kartlegge eventuelle utfordringer knyttet til fasiliteter ved avdelingene (garderobe etc.).	Plasskoordinatorene vil gjøre en kartlegging når rutinen er utarbeidet i 2023.
Alle obligatoriske kurs må være tilgjengelig, også på engelsk.	Det er et tidkrevende arbeid og for tiden et lite behov. Denne utgår.

Avdekkede risikoområder for diskriminering og hindre for likestilling
I 2022 er det jobbet med diskrimineringsgrunnlagene kjønnsbasert vold, trakassering og seksuell trakassering. Arbeidsgruppen mener at risikoen for å bli eksponert for vold og trakassering er størst blant ansatte med kundekontakt. Videre tenker vi at det kan være en utfordring for utsatte grupper (kvinner, unge jenter, transpersoner, lesbiske og homofile), samt yngre ansatte, som kommer inn i en virksomhet/avdeling med høy gjennomsnittsalder.

Mulige årsaker til risikoer og hindre, tiltak igangsatt
HR og tillitsvalgte har funnet følgende mulige årsaker til risikoer og hindre:

- Innenfor alle tre områder tenker gruppen at manglende fokus og kunnskap om områdene kan være en risiko for at evt. diskriminering ikke avdekkes. Det er derfor viktig med kultur- og holdningsskapende arbeid ved å aktivt bruke Workplace, Personal- og Lederhåndbok, Nyansattdag, HMS-dag og Grunnleggende lederopplæring som arena for å informere om det arbeidet som gjøres for å fremme likestilling og hindre diskriminering i selskapet.
- Det er ingen oversikt over om man har saker i bedriften knyttet til vold og trakassering.
- Manglende rutine og opplæring i hvordan håndtere en situasjon hvor man utsettes for vold eller trakassering.
- Vold og trakassering kan også påvirkes av forhold knyttet til den ansattes privatliv. Her mangler vi rutine for hvordan håndtere medarbeidere på skjult adresse, besøksforbud.

Planlagte tiltak 2023:
Rekruttering

- Fokus på nulltoleranse for all typer vold. Tydeliggjøres i onboardingprosessen:
  - Arbeidsreglement
  - Etiske retningslinjer
  - Alkoholreglement
- Bevisstgjøre ledere som rekrutterer på hvordan vi tar imot nye ansatte.

Lønns- og arbeidsvilkår

- Kartlegge dagens situasjon for å sikre at Felleskjøpet Agri har en kjønnsnøytral lønns- og arbeidsgiverpolitikk

Forfremmelse

- Utarbeide kompetanseplaner for de ulike stillingsgrupper.
- Kartlegge dagens situasjon for å sikre at Felleskjøpet Agri har en kjønnsnøytral lønns- og arbeidsgiverpolitikk

Utvikling/opplæring

- Utarbeide kompetanseplaner for ulike stillingsgrupper.
- I forbindelse med Verdensdagen for psykisk helse 10. oktober 2022, startet Felleskjøpet Agri en ukes markering med fokus på psykisk helse – med årets tema «Vi trenger hverandre – løft blikket». For fremtiden vil dette være et årlig arrangement i tilknytning til Verdensdagen.

Tilrettelegging

- Analysere varslingssakene for å kunne avdekke om/hvor mye som kan knyttes til vold og trakassering – hva som går igjen.
- Utarbeide rutine for hvordan medarbeider/leder skal håndtere en uønsket situasjon i en kundedialog
- Utarbeide spørsmål med sikte på å avdekke om noen utsettes for vold/trakassering – som tas med i den årlige medarbeiderundersøkelsen.
- Bevisstgjøring på kommunikasjon – og hvordan arbeidsspråket ved avdelingen er.

Kombinasjon av arbeid og familieliv

- Utarbeide en rutine for hvordan håndtere medarbeidere på skjult adresse, besøksforbud.
- Har etablert samarbeid med et sikkerhetsfirma som kan bistå ved en ev. sikkerhetsrisiko.

Resultater av arbeidet og forventninger til arbeidet fremover
De fleste av tiltakene som det er jobbet med gjennom året er aktiviteter som naturlig vil inngå i et årshjul framover.

Kartleggingen har vist at Felleskjøpet Agri allerede har mye på plass når det gjelder tilrettelegging, men at det bør arbeides videre med områder som holdningsarbeid og arbeidsmiljø. Dette vil vi ha større fokus på fremover i et mer strukturert arbeid for likestilling og mot diskriminering.

Vedlegg: Klimagassregnskap

KLIMAGASSUTSLIPP, Felleskjøpet Agri

	KATEGORI	ENHET	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Scope 1								
	Stasjonær forbrenning	tCO2e *	14 361	9 803	12 377	9 964	9 421	8 764
	Transport	tCO2e	1 602	1 536	1 806	1 484	1 683	1 677
	Scope 1 total	**tCO2e**	**15 963**	**11 340**	**14 183**	**11 448**	**11 104**	**10 440**
Scope 2								
	Elektrisitet	tCO2e	4 932	5 227	3 708	4 043	3 519	2 823
	Fjernvarme	tCO2e	37	44	121	53	43	49
	Scope 2 total	**tCO2e**	**4 969**	**5 270**	**3 830**	**4 097**	**3 562**	**2 872**
Scope 3 (Varetransport)								
	Båt	tCO2e	8 116	6 703	7 291	7 910	7 708	7 018
	Lastebeil	tCO2e	19 613	19 248	19 398	18 877	19 365	20 020
	Varetransport total	**tCO2e**	**27 729**	**25 951**	**26 690**	**26 787**	**27 073**	**27 038**
Scope 3 (Persontransport)								
	Fly	tCO2e	1 147	890	1 145	330	296	594
	Bil	tCO2e	513	552	531	507	572	527
	Persontransport total	**tCO2e**	**1 659**	**1 441**	**1 676**	**837**	**868**	**1 121**
Scope 3 (Innkjøpte råvarer kraftfôr)								
	Bygg, hvete, havre	tCO2e	0	0	0	354 484	316 115	340 735
	Scope 3 total	**tCO2e**	29 388	27 392	28 366	382 108	344 056	368 893
Total Scope 1, 2 og 3		**tCO2e**	**50 320**	**44 002**	**46 379**	**397 652**	**358 722**	**382 205**
Total Scope 1, 2 og 3 (Kun transport)		**tCO2e**	**50 320**	**44 002**	**46 379**	**43 169**	**42 607**	**41 471**

** Tonn CO_2-ekvivalenter.*

Note 1:
Fra og med årsrapporteringen 2022 har Felleskjøpet Agri og datterbedriftene endret utslippsfaktoren for strøm fra «norsk miks» til «nordisk miks». Det norske strømmarkedet er tett koblet på det nordiske, og endringen gir et mer riktig uttrykk for klimagassutslippene ved forbruk av elektrisk strøm. Den nye utslippsfaktoren har høyere utslipp pr. kWh. Endringen gjelder fom 2017 og medfører at historiske utslipp øker noe, sammenlignet med hva som fremgår av tidligere årsrapporter.

Note 2:
Tabellen viser klimagassutslipp fra forbruk av elektrisk strøm utregnet ved bruk av den lokasjonsbaserte utslippsfaktoren nordisk miks.
Hadde Felleskjøpet Agri for 2022, lagt til grunn den markedsbasert metoden hadde utslippet fra forbruk elektrisk strøm vært 28 881 tonn CO_2-ekvivalenter.

Note 3:
Fra og med årsrapporteringen 2022 har Felleskjøpet Agri utvidet sin Scope 3 beregning. Scope 3 omfatter nå klimagassutslipp forbundet med produksjon av norsk bygg, hvete, havre som Felleskjøpet Agri har kjøpt inn til sin kraftfôrproduksjon i årene 2020-2022. Scope 3 beregningene vil bli ytterligere utvidet fremover.

ENERGIREGNSKAP, Felleskjøpet Agri

KATEGORI	ENHET	2021	2022
Scope 1 total	**MWh**	**46 849**	**43 559**
Andel fornybar		2 %	2 %
Scope 2 total	**MWh**	**120 212**	**114 337**
Andel fornybar		76 %	75 %
Total energi	**MWh**	**167 061**	**157 896**
Andel fornybar		55 %	55 %

Note: Scope 1 omfatter ikke energi fra egne biokjeler.

KLIMAGASSREGNSKAP DATTERSELSKAPENE
Granngården, Nelson Garden, Cernova (Norgesmøllene)

KATEGORI	ENHET	GRANNGÅRDEN		NELSON GARDEN		NORGESMØLLENE	
		2021	**2022**	**2021**	**2022**	**2021**	**2022**
Scope 1 total (direkte utslipp)	**tCO2e**	**154**	**110**	**871**	**22 223**	**13**	**6**
Scope 2 (elektrisitet og fjernvarme)	**tCO2e**	**609**	**500**	**81**	**65**	**1 022**	**819**
Scope 3							
Reiser	tCO2e	83	86	11	50	84	143
Avfall	tCO2e	621	494	6	30	42	69
Varetransport	tCO2e	1 460	1 338	2 505	2 262	8 416	13 462
Innkjøpte varer	tCO2e		7 972		4 590	105 672	103 625
Scope 3 total	**tCO2e**	**2 164**	**9 890**	**2 521**	**6 933**	**114 214**	**117 299**
Total scope 1, 2 og 3	**tCO2e**	**2 926**	**10 500**	**3 472**	**29 221**	**115 248**	**118 124**

Note 1: Nelson Garden har fra 2022 utvidet sine Scope 1 beregninger til å omfatte utslipp i forbindelse med uttak av torv

Note 2: Nelson Garden har fra 2022 utvidet sine Scope 3 beregninger til å omfatte utslipp i forbindelse produksjon av såfrø og fuglefrø.

Note 3: Granngården har fra og med 2022 utvidet sine Scope 3 beregninger til å omfatte utslipp i forbindelse med produksjon av kjæledyrfôr, såfrø, jordprodukter, toalettpapir samt flis og pellets.

Note 4: Norgesmøllene har fra og med 2021 utvidet sine Scope 3 beregninger til å omfatte utslipp fra kornråvarene innkjøpt til produksjon av mel.

Note 5: Selskapene har endret utslippsfaktoren for elektrisistet fra «norsk miks» til «nordisk miks»

METODIKK OG KILDER

GHG-protokollen er utviklet av «World Resources Institute» (WRI) og «World Business Council for Sustainable Development» (WBCSD). Analysen i denne rapporten er utført iht. "A Corporate Accounting and Reporting Standard Revised edition", én av fire regnskapsstandarder under GHG-protokollen. Standarden omfatter følgende klimagasser, som omregnes til CO_2-ekvivalenter: CO_2, CH_4 (metan), N_2O (lystgass), SF_6, NF_3, HFK og PFK gasser.

Denne analysen er basert på operasjonell kontroll aspektet, som dermed definerer hva som skal inngå i klimaregnskapet av en organisasjons driftsmidler, så vel som fordeling mellom de ulike scopene. I metoden skilles det mellom operasjonell kontroll og finansiell kontroll. Hvis operasjonell kontrollmetoden benyttes så inkluderes utslippskilder som organisasjonen fysisk kontrollerer, men ikke nødvendigvis eier. Man rapporterer dermed heller ikke over utslippskilder som man eier, men ikke har kontroll (f.eks. det er leietaker som rapporterer strømforbruket i scope 2, ikke utleier).

Klimaregnskapet er inndelt i tre nivåer (scopes) som består av både direkte og indirekte utslippskilder.

Scope 1 Obligatorisk rapportering inkluderer alle utslippskilder knyttet til driftsmidler der organisasjonen har operasjonell kontroll. Dette inkluderer all bruk av fossilt brensel for stasjonær bruk eller transportbehov (egeneide, leiede eller leasede kjøretøy, oljekjeler etc.). Videre inkluderes eventuelle direkte prosessutslipp (av de seks klimagassene).

Scope 2 Obligatorisk rapportering av indirekte utslipp knyttet til innkjøpt energi; elektrisitet eller fjernvarme/-kjøling. Dette gjelder f.eks. for bygg som man leier og ikke nødvendigvis eier. Utslippsfaktorene som benyttes i CEMAsys for elektrisitet er basert på nasjonale brutto produksjonsmikser fra International Energy Agency's statistikk (IEA Stat). Den nordiske miksfaktoren dekker produksjonen i Sverige, Finland, Norge og Danmark og reflekterer det felles nordiske markedsområdet (Nord Pool Spot). I forhold til utslippsfaktorer på fjernvarme benyttes enten faktisk produksjonsmiks basert på innhentet informasjon fra den enkelte produsent, eller gjennomsnittsmikser basert på IEA statistikk (se kildehenvisning).

I januar 2015 ble GHG Protokollens (2015) nye retningslinjer for beregning av utslipp fra elektrisitetsforbruk publisert. Her åpnes det for todelt rapportering av elektrisitetsforbruk.

I praksis betyr det at virksomheter som rapporterer sine klimagassutslipp skal synliggjøre både reelle klimagassutslipp som stammer fra produksjonen av elektrisitet, og de markedsbaserte utslippene knyttet til kjøp av opprinnelsesgarantier. Hensikten med denne endringen er på den ene siden å vise effekten av energieffektivisering og sparetiltak (fysisk), og på den annen siden å vise effekten av å inngå kjøp av fornybar elektrisitet gjennom opprinnelsesgaranti (marked). Dermed belyses effekten av samtlige tiltak som en virksomhet kan gjennomføre knyttet til forbruk av elektrisitet.

Fysisk perspektiv (lokasjonsbasert metode): Denne utslippsfaktoren er basert på faktiske utslipp knyttet til elektrisitetsproduksjon innenfor et spesifikt område. Innenfor dette området er det ulike energiprodusenter som benytter en miks av energibærere, der de fossile energibærerne (kull, gass, olje) medfører direkte utslipp av klimagasser. Disse klimagassene reflekteres gjennom utslippsfaktoren og fordeles dermed til hver enkelt forbruker.

Markedsbasert perspektiv: Beregningen av utslippsfaktor baseres på om virksomheten velger å kjøpe opprinnelsesgarantier eller ikke. Ved kjøp av opprinnelsesgarantier dokumenterer leverandøren at kjøpt elektrisitet kommer fra kun fornybare kilder, som gir en utslippsfaktor på 0 gram CO2e per kWh.

Elektrisitet som ikke er knyttet til opprinnelsesgarantier får en utslippsfaktor basert på produksjonen som er igjen etter at opprinnelsesgarantiene for fornybar andel er solgt. Dette kalles *residual miks*, og er normalt signifikant høyere enn den lokasjonsbaserte faktoren.

Scope 3 Frivillig rapportering av indirekte utslipp knyttet til innkjøpte varer eller tjenester. Dette er utslipp som indirekte kan knyttes til organisasjonens aktiviteter, men som foregår utenfor deres kontroll (derav indirekte). Typisk scope 3 rapportering vil inkludere flyreiser, logistikk/transport av varer, avfall, forbruk av ulike råstoff etc.

Generelt bør et klimaregnskap inkludere nok relevant informasjon slik at det kan brukes som beslutningsstøtteverktøy for virksomhetens ledelse. For å få til dette er det viktig å inkludere de elementer som har økonomisk relevans og tyngde, og som det er mulig å gjøre noe med.

Referanser:

- Department for Business, Energy & Industrial Strategy (2020). Government emission conversion factors for greenhouse gas company reporting (DEFRA)
- IEA (2020). CO2 emission from fuel combustion, International Energy Agency (IEA), Paris.
- IEA (2020). Electricity information, International Energy Agency (IEA), Paris.
- IMO (2020). Reduction of GHG emissions from ships - Third IMO GHG Study 2014 (Final report). International Maritime Organisation, http://www.iadc.org/wp-content/uploads/2014/02/MEPC-67-6-INF3-2014-Final-Report-complete.pdf
- IPCC (2014). IPCC fifth assessment report: Climate change 2013 (AR5 updated version November 2014). http://www.ipcc.ch/report/ar5/
- AIB, RE-DISS (2020). Reliable disclosure systems for Europe – Phase 2: European residual mixes.
- WBCSD/WRI (2004). The greenhouse gas protocol. A corporate accounting and reporting standard (revised edition). World Business Council on Sustainable Development (WBCSD), Geneva, Switzerland /World Resource Institute (WRI), Washington DC, USA, 116 pp.
- WBCSD/WRI (2011). Corporate value chain (Scope 3) accounting and reporting standard: Supplement to the GHG Protocol corporate accounting and reporting standard. World Business Council on Sustainable Development (WBCSD), Geneva, Switzerland /World Resource Institute (WRI), Washington DC, USA, 149 pp.
- WBCSD/WRI (2015). GHG protocol Scope 2 guidance: An amendment to the GHG protocol corportate standard. World Business Council on Sustainable Development (WBCSD), Geneva, Switzerland /World Resource Institute (WRI), Washington DC, USA, 117 pp.

- Referanselisten over er ikke komplett, men inneholder de viktigste referansene som benyttes i CEMAsys. I tillegg vil det være en rekke lokale/nasjonale kilder som kan være aktuelle, avhengig av hvilke utslippsfaktorer som benyttes.

Vedlegg: GRI-indeks

Felleskjøpet Agri har rapportert informasjonen i denne GRI-indeksen for perioden 1. januar 2022 til 31. desember 2022 med referanse til GRI-standarden.

GRI 1 brukt: GRI 1: Foundation 2021

GRI-STANDARD	2022
GRI 2: Generelle opplysninger 2021	
2-1 Informasjon om selskapet	Felleskjøpet SA. Organisasjonsform: Samvirke. Hovekontor: Depotgata 22, Lillestrøm, Norge. Opererer i Norge og i Sverige. Se også Årsrapport 2022: Datterselskaper og tilknyttede selskaper.
2-2 Forretningsenheter inkludert i organisasjonens bærekraftsrapportering	Bærekraftsrapport for morselskap. Klimagassregnskap for morselskap og datterselskapene Cernova, Granngården og Nelson Garden.
2-3 Rapporteringsperiode, frekvens og kontaktperson	2022. Årlig. Integrert i årsrapporten. Denne rapporten ble publisert 16.02.23. Kontaktperson: André Monsrud andre.monsrud@felleskjopet.no
2-4 Revisjon av informasjon fra tidligere rapporter	Endringer i klimagassregnskapet, se omtale: Bærekraftrapport: Sirkulærøkonomi og klimagassutslipp i egen drift.
2-5 Ekstern verifisering	Rapporten er ikke eksternt verifisert.
2-6 Aktiviteter, verdikjede og andre forretningsforbindelser	Årsrapport 2022: Årsmelding og regnskap.
2-7 Ansatte	Bærekraftrapport: Våre medarbeidere. Det brytes ikke ned på region.
2-8 Medarbeidere som ikke er ansatt	Bærekraftrapport: Våre medarbeidere.
2-9 Styringsstruktur og organisering	Årsrapport 2022: Årsmelding og regnskap; Bærekraftrapport. Slik jobber vi med bærekraft i Felleskjøpet.
2-10 Nominasjon og valg til øverste styringsorgan	Årsrapport 2022: Årsmelding og regnskap.
2-11 Styreleder i øverste styringsorgan	Årsrapport 2022: Årsmelding og regnskap.
2-12 Øverste beslutningsorgans rolle i håndtering av selskapets samfunnspåvirkning	Årsrapport 2022: Årsmelding og regnskap. Bærekraftrapport. Slik jobber vi med bærekraft i Felleskjøpet. Etisk handel Norge 2022-rapport.
2-13 Delegering av ansvar for å håndtere selskapets samfunnspåvirkning	Årsrapport 2022: Årsmelding; Bærekraftrapport. Slik jobber vi med bærekraft i Felleskjøpet.
2-14 Rollen til øverste styringsorgan i bærekraftsrapporteringen	Bærekraftrapport: Slik jobber vi med bærekraft i Felleskjøpet; Vesentlighetsanalyse.
2-15 Interessekonflikter	Etiske retningslinjer.
2-16 Kommunikasjon om kritiske forhold	Etiske retningslinjer.
2-17 Øverste styringsorgans kollektive kunnskap	Felleskjøpet rapporterer ikke på styrets kollektive kunnskap.
2-18 Prosesser for å evaluere arbeidet til øverste beslutningsorgan	Det rapporteres på evaluering av styrets helhetlige arbeid. Se Årsrapport 2022. Årsmelding og regnskap.
2-19 Policy/retningslinjer for lønn og goder	Årsrapport 2022: Årsmelding og regnskap.
2-20 Prosess for å fastsette lønn og goder	Årsrapport 2022: Årsmelding og regnskap.
2-21 Forholdstall for godtgjørelser	Årsregnskap redegjør for lederlønn, se Årsrapport 2022: Årsmelding og regnskap; Bærekraftrapporten redegjør for lønnsforskjeller, se Bærekraftrapport: Våre medarbeidere.
2-22 Uttalelse om strategi for bærekraftig utvikling	Bærekraftrapport: Mer bærekraftig jordbruk og matproduksjon.

Forts. neste side

GRI-indeks forts.

GRI-STANDARD		2022
GRI 2: Generelle opplysninger 2021		
2-23 Forpliktende retningslinjer		Retningslinjer for bærekraftig forretningspraksis.
2-24 Forankring av selskapets forpliktelser		Årsrapport 2022: Årsmelding og regnskap. Bærekraftrapport. Slik jobber vi med bærekraft i Felleskjøpet.
2-25 Prosesser for å bøte på negative effekter		Etisk handel Norge 2022-rapport.
2-26 Mekanismer for rådføring og varsling		Etiske retningslinjer.
2-27 Etterlevelse av lover og reguleringer		Styrets beretning.
2-28 Medlemskap i interesseorganisasjoner		Bærekraftrapport: Dialogen med våre interessenter.
2-29 Tilnærming til interessentsamarbeid		Bærekraftrapport: Dialogen med våre interessenter.
2-30 Kollektive forhandlinger		Årsrapport 2022: Årsmelding og regnskap; Bærekraftrapport: Våre medarbeidere.
GRI 3: Vesentlige emner 2021		
3-1 Prosess for å definere vesentlige emner		Vesentlighetsanalyse
3-2 Liste med vesentlige emner		Bærekraftrapport: Slik jobber vi med bærekraft i Felleskjøpet; Vesentlighetsanalyse.
3-3 Håndtering av vesentlige emner		Vesentlighetsanalyse
GRI 201: Økonomisk påvirkning 2016		
201-1 Direkte økonomisk verdiskaping og fordeling		Årsrapport 2022: Årsmelding og regnskap
GRI 205: Anti-korrupsjon 2016		
205-1 Operasjoner som er risikovurdert med hensyn til korrupsjon		Etisk handel Norge: Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, samfunn og miljø
205-2 Opplæring og kommunikasjon om policy og prosesser knyttet til antikorrupsjon		Etisk handel Norge: Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, samfunn og miljø
BEDRE GÅRDSDRIFT		
GRI 304: Biodiversitet 2016	304-2 Betydelige effekter av aktiviteter, produkter og tjenester på biologisk mangfold	Bærekraftrapport: Bedre gårdsdrift.
Egen indikator	Klimagassutslipp drøvtyggere	Bærekraftrapport: Bedre gårdsdrift.
Egen indikator	Andel norske fôrråvarer i melk	Bærekraftrapport: Bedre gårdsdrift.
Egen indikator	Felleskjøpets kjøp av erter/åkerbønner i tonn	Bærekraftrapport: Bedre gårdsdrift.

Forts. neste side

GRI-indeks forts.

GRI-STANDARD		2022
SIRKULÆRØKONOMI OG KLIMAKUTT I EGEN DRIFT		
GRI 302: Energi 2016	302-1 Energiforbruk i virksomheten	Bærekraftrapport: Klimakutt i egen drift. Morselskap.
GRI 305: Utslipp 2016		
	305-1 Direkteutslipp av klimagasser, scope 1	Bærekraftrapport: Klimakutt i egen drift.
	305-2 Indirekte utslipp av klimagasser, scope 2	Bærekraftrapport: Klimakutt i egen drift.
	305-3 Andre indirekte utslipp av klimagasser, scope 3	Bærekraftrapport: Klimakutt i egen drift.
	305-5 Reduksjon av klimagasser	Bærekraftrapport: Klimakutt i egen drift.
GRI 306: Avfall 2020		
	306-3 Mengde avfall generert	5 054 291 kg
	306-4 Mengde avfall til gjenbruk eller gjenvinning	3 813 608 kg sortert
Egen indikator	Alvorlige utslippshendelser	
Egen indikator	Omsetningsmål sirkulære varer	Bærekraftrapport: Sirkulærøkonomi.
Egen indikator	Reduksjon klimagassutslipp egen drift i industri/transport	Bærekraftrapport: Klimakutt i egen drift.
BÆREKRAFTIG HANDEL		
GRI 308: Leverandører 2016		
	308-1 Nye leverandører som ble vurdert etter miljøkriterier	Etisk handel Norge 2022-rapport.
	308-2 Negative miljøeffekter i leverandørkjeden og iverksatte tiltak	Etisk handel Norge 2022-rapport.
Egen indikator	Forbedringer produkt/kategori og større markedsuttak	Bærekraftrapport: En mer bærekraftig handel.

Forts. neste side

GRI-indeks forts.

GRI-STANDARD		2022
VÅRE MEDARBEIDERE		
GRI 403: HMS 2016		
	403-5 Arbeidsopplæring i arbeidsmiljø og sikkerhet	Bærekraftrapport: Våre medarbeidere.
	403-9 Arbeidsrelaterte skader	Bærekraftrapport: Våre medarbeidere.
	403-10 Arbeidsrelatert sykefravær	Bærekraftrapport: Våre medarbeidere.
GRI 404: Opplæring og kompetanse	404-2 Programmer for kompetanseutvikling og støtte til omstilling	Bærekraftrapport: Våre medarbeidere.
GRI 405: Mangfold og likebehandling 2016		
	405-1 Mangfold i styrende organer og blant de ansatte	Bærekraftrapport: Våre medarbeidere.
	405-2 Lønnsforskjeller mellom kvinner og menn	Bærekraftrapport: Våre medarbeidere.
GRI 412: Menneskerettigheter 2016		
	412-1 Virksomheter som har vært gjenstand for menneskerettighetsvurderinger eller konsekvensvurderinger	Etisk handel Norge 2022-rapport.
	412-3 Vesentlige avtaler og kontrakter som er vurdert med hensyn til menneskerettigheter og som inneholder klausuler om menneskerettigheter	Etisk handel Norge 2022-rapport.
Egen indikator	Gjennomføring nyansattplan	Bærekraftrapport: Våre medarbeidere.

Felleskjøpet

Design: Nucleus AS

Foto: Håvard Simonsen, Morten Brakestad, Camilla Mellemstrand, Sigbjørn Vedeld, Karstein Brøndbo, Felleskjøpet.

Felleskjøpet Agri
Depotgata 22
2000 Lillestrøm
Tlf: 72 50 50 50
www.felleskjopet.no